

STJECANJE, PROMJENA I PRESTANAK ČLANSTVA U TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Vesna Buljan

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Ivica Omazić

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Zagreb, travanj 2016.

Copyright 2016.

Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

Sadržaj

I. UVODNE NAPOMENE.....	5
II. ČLANSTVO U JAVNOM TRGOVAČKOM DRUŠTVU.....	7
1. Uvodne napomene.....	7
2. Stjecanje članstva	10
3. Prestanak članstva u društvu	11
III. ČLANSTVO U KOMANDITNOM DRUŠTVU	12
1. Opće napomene.....	12
2. Stjecanje članstva	13
3. Prestanak članstva	14
IV. ČLANSTVO U GOSPODARSKOM INTERESNOM UDRUŽENJU.....	14
1. Opće napomene.....	14
2. Stjecanje članstva u udruženju.....	15
3. Prestanak članstva	16
4. Zajednička obilježja	17
V. ČLANSTVO U DIONIČKOM DRUŠTVU.....	17
1. Uvodne napomene	17
2. Nastanak dioničko društvo	19
3. Općenito o stjecanju članstva u dioničkom društvu	19
4. Izvorno stjecanje članstva	20
5. Izvedeno stjecanje članstva	20
6. Stjecanje članstva sveopćim sljedništvom.....	24
7. Prestanak članstva u društvu	24
VI. STJECANJE, PROMJENA I PRESTANAK ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU	25
1. UVOD.....	25
2. STJECANJE ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU	26
2.1. <i>Izvorno (originarno) stjecanje</i>	26
2.2. <i>Izvedeno (derivativno) stjecanje</i>	38
3. PROMJENA I PRESTANAK ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU	42
VJEŽBE.....	55
SUDSKE ODLUKE	60
LITERATURA.....	143

Vesna Buljan,
sutkinja Visokog trgovačkog suda
Republike Hrvatske

I. UVODNE NAPOMENE

U okviru Pravosudne akademije trgovačko pravo je podijeljeno na više naslovnih jedinica od kojih je iz područja prava društava odabrana tema značajna za rad sudaca sudskih savjetnika i državnih odvjetnika .

Cilj stručnih radionica je stjecanje vještina za rješavanje predmeta iz djelokruga rada sudova i državnih odvjetništava

Pravo društava je posebna grana prava unutar trgovačkog prava čiji je osnovni pravni izvori: Zakon o trgovačkim društvima (dalje: ZTD). Pojedini posebni zakoni također uređuju pravo određenih društava (Zakon o osiguranju Zakon o kreditnim institucijama, i dr). Zakonom o trgovačkim društvima uređuje materiju trgovačkih društava i daje supsidijarna rješenja za njihovo djelovanje. Tim su Zakonom propisani svi tipovi društva, sva trgovačka društva proglašava pravnim osobama, a kada je riječ o njihovom nastanku i prestanku, Zakon dosljedno stoji na stajalištu konstitutivnosti upisa društava u sudski registar. U skladu s usvojenim europskim standardima Zakon ne pravi razliku između domaćih i inozemnih osoba, pretpostavlja postojanje uzajamnosti sve dok se ne dokaže suprotno, omogućuje osnivanje podružnica inozemnih osnivača kako se to čini u razvijenim europskim zemljama, sadrži brojna rješenja koja štite manjine u društvu i vjerovnike te sadrži brojna rješenja implementirana iz sekundarnih izvora europskog prava društava. Naziv trgovačka društva, a i naziv za pojedina od njih, uobičajeni su i u drugim zemljama te odgovaraju nazivima koji su se koristili kod nas u propisima do 1948. Naziv glavna skupština odnosi se samo na organ dioničkog društva

Svako trgovačko društvo, neovisno o temeljima udruživanja (kapital, osobe) posluju i djeluje radi ostvarenja ciljeva koje su mu postavili njegovi osnivači i u općim aktima odredili djelovanje društva u organizacijskom obliku koji mu pravni poredak priznaje. U društvima osoba za odnose članova mjerodavan je društveni ugovor, za dioničko društvo statut, a za društvo s ograničenom odgovornošću društveni ugovor ili izjava.

Članstvo u je skup prava i obaveza koji pripadaju članovima društva osoba i imateljima dionica ili poslovnih udjela. Članstvo u društvu a stječe se originarno (preuzimanjem dionica kod osnivanja ili povećanja temeljnog kapitala, potpisivanjem ugovora) i derivativno (stjecanjem dionica ili udjela od dosadašnjih članova i sl.). Prijenosom dionica ili udjela prenose se i članska prava (upravljačka,imovinska) u društvu. To znači da ne može jedna osoba biti imatelj upravljačkih a druga imateljem imovinskih prava, niti se ta prava mogu pojedinačno prenositi.

Članstvo prestaj smrću član fizičke osobe, prestankom člana pravne osobe, prestankom društva, prijenosom udjela isključenjem, otkazom ugovora i dr. Otvaranjem stečajna nad društvom članska prava ne prestaju nego miruju.

U javnom trgovačkom društvu članovi društva su angažirani svojim sudjelovanjem u poslovanju i upravljanju društva, s posebnom odgovornošću za obaveze društva i to ne samo ulogom u društvu nego i svojom imovinom. Unutarnji odnosi u društvu uređeni su po načelima ugovorne slobode članova (čl. 71-89 ZTD) dok su odnosi prema trećima uređeni prisilnim propisima, prije svega zbog zaštite interesa trećih (čl. 90-96.ZTD). U komanditnom društvu upravljanje i vođenje poslova pripada komplementarima a komanditori su isključeni iz upravljanja i zastupanja. U GIU svim je članovima priznato pravo na sudjelovanje u upravljanju udruženjem. U oba društva svaki pojedini član nalazi se u pravnom odnosu s drugim članovima društva i s društvom kao pravnom osobom. U pravnom odnosu s vjerovnicima uvijek se nalaze svi članovi javnog trgovačkog društva i komplementari te GIU. Za obaveze društva nastale prema vjerovnicima odgovaraju i novi članovi društva, time da se odgovornost u j.t.d i k.d. ne može posve isključiti.

Budući da je u društvima osoba pitanje članstva jednako važno pri osnivanju i kod možebitnih promjena članova društva, članovi ne mogu valjano raspolagati udjelima bez suglasnosti svih ostalih članova društva.

U dioničkom društvu u kojem svaki organ ima funkcionalno drugačije zadaće, dioničari u glavnoj skupštini odlučuju o poslovima društva koji su u njihovoj nadležnosti i stvaraju unutarnju volju društva. Poslove društva samostalno vodi uprava društva, koju uvažavajući unutarnju volju društva imenuje i opoziva upravu, za koju je propisano vrijeme trajanja mandata. Jedna od bitnih značajki članstva u dioničkom društvu je slobodna prenosivost dionica

U društvu s ograničenom odgovornošću u kojem među organima postoji hijerarhijski odnos, skupština društva je najviši organ upravljanja i odlučuje o bitnim pitanjima društva. Skupština davanjem obvezatnih uputa može utjecati i na vođenje poslova društva od uprave. U društvu s ograničenom odgovornošću udjeli se također slobodno prenose, no za valjani prijenos zakonodavac je propisao strogu formu.

Stručna radionica *Stjecanje, promjene i prestanak članstva u trgovačkim u društvima* bavi se materijom koja je vrlo složena i za sada nedovoljno obrađena. Radionica je tematski podijeljena je na dva dijela.

Prvi dio radionice posvećen je upoznavanju polaznika sa stjecanjem, promjenama i prestankom članstva u društvima osoba i u dioničkom društvu. U tom dijelu radionice polaznicima će se ukazati razlike i sličnosti između organarnog i derivativnog stjecanja članstva u društvima osoba i u dioničkom društvu, o članskim pravima, o raspolaganju s udjelima u društvu i drugim pitanjima koja valja raspraviti po ocjeni voditelja Radionice. Daljnji rad u ovom dijelu radionice nastavit će raspravom i simulacijom konkretnih slučajeva koje će polaznici nastojati sami riješiti, pri čemu će voditelji nastojat poticati polaznike da iznesu svoja mišljenja i postavljaju pitanja ili da komentiraju neke primjere iz prakse. Polaznici će biti upoznati i sa relevantnim shvaćanjima sudske prakse.

Drugi dio radionice posvećen je upoznavanju polaznika sa osnovama stjecanja, promjene i prestanka članstva u društvima s ograničenom odgovornošću, za koje glede izvornog stjecanja članstva vrijede slična pravila kakva su pripisana za dioničko društvo. Daljnji rad u ovom dijelu Radionice nastavit će raspravom i

simulacijom konkretnih slučajeva koje će polaznici nastojati sami riješiti, pri čemu će voditelji nastojati poticati polaznike da iznesu svoja mišljenja i postavljaju pitanja ili da komentiraju neke primjere iz prakse. Polaznici će biti upoznati i sa relevantnim shvaćanjima sudske prakse.

Glavna edukacijska metoda je praktičan rad kroz vježbe koje se provode po metodi okruglog stola ili u grupama koja ima svojeg glasnogovornika i koji će u ime grupe objasniti izrađenu praktičnu vježbu.

Pripremljeni materijali temelje se na propisima koji obrađuju ovo vrlo dinamično područje prava i na tome kako se ti propisi primjenjuju u praksi prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova, te na suvremenoj hrvatskoj pravnoj književnosti (akademik J. Barbić Pravo društava-sva objavljena izdanja, prof V. Gorenc i dr - Komentar Zakona o trgovačkim društvima i dr.sc. E. Čulinović Herc)

II. ČLANSTVO U JAVNOM TRGOVAČKOM DRUŠTVU

1. Uvodne napomene

Javno trgovačko društvo je trgovačko društvo u koje se udružuju dvije ili više osoba zbog trajnog obavljanja djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom, a svaki član društva odgovara vjerovnicima društva neograničeno solidarno cijelom svojom imovinom. Ako članovi društva svoju odgovornost za obaveze društva drugačije ugovore ili je isključe, takve pogodbe prema trećima nemaju učinka.

Članom društva može postati svaka fizička ili pravna osoba privatnog i javnog prava. Kada je riječ o pravnoj osobi kao članu društva valjane radnje mogu poduzimati samo osoba ovlaštene za zastupanje i vođenje poslova društva. Inače nema zapreke da javno trgovačko društvo bude članom drugog društva osoba ili kapitala.

Na javno trgovačko društvo primjenjuju se propisi kojima se uređuju obvezni odnosi u ortaštvu. Temeljni konstitutivni akt javnog trgovačkog društva je ugovor o osnivanju (društveni ugovor).

Pri uređenju unutrašnjih odnosa članovi imaju punu autonomiju, osim odnosa koje ne mogu urediti drugačije od onoga kako je to uređeno ZTD-om ili ih nisu drugačije uredili od propisanog uređenja odnosa između članova društva (čl. 72-89 ZTD).

Osnivačka sredstva čine ulogi u novcu, stvarima, pravima, radu te drugim uslugama i dobrima. Obaveza unosa odnosno predaje uloga nastaje sklapanjem društvenog ugovora. Način ispunjenja obaveze ovisi o predmetu obaveze (novci uplaćuju na račun društva, stvari predaju na način koji omogućava društvu da postane vlasnik, obavljanje rada i sl.). Unosom udjela u društvo ulog prestaje biti dio imovine člana i postaje dio imovine društva.

Vrijednost nenovčanog uloga članovi sporazumno određuju u novcu, a ako veličina uloga pojedinih članova nije određena društvenim ugovorom, članovi društva moraju pravodobno unijeti jednake uloge. Član koji pravodobno ne uplati novčani

ulog ili koji novac primljen za društvo ne preda na vrijeme društvu ili koji za sebe neopravdano uzme novac društva ili zakasni s unosom drugih uloga, dužan je društvu platiti zakonske zatezne kamate, ako društvenim ugovorom nisu ugovorene više kamate, od dana kada je morao uplatiti ili unijeti ulog, kada je morao predati novac ili kada je neopravdano uzeo novac.

U ispunjenju svojih obveza članovi društva su dužni postupati s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika. Javno je trgovačko društvo u tolikoj mjeri personalno da je svima u društvu bitno tko je član društva, makar udio što ga član ima u društvu nije suvlasnička zajednica niti suvlasništvo pojedinih stvari, nego je to skup članskih prava što ih član ima u društvu određen veličinom uloga.

Personalno obilježje toga oblika društva je razlog zbog kojeg je zabranjen prijenos udjela na trećega bez suglasnosti ostalih članova društva. Pravo i obvezu vođenja poslova osigurano je po samom Zakonu svakom članu društva. Članovi društva su pojedinačno ovlašteni i za zastupati društva, no društvenim ugovorom ta se prava mogu prenijeti na druge članove. Društvenim ugovorom može se odrediti da svi članovi ili više njih mogu zastupati društvo samo skupno, dok je kod vođenja poslova društva pored ugovorene ovlasti za vođenje poslova društva potrebno voditi računa i o tome da postoji redovno i izvanredno posloводство za koje je potrebna suglasnost svih članova društva.

Svaki član društva ima pravo na udio u godišnjem dobitku društva od nastanka društva pa do nastanka razloga za prestanak društva. Udjeli pojedinog člana u dobitku dijele se po kapitalnom i osobnom mjerilu, a to se čini u dvije faze. Jedna trećina dobiti tekuće godine dijeli se na članove društva tako da svakome od njih pripadne dio koji odgovara njegovome udjelu u kapitalu društva, dok se preostali dio dobiti tekuće godine (dvije trećine) dijeli na članove društva na jednake dijelove neovisno o njihovom udjelu u društvu. Udjeli članova u gubitku određuju se na isti način. Izložena pravila o određivanju udjela članova u dobitku i gubitku društva mogu se valjano drugačije odrediti društvenim ugovorom.

Članom javnog trgovačkog društva može biti netko tko je pristupio u već postojeće društvo. Novi član odgovara za obveze društva kao i ostali članovi društva (neograničeno solidarno). Drugačiji sporazum članova nema učinka prema trećima.

Promjene u osobnom sastavu društva nastaju pristupanjem ali i istupanjem, odnosno isključenjem jednog ili više članova društva. Te promjene zbog njihove osobne povezanosti sa društvom su bitne i u odnosima u društvu i mogu utjecati na prestanak društva.

Članstvo može prestati za sve članove i tada se radi o prestanku društva. Ako članstvo prestaje samo za jednog ili nekoliko članova riječ je o gubitku članstva (pojedini član otkáže društveni ugovor, umre ili se nad njegovom imovinom otvori stečaj).

Ako je društvo osnovano na neodređeno vrijeme svaki član može otkazati društveni ugovor posljednjeg dana poslovne godine. Ako članstvo prestane zbog smrti nekoga od članova, njegov nasljednik mora ostale članove društva o tome obavijestiti bez odgode, i ako postoji opasnost od odgađanja mora nastaviti s poslovima

Ako članstvo prestaje zbog istupanja iz društva udio člana koji istupa iz društva prirasta ostalim članovima. Članu se u novcu isplaćuje ono što bi primio temeljem obračuna napravljenog kao da je u trenutku njegova istupanja društvo prestalo postojati. Ako u trenutku istupanja člana društva imovina društva nije dostatna za pokriće dugova društva i udjela članova u kapitalu, član koji istupa mora društvu platiti dio nepokrivenog iznosa koji na njega otpada, razmjerno njegovom sudjelovanju u gubitku društva. Istupljeni član odgovara vjerovnicima i za obaveze društva koje su nastale do upisa njegova istupanja iz društva. Stvari i prava unijete kao ulog ne vraćaju se. Članu se vraćaju samo predmeti dani na uporabu.

S druge strane član koji je istupio iz društva sudjeluje u dobiti i u gubitku iz poslova koji u vrijeme njegova istupanja još nisu bili završeni, no društvo je ovlašteno završiti poslove onako kako smatra da je to najprimjerenije. Na kraju svake poslovne godine član koji je istupio iz društva može zahtijevati da se napravi obračun o poslovima završenim u toj godini, da mu se isplati ono što mu iz toga pripada i da ga se izvijesti o stanju poslova koji još nisu završeni

U svrhu očuvanja trajanja društva zakonom je propisana mogućnost članovima društva da isključe člana iz društva kod kojeg su se stekli uvjeti zbog kojih se inače može tražiti prestanak društva. Za podjelu imovine između društva i isključenoga člana odlučno je stanje imovine društva u vrijeme podizanja tužbe kojom se traži da se član isključi iz društva.

Ako se društvo sastoji od samo dva člana, pa u osobi jednoga od njih nastupi razlog za isključenje, zbog kojega bi, kada bi društvo imalo veći broj članova bilo dopušteno njegovo isključenje iz društva, sud može drugoga člana po njegovoj tužbi ovlastiti da preuzme poslove društva s aktivom i pasivom bez da se provede likvidacija društva. U svakom slučaju Zakon je pružio veliku mogućnost za nastavljanje društva, bez obzira na to što su nastali razlozi na njegov prestanak, a što je u uskoj vezi s promjenama članova društva.

Likvidaciju javnog trgovačkog društva u pravilu provode sami članovi. Likvidacija nije obvezatni postupak pri prestanku društva, međutim kada članovi društva umjesto likvidacije ugovore neki drugi način obračuna i diobe, u odnosu prema trećima odgovarajuće se primjenjuju načela o likvidaciji društva sve dok ima nepodijeljene imovine.

Napominje se da javno trgovačko društvo može nastati preoblikovanjem dioničkog društva u javno trgovačko društvo.

Dioničko društvo se odlukom glavne skupštine može preoblikovati u javno trgovačko društvo. Za odluku o preoblikovanju moraju glasovati svi prisutni dioničari na skupštini, a dioničari koji nisu prisustvovali glavnoj skupštini moraju se suglasiti s preoblikovanjem davanjem izjave u obliku javnobilježničke isprave. U obliku javnobilježničke isprave članovi dioničkog društva moraju izričito prihvatiti društveni ugovor.

Upisom preoblikovanja u sudski registar nastupaju slijedeći pravni učinci: dioničko društvo nastavlja djelovati kao javno trgovačko društvo, članovi javnog

trgovačkog društva odgovaraju osobno, neograničeno i solidarno vjerovnicima društva i za one obveze koje su nastale prije preoblikovanja, prestaju sve ovlasti uprave, odnosno izvršnih direktora i članova nadzornih odnosno upravnih odbora dioničkog društva.

Glede preoblikovanja dioničkog društva u komanditno društvo na odgovarajući se način primjenjuju pravila o preoblikovanju dioničkog društva u javno trgovačko društvo s time što se u odluci o preoblikovanju moraju navesti komanditori i njihovi ulozi.

Glede preoblikovanja društva s ograničenom odgovornošću u javno trgovačko društvo odnosno komanditno društvo, na odgovarajući se način primjenjuju pravila propisana za preoblikovanje dioničkog društva u javno trgovačko društvo odnosno u komanditno društvo.

2. Stjecanje članstva

Članstvo u javnom trgovačkom društvu se stječe:

- nastankom javnog trgovačkog društva (osnivanjem, preoblikovanjem)
- pristupom društvu (novog člana koji odgovara za obaveze kao i ostali članovi),
- prijenosom udjela na novog člana (ustupom-sklapanjem ugovora o prijenosu udjela uz suglasnost svih članova),
- sveopćim sljedništvom (nasljednici umrlog člana, slijednici pravne osobe)

Nastanak javnog trgovačkog društva je:

Preoblikovanjem iz nekog drugog društva-članstvo nastaje danom upisa preoblikovanja u sudski registar. Dotadašnji članovi društva koje se preoblikuje u javno trgovačko društvo, prihvaćaju prije toga društveni ugovor i tek nakon upisa preoblikovanja u sudski registar svoje članstvo pretvaraju u članstvo u javnom trgovačkom društvu na koje prelazi sva imovina i sve obaveze društva koje se preoblikovalo u javno trgovačko društvo. U ovom slučaju ne nastaje predruštvo.

Osnivanjem javnog trgovačkog društva-članstvo nastaje kada se po pravilima obveznog prava smatra da je sklopljen ugovor o osnivanju, time da je do upisa u sudski registar riječ o članstvu u predruštvu, a od upisa u registar riječ je o članstvu u javnom trgovačkom društvu.

Pristup društvu

O ulasku u društvo (pristupu) sklapa se ugovor između osobe koja želi postati član društva i svih članova društva, time da članove društva mogu zastupati drugi članovi ili treće osobe. Pitanje pristupa i stvaranja novih udjela trebalo bi se riješiti društvenim ugovorom. Članstvo u društvu stječe se potpisom ugovora. Naime, premda se novi član društva upisuje u sudski registar nije riječ o konstitutivnom upisu, jer odgovornost člana za sve obaveze društva, pa i one nastale prije stjecanja članstva postoji od časa kada je postao članom društva

Prijenos udjela na novog člana

Članstvo se prenosi ustupom. Zakon ne propisuje poseban oblik ugovora. Potrebna je suglasnost svih članova društva. Stjecatelj udjela odgovara za sve obaveze društva koje su nastale prije nego što je postao član društva

Sveopćim sljedništvom

Članstvo u društvu mogu steći na taj način nasljednici umrlog člana odnosno pravni slijednici člana pravne osobe koja je prestala postojati statusnom promjenom. Da bi moglo doći do stjecanja članstva sveopćim sljedništvom u društvenom se ugovoru mora predvidjeti da se društvo nastavlja usprkos smrti člana fizičke osobe odnosno prestanka člana pravne osobe čl. 107/1 ZTD)

Prava članova su:

Upravljačka

-pravo vođenja poslova i zastupanje društva

-pravo na sudjelovanje u odlučivanju

Imovinska

-pravo na udio u dobiti

3. Prestanak članstva u društvu

- a) prijenosom udjela na drugu osobu
- b) otkazom člana društva ili njegovog vjerovnika
- c) isključenjem člana iz društva
- d) smrću člana fizičke osobe i prestankom člana društva pravne osobe
- e) istupanjem člana

Otkaz je valjan kada izjava o očitovanju volje o tome prisprije posljednjem članu društva, time da se društvenim ugovorom može drugačije urediti Društvenim ugovorom se može urediti u kojim slučajevima se neki zahtjev člana smatra otkazom ugovor oblik izjave nije propisan.

Istupanjem člana iz društva njegov udio po samom zakonu prirasta ostalim članovima razmjerno veličini njihovih udjela. Za određivanje otpremnine člana koji je istupio mjerodavno je stanje imovine u vrijeme podizanja tužbe. Član odgovara za obaveze društva nastale do dana upisa prestanka njegovog članstva u sudski registar.(čl. 105/5. ZTD).

Isključenjem člana postoji samo kao alternativa prestanku društva. Tužbu moraju podići svi članovi društva protiv jednog ili više članova društva. Istom tužbom može se zatražiti od suda da članu ili članovima koji odbijaju ustati s tužbom naloži sudjelovanje u isključenju

Smrću člana fizičke osobe-nasljednici umrlog člana odgovaraju za obaveze društva nastale do upisa prestanka članstva umrlog u sudski registar samo do visine aktive koju su naslijedili odnosno koja je na njih prešla sveopćim sljedništvom.

III. ČLANSTVO U KOMANDITNOM DRUŠTVU

1. Opće napomene

Komanditno društvo je trgovačko društvo u koje se udružuju dvije ili više osoba radi trajnog obavljanja djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom od kojih najmanje jedna odgovara za obveze društva solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom (komplementar), a najmanje jedna odgovara za obveze društva samo do iznosa određenog imovinskog uloga u društvo (komanditor). Svi odnosi između članova društva uređuju se društvenim ugovorom.

Društvom upravljaju komplementari. Komanditori nisu ovlašteni upravljati poslovima društva, niti se mogu usprotiviti odlukama ili postupcima komplementara, osim odlukama i postupcima koji se odnose ili se poduzimaju izvan granica redovnog poslovanja društva.

Članstvo u komanditnom društvu razlikuje se od članstva u javnom trgovačkom društvu samo po drukčijem položaju komanditora. Članstvo u komanditnom društvu se stječe osnivanjem komanditnog društva, pristupom društvu, prijenosom udjela na novog člana i sveopćim sljedništvom.

Za društvo nije propisan najmanji ulog. Odredbe koje se odnose na sudjelovanje u dobiti i snošenju gubitka članova javnog trgovačkog društva, primjenjuju se i na komanditore. Dobit se komanditoru isplaćuje ako je u cijelosti uplatio ulog na koji se obvezao. Ako to nije učinio, dobit tekuće godine pripisuje se komanditorovu ulogu u kapital društva sve dok on ne dosegne iznos koji se društvenim ugovorom obvezao uplatiti kao svoj ulog.

Komanditor sudjeluje i u snošenju gubitka nastalog poslovanjem društva, ali samo do visine svoga udjela u kapitalu društva. Ako nije uplatio ugovoreni ulog u cijelosti, sudjeluje u gubitku i neuplaćenim dijelom iznosa koji se društvenim ugovorom obvezao uplatiti kao svoj ulog. Obračun udjela u dobiti i gubitku provodi se na isti način kao i kod javnog trgovačkog društva.

U društvu u kojemu nijedan od komplementara nije fizička osoba na odgovarajući se način primjenjuju odredbe članka 408. ovoga Zakona tako da ono što se odnosi na člana društva s ograničenom odgovornošću vrijedi za članove komanditnog društva koji osobno odgovaraju i za komanditore. To se ne primjenjuje ako su članovi društva koji osobno odgovaraju javno trgovačko društvo ili komanditno društvo kod kojih je član koji osobno odgovara fizička osoba

Smrt ili prestanak komanditora koji je pravna osoba ne dovodi do prestanka društva. Komanditno društvo može nastati i preoblikovanjem dioničkog društva u komanditno društvo. Glede preoblikovanja dioničkog društva u komanditno društvo na odgovarajući se način primjenjuju pravila o preoblikovanju dioničkog društva u javno trgovačko društvo s time što se u odluci o preoblikovanju moraju navesti komanditori i njihovi ulozi.

Glede preoblikovanja društva s ograničenom odgovornošću u javno trgovačko društvo odnosno komanditno društvo, na odgovarajući se način primjenjuju pravila

propisana za preoblikovanje dioničkog društva u javno trgovačko društvo odnosno u komanditno društvo.

Javno trgovačko društvo i komanditno društvo mogu se odlukom svih članova društva preoblikovati dioničko društvo. S odlukom o preoblikovanju moraju se usuglasiti svi članovi javnog trgovačkog društva odnosno svi komplementari komanditnog društva i to izjavom danom u obliku javnobilježničkog akta.

Upisom preoblikovanja u sudski registar nastupaju slijedeći pravni učinci: javno trgovačko društvo, odnosno komanditno društvo nastavlja djelovati kao dioničko društvo, članovi javnog trgovačkog društva odnosno komplementari i komanditori u komanditnom društvu postaju dioničari razmjerno svojim dotadašnjim udjelima u društvu, preoblikovanje ne utječe na odgovornost članova javnog trgovačkog društva, odnosno komplementara komanditnoga društva za obveze koje je to društvo preuzelo.

Na preoblikovanje javnog trgovačkog društva ili komanditnog društva u društvo s ograničenom odgovornošću na odgovarajući se način primjenjuju pravila kojima je uređeno preoblikovanje javnog trgovačkog društva odnosno komanditnog društva u dioničko društvo.

2. Stjecanje članstva

Članstvo u komanditnom društvu se stječe :

- nastankom komanditnog društva
- pristupanjem
- prijenosom udjela
- sveopćim sljedništvom

Pretvaranjem komplementara u komanditora i obrnuto ne smatra se stjecanjem članstva, nego promjenom stečenog članstva u istom društvu

Nastanak komanditnog društva

Komanditno društvo nastaje preoblikovanjem i osnivanjem. U oba slučaja mjerodavno je vrijeme upisa u sudski registar. Da bi komanditori stekli članstvo u slučaju preoblikovanja društva u odlukama moraju se naznačiti poimence i uz naznaku uloga. Inače vrijede ista pravila kao za J.t.d.

Pristupanjem

Kada se radi o pristupanju komanditora ugovorom mora preuzeti obavezu unosa uloga u društvo.

Prijenos udjela

Za obaveze društva komanditor koji je prijenosom udjela istupio iz društva i onaj koji je postao član društva odgovaraju za obaveze društva solidarno samo ako prije prijenosa udjela bio ulog neuplaćen i to do neuplaćenog uloga.

Sveopće sljedništvo

Prijenosom udjela na nasljednike oni ulaze u sva prava i sve obaveze koje je imao njihov prednik.

3. Prestanak članstva

- a) prijenosom udjela na drugu osobu (razlike u odnosu na j.t.d. su kada komplementar prenosi svoj udio na komanditora i obrnuto
- b) istupom člana iz društva(nije posebno uređen u ZTD)
- c)isključenjem člana iz društva
- d) smrću člana fizičke osobe i prestankom člana društva pravne osobe

Kod prestanka članstva treba uvažiti različitosti koje proizlaze iz različitog položaja članova društva

IV. ČLANSTVO U GOSPODARSKOM INTERESNOM UDRUŽENJU

1. Opće napomene

Gospodarsko interesno udruženje je ustrojstveni oblik koji je u naš pravni sustav unesen već u izvornom tekstu ZTD-a po uzoru na europsko gospodarsko interesno udruženje uređeno uredbama EZ. Uređen je odredbama članka 583 do 610 ZTD.

Zakon definira udruženje kao pravnu osobu koju osnivaju dvije ili više fizičkih i pravnih osoba da bi olakšale i promicale obavljanje gospodarskih djelatnosti koje čine predmete njihova poslovanja te da bi poboljšale ili povećale njihov učinak ali tako da ta pravna osoba za sebe ne stječe dobit. Udruženje se osniva bez temeljnoga kapitala, a dobit ostvarena obavljanjem djelatnosti pripada članovima udruženja.

Djelatnost udruženja mora biti u vezi s gospodarskim djelatnostima njegovih članova kao pomoćna djelatnost njihovim djelatnostima. Prava članova ne mogu se izraziti vrijednosnim papirima. Drugačija odredba ugovora o osnivanju ili odluka članova udruženja je ništetna.(čl.583)

Prema izričitoj odredbi članka 586 ZTD članovi udruženja mogu biti osobe(fizičke i pravne) koje obavljaju gospodarsku djelatnost, a u udruženje se mogu učlaniti i osobe koje se bave slobodnim zanimanjima uređenim posebnim propisima(odvjetnike,samostalne umjetnike, arhitekta i sl)..

U odredbi članka 584 ZTD propisano je da predmet poslovanja udruženja mora biti u svezi s gospodarskim djelatnostima koje obavljaju članovi udruženja s time da uz to može obavljati samo pomoćnu djelatnost. Propisana su i ograničenja u odnosu na djelatnosti i poslove sa kojima se ne može baviti udruženje

Ugovor o osnivanju udruženja sklapa se u obliku javnobilježničke isprave i predstavlja temeljni akt društva. Sklapanjem tog ugovora nastaje preddruštvo. Gospodarsko interesno udruženje nastaje upisom u sudski registar. Prema izričitoj odredbi članka 601. ZTD organe udruženja čine članovi koji djeluju zajedno i uprava koja se sastoji od jednog ili više članova, s time da se ugovorom o osnivanju udruženja mogu predvidjeti drugi organi, uz uređenje njihove ovlasti. Iz navedene formulacije proizlazi da članovi udruženja mogu prema svojim potrebama urediti unutrašnji ustroj udruženja, s time da pri uređenju ovlasti pojedinih organa trebaju voditi računa o ovlastima koje su za pojedine organe propisane zakonom.

2. Stjecanje članstva u udruženju

Kako je gospodarsko interesno udruženje podvrsta javnog trgovačkog društva, za pojam članstva u društvu, njegovo stjecanje vrijede pravila kakva su određena za javno trgovačko društvo

Članstvo se stječe:

- nastankom udruženja
- pristupom novog člana udruženju
- prijenosom udjela na novog člana
- sveopćim sljedništvom

Nastanak udruženja

Udruženje nastaje sklapanjem ugovora o osnivanju udruženja. Od sklapanja ugovora pa do upisa udruženja u sudski registar udruženje ima status preddruštva, tako da se na odnose članova udruženja u preddruštvu na odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 6 ZTD (čl.591). Upisom udruženja u sudski registar preddruštvo prestaje, a prava i obveze preuzete djelovanjem udruženja kao preddruštva u ime udruženja postaju prava i obaveze udruženja.

Pristupanje novog člana

O primanju novog člana udruženja odlučuju svi članovi udruženja. To drugim riječima znači da ugovorom nije dopušteno propisati drugačiji način odlučivanja članova o primanju novog člana niti je dopušteno donošenje odluke kojom o novom članu ne bi odlučili svi članovi udruženja. Primanje novog člana se pored jednoglasne odluke članova udruženja ostvaruje pristupanjem ugovoru o osnivanju udruženja, koji se iz tih razloga mora promijeniti u obliku javnobilježničke isprave. Novi član udruženja odgovara i za obaveze udruženja koje su nastale prije njegovog pristupanja udruženju. Ako se novog člana želi osloboditi odgovornosti za obaveze udruženja koje su nastale prije njegovog pristupanja udruženju to se mora posebno ugovoriti ili utvrditi u odluci kojom se prima novi član.(čl.592/4)

Prijenos udjela na novog člana

Članovi udruženja mogu djelomično ili u cjelini ustupiti svoj udio u udruženju drugome članu ili trećoj osobi samo ako se s time suglase svi ostali članovi udruženja. Kako se radi o kogentnoj zakonskoj odredbi članovi ustup udjela ne

mogu drugačije odrediti ugovorom. Zakon ne propisuje poseban oblik ustupa udjela nego iz propisanih priloga uz prijavu za upis (čl.588 st.5.t.6), proizlazi da se ustupanje udjela obavlja izjavom. Bez suglasnosti svih članova udruženja član udruženja ne može svoje sudjelovanje u udruženju koristiti za davanje osiguranja, niti onaj kome je dano osiguranje ne može na temelju toga postati članom udruženja. Za davanje osiguranja moguće je ugovorom urediti da suglasnost ne moraju dati svi članovi udruženja. Za posao prijenosa udjela ne traži se neki poseban oblik.

Stjecanje članstva sveopćim sljedništvom

U ZTD (čl. 598/2) je određeno da nasljednici umrlog člana u pravilu ne mogu naslijediti njegovo članstvo, osim pod uvjetom predviđenim društvenim ugovorom, a ako u njemu nema takve odredbe, uz suglasnost svih ostalih članova udruženja. Zakon ne predviđa sljedništvo člana pravne osobe, no to se pitanje može riješiti društvenim ugovorom. Kod toga bi trebala vrijediti ista pravila kakva vrijede za sljedništvo iz smrti člana udruženja fizičke osobe.

3. Prestanak članstva

Članstvo u udruženju prestaje:

- na temelju zakona (smrću člana udruženja ili prestankom člana udruženja zbog statusne promjene, neispunjenjem uvjeta propisanih za članstvo otvaranjem stečajnog postupka nad članom pravnom osobom odnosno nad imovinom člana fizičke osobe,
- prijenosom udjela(uz suglasnost članova),
- otkazom ugovora (redoviti, izvanredni i otkaz od strane vjerovnika),
- isključenjem iz udruženja (zbog razloga predviđenih ugovorom, grube povrede obaveze, prouzročene smetnje u radu udruženja zbog štetne radnje, ako postoji opasnost da će se te smetnje prouzročiti).

Član udruženja može otkazati članstvo u udruženju po odredbama sadržanim u ugovoru o osnivanju udruženja, a ako u njemu o tome nema odredaba, uz suglasnost svih ostalih članova udruženja(čl.596/1). Zakon dakle prepušta članovima udruženja da u ugovoru uredi uvjete i način otkaza članstva u udruženju, a ako ugovor ne sadrži odredbe o tome propisano je da se članstvo može otkazati samo uz suglasnost svih članova. Svaki član može otkazati članstvo iz važnog razloga koje očito valja prosuđivati od slučaja do slučaja. Člana se može isključiti iz udruženja iz razloga sadržanih u ugovoru o osnivanju udruženja, a u svakome slučaju onda ako grubo povrijedi svoje obveze, ako prouzroči teške smetnje u radu udruženja ili ako postoji opasnost da će te smetnje prouzročiti. U članku 597 ZTD izričito su navedeni razlozi zbog kojih se član isključuje iz udruženja, s time da se u ugovoru mogu utvrditi i dopunski razlozi za isključenje člana. Člana se može isključiti odlukom suda u povodu tužbe većine ostalih članova udruženja, osim ako ugovor o osnivanju udruženja ne određuje nešto drugo. U slučaju sudskog isključenja, isključenje proizvodi pravni učinak nakon pravomoćnosti odluke suda.

Član istupa iz udruženja u slučaju smrti, ako više ne ispunjava uvjete iz članka 586. ZTD, odnosno ne obavlja više djelatnost ,ako članstvo otkáže njegov vjerovnik

zbog tražbine prema članu udruženja (čl 101) ili ako je nad članom otvoren stečajni postupak.

U slučaju smrti člana društva, njegovi nasljednici u pravilu ne mogu naslijediti članstvo, osim pod uvjetima predviđenim ugovorom o osnivanju udruženja, a ako u njemu o tome nema odredaba, samo uz suglasnost svih ostalih članova. Propisana je dužnost uprave da o istupanju člana izvršiti ostale članove udruženja. Osim toga, uprava je dužna registarskome sudu podnijeti prijavu za upis istupanja člana u sudski registar, iz čega treba zaključiti da se članovi udruženja upisuju u sudski registar. Obavezu izvještavanja članova udruženja o istupanju mogu ispuniti i član koji je istupio te svaki drugi član udruženja. Nakon istupanja člana udruženje i dalje postoji pod uvjetom da su u udruženju ostala najmanje dva člana. Istupanje u pravilu ne dovodi u pitanje ni davanje osiguranja na sudjelovanje u udruženju, pod uvjetima predviđenima u ugovoru o osnivanju ili određenima jednoglasnom ili ugovorom predviđenih drugačijih odluka članova udruženja. Ako član istupi iz udruženja zbog otkaza njegova vjerovnika ne primjenjuju se odredbe članka 109. ZTD-a. Izađe li član iz udruženja, osim u slučaju ustupanja udjela, njegova prava i obveze u odnosu na udruženje određuju se na temelju stanja imovine udruženja kakvo je bilo u vrijeme njegova izlaska iz udruženja. Vrijednost prava i obveza člana ne može se unaprijed odrediti u paušalnom iznosu. Član koji izađe iz udruženja odgovara za obaveze udruženja neograničeno cijelom svojom imovinom.(čl.600).

4. Zajednička obilježja

Članovi društava osoba uglavnom stječu članska prava u društvu unatoč tome što nemaju obavezu ulaganja neke imovinske vrijednost. Zajedničko obilježje je povezanost članova s vođenjem poslova i zastupanjem društva. U smislu zakona svi članovi imaju jednaka prava po sadržaju i po opsegu. Odnos između članova uređen je dispozitivnim pravilima, pa te odnose članovi mogu i drugačije urediti. Pravni odnosi članova društva prema trećima uređen je prisilnim pravilima. Relevantnost osobnih svojstava članova za društvo i ostale članove odražava se u ograničenjima raspolaganja s udjelima i mogućnost ulaganja vlastitog rada u društvo.

V. ČLANSTVO U DIONIČKOM DRUŠTVU

1. Uvodne napomene

Dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenom na dionice. Za dioničko društvo nije bitno tko je član (dioničar) društva jer se članstvo manifestira kroz dionice kao udjele u temeljnom kapitalu, a ne kroz osobna svojstva članova kao što je slučaj kod javnog trgovačkog društva. Za razliku od društava osoba dioničko društvo može imati samo jednog člana (dioničara). Temeljni akt dioničkog društva je statut.

Dionice su dio temeljnog kapitala društva i imatelju daju pravo članstva u društvu, odnosno prava i obaveze koje iz toga članstva proizlaze. Prijenosom dionica prenose se i članska prava u društvu.

U dioničkom društvu vrijedi načelo slobodne prenosivosti dionica, međutim statutom se može propisati da je za prijenos dionica potrebna suglasnost društva (vinkulacija). Ona se ne daje na obvezno pravni posao, niti društvo na bilo koji način može utjecati na njegovo sklapanje. Vinkulacija se odnosi na prijenos dionica i to samo dionice koje glase na ime i koje nisu izdane u nematerijaliziranom obliku (čl. 227/2 ZTD). Statutom se može propisati da je vinkulacija potrebna i za prijenos dionica nasljeđivanjem. U statutu se mogu odrediti razlozi zbog kojih se može odbiti davanje suglasnosti za prijenos dionice. Ako u statutu nisu određeni spomenuti razlozi, davanje suglasnosti za prijenos dionice može se odbiti samo kada je to u interesu društva, a naročito kada bi se s obzirom na strukturu dioničara njenim prijenosom moglo ugroziti ostvarenje cilja društva ili njegovu gospodarsku opstojnost.

Društvo može od osobe koja treba steći dionicu zahtijevati da se izjasni stječe li je u svoje ime i za svoj račun ili za račun nekoga drugog. Davanje suglasnosti za prijenos dionice može se odbiti, ako se stjecatelj o tome odbije izjasniti ili izjavi da dionice stječe za tuđi račun. Stječe li se dionica nasljeđivanjem, sveopćim sljedništvom pravne osobe ili prodajom u ovršnom ili stečajnom postupku, društvo može odbiti davanje suglasnosti za prijenos iz nekog od navedenih razloga samo ako stjecatelju ponudi da će je otkupiti po tržišnoj vrijednosti. Ako stjecatelj dionice u roku od mjesec dana od dana primitka ponude ne izjavi društvu da ju odbija, smatra se da je ponudu prihvatio.

Dok ne dobije suglasnost za prijenos dionice njen stjecatelj ne može u društvu ostvarivati članska prava, a ako je dionica stečena nasljeđivanjem, sveopćim sljedništvom pravne osobe ili prodajom u ovršnom ili stečajnom postupku, stjecatelj ne može ostvarivati upravljačka prava u društvu. Ako društvo u roku od mjesec dana od primitka zahtjeva ne odluči o davanju suglasnosti ili je odbije dati iz razloga koji nisu navedeni u stavku 2. ovoga članka, smatra se da je suglasnost dana.

Položaj člana u dioničkom društvu određuje se prema dijelu kapitala koji određuje dionice. Jedna od specifičnosti dioničkog društva je mogućnost da dionice izrazi kao vrijednosni papir.

Članstvo u društvu stječe se **originarno** (preuzimanjem dionica pri osnivanju društva ili povećanja temeljnog kapitala) i **derivativno** (stjecanje dionica od dotadašnjeg dioničara, na temelju valjanog pravnog posla usmjerenog na stjecanje dionica, odluke suda ili druge nadležne vlasti, nasljeđivanjem i na temelju zakona, a gubi se **prestankom društva, isključenjem i prijenosom dionica**.

Članska prava dijele se na **upravljačka prava** (pravo sudjelovanja u glavnoj skupštini; pravom dioničara da bude obaviješten; pravo glasa; pravo na pobijanje odluka Glavne skupštine) i **imovinska prava** (pravo na isplatu dividenda;-prvenstveno pravo upisa novih dionica;-pravo na isplatu ostatka likvidacijske ili stečajne mas; pravo vanjskog dioničara na primjerenu naknadu).

Kako je dionica kao skup članskih prava i obaveza u dioničkom društvu nedjeljiva, ne može jedna osoba biti imatelj upravljačkih, a drugi imatelj imovinskih prava, niti se ta prava mogu pojedinačno prenositi u pravnom prometu.

2. Nastanak dioničko društvo

Dioničko društvo nastaje:

1. Osnivanjem (simultano, sukcesivno)

O simultanom osnivanju je riječ kada osnivači društva preuzimaju sve dionice, usvajaju i potpisuju statut i daju izjavu da osnivaju dioničko društvo, što potvrđuje javni bilježnik.

Kod sukcesivnog osnivanja osnivači usvajaju statut, preuzimaju dio dionica i upućuju javni poziv (prospekt) za upis dionica pa se dionice upisuju na temelju tog poziva

2.preoblikovanjem nekog drugog društva u dioničko društvo (npr.d.o.o.)

3.spajanjem dioničkih društava

4.podjelom dioničkog društva, kako je određeno planom podjele

5.pretvorbom društvenog poduzeća u dioničko društvo(ako je nastalo trgovačko društvo u smislu odredaba ZTD)

Odnos između dioničara i društva temelji se na načelu jednakosti, odnosno da pod jednakim uvjetima dioničari imaju isti položaj.

Osnovna obaveza dioničara je uplata dionica i ispunjenju te obveze. Zakon izričito zabranjuje odgodu plaćanja pojedinim dioničarima, oslobađanje od plaćanja ili primanje nečeg drugog umjesto uplate. Jednom uplaćeni iznos ne može se vratiti dioničaru. Sankcije nepravodobnog plaćanja su isključenje iz društva, a to se ostvaruje oduzimanjem dionica i onoga što su dioničari do tada uplatili, time da se dioničarima treba dati naknadni rok za uplatu, što se objavljuje u glasilu društva.

3. Općenito o stjecanju članstva u dioničkom društvu

Članstvo u dioničkom društvu označava se dionicom, a članska prava ravnaju se u pravilu prema visini sudjelovanja u temeljnom kapitalu i ona se ne mogu potpuno odvojiti od imatelja dionice. Prijenosom dionice prenose se i članska prava u društvu

Članstvo u društvu stječe se:

A) izvorno (originarno)

-sudjelovanjem u osnivanju društva u svojstvu osnivača, a pri sukcesivnom osnivanju sudjelovanjem u osnivanju kao osnivač ili kao osoba kojoj su dionice raspoređene nakon završenog upisa dionica

-sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima, izdavanjem novih dionice, osim kada to društvo čini iz vlastitih sredstava.

B) derivativno (izvedeno)

-pravnim poslom

-sljedništvom zbog smrti dioničara fizičke osobe ili statusne promjene dioničara pravne osobe.

4. Izvorno stjecanje članstva

Radi se o neposrednom stjecanju članstva ,odnosno dionica od društva u vrijeme njihovog izdavanja.

Stjecanje dionica od društva prijenosom vlastitih dionica koje je društvo steklo nije izvorno stjecanje dionica, nego je riječ o prijenosu dionica **koje su** već prije bile izdane.

Do upisa dioničkog društva u sudski registar osnivači društva, kada se radi o simultanom osnivanju, odnosno osnivači i osobe na koje su raspoređene dionice nakon upisa, kod sukcesivnog osnivanja, **članovi su predruštva dioničkog društva.**

Izvorno članstvo u društvu stječe se i kod povećanja temeljnog kapitala društva izdavanjem novih dionica .Članstvo stječu one osobe koje uplaćuju novac, stvari ili prava za nove dionice, a do tada nisu bile članovi društva. Dotadašnji članovi društva samo imaju pravo prioriteta

5. Izvedeno stjecanje članstva

Radi se o stjecanju članstva od prijašnjeg člana ili društva kada ono prenosi vlastite dionice koje je samo steklo. Dionice, a time i članstvo, u pravilu se slobodno prenose.

Stjecanjem članstva u društvu na izvedeni način novi dioničar stječe sva prava i preuzima sve obaveze prethodnog dioničara u stanju kakvo je zatečeno u vrijeme prijenosa članstva.

Članstvo se prenosi onako kako se prenose dionice. Način na koji će se prenijeti dionice ovisi o **vrsti dionica**, jesu li one **izdane kao vrijednosni papir** i ako jesu, **je li za njih izdana isprava o dionici.**

A) Stjecanje pravnim poslom

Kako se članstvo u društvu prenosi pravnim poslom, novi dioničar se uz odnos prema društvu koje proizlazi iz njegovog članstva nalazi i u odvojenom pravnom odnosu s prethodnim dioničarom na temelju kojeg se prenosi članstvo u društvu. Taj se pravni odnos prosuđuje po pravilima obveznog prava, a na temelju njega obavlja se i pravni posao prijenosa dionica. Prema tome riječ je o dva pravna posla pod a) **pravnom poslu kojim se dioničar obvezuje prenijeti dionicu**, i pod b) **pravnom poslu kojim se prenosi dionica**, bez obzira što se oba posla najčešće obavljaju istodobno i obično su sadržana i u istoj ispravi (VS RH Revt-196/02).

Dionica koja glasi na ime za koju je izdana isprava o dionici prenosi se indosamentom. Za oblik indosamenta vrijede pravila Zakona o mjenici.

Dionice koje glase na ime a za koje **nije izdana isprava o dionici mogu se prenijeti ustupom**, osim dionica izdanih u nematerijaliziranom obliku za koje je Zakonom o tržištu kapitala propisan oblik prijenosa dionica.

Ako se radi o dionicama koje glase na ime i za koje nije izdana isprava o dionicama, niti je elektronički zabilježena u računu vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija, za prijenos je dovoljna cesija i o tome se treba obavijestiti uprava društva koja vodi registar dionica.

Upis u Registar dionica nije bitan za stjecanje dionica, koji je što se toga tiče deklaratorne prirode. On ima konstitutivan učinak na stjecanje prava dioničar prema društvu. Upis u Registar mjerodavan je i za ostvarenje prava glasa.

Odredbom čl. 226. st. 2. ZTD propisano je da kao dioničar koji ima dionicu što glasi na ime, vrijedi samo onaj koji je upisan u Knjigu dionica (VS RH Rev 59/05).

Registar dionica sadrži podatke o osobama koje ostvaruju članska prava, o dionicama i druge podatke (zaloga, plodouživanja i dr.). Obaveza upisa nastaje s izdavanjem (osnivačkih) dionica, a nakon toga se provodi na zahtjev dioničara.

Upis u Registar dionica nema značaja ni za prijenos dionica, jer se dionice prenose radnjama izvan upisa u registar.

Brisanje iz Registra provodi se po propisanom postupku (davanje primjerenog roka dioničaru za izjavljivanje prigovora).

B) Stjecanje dionica koje su kao nematerijalizirani vrijednosni papiri ubilježene u računalnom sustavu središnjeg depozitorija

Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. (u daljnjem tekstu: SKDD) je društvo koje posluje kao središnji depozitorij odnosno registar nematerijaliziranih vrijednosnih papira, gdje se, u obliku elektroničkih zapisa, vode podaci o izdavateljima, vrijednosnim papirima i vlasnicima tih vrijednosnih papira, kao i drugi podaci predviđeni zakonom. SKDD, osim usluga depozitorija, pruža i usluge prijeboja i namire za transakcije s nematerijaliziranim vrijednosnim papirima.

SKDD primarno posluje na temelju Zakona o tržištu kapitala (NN 88/08; NN 146/08), a njezin rad nadzire Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, sukladno Zakonu o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN 140/05).

Račun vrijednosnih papira Vam SKDD, kao investitoru, može otvoriti na više načina:

a) prijenosom podataka iz registra (knjige dionica i sl.) izdavatelja vrijednosnih papira,

b) na temelju naloga člana SKDD-a, posredstvom kojeg ostvarujete stjecanje vrijednosnih papira,

c) provedbom dokumentacije zaprimljene u SKDD, iz koje proizlazi da ste stjecatelj dionica (kupnja, nasljeđivanje, darovanje i sl.).

Nematerijalizirani vrijednosni papir je elektronički zapis na računu vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija kojim se njegov

izdavatelj obvezuje zakonitom imatelju ispuniti obvezu sadržanu u nematerijaliziranom vrijednosnom papiru.

Vrijednosni papiri izdavatelja sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koji se izdaju ili nude javnom ponudom na području Republike Hrvatske, moraju se izdati, odnosno nuditi kao nematerijalizirani

Nematerijalizirani vrijednosni papiri koji unutar iste vrste i istog roda daju ista prava u pravnom prometu su zamjenjivi bez ograničenja, tako da bilo koja obveza može biti ispunjena prijenosom bilo kojeg vrijednosnog papira iste vrste i istog roda, pa vjerovnik ne može potraživati pojedinačno određene nematerijalizirane vrijednosne papire.(čl.490.Zakona o tržištu kapitala Narodne novine br. 88/08, 146/08, 74/09, 54/13, 159/13, 18/15 i 110/15)

Potraživanje, odnosno **pravo iz nematerijaliziranoga vrijednosnog papira pripada njegovom zakonitom imatelju**, odnosno osoba na čije ime glasi račun vrijednosnih papira u središnjem depozitoriju na kojem je ubilježen nematerijalizirani vrijednosni papir, osim ako je upis nematerijaliziranog vrijednosnog papira izvršen u njegovu korist bez naloga izdavatelja, prijašnjeg imatelja ili bez druge valjane pravne osnove.

Zakon propisuje da je **za raspolaganje dionicama potreban nalog osobe na koju glasi račun vrijednosnih papira**. Nalog izdavatelja nije potreban ako je osoba u čiju je korist nematerijalizirani vrijednosni papir upisan u središnji depozitorij postupala u dobroj vjeri i smatra se zakonitim imateljem. **Smatra se da je stjecanje izvršeno u dobroj vjeri** kada je nematerijalizirani vrijednosni papir upisan u korist pojedine osobe na temelju transakcije sklopljene na uređenom tržištu ili na multilateralnoj trgovinskoj platformi. Teret dokaza je na onom tko tvrdi suprotno.

Glede načina stjecanja (modus)-nematerijalizirani vrijednosni papir i prava koja proizlaze iz nematerijaliziranog vrijednosnog papira stječu se u trenutku njegova upisa na račun nematerijaliziranih vrijednosnih papira stjecatelja ili osobe koja drži nematerijalizirani vrijednosni papir za račun stjecatelja, **osim ako trenutak stjecanja nije drugačije utvrđen posebnim propisom**

Tako u postupku prijenosa dionica manjinskih dioničara na glavnog dioničara (**squeeze out**) glavni dioničar stječe dionice upisom odluke u sudski registar. Upis u registar ima konstitutivni učinak jer su nakon upisa odluke sve dionice manjinskih dioničara prenesene na glavnog dioničara i glavni dioničar postaje jedini dioničar u društvu. Od dana valjane objave upisa odluke u sudski registar manjinski dioničari mogu podnijeti zahtjev nadležnom sudu za ispitivanje primjerenosti otpremnine

Isto tako **upisom priključenja u sudski registar** sve dionice odnosno udjeli koje ne drži glavno društvo prelaze na to društvo na temelju zakona i ima konstitutivan učinak, kao izuzetak od uobičajenog trenutka stjecanja članstva propisanog čl. 226. i čl. 411. ZTD-a

Pravna osnova stjecanja (titulus) je

- 1.valjani pravni posao prijenosa dionica
- 2.odluke suda, odnosno druge nadležne vlasti,

3. nasljeđivanje

4 zakona.

Na računima nematerijaliziranih vrijednosnih papira upisuju se i ograničena stvarna prava na dionica (založno pravo).

Prijenos nematerijaliziranog vrijednosnog papira s računa prenositelja na račun stjecatelja provodi se odgovarajućom **preknjižbom**. Suglasnost na preknjižbu dionica u Središnjem klirinškom depozitarnom društvu sa imena dotadašnjeg dioničara na ime i vlasničku poziciju novog dioničara ima značenje klauzule intabulandi. Ako je društvo izdalo dionice u nematerijaliziranom obliku, mjerodavno je stanje na računu dioničara kojega za dioničare društva vodi zakonom za to ovlaštena pravna osoba. (Revt-93/10)

C) Stjecanje i prijenos dionica u postupku pretvorbe

Poseban oblik i sadržaj pravnog posla dionica koje su stečene u postupku pretvorbe uz popust i otplatu cijene HFP propisani u čl. 21.c,d. i f. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća.

Naime, prema tim odredbama, neotplaćene dionice kupljene na obročnu otplatu na temelju članka 5. stavka 1. točke 1., 2. i 2a. članka 19., 21a. i 21b. Zakona o pretvorbi njihov imatelj (prenositelj) može prenijeti na druge osobe (stjecatelj) sukladno uvjetima propisanim Zakonom i statutom dioničkog društva. Neotplaćene dionice nisu se mogle prenositi prije upisa dioničkog društva u sudski registar. Onda kada je bio dopušten prijenos neotplaćenih dionica one su se prenosile ugovorom koji se u obliku javno ovjerene isprave sklapao između prenositelja i stjecatelja. Zakonom je bio propisan i sadržaj ugovora.

U postupku pretvorbe *Poduzeće* se moglo pretvoriti u dioničko društvo ;

1. prodajom poduzeća ili idealnog dijela poduzeća;
2. ulaganjem kapitala u poduzeće;
3. pretvaranjem ulaganja na ugovornoj osnovi u poduzeće i potraživanja prema poduzeću u ulog;
4. prijenosom svih dionica odnosno udjela Fondovima i Hrvatskom fondu za razvoj, bez naknade.

Dioničko društvo je nastalo upisom u sudski registar. Tako nastalo društvo pravni je slijednik poduzeća koje je pretvorbom prestalo postojati. Potencijalni dioničari sklapali su ugovore s Hrvatskom fondu za privatizaciju (ranije Agencijom).

Imalac dionica stekli su pravo na udio u dobiti poduzeća razmjerno uplaćenom dijelu vrijednosti tih dionica, uvećanom za razmjerni iznos odobrenog popusta, a pravo na sudjelovanje u upravljanju poduzećem razmjerno nominalnoj vrijednosti tih dionica. Ne uplati li imalac dionica njihovu vrijednost u cjelini u roku određenom programom pretvorbe, gubi pravo na onaj dio dionica vrijednost kojih nije uplatio i odgovarajući dio popusta.

Prema čl. 21. c) Zakona o dopuni Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", broj: 94/93) neotplaćene dionice kupljene na obročnu otplatu mogle su se prenositi na druge osobe (stjecatelje), sukladno uvjetima propisanim tim Zakonom. Prema čl. 21. d) neotplaćene dionice prenose se ugovorom koji se u obliku javno ovjerene isprave sklapa između prenositelja i stjecatelja (treće osobe). Ugovor je morao sadržavati, tvrtka i sjedište dioničkog društva čije se neotplaćene dionice prenose, broj pod kojim je društvo upisano u sudski registar (broj reg. uložka), nominalna vrijednost neotplaćenih dionica, ukupan broj neotplaćenih dionica koje se prenose s naznakom ukupne nominalne vrijednosti tih dionica, serijske i kontrolne brojeve dionica koje se prenose, broj ugovora sklopljenog s Hrvatskim fondom za privatizaciju, na temelju kojih je u postupku pretvorbe društvenog poduzeća prvi imatelj dionica izvorno stekao neotplaćene dionice koje su predmet prijenosa. Nepridržavanje gore navedenih odredbi imalo je za posljedicu ništavost ugovora o prijenosu neotplaćenih dionica .

6. Stjecanje članstva sveopćim sljedništvom

Sveopćim sljedništvom stječe se članstvo;

1. Smrću člana društva

2. Statusnom podjelom društva (spajanje pripajanje, podjela razdvajanjem ili odvajanjem).

Smrću člana društva dionice prelaze na njegove nasljednike .Nasljednici se smatraju dioničarima od trenutka smrti člana društva, odnosno dioničara. U odnosu na njih ne vrijedi pravilo po kojem se smatra dioničarom onaj koji je upisan u registar dionica.

Podjelom nasljedničke zajednice nasljednici stječu dionice samostalno ili kao imatelji ovlaštenja na određenim dionicama. Potrebno je nakon podjele zatražiti upis u registar dionica , odnosno u računu vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija, Pravna osnova za provedbu upisa je rješenje o nasljeđivanju.

Kada je riječ o statusnim promjenama spajanja ili pripajanja dionice prelaze na pravnu osobu preuzimatelja, a time i članska prava dioničara u tom društvu, nakon upisa statusne promjene u sudski registar.

Kod društva koja se dijele stjecanje članskih prava određeno je i planom podjele.

7. Prestanak članstva u društvu

Članstvo u društvu prestaje

1. smrću dioničara

2. prestankom društva dioničara

3 otuđenjem dionica

4. isključenjem dioničara(kaduciranjem)

5.prestankom društva

6.povlačenjem dionica smanjenjem temeljnog kapitala

Otvaranjem stečajne ne prestaje članstvo u društvu samo dolazi do smanjenja prava dioničara s obzirom da ovlasti svih organa društva preuzima stečajni upravitelj

*Ivica Omazić,
sudac Visokog trgovačkog suda
Republike Hrvatske*

VI. STJECANJE, PROMJENA I PRESTANAK ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

1. UVOD

Društvo s ograničenom odgovornošću je društvo kapitala u kojem je temeljni kapital podijeljen na poslovne udjele. Zbroj svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva.

Obilježja društva s ograničenom odgovornošću u velikom su dijelom ona koja ima dioničko društvo i to:

- a) da je trgovačko društvo kapitala
- b) da je pravna osoba (stječe upisom u sudski registar)
- c) članovi ne odgovaraju za obveze društva
- d) ima temeljni kapital
- e) osnivači društva mogu biti iste osobe
- f) osnivač društva može biti jedna osoba
- g) mogu se unijeti ulazi u novcu , stvarima ili pravima

Osnovna obilježja društva s ograničenom odgovornošću po kojima se razlikuje od dioničkog društva su:

- a) da je temeljni kapital podijeljen na poslovne udjele koji se moraju imati nominalni iznos i ne mogu se izraziti u vrijednosnim papirima.
- b) temeljni ustrojbeni akt je društveni ugovor, a ne statut društva
- c) veća je autonomija uređenja odnosa u društvu
- d) nadzorni odbor u društvu je fakultativan, osim kada je posebnim propisom obavezan. Uprava društva vodi poslove po uputama članova nadzornog odbora i skupštine
- e) ne postoji mogućnost monističkog ustroja društva i dr.
- f) nema sukcesivnog osnivanja društva
- g) nema posebnog preuzimanja poslovnog udjela kod osnivanja društva

2. STJECANJE ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Stjecanje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću moguće je steći na dva osnovna načina: **izvorno** (originarno) ili **izvedeno** (derivativno).

Izvorno stjecanje članstva u društvo s ograničenom odgovornošću, kao i u dioničkom društvu, ostvarivalo bi se:

- sudjelovanjem u osnivanju društva i
- sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima,

dok bi se izvedeno stjecanje, kao i u dioničkom društvu, ostvarivalo:

- pravnim poslom
- sljedništvom zbog smrti člana fizičke osobe ili statusne promjene pravne osobe.

Međutim jedina razlika je u tome što kod izvornog stjecanja u dioničkom društvu stječu dionice a u društvu s ograničenom odgovornošću poslovni udjeli i što se kod stjecanja članstva u društvu s ograničenom odgovornošću ono ne može steći sukcesivnim osnivanjem jer takvog osnivanja kod društva s ograničenom odgovornošću nema.

Kada se stekne prvi poslovni udjel tada se stječe i članstvo u društvo, pa naknadno stjecanje drugog poslovnog udjela uz postojeći ili kada se povećanjem temeljnog kapitala povećava postojeći poslovni udjel, ne možemo govoriti u stjecanju članstva jer je stjecatelj tog novog pored postojećeg poslovnog udjela ili njegovog povećanja već postao član društva stjecanjem prvog poslovnog udjela. Postojeći član društva na taj način je samo povećao svoja članska prava.

2.1. Izvorno (originarno) stjecanje

Osnovna karakteristika izvornog stjecanja je da se tu radi o prvom stjecanju članstva na temelju poslovnog udjela kojeg društvo izdaje a koji udio nastaju upisom društva u sudski registar odnosno upisom povećanja temeljnog kapitala u sudski registar. Taj upis u sudski registar je trenutak kada članom društva postaje osoba koja ga izvorno stječe, naravno ako prije toga nema drugih poslovnih udjela.

A) Izvorno stjecanje članstva - sudjelovanjem u osnivanju

Društvo s ograničenom odgovornošću može osnovati svaka **fizička** i **pravna** osoba. Da bi fizička osobu sama ili s drugom fizičkom ili pravnom osobom osnovala društvo bitno je da ima poslovnu sposobnost i da je volju izjavila slobodno i valjano. Radnje osnivanja mogu se poduzeti i preko punomoćnika s tim da potpis na punomoći mora biti ovjeren od javnog bilježnika¹. U punomoći se mora pobliže odrediti pojedinosti potrebne za osnivanje društva kao npr: tvrtka društva koje se osniva, sjedište, tip društva, članove s kojima se osniva društvo i sl.

---

¹ čl. 387. st. 4. ZTD-a

Kod pravne osobe kao osnivača bitno je da je odluku o osnivanju s potrebnim elementima donijelo tijelo te pravne osobe nadležno za donošenje takve odluke prema društvenom ugovoru ili statutu te pravne osobe, te da ju u postupku osnivanja novog društva zastupa ovlaštena osoba.

Osnivači društva s ograničenom odgovornošću mogu biti i strane fizičke i pravne osobe pod uvjetima određenim zakonom².

Društvo s ograničenom odgovornošću mogu osnovati jedna ili više osoba³.

Društvo s ograničenom odgovornošću i mogu osnovati i trgovačko društvo u likvidaciji ili u stečaju, kao npr. kod provođenja stečajnog plana.

Kako se osnivanjem stječe članstvo u društvu i u zakonu se rabi termin (pojam) osnivač i član društva radi jasnijeg razumijevanja potrebno je ukazati na značenje i razlikovanje ova dva pojma.

Osnivač je ona osoba koja sudjeluje u početku stvaranja društva, njegovu „rađanju“ i na taj način postaje članom društva. Ta osoba je dakle osnivač i član društva. Dakle, svaki osnivač ujedno je i član društva, ali svaki član društva ne mora ujedno biti i osnivač, što je čest slučaj, jer se članom društva postaje ne samo osnivanjem nego, kako je ranije navedeno i sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva te na neki od načina izvedenog (derivatnog) stjecanja članstva, kao npr.: stjecanjem poslovnog udjela od osnivača ili prethodnog člana društva, nasljeđivanjem, kupnjom od društva udjela onog člana koji je isključen ili istupio, preuzimanjem temeljnog uloga u slučaju povećanja temeljnog kapitala, kupnjom udjel i sl.

Prema tome osnivač je ona osoba koja je osnovala društvo (sama ili s drugim osobama) te je ujedno i član društva, dok osoba koja nije osnovala društvo, nego je članstvo stekla na neki od naprijed navedenih načina, ona je samo član društva ne i osnivač.

B) Osnivanje društva s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću osniva se na temelju ugovora kojega sklapaju osnivači (**društveni ugovor**). Svi osnivači moraju potpisati društveni ugovor koji se sklapa u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik⁴.

Međutim, ako društvo osniva jedna osoba (jedan osnivač), društveni ugovor zamjenjuje **izjava osnivača o osnivanju** društva s ograničenom odgovornošću dana kod javnog bilježnika.

---

² čl. 619. i čl. 620. ZTD-a

³ čl. 386. ZTD-a

⁴ čl. 387. st. 1. ZTD-a

Moguće je osnovati društvo s ograničenom odgovornošću i na pojednostavljeni način ako ima najviše tri člana i jednog člana uprave. Za takvo osnivanje društva moraju se koristiti obrasci zapisnika koje sastavlja javni bilježnik, a koji su prilozi zakonu i ne mogu se dogovoriti nikakva odstupanja od odredbi zakona. Popunjeni obrazac zapisnika vrijedi kao popis članova društva, popis osoba ovlaštenih da vode poslove društva, te sadrži izjavu kojom član uprave prihvaća imenovanje te potpis člana uprave koji se pohranjuje u sudski registar. U svemu ostalome na takav se zapisnik na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o društvenom ugovoru⁵. Takvo društvo osniva se kao jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću⁶, poznatije kao društvo za 10,00 kn, jer je za takvo društvo najniži iznos temeljnog kapitala 10.00 kn, dok je najniži iznos poslovnog udjela 1,00 kn.

Dakle, zakonodavac je izričito propisao sadržaj obrazaca kod pojednostavljenog osnivanja i ti obrasci su sastavni dio zakona i u njihovom sadržaju jasno su navedeni elementi koje treba sadržavati što doista pojednostavljuje i olakšava osnivanje društva s malim brojem članova.

C) Društveni ugovor- izjava o osnivanju

Iz naprijed navedenih obrazaca jasno je i razvidno što sve treba i kako se osniva jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću i to ne treba posebno pojašnjavati.

Međutim, temeljni pravni posao za osnivanje i nastanak društvo s ograničenom odgovornošću je ugovor o osnivanju tog društva - društveni ugovor, odnosno izjava, ukoliko je jedan osnivač. Da ne bi bilo zabune i kod osnivanja jednostavnog društvo s ograničenom odgovornošću pomoću obrazaca pravni posao je ugovor o osnivanju, odnosno izjava, što je uostalom i navedeno u obrascima.

Za društveni ugovor kao pravni posao koji je temelj nastanka društva s ograničenom odgovornošću propisana je posebna forma. ZTD (čl. 387. st. 1.) propisuje da se društveni ugovor sklapa u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi (solemnizira) javni bilježnik. I solemnizirana privatna isprava ima snagu javnobilježničkog akta⁷. Tako strogo propisana forma uvjet je valjanosti društvenog ugovora i ona je svojevrsna pomoć budućim članovima društva kod sklapanja ugovora i kontrola garancija i kontrola ispravnosti pravnog posla kojeg poduzimaju. Valja naglasiti da sve izmjene društvenog ugovora moraju biti u istoj formi kao i društveni ugovor.

Po svojoj pravnoj naravi moglo bi se reći da je društveni ugovor i organizacijski ugovor koji uređuje pitanja ustroja i unutarnjeg djelovanja društva⁸. Za razliku od obveznopravnog ugovora u kojem se dvije ili više strana obvezuju na činidbe i protučinidbe, u društvenom ugovoru se svaki član društva obvezuje na činidbe u društvu djelujući u interesu koji mu je zajednički s ostalim članovima.

---

⁵ čl. 387. st. 2. ZTD-a

⁶ čl. 390.a st. 1. ZTD-a

⁷ čl. 59. st. 1. Zakona o javnom bilježništvu

⁸ (J. Barbić, Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Zagreb, 2005., str. 1023.)

Da bi se osnovalo društvo s ograničenom odgovornošću potrebno je poduzeti slijedeće radnja:

- sklopiti društveni ugovor, odnosno dati izjavu o osnivanju društva u obliku javnobilježničke isprave
- uplatiti uloge najmanje onoliko koliko propisuje zakon i u skladu s obvezama preuzetim društvenim ugovorom, odnosno izjavom
  - imenovati članove uprave, a ako je predviđeno u društvenom ugovoru da društvo ima i nadzorni odbor, onda i članove tog odbora
- obaviti reviziju osnivanja, odnosno procjenu ako je riječ o kvalificiranom osnivanju
- upisati društvo u sudski registar.

Zakonom je propisan obvezan sadržaj društvenog ugovora (čl. 388. ZTD-a).

Društveni ugovor, mora sadržavati:

1. ime, prezime, odnosno tvrtku, prebivalište, odnosno sjedište osnivača, ako je osnivač fizička osoba i njen osobni identifikacijski broj, a ako je osnivač pravna osoba i matični broj subjekta, odnosno odgovarajuće podatke ako je riječ o stranoj osobi,
2. tvrtku i sjedište društva,
3. predmet poslovanja društva,
4. ukupni iznos kapitala, te iznos svakog pojedinačnog temeljnog uloga osnivača, a sastoji li se ulog od stvari ili prava, mora ih se detaljno opisati i naznačiti njihovu vrijednost, te broj i nominalne iznose poslovnih udjela koje uz obvezu uplate uloga preuzima svaki osnivač,
5. odredbu o tome osniva li se društvo na određeno ili na neodređeno vrijeme,
6. prava i obveze koje članovi imaju prema društvu pored uplate svojih uloga, te prava i obveze koje društvo ima prema članovima.

Ništetne su odredbe društvenog ugovora, koje su protivne odredbama ZTD-a.

D) Sklapanje društvenog ugovora

Društveni ugovor moraju potpisati svi osnivači društva. Oni to ne moraju učiniti istodobno i ne moraju se istodobno naći kod javnog bilježnika. To mogu učiniti i odvojeno ali će ugovor biti sklopljen kada to učine i posljednji osnivač. Osnivači bi svoje potpise mogli dati kod različitih bilježnika ili bi to morali učiniti na istoj ispravi ili dati izjave o pristupanju toj ispravi ali bi zbog pravne sigurnosti trebalo inzistirati da se to učini na jednoj ispravi.

Sklapanje društvenog ugovora odnosno davanje izjave o osnivanju moguće je i preko punomoćnika. Punomoć za sklapanje društvenog ugovora mora biti ovjerena kod javnog bilježnika⁹.

Kako kod društva s ograničenom odgovornošću nema sukcesivnog osnivanja to se ne može dogoditi da ugovor sklope samo neki osnivači a da takvom ugovoru

---

⁹ čl. 387. st. 3. ZTD-a

kasnije pristupe drugi. Ugovor bi vrijedio i bio bi društveni ugovor sklopljen samo s onima koji su ga potpisali a ne i s onim koji bi naknadno pristupio samo, jer je kasnije ulaženje u društvo moguće na druge načine (prijenosom poslovnog udjela, povećanjem kapitala).

Iz navedenog kao i obveznog sadržaja društvenog ugovora, uspoređujući osnivanja društva s ograničenom odgovornošću i dioničkog društva, proizlazi da ima puno sličnosti ali se uočavaju značajne razlike po tome što pri osnivanju društva s ograničenom odgovornošću nema:

1. posebnog preuzimanja temeljnih uloga koje bi odgovaralo preuzimanju dionica dioničkog društva (iako osnivači dioničkog društva kod javnog bilježnika daju izjave o preuzimanju svih dionica u istoj ispravi u kojoj se daju i izjave o usvajanju statuta, riječ je o dva različita pravna posla). Preuzimanje temeljnog uloga se čini preuzimanjem te obveze društvenim ugovorom odnosno izjavom o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću;
2. imenovanja članova nadzornog odbora, osim ako društvo ima taj organ;
3. imenovanja revizora, revizije osnivanja ni izvješća o osnivanju društva, osim ako se u osnivanju daje posebna pogodnost ili se ulažu stvari ili prava.

Samim sklapanjem društvenog ugovora nije nastalo društvo niti su osnivači postali članovima društva nego je to tek samo jedna od radnji ka nastanku društva i postajanju članom društva. Sklapanjem društvenog ugovora nastaje preddruštvo¹⁰ i odredbe ugovora se primjenjuju na odnose između osnivača do upisa društva u sudski registar. Prava stečena u ime trgovačkog društva prije njegova upisa u sudski registar su zajednička nepodijeljena imovina osnivača. Za obveze koje se preuzmu u ime trgovačkog društva prije njegova upisa u sudski registar, odgovaraju oni koji su ih preuzeli u ime društva i osnivači. Preuzme li ih više osoba, one odgovaraju solidarno i neograničeno cijelom svojom imovinom¹¹. Upisom trgovačkoga društva u sudski registar te osobe se oslobađaju odgovornosti koja je tamo propisana¹².

Upisom trgovačkoga društva u sudski registar preddruštvo prestaje. Prava stečena i obveze preuzete djelovanjem preddruštva u ime trgovačkoga društva prava su i obveze trgovačkoga društva¹³.

E) Uplata uloga

Nakon sklapanja društvenog ugovora slijedeća nužna radnja u nastanku društva i stjecanju članstva u društvu je da osnivači, članovi preddruštva, uplate svoje uloge u skladu s obvezama koje su preuzeli društvenim ugovorom. Sklapanjem društvenog ugovora svaki osnivač preuzima jedan ili više temeljnih uloga, što znači

---

¹⁰ čl. 6. ZTD-a

¹¹ čl. 6. st. 2. ZTD-a

¹² čl. 6. st. 3. ZTD-a

¹³ čl. 6. st. 6. ZTD-a

da se obvezuje uplatiti, dati društvu vrijednosti, koje odgovaraju iznosu preuzetog temeljnog uloga. Za razliku od dioničkog društva kod društva s ograničenom odgovornošću nema posebnog preuzimanja temeljnih uloga koje bi odgovaralo postupku preuzimanja dionica nego se to čini preuzimanjem te obveze društvenim ugovorom odnosno izjavom o osnivanju.

Prije upisa društva u sudski registar svaki osnivač mora uplatiti najmanje četvrtinu uloga za preuzeti poslovni udio kojega uplaćuje u novcu, s tim da ukupni iznos svih uplata u novcu ne može biti manji od 10.000,00 kuna¹⁴, kao dio temeljnog kapitala koji iznosi najmanje 20.000,00 kuna¹⁵ ako zakonom nije drugačije određeno, kao kod jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću¹⁶, s tim da nominalni iznos poslovnog udjela ne može biti manji od 200,00 kuna, koji mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja sto. Uloge se mora uplatiti tako da društvo može s njima slobodno raspolagati¹⁷. Uplati li se temeljni ulog u većoj svoti temeljnog kapitala od one na koju glasi, vrijednošću temeljnog kapitala smatra se samo vrijednost uplate koja odgovara svoti temeljnog uloga, dok se preostala svota smatra dodatnim činidbama člana društva utvrđenim društvenim ugovorom i unosi u kapitalnu dobit (kapitalnu pričuvu) društva.

Ulog u društvo može se unijeti i ulaganjem stvari i prava ali u tom slučaju ulog se mora u cjelini unijeti prije upisa društva u sudski registar. Ako je vrijednost uloga u stvarima i u pravima u vrijeme podnošenja prijave za upis društva u sudski registar manja od vrijednosti uloga koji se time ulaže, razlika do visine tako izraženoga uloga mora se uplatiti u novcu¹⁸.

Kod unosa temeljnog uloga u stvarima i pravima:

- u društvenom ugovoru mora se navesti detaljni opis stvari i prava¹⁹,
- sklopiti ugovor o prijenosu stvari i prava na društvo²⁰
- uloge je potrebno unijeti tako da društvo može s njima slobodno raspolagati nakon što bude upisano u sudski registar
- osnivači moraju sastaviti izvješće o provedenom osnivanju, u kojemu treba navesti bitne okolnosti o kojima ovisi primjerenost činidbi za ulaganje stvari i prava i za njihovo preuzimanje
- obaviti reviziju putem jednog ili više revizora osnivanja, koje imenuje sud prijavi za upis treba priložiti ugovore kojima se utvrđuje i provodi ulaganje odnosno preuzimanje stvari i prava, dokaz o unosu stvari i prava i o tome da društvo može s njima raspolagati, te izvješće o provedenom osnivanju i reviziji osnivanja s dokumentacijom koja im je priložena

Valja napomenuti da kada se ulozi uplaćuju ulaganjem stvari ili prava da se ugovor o prijenosu stvari i prava sklapa između, osnivača, člana predruštva (osobe koja ulaže stvar ili prava) i preddruštva. Ugovor o prijenosu stvarnog prava npr. na

---

¹⁴ čl. 3990. st. 2. ZTD-a

¹⁵ čl. 389. ZTD-a

¹⁶ čl. 390.a st. 3. ZTD-a

¹⁷ čl. 390. st. 5. ZTD-a

¹⁸ čl. 390. st. 3. ZTD-a

¹⁹ čl. 388. st. 1. t. 4. ZTD-a

²⁰ čl. 390. st. 4. u svezi s čl. 176. st. 3. i čl. 187. st. 2. t. 2. ZTD-a

nekretnini treba biti sadržajno i po obliku podoban za upis u zemljišne knjige. To znači u pisanom obliku sklopljen s pred društvom u ime budućeg društva pravne osobe na način da sadrži podatke iz kojih se vidi da se radi o prijenosu stvarnog prava na društvo kao uloga koji se unosi radi preuzimanja temeljnog uloga, ugovor mora sadržavati točno označene podatke o nekretnini i podatke o osobi koja je u ime budućega društva bila ovlaštena ugovor potpisati i pred javnim bilježnikom ovjeriti te valjanu clausulu intabulandi u korist društva da bi društvo kao pravna osoba moglo upisati svoje pravo u zemljišnoj knjizi.

F) Imenovanje članova u prave i nadzornog odbora

Prije upisa društva u sudski registar kao još jedna od nužnih radnju je imenovanje članove uprave, a ako je predviđeno u društvenom ugovoru da društvo ima i nadzorni odbor, onda i članova tog odbora, sve prema pravilima kako je to propisano odredbama zakona o imenovanju tih organa društva²¹. Odluka o imenovanju, odnosno izboru mora se priložiti prijavi za upis u sudski registar.

G) Izvješće o osnivanju

Unose li se ulozi u stvarima i pravima, riječ je o kvalificiranom osnivanju, zbog čega se mora obaviti revizija osnivanja i podnijeti izvješće o osnivanju. U izvješću o osnivanju treba navesti bitne okolnosti o kojima ovisi primjerenost činidaba za ulaganje stvari ili prava, pri čemu se moraju navesti:

- pravni poslovi s kojima društvo namjerava steći ulog u stvarima i pravima,
- troškovi nabave ili izrade u posljednje dvije godine za dobra koja se ulažu,
- ako je u društvo uneseno poduzeće, njegov prihod u posljednje dvije godine s pozivom na godišnja financijska izvješća toga poduzeća,
- jesu li i u kojem opsegu pri osnivanju bili preuzeti temeljni ulozi za račun članova uprave ili nadzornog odbora,
- jesu li i na koji način neki član uprave ili nadzornog odbora, ako društvo ima taj odbor, dobio posebnu pogodnost ih je za pripremu osnivanja dobio obeštećenje ili naknadu.

Osim navedene unutarnje provjere osnivanja, zakon predviđa i obveznu provedbu posebne vanjske revizije osnivanja od strane jednoga ih više revizora osnivanja u slučaju kvalificiranog osnivanja društva. Revizore osnivanja na zahtjev društva imenuje registarski sud koji će provesti upis društva u sudski registar²².

H) Upis u sudski registar

Nakon što se obave radnje potrebne za osnivanje društvo se upisuje u sudski registar. Upisom u sudski registar pred društvom postaje društvo s ograničen odgovornošću čime stječe pravnu osobnost²³.

---

²¹ čl. 423. te čl. 434. i 437. ZTD-a

²² čl. 390. st. 4. u svezi s čl. 182. st. 2. ZTD-a

²³ čl. 4. ZTD-a

Prijavu za upis društva podnose svi članovi uprave, a ako ono ima nadzorni odbor i predsjednik tog odbora²⁴ u roku od 15 dana od dana kada se ispune navedene pretpostavke za upis društva u sudski registar i to trgovačkom sudu na čijem je području sjedište društva²⁵.

U prijavi za upis u sudski registar moraju se navesti:

1. tvrtka, sjedište, adresa društva u Republici Hrvatskoj i predmet poslovanja društva,
2. iznos temeljnoga kapitala društva,
3. prema okolnostima podaci i izjave iz članka 187.a stavka 1. i 2. ovoga Zakona,
4. izjava članova uprave da su upoznati s obvezom izvještavanja suda i da nema okolnosti koje bi bile protivne odredbi članka 239. stavka 2. ovoga Zakona,
5. imena i prezimena članova uprave, predsjednika i članova nadzornog odbora, ako ga društvo ima, te njihovo prebivalište i osobni identifikacijski broj,
6. imena i prezimena odnosno tvrtke članova društva, ako su članovi društva fizičke osobe i njihovi osobni identifikacijski brojevi, a ako su članovi pravne osobe, njihovi matični brojevi subjekta odnosno odgovarajući podaci ako je riječ o stranoj osobi²⁶.

Prijavi se moraju priložiti:

1. primjerak društvenog ugovora, odnosno izjave o osnivanju društva sa svim prilogima uključujući punomoći punomoćnika, ovjerene od javnog bilježnika,
2. popis članova osnivača koji sadržava ime i prezime, osobni identifikacijski broj, prebivalište, odnosno tvrtku i sjedište s naznakom registarskog suda i broja pod kojim su upisani u sudskom registru, iznos temeljnoga kapitala društva i redne brojeve i nominalne iznose preuzetih poslovnih udjela osnivača i učinjenih uplata,
3. potvrdu kreditne institucije o ulozima uplaćenima u novcu,
4. osiguranje iz stavka 2. ovoga članka, ako društvo osniva jedan osnivač a ne uplaćuje ulog u cjelini prije upisa društva u sudski registar,
5. ako se u osnivanju daje posebna pogodnost ili se ulažu stvari i prava, izvješća o osnivanju društva i o reviziji osnivanja, odnosno isprave i elaborat iz članka 187.a stavka 3. ovoga Zakona,
6. popis osoba ovlaštenih da vode poslove društva, njihova imena i prezimena, osobni identifikacijski broj, prebivalište, opseg njihovih ovlasti i izjave da prihvaćaju postavljenja dane pred javnim bilježnikom,
7. ako društvo ima nadzorni odbor, popis predsjednika i članova toga odbora s navođenjem datuma rođenja i prebivališta,
8. dozvola državnog organa, ako se propisom traži za osnivanje i upis društva u sudski registar,
9. potpis članova uprave ovjeren kod javnog bilježnika koji se pohranjuje u sudskom registru²⁷.

---

²⁴ čl. 62. st. 4. ZTD-a

²⁵ čl. 67. ZTD-a

²⁶ čl. 394. st. 4. ZTD-a

²⁷ čl. 394. st. 4. ZTD-a

U prijavi se mora pružiti dokaz da su ispunjene (dodatne) činidbe iz članka 391. ZTD-a, ako ih se po društvenom ugovoru mora ispuniti prije upisa društva u sudski registar i da s njihovim predmetom društvo slobodno raspolaže.

Nakon što primi prijavu sud je dužan ispitati je li društvo uredno osnovano, sadržava li prijava zakonom propisani sadržaj te jesu li joj priložene propisane isprave²⁸. Ako utvrdi da su ispunjene sve pretpostavke za upis upisat će društvo u sudski registar.

U sudski registar prema ZTD-u upisuju se:

1. tvrtka, sjedište, adresa društva u Republici Hrvatskoj i predmet poslovanja društva,
2. ukupni iznos temeljnoga kapitala,
3. dan sklapanja društvenog ugovora,
4. vrijeme trajanja društva ako je ono određeno društvenim ugovorom ili izjavom o osnivanju društva,
5. imena i prezimena članova uprave, predsjednika i članova nadzornog odbora, ako ga društvo ima, njihovo prebivalište i osobni identifikacijski broj,
6. ovlasti za zastupanje društva,
7. ako je za primanje očitovanja volje i pismena u ime društva s navođenjem adrese u Republici Hrvatskoj ovlaštena neka osoba, upisuje se i taj podatak; za treće spomenuta je osoba za to ovlaštena sve dok ju se ne izbriše iz sudskog registra i objavi upis brisanja, osim ako je trećemu bilo poznato da ta osoba više nema ovlast o kojoj je ovdje riječ,
8. ime i prezime, prebivalište i osobni identifikacijski broj, odnosno tvrtka i sjedište jedinoga osnivača i članova društva²⁹.

Pored ovih podataka objavljuju se i odredbe društvenoga ugovora ili izjave o osnivanju društva o načinu kako društvo objavljuje svoja priopćenja, ako ugovor, odnosno izjava sadržavaju te odredbe³⁰.

Podaci koji se upisuju u sudski registra propisano je i odredbama Zakona o sudskom registru ("Narodne novine", broj 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14 i 110/15, dalje: ZSR)³¹. Ovdje ćemo samo spomenuti da se u sudski registar upisuje ime i prezime, prebivalište i OIB članova društva a ne kao nekada kada se upisivao član samo kada je bio jedan (do 2009.).

Upis osnivanja društva s ograničenom odgovornošću javno se objavljuje na internetskoj stranici na kojoj se nalazi registar³².

Prema odredbi čl. 18. st. 2. ZSR podaci o upisu u registar po pravomoćnosti rješenja o upisu u registar objavljuju se bez odgađanja na internetskoj stranici na

---

²⁸ čl. 395. ZTD-a

²⁹ čl. 396. ZTD-a

³⁰ čl. 396. ZTD-a

³¹ čl. 24. i 31.c ZSR

³² čl. 31.c st. 3. ZSR

kojoj se nalazi registar. Smatra se da je upis objavljen istekom dana objave na internetskoj stranici na kojoj se nalazi registar (st. 3).

S druge strane prema odredbi čl. 15. st. 1. ZSR rješenje o upisu provodi se nakon što ga registarski sudac sudski savjetnik ili ovlaštenu registarski referent elektronički potpiše u glavnoj knjizi vođenoj na računalo i vlastoručno potpiše ispis za glavnu knjigu vođenu u pisanom obliku, osim ako se rješenjem izričito ne odredi da će se rješenje provesti tek nakon pravomoćnosti ili ako je zakonom propisano da se upis u registar obavlja po pravomoćnosti rješenja.

Dakle, iz navedenog bi proizlazilo da je društvo upisano u sudski registra kada je proveden upis i tada je nastalo društvu i steklo pravnu osobnost, čime su tada i osnivači društva postali članovi društva.

Naprijed je navedeno osnivanja društva s ograničenom odgovornošću kada društvo osniva dva ili više osnivača, u kojem slučaju se sklapa društveni ugovor koji je detaljnije i opisan. Međutim, kada društvo osniva samo jedan osnivač onda je akt o snivanju izjava o osnivanju za koju vrijedi sve što je rečeno za društveni ugovor, naravno osim specifičnosti koje vrijede samo za ugovore a ne za izjavu o osnivanju kao jednostrano očitovanje volje.

S druge strane kada je samo jedan osnivač postoje i neke razlike u obvezama u odnosu na to kada je više osnivača. Tako ako društvo osniva samo jedan osnivač, on mora prije podnošenja prijave dati primjereno osiguranje za to da će dio uloga u novcu koji nije uplaćen biti uredno plaćen³³. Tu su i ograničenja oko sklapanja ugovora³⁴ (sklapanje ugovora sa samim sobom).

U slučaju da dođe do sjedinjena poslovnih udjela u jednom članu nema potrebe da se društveni ugovor zamjenjuje sa izjavom jer on i dalje ostaje a eventualne izmjene društvenog ugovora jedini član društva će odlučiti kao skupština, jer kao jedini član društva čini skupštinu sa svim pravima i ovlastima koje skupština ima³⁵.

Kada se stekne članstvo u društvu podaci o članovima društva upisuju se u knjigu poslovnih udjela koju vodi uprava društva³⁶.

U knjigu poslovnih udjela društva unose se: tvrtka, odnosno ime i prezime, sjedište i adresa, odnosno prebivalište svakoga člana društva, ako je član društva pravna osoba podaci o njenom upisu u odgovarajućem registru, njegov osobni identifikacijski broj, nominalni iznosi poslovnih udjela koje je preuzeo i što je na temelju toga uplatio te eventualne dodatne činidbe koje je dužan ispuniti prema društvu i koje je ispunio, sve obveze koje terete poslovni udio i broj glasova koje ima pri donošenju odluka članova društva. U knjigu se upisuju opterećenja i podjele poslovnih udjela te sve druge promjene.

---

³³ čl. 394. st. 2.ZTD-a

³⁴ čl. 41. st. 3. i čl. 426. st. 8. ZTD-a

³⁵ čl. 441. i dr. ZTD-a

³⁶ čl. 410. ZTD-a

Da je nužan upis u knjigu poslovnih udjela proizlazi i iz odredbe čl. 411. ZTD-a (ne praveći razliku o načinu stjecanja poslovnog udjela), prema kojoj je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud. Sam upis u knjizi poslovnih udjela smatra se da je obavljen s danom kada društvu prisprije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

I) Izvorno stjecanje članstva - sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima

Drugi oblik na kojim se izvorno može steći članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću je sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima. Kako je naprijed rečeno članstvo se neće steći ako u povećanju sudjeluju samo već postojeći članovi društva jer su oni već članovi društva i sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala oni mogu steći nove poslovne udjele ili povećati postojeće čime povećavaju i svoja prava koja iz toga proizlaze ali oni ne postaju novi članovi društva već oni to jesu od ranije. Sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala članstvo će steći samo osobe koje prvi puta na taj način stječu poslovne udjele.

Povećanje temeljnog kapitala društva provodi se uplatama novih ili povećanjem postojećih temeljnih uloga.

Da bi se na taj način povećao temeljni kapital potrebno je:

- donijeti odluku o povećanju temeljnog kapitala,
- dati izjave o preuzimanju temeljnog kapitala i sklopiti ugovore o unosu stvari ili prava, ako se temeljni uložci uplaćuju njihovim unosom u društvo,
- uplatiti temeljne uloge najmanje onoliko koliko je to propisano ZTD-om (prije upisa povećanja temeljnog kapitala u sudski registar mora se uplatiti najmanje jedna četvrtina u novcu, a stvari ili prava moraju se u cjelini unijeti u društvo, osim kad je samo preuzeta obveza da će se to učiniti),
- upisati povećanje temeljnog kapitala u sudski registar i objaviti upis.

Odluka o povećanju temeljnog kapitala ujedno je odluka o izmjeni društvenog ugovora i donosi se u obliku javnobilježničkog akta, privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili javnobilježničkog zapisnika³⁷ i to većinom od najmanje tri četvrtine od danih glasova³⁸, ako društvenim ugovorom nije propisana veća većina. Odluka o izmjeni nema učinka dok se ne upiše u sudski registar.

Odluka članova o povećanju temeljnog kapitala uplatama novih uloga mora sadržavati svotu za koju se temeljni kapital povećava te iznose novih temeljnih uloga ili povećanja postojećih temeljnih uloga. Ako se temeljni kapital povećava unosom stvari ili prava, u odluci o povećanju temeljnog kapitala to se mora izričito navesti i odrediti rok u kojemu će se u društvo unijeti stvari ili prava, što mora biti prije nego što se registarskom sudu podnese prijava za upis povećanja temeljnog kapitala u sudski registar³⁹. Naravno i kod povećanja temeljnog kapitala novim ulozima mora se

³⁷ čl. 454 .st. 1. ZTD-a

³⁸ čl. 455. st. 1. ZTD-a

³⁹ čl. 457. st. 7. reč. 2. i 3. ZTD-a

voditi računa da zbroj nominalnih iznosa novih temeljnih uloga mora odgovarati svoti za koju se povećava temeljni kapital društva i da nominalni iznos svakoga novog temeljnog uloga ne može biti manji od 200,00 kuna, a ako je veći mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja sto.

Izjava o preuzimanju temeljnog uloga daje se u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik⁴⁰ (čl. 457. st. 5. ZTD-a). U izjavi osobe koje uplatom temeljnog uloga pristupaju društvu moraju navesti da to čine na način na koji je to određeno društvenim ugovorom, kao i iznosi koji se uplaćuju u temeljni kapital društva i druge činidbe na koje preuzimatelj treba biti obvezan na temelju društvenog ugovora⁴¹.

Prije upisa povećanja temeljnog kapitala u sudski registar mora se uplatiti najmanje jedna četvrtina u novcu, a stvari ili prava moraju se u cjelini unijeti u društvo, osim kad je samo preuzeta obveza da će se to učiniti. Nove temeljne uloge mora se uplatiti tako da društvo može s njima slobodno raspolagati. Novčani uložci uplaćuju se na račun društva kod financijske institucije u Republici Hrvatskoj, koja izdaje potvrdu o tome da će društvo moći s njima slobodno raspolagati nakon što bude upisano u sudski registar.

Nakon donošenja odluke o povećanju temeljnog kapitala i čim se preuzmu i uplate uložci u povećani temeljni kapital mora se registarskome sudu podnijeti prijava za upis povećanja temeljnoga kapitala u sudski registar. Na prijavu i na ispitivanje prijave na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZTD-a kao i kod osnivanja⁴². Prijavu za upis povećanja temeljnog kapitala u sudski registar podnose članovi uprave i predsjednik nadzornog odbora, ako društvo ima taj odbor. Valja primijetiti da navedeni rok za prijavu predstavlja iznimku od općeg roka za podnošenje prijave, koji inače iznosi 15 dana od dana kada se ispune pretpostavke za upis⁴³.

Prijavi za upis moraju se priložiti:

1. izjave o preuzimanju poslovnih udjela u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik isprave ili u javno ovjerenome prijepisu,
2. popis osoba koje su preuzele nove poslovne udjele potpisan od strane podnositelja prijave u kojoj se moraju, navesti iznosi preuzetih i uplaćenih uloga, u čemu su oni uplaćeni i dokazi da je to učinjeno, koje treba priložiti popisu, a ako su poslovne udjele preuzeli postojeći članovi društva ukupni nominalni iznosi njihovih poslovnih udjela,
3. ako je temeljni kapital povećan ulaganjem stvari i prava, ugovore kojima je to ulaganje ostvareno.

Kako je za povećanje temeljnog kapitala potrebna izmjena društvenog ugovora koja nema učinka do se ne upiše u sudski registar⁴⁴, to će nove osobe koje su preuzele i uplatile temeljne uloge na propisani način steći status člana društva tek

---

⁴⁰ čl. 457. st. 5. ZTD-a

⁴¹ čl. 457. st. 6. ZTD-a

⁴² čl. 458. st. 1. ZTD-a

⁴³ čl. 62. st. 5. ZTD-a

⁴⁴ čl. 454. st. 1. ZTD-a

kada se odluka o povećanju temeljnog kapital upiše u sudski registar. Naravno i novi članovi društva upisuju se u knjigu poslovnih udjela, kako bi u odnosu na društvo ostvarivali svoja prava koja im pripadaju kao imateljima poslovnih udjela.

2.2. Izvedeno (derivativno) stjecanje

Stjecanje članstva u društvu koje se izvodi iz nečijeg članstva u tom istom društvu na način da poslovni udio s tog člana prelazi na drugu osobu koja nije član društva je izvedeni ili derivativni način stjecanja članstva u društvu s ograničenom odgovornošću. Na taj način imatelju koji prenosi poslovni udjel na drugoga prestaje članstvo u društvu, osim ako nema drugih poslovnih udjela u kojem slučaju njegovo članstvo ostaje ali mu se smanjuje opseg članstva.

U pogledu izvedenog načina stjecanja članstva u društvu s ograničenom odgovornošću i njegovog režima kao i osnovnih karakteristika jednako je kao i za dioničko društvo samo što se ovdje stječu poslovni udjeli a u dioničkom društvu dionice. I ovdje valja ukazati da se članstvo ne stječe, kao ni kod izvornog načina, kada jedan član stekne poslovni udjel od drugog člana jer je on već član društva. Međutim, ako jedan član stekne jedini poslovni udjel drugog člana, taj član od koga je stečen poslovni udjel prestaje biti član društva, o čemu će biti kasnije riječi kod prestanka članstva. Valja naglasiti i to da stjecanje članstva na izvedeni način i promjenom imatelja poslovnog udjela ne dovodi do promjene temeljnog kapitala društva, jer on ostaje isti a poslovni udjel samo mijenja osobu kojoj pripada. Do izvedenog stjecanje članstva ili njegove promjene može doći različitim pravnim poslovima kojim se prenosi poslovni udjel.⁴⁵

Izvedeni način stjecanja članstva moguće je:

- pravnim poslom
- nasljeđivanjem zbog smrti člana društva fizičke osobe
- sljedništvom kod statusne promjene člana društva pravne osobe

Stjecanje članstva pravnim poslom-prijenosom poslovnog udjela

Poslovni udjeli mogu se prenositi i nasljeđivati⁴⁶. Prijenos poslovnog udjela može se vršiti svakim dopuštenim pravnim poslom i u za to propisanoj formi.

Za prijenos poslovnog udjela potreban je ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udio⁴⁷.

Kod preuzimanja obveze prijenosa poslovnog udjela da bi došlo da promjene u članstvu tu su potrebna dva posla, jedan obveznopравни, kojim se preuzima obveza prijenosa i drugi kojim se prenosi poslovni udjel i oba moraju biti u istoj formi.

---

⁴⁵ ugovor o prodaji, zamjeni, darovanju, unos poslovnog udjela kao ulog u neko drugo društvo

⁴⁶ čl. 412. st. 1. ZTD-a

⁴⁷ čl. 412. st. 3. ZTD-a

Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna promjena društvenog ugovora.

Spoje li se raspolaganjem poslovnim udjelima po bilo kojoj osnovi svi udjeli kod jedne osobe tako da nastane društvo jedne osobe, zbog toga se ne mijenja društveni ugovor niti je potrebna izjava o osnivanju društva. Međutim, ako je društvo osnovano na temelju izjave o osnivanju društva pa ono nakon toga postane društvo s više od jednog člana, članovi društva moraju sklopiti društveni ugovor⁴⁸. Društvenim ugovorom mogu se za prijenos poslovnog udjela postaviti i drugi uvjeti, napose da je za to potrebna suglasnost društva. Poslovni udio uz kojega je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi može se prenositi samo uz suglasnost društva⁴⁹.

Ako je društvenim ugovorom predviđeno da se poslovni udio može prenijeti na drugu osobu samo uz suglasnost društva, član društva koji želi prenijeti taj udio može, ne dade li mu se ta suglasnost za poslovni udio za koji je u cjelini uplaćen ulog, tražiti od suda da mu dozvoli prijenos toga udjela. Sud će dozvoliti prijenos poslovnog udjela, ako nema valjanih razloga za to da uskrati davanje dozvole za prijenos, a prijenos se može obaviti bez štete za društvo, njegove članove i vjerovnike. Prije donošenja odluke sud mora saslušati upravu i člana društva koji traži dozvolu za prijenos poslovnog udjela⁵⁰.

Postoje i zakonska ograničenja za prijenos poslovnih udjela. Tako ZTD propisuje sljedeća ograničenja u prijenosu poslovnog udjela:

1. zabrana izražavanja poslovnih udjela u vrijednosnim papirima (čl. 385. st. 1. reč. 5. ZTD-a), zbog čega se njima ne može trgovati na burzi,
2. potreban ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili isprave koju ovjeri javni bilježnik (čl. 412. st. 3. ZTD-a),
3. potrebna suglasnost društva za prijenos poslovnog udjela uz kojega je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi (čl. 412. st. 4. reč. 2. ZTD-a),
4. zabrana prijenosa poslovnih udjela bez suglasnosti društva članu koji je jedan od podnositelja prijedloga za imenovanje revizora kojem prijedlogu je sud udovoljio (čl. 450. st. 2. ZTD-a),
5. zabrana raspolaganja poslovnim udjelima članu koji je podnio actio pro socio⁵¹ za vrijeme trajanja spora (čl. 453. st. 3. ZTD-a).

Isto tako ograničenja s mogu propisati i društvenim ugovorom. Npr., društvenim ugovorom bi se prijenos poslovnog udjela mogao zabraniti na određeno vrijeme ili potpuno isključiti, postaviti posebne uvjete glede osobe stjecatelja poslovnog udjela, ustanoviti pravo prvotkupa i pravo prvenstva za stjecanje poslovnog udjela, a

---

⁴⁸ čl. 412. st. 2. ZTD-a

⁴⁹ čl. 412. st. 4. ZTD-a

⁵⁰ čl. 413. st. 1 ZTD-a

⁵¹ posebna tužba kojom član društva (u svoje ime) tuži drugog člana, koji ne ispunjava svoje obveze prema društvu koje proizlazi iz društvenog ugovora (npr. član ne unese ulog ili ne vodi poslove u društvu osoba ili naročito kod društva osoba, ne postupa s načelom povjerenja ili član društva uzrokuje društvu štetu, pa ga član tuži da je nadoknadi)

posebno propisati potrebu suglasnosti društva, svih članova, određenog člana ili članova društva, uprave ili nadzornog odbora i sl.

Sam ugovor o prijenosu poslovnog udjela je obveznopravni ugovor, čiji predmet je poslovni udio, dakle sva prava i obveze člana društva. Taj ugovor može biti naplatni, pri čemu će se klasificirati kao ugovor o kupoprodaji, ili besplatni, pri čemu će se klasificirati kao ugovor o darovanju. Pošto poslovni udio nije vrijednosni papir čak ni kada je izdana potvrda o tom udjelu, radi se o građanskopravnom ugovoru a ne ugovoru trgovačkog prava. S obzirom na pravnu prirodu ugovora o prijenosu poslovnog udjela, na njega će se istodobno primijeniti odredbe ZTD-a i društvenog ugovora te odredbe ZOO-a koje nisu s njima u koliziji.

Ugovor o prijenosu poslovnog udjela je strogo formalan ugovor, što znači da mora biti sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik (čl. 412. st. 3. reč. 1. ZTD-a). Imajući na umu navedenu zakonsku odredbu, to bi značilo da se u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik, moraju dati očitovanja obiju ugovornih strana, dakle, i ponuda i prihvata sadržane u jednoj ili više isprava. Javnobilježnički akt traži se za cijeli sadržaj ugovora, a ne samo za njegove bitne sastojke i spomenuti oblik uvjet je valjanosti ugovora, bez kojega ne bi mogao ni nastati. S obzirom na odredbu čl. 322. st. 1. ZOO-a, ugovor sklopljen u nekom drugom obliku bio bi ništetan, a na ništetnost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju bi se mogao pozivati svatko bez vremenskog ograničenja (čl. 327. i 328. ZOO-a).

Ako neku od ugovornih strana pri sklapanju ugovora zastupa punomoćnik, punomoć mora biti dana u tom istom obliku⁵². Isti se oblik traži i za sve kasnije izmjene i dopune ugovora.

U ugovor o prijenosu poslovnog mora se precizno odrediti koji se poslovni udio prenosi sa njegovim nominalnim iznosom a ne kao npr. iskazan u postotku u odnosu na temeljni kapital ili kao razlomak i sl. Kako se radi o građanskopravnom ugovoru, za naplatni ugovor o prijenosu poslovnog udjela bitan sastojak je i cijena koja mora biti određena ili određiva, dok je za besplatni ugovor potrebna naznaka o besplatnosti prijenosa.

Osim individualizacije poslovnog udjela i cijene, odnosno naznake o besplatnosti prijenosa, ugovor o prijenosu poslovnog udjela treba sadržavati podatke o njegovom eventualnom opterećenju, o tome je li temeljni ulog iz kojega proizlazi uplaćen u cijelosti i naznaka iznosa za koji još nije uplaćen, o eventualnim dodatnim činidbama vezanim uz poslovni udio i dr.

Svako poslovni udjel koji se prenosi on zadržava svoju samostalnost pa tako ako je neki član pored već postojećeg poslovnog udjela stekao i drugo to neće postati jedan poslovni udjel nego će imati dva poslovna udjela iako nije isključena mogućnost spajanja poslovnog udjela.

---

⁵² čl. 314. ZOO-a

Valja naglasiti da kada se prenosi poslovni udjel riječ je o prijenosu prava a prodaje li se taj udio onda se govori o prodaji prava sa svim posljedicama koje proizlaze iz takvog posla.⁵³

Sam učinak prijenosa –stjecanja poslovnog udjela prema društvu nastaje podnošenjem prijave društvu da se upiše stjecanje u knjigu poslovnih udjela o čemu je naprijed bilo detaljnije riječi.

U odnosu na društvo član društva je samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud. Popis članova društva koji uprava dostavlja registarskom sudu mijenja se dostavljanjem tome sudu novog popisa s odgovarajućim dokazima o nastalim promjenama. U slučaju neslaganja stanja upisa u knjizi poslovnih udjela i popisa članova društva kojeg registarskom sudu dostavlja uprava društva, smatra se da su članovi društva osnivači navedeni u društvenom ugovoru odnosno osobe navedene u spomenutom popisu, a ako društvo ima samo jednog člana da je to osoba upisana u sudskom registru. U korist onoga tko pravnim poslom stječe poslovni udio ili pravo na taj udio vrijedi sadržaj popisa dostavljen registarskom sudu kao točan, osim za stjecatelja poslovnog udjela kome je poznato ili mu zbog njegove grube nepažnje nije poznato da podatak nije točan. Stjecatelj ne može valjano steći poslovni udio s pouzdanjem u sadržaj popisa, ako podatak u pogledu poslovnog udjela koji se stječe nije točan, a od dostave registarskom sudu liste u kojoj je taj podatak pogrešno naveden nisu protekle tri godine, osim ako se netočnost popisa može pripisati ovlašteniku na udjelu⁵⁴.

Prema tome u odnosu na društvo i prava koja proizlaze iz poslovnog udjela stjecatelj ostvaruje od podnošenja prijave za upis u knjigu poslovnih udjela. Međutim to ne znači da on nije stekao poslovni udjel valjanim sklapanjem ugovora o prijenosu i na način i u vrijeme kada je to određeno ugovorom (npr. s isplatom cijene) i on bi i prije prijave za upis u knjigu poslovnih udjela te udjele mogao dalje prenositi i novi stjecatelj bi dokazom kontinuiteta prijenosa dalje mogao podnijeti prijavu i upisati se u knjigu poslovnih udjela.

Stjecanje članstva nasljeđivanjem zbog smrti člana društva fizičke osobe

Smrću člana društva poslovni udjeli prelaze na nasljednike kako je to određeno u rješenju o nasljeđivanju i nasljednici su zajednički imatelji poslovnih udjela. Stvara se nasljednička zajednica i oni svoja prava mogu ostvarivati zajedno i solidarno odgovaraju za obveze.

Pravne radnje koje društvo treba poduzeti prema imatelju poslovnoga udjela valjano su poduzete, ako nema zajedničkog zastupnika svih ovlaštenika, poduzme li ih i samo prema jednome od njih. One djeluju prema svim ovlaštenicima⁵⁵.

---

⁵³ akademik Jakša Barbić-Pravo društava knjiga druga str.115, Organizator 2010

⁵⁴ čl. 411. st. 1.ZTD.a

⁵⁵ čl. 417. st. 2. ZTD-a

Stjecanje članstva sljedništvom kod statusne promjene člana društva pravne osobe

Kada dođe do statusnih promjena kod imatelja poslovnih udjela, pripajanja, spajanja podjele, udjeli po sili zakona prelaze na pravnog sljednika novog imatelja poslovnih udjela. Eventualna ograničenja o prijenosu u tom slučaju ne bi djelovala. Stvar je jasna kada se radi o spajanju i pripajanju i poslovni udjel prelazi na preuzimatelja jer raniji imatelj prestaje. Međutim, kada je u pitanju podjela imatelja poslovnog udjela odvajanjem u tom slučaju to će se morati riješiti planom podjele, budući da raniji imatelj udjela i dalje postoji.

Moguće je i raspolaganje poslovnim udjelom bez prijenosa članstva u društvu. Prema ZTD-u poslovni udio je pogodan za raspolaganje pravnim poslom inter vivos i mortis causa, te za davanje i uzimanje u zalog (arg. iz čl. 412. i 418. ZTD-a), s tim da se u prva dva slučaja radi o raspolaganju prijenosom članstva u društvu. Poslovnim udjelom može se raspolagati bez prijenosa članstva u društvu, odnosno koristiti s nekim pravima iz poslovnog udjela, osim zalogom, zasnivanjem plodouživanja na poslovnom udjelu, fiducijarnim prijenosom poslovnog udjela u svrhu osiguranja tražbine i sudjelovanjem treće osobe u poslovnom udjelu člana društva. S obzirom na to da je riječ o raspolaganju s naslova jednog prava koje čini taj poslovni udio, a ne tog udjela, ovdje se ne traži oblik javnobilježničke isprave.

Pored toga važno je napomenuti da prijenos poslovnih udjela može biti ograničen i propisima o zaštiti tržišnog natjecanja⁵⁶ kako bi se spriječila koncentracija na tržištu i stvaranje monopolističkog položaja. Isto tako moguća su zakonska ograničenja stjecanja poslovnih udjela u društvima koja se bave određenom djelatnošću.⁵⁷

3. PROMJENA I PRESTANAK ČLANSTVA U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Stjecanjem članstva u društvu s ograničenom odgovornošću izvedenim (derivativnim) putem, kako je to opisano naprijed, smrću člana fizičke osobe, statusnom promjenom člana društva, prestankom pravne osobe i otuđenjem poslovnog udjela, kada umjesto ranijeg člana na njegovo mjesto dolazi novi član, došlo je do promjene članstva u društvu. Prema tome kada dođe do toga, bilo na temelju pravnog posla ili zakona da umjesto ranijeg člana na njegovo mjesto dođe druga osoba, pravna ili fizička, dolazi do promjene članstva u društvu. Promjena i prestanka članstva u društvu su u neposrednoj vezi. Stoga nema ni potrebe posebno izlagati promjenu članstva u društvu jer je ona već dijelom iznesena kod izvedenog načina stjecanja članstva a dijelom će biti iznesena u nastavku kod prestanka članstva što također za posljedicu ima i promjenu članstva u društvu i u uzročno-posljedičnoj su vezi.

Prema tome, promjena članstva u društvu i stjecanjem članstva na izvedeni način za sobom ima posljedicu i prestanak članstva u društvu s ograničenom odgovornošću jer član društva koji je umro, ili ako je pravna osoba prestala postojati kao i u slučaju kada član otuđi, prenese, svoj poslovni odjel, on time prestaje biti član

⁵⁶ Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja NN 79/09 i 80/13

⁵⁷ Zakon o tržištu kapitala NN 88/08, 146/08, 79/09, 54/13, 18/15 i 110/15

društva. Naravno kada je u pitanju prijenos poslovnog udjela član koji je prenio poslovni udjel prestaje biti član društva samo ako je prenio sve poslovne udjele koje ima u društvu a kada je prenio samo neke onda on prestaje biti član u odnosu na udjele koje je prenio.

Dakle, s izvedenim načinom stjecanja članstva u društvu s ograničenom odgovornošću, kako je to naprijed opisano dolazi i do prestanka članstva i to:

- smrću člana fizičke osobe
- prestankom pravne osobe
- otuđenjem, prijenosom poslovnog udjela

Pored načina prestanka članstva u društvu na navedeni način članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću prestaje i:

- povlačenjem (amortizacijom poslovnog udjela
- isključenjem člana društva zbog neuplate poslovnog udjela (kudiciranje)
- isključenjem člana društva zbog drugi razloga
- istupanjem člana iz društva
- prestankom društva

Povlačenje poslovnog udjela moguće je samo onda ako je predviđeno društvenim ugovorom⁵⁸. U slučaju povlačenja, koje u stvari predstavlja poništenje poslovnog udjela, prestaje članstvo u društvu.

Povlačenje poslovnog udjela moguće je bez suglasnosti imatelja udjela samo onda ako su pretpostavke za to bile utvrđene u društvenome ugovoru prije nego što je on stekao taj udio.

Za povlačenje poslovnog udjela potrebno je da je donesena valjana odluka o povlačenju poslovnog udjela i da je ta odluka priopćena članu kojeg se poslovni udio povlači.

Povlačenje poslovnog udjela znači da udjela više nema a temeljni kapital društva ostaje isti ali zbroj nominalnih iznosa poslovnih udjela više ne odgovara tom kapitalu. Međutim, to ne znači da se istodobno mora smanjiti temeljni kapital osim u slučaju neuplate temeljnog uloga.

Naime, pri povlačenju poslovnog udjela mora se poštovati pravilo o unosu temeljnog kapitala, to se, uzimajući u obzir odredbu čl 398. st. 3. ZTD-a, može povući samo onaj udio za koji je u cijelosti uplaćen temeljni ulog. Društvo ne može pojedinim članovima odgoditi, olakšati niti ih osloboditi obveze da uplate temeljni ulog, a ne može ni svoju tražbinu s naslova uplate uloga prebiti s tražbinom protiv društva. Suprotno ovome, povlačenjem poslovnog udjela taj udio bi prestao postojati, čime bi prestala i obveza uplate neuplaćenog dijela temeljnog uloga, a to bi opet bilo u suprotnosti s navedenom zakonskom odredbom. Jedina mogućnost povlačenja poslovnog udjela za koji nije u cjelini uplaćen temeljni ulog jest da se to učini uz

---

⁵⁸ čl. 419. ZTD-a

istodobno smanjenje temeljnog kapitala. Na ovaj način moguće je djelomično povući poslovni udio u vrijednosti neuplaćenog dijela temeljnog uloga u skladu s odredbom čl. 398. st. 4. ZTD-a, prema kojoj se smanjenjem temeljnoga kapitala društva članovi mogu osloboditi obveze uplate uloga najviše do iznosa za koji je smanjen taj kapital.

U drugom slučaju kada je ulog u cijelosti uplaćen izravnavanje temeljnog kapitala i zbroja poslovnih udjela nakon povlačenja poslovnog udjela moglo bi se napraviti razmjernim povećanjem poslovnih udjela ostalih članova ili stvoriti novi poslovni udjel, koji će se naplatnim pravnim poslom prenijeti nekom od postojećih članova ili novom članu društva

Povlačenje poslovnog udjela može biti dobrovoljno i prisilno. Dobrovoljno povlačenje poslovnog udjela provodi se s pristankom imatelja, a prisilno kada se za to ne traži pristanak člana čiji se udio povlači.

O povlačenju poslovnih udjela odlučuje skupština (čl. 441. st. 1. t. 5. ZTD-a). Odluka o povlačenju poslovnog udjela mora se pripočiti članu na kojeg se odnosi.

Član društva čiji se poslovni udio povlači ima pravo na otpremninu koja treba odgovarati tržišnoj vrijednosti njegovog poslovnog udjela u vrijeme povlačenja poslovnog udjela u skladu s čl. 421. st. 2. ZTD -a.

Isključenje člana društva zbog neuplate poslovnog udjela (kaduciranje)

Obveza člana društva je da uplati preuzeti temeljni ulog. Člana društva koji je u zakašnjenju s uplatom neuplaćenog dijela temeljnog uloga u novcu, društvo može (dakle ne mora) isključiti (kaducirati) iz društva. Pretpostavka za isključenje člana moguća je samo zbog zakašnjenja s uplatom cijeloga ili dijela temeljnog uloga u novcu.

Iako društvo nije dužno kaducirati člana u zakašnjenju, radi se o prisilnoj odredbi čiju mogućnost primjene nije moguće isključiti društvenim ugovorom ili odlukom članova društva

Člana društva koji je u zakašnjenju s uplatom uloga društvo može pisanim putem pozvati da ispuni svoju obvezu u naknadnome roku koji mu se za to mora dati uz upozorenje da će, ako ne uplati ulog, biti isključen iz društva. Poziv se mora poslati preporučenim pismom, a naknadni rok ne može biti kraći od mjesec dana. Ako se poziv upućuje za više članova, naknadni rok za sve mora biti jednak. Društvo može protiv člana ustati s tužbom kojom traži da uplati ulog, što ne otklanja mogućnost da ga se isključi iz društva. Nije dopušteno od toga izuzeti pojedine članove društva koji kasne s uplatom uloga⁵⁹.

Nakon bezuspješnog protoka naknadnoga roka uprava društva oglašava da je član u korist društva izgubio svoj poslovni udio i djelomičnu uplatu uloga. Izjava društva o tome pripočava se članu preporučenim pismom.

---

⁵⁹ .čl. 400. st. 1. ZTD-a

Ovu radnju provodi uprava društva na način da izjavu o tome mora poslati preporučenim pismom. Sve dok izjava o isključenju ne prispije članu, on će se smatrati članom društva s pripadajućim poslovnim udjelom.

Isključeni član gubi sva prava u društvu ali mu i dalje odgovara za uplatu neplaćenoga dijela uloga. Za to odgovara prije drugih članova društva. Time se ne isključuje njegova odgovornost društvu za štetu.

Isključenje člana društva zbog drugih razloga

Pored isključenja zbog neuplate temeljnog uloga isključenje člana društva moguće je i iz drugih razloga. Isključenje člana je njegovo prisilno udaljavanje iz društva tako da time član u društvu gubi članstvo. Radi se o postupanju usmjerenom prema članu, a ne prema poslovnom udjelu, tako da se isključenjem ne dira u poslovni udjel isključenog člana, koji postoji i nakon što se član isključi iz društva. Članstvo u društvu nastaje dobrovoljnim ulaskom člana u društvo te isto tako članstvo prestaje dobrovoljnim izlaskom iz društva, dok se kod isključenja iz drugih razloga ne očituje volja člana koji izlazi iz društva, već je član isključen zbog ponašanja kojim se remeti postizanje cilja društva. U tim odnosima i članovi i društvo imaju pravo štititi se jedan prema drugome od postupanja onoga člana čiji postupci ugrožavaju ostvarenje cilja društva, a time štite i samo društvo.

Postoje dvije situacije isključenja člana iz društva (osim zbog neuplate temeljnog uloga):

- kada je predviđeno društvenim ugovorom
- i na temelju zakona - kada mogućnost isključenja nije predviđena društvenim ugovorom ili ugovorom nisu dovoljno uređena pitanja (uvjet, postupak, posljedica isključenja),

Kod isključenja člana iz društva na temelju društvenog ugovora, mjerodavno je ono što je propisano društvenim ugovorom. Moraju odrediti uvjeti, postupak i posljedice isključenja člana iz društva⁶⁰. Time su određeni minimalni elementi koje treba urediti društvenim ugovorom, dok širina razrade nije određena i ovisi o volji članova društva prilikom sklapanja i izmjene (pristupanja) društvenog ugovora. Odluku o isključenju člana iz društva donosi skupština društva, ako društvenim ugovorom to nije prepušteno nekom drugom organu na odlučivanje, npr. nadzornom odboru, ako ga društvo ima. Društvenim ugovorom može se odrediti i većina kojoj skupština odlučuje o isključenju člana iz društva, ako nije određena neka druga većina, odluku treba donijeti većinom od $\frac{3}{4}$ danih glasova. O tome u Zakonu nema odredaba pa u ovoj situaciji treba primijeniti ono što vrijedi za donošenje odluke o prestanku društva (čl. 467. ZTD-a). Pravo glasa nema član o čijem se isključenju odlučuje, jer se time rješava sporno pitanje između njega i društva (čl. 445. st. 5. ZTD-a). Ako se odlučuje o isključenju više članova, moraju se donijeti odvojene, pojedinačne odluke. Kod ovakve situacije o odluci da se isključi neki član društva, nema pravo glasa onaj član o čijem se isključenju odlučuje. Na taj način može se isključiti i član koji u društvu ima većinu. Ako društvo ima samo dva člana, o isključenju jednoga odlučuje drugi. Utvrdi li se da postoje razlozi za isključenje oba člana, isključenje nije moguće, već jedino prestanak društva. Član koji se isključuje

---

⁶⁰ čl. 420. st. 1. ZTD-a

može kod sud ustati tužbom radi pobijanja odluke, ako su za to ispunjene pretpostavke, a ako se radi o ništavoj odluci, može se pozivati na ništavost. Da bi došlo do isključenja člana iz društva treba postojati valjana odluka o isključenju člana iz društva⁶¹ nakon koje odluke slijedi isplata poslovnog udjela, da bi nakon isplate uslijedio prestanak članstva u društvu kako to propisuje odredba čl. 421. st. 3. ZTD-a. O članovima društva ovisi kako će regulirati naknadu poslovnog udjela, u kojoj visini i način isplate. Obzirom je članovima prepušteno da sami reguliraju društvenim ugovorom ovu problematiku, određivanjem uvjeta, postupka i posljedica isključenja, to se onda za slučaj spora ocjenjuje prema pojedinim slučajevima. Za slučaj da isključeni član ne bude zadovoljan, ostaje mu ako su za to ispunjene pretpostavke, takvu odluku pobijati tužbom (po pravilima o pobijanju odluka skupštine).

Kad društvenim ugovorom nije predviđeno isključenje ili te odredbe nisu dovoljno uređene, društvo može tužbom protiv člana društva tražiti od suda da ga isključi iz društva⁶². Društvo može tužbom podignutom protiv člana, zahtijevati od suda da ga isključi iz društva ako za to postoji važan razlog. Iz važnog razloga član društva bit će isključen iz društva, presudom donesenom povodom tužbe društva ili svih ostalih članova društva (osim člana čije se isključenje traži) zajedno. Dakle, aktivno je legitimirano i društvo i svi ostali članovi društva (osim člana čije se isključenje traži). Tužba se podnosi protiv člana društva, nadležnom trgovačkom sudu na čijem je području sjedište društva. U tužbi se treba navesti i iznos naknade vrijednosti poslovnog udjela člana čije se isključenje zahtijeva te primjereni rok za plaćanje te naknade. Sud će udovoljiti tužbenom zahtjevu za isključenje člana ako za to postoji važan razlog kao: ponašanje kojim se onemogućuje ili znatno otežava postizanje cilja društva pa se zbog toga njegov ostanak u društvu čini za društvo nepodnošljivim. To mogu biti svojstvo člana ili njegovo postupanje, npr. kada namjerno ili grubom nepažnjom teško povrijedi članske obveze da se od drugih članova društva ne može očekivati da bi mogli primijeniti neko drugo obrane osim isključenja člana iz društva. Razlozi za isključenje člana mogu biti samo u osobi ili u vezi s osobom člana, ne i njegova prednika. Radi se o osobnim svojstvima i odnosima, primjerice nedostatak povjerenja, teške povrede obveza, poduzimanje kažnjivih radnji, zlouporaba povjerenja, teško remećenje međusobnih odnosa članova društva. U svakom slučaju utvrđivanje postojanja razloga ovisi o okolnostima svakog pojedinačnog predmeta.

Postoje li razlozi za isključenje, sud će tijekom postupka ocjenjivati za svaki pojedinačni slučaj i ako utvrdi da oni postoje, konstitutivnom presudom izriče se isključenje člana iz društva pod suspenzivnim uvjetnom da mu društvo naknadi tržišnu vrijednost poslovnog udjela i to u roku određenom u presudi. Sud mora odrediti visinu naknade poslovnog udjela i primjereni rok za isplatu. Isključeni član ima pravo na naknadu i to tržišne vrijednosti poslovnog udjela⁶³, Pri određivanju roka za isplatu naknade tržišne vrijednosti poslovnog udjela, sud će uzeti u obzir stanje društva i njegove poslovne potrebe. Tužbeni zahtjev trebao bi glasiti: „Isključuje se tuženik Niko Nikić iz članstva društva Opera d.o.o. s danom isplate tržišne vrijednost poslovnog udjela u visini od 75.000,00 kn, koji je iznos tužitelj dužan platiti tuženiku u roku od 30 dana. Tužitelj je dužan u tužbi navesti točno određeni iznos tržišne vrijednosti poslovnog udjela, koji iznos sud mora utvrditi i odrediti kod prihvaćanja

⁶¹ VTS RH u odluci PŽ-871/03 od 17.studenog 2005.g.

⁶² čl. 420. st. 3. ZTD-a

⁶³ čl. 420. st. 3. ZTD-a.

tužbenog zahtjeva. Ukoliko tužitelj propusti navesti iznos nakade poslovnog udjela, sud bi ga trebao ispravak i li dopunu pod prijetnjom posljedica iz čl. 109. Zakona o parničnom postupku. Naknada za poslovni udjel određuje se u tržišnoj vrijednosti poslovnog udjela i to u vrijeme isključenja člana iz društva⁶⁴. Međutim, postavlja se pitanje da li je potrebno provesti vještačenje i u situaciji kada visina poslovnog udjela, nije sporna među strankama. Da se ne provodi vještačenje u ovakvoj situaciji, otvorila bi se mogućnost eventualnom manipuliranju izvlačenjem kapitala iz društva. Kod nesporne visine poslovnog udjela, vještačenje ne bi bilo potrebno uz uvjet da se radi o iznosu koji odgovara knjigovodstvenim podacima dostavljenim sudu i poznatoj situaciji na tržištu. Pitanje je može li sud ex offo provesti vještačenja radi utvrđivanja tržišne vrijednosti poslovnog udjela, kada to stranke ne predlože, što bi bilo protivno s odredbom čl. 7. stavak 1. i čl. 219. st. 1. ZPP-a. pa se ovdje ima primijeniti pravilo o teretu dokazivanja u smislu odredbi čl. 221a. ZPP-a. Prilikom određivanja visine naknade treba imati u vidu pravo člana društva na vraćanje uloga u stvarima i pravima (čl. 421. st. 2. ZTD-a.). Tu bi član imao pravo na povrat uloženog i na razliku vrijednosti uloženog (u trenutku ulaganja, jer ne može tražiti naknadu za oštećenje ili smanjenje vrijednosti uloženoga) i tržišne vrijednosti poslovnog udjela. Ima li društvo prema članu zahtjev za naknadu štete ili neku drugu tražbinu, a što bi obzirom na okolnost postojanja razloga za isključenje bilo realno za očekivati, neće mu se nadoknadi vrijednost poslovnog udjela sve dok društvu ne podmiri štetu odnosno obvezu koju ima prema društvu, pri čemu se može koristiti institut prijeboja. Prema odredbi čl. 421. st. 3. ZTD-a članstvo isključenog člana prestaje kada mu se isplati naknada poslovnog udjela, a isplata mu se ima izvršiti u roku kojeg odredi sud (čl. 420. st. 3. ZTD). Dakle isplata slijedi nakon odluke o isključenju član iz društva odnosno nakon pravomoćne presude. Do nastupanja uvjeta iz pravomoćne presude o isključenju, član društva ima sva prava u društvu, uključujući i pravo glasa. Nastupanjem uvjeta, prestaje članstvo u društvu, a poslovni udjel ostaje društvu, jer je društvo i isplatilo naknadu. Isključenjem člana iz društva ne dira se u poslovni udjel te se postavlja pitanje je da li taj poslovni udjela pripada društvu, ostalim članovima društva ili se povlači – amortizira. Poslovni udjel pripada društvu, a društvo odlučuje kako će ga unovčiti. Društvo može donijeti odluku da ga proda članu društva ili nekom trećem, da taj poslovni udjel povuče ili, ukoliko je poslovni udjel plaćen u cijelosti, društvo stječe vlastite poslovne udjele (čl. 418. st. 1. i 5. ZTD-a).

Istupanje člana iz društva

Kao jedan od mogućih načina prestanka članstva u društvu s ograničenom odgovornošću je istupanje člana kao dobrovoljni izlazak iz društva. Istupanje člana iz d.o.o. moguće na dva načina i to:

- istupanje člana iz društva na temelju društvenog ugovora
- na temelju samog zakona – tužbom⁶⁵.

Istupanje na temelju društvenog ugovora

Osnivanjem d.o.o. ili naknadnim ulaskom u društvo osoba koja je tim postala član društva ušla je dobrovoljno u tu zajednicu stvorenu radi postizanja određenih ciljeva pa istupanje iz te zajednice ne bi bilo moguće kada i kako to želi član ukoliko

⁶⁴ VTS RH u odluci broj Pž-672/03

⁶⁵ čl. 420. i 421. ZTD-a

za to nema neki razlog, budući članu na raspolaganju stoji i drugi način izlaska iz društva (prijenos udjela). Da bi se moglo istupiti iz društva na osnovu društvenog ugovora to se mora urediti samim društvenim ugovorom a ne nekim drugim aktom društva⁶⁶ Društvenim se ugovorom moraju odrediti: a) uvjeti istupanja člana društva b) postupak istupanja člana društva c) posljedice istupanja člana društva Iz samog sadržaja zakonske odredbe čl. 420. st. 1. ZTD-a, koja to regulira, nije vidljivo do koje se širine mora odrediti istupanje člana iz društva nego se samo navode minimalni elementi koje treba urediti a čija je razrada ostavljena društvenom ugovoru. Bez uređenja istupanja svakog elementa u društvenom ugovoru istupanje člana na temelju društvenog ugovora ne bi bilo moguće (ovakvo stajalište zauzima i VTS u odluci PŽ-4019/981 i u odluci PŽ-1099/032 koja govori o isključenju, ali se može primijeniti i na istupanje jer se materija istupanja isključenja u čl. 420. st. 1. ZTD-a tretira na isti način).

a) Uvjeti istupanja člana društva

U društvenom ugovoru moraju se navesti uvjeti odnosno razlozi uslijed kojih član društva može jednostrano istupiti iz društva. Postavlja se pitanje da li ti razlozi moraju biti taksativno navedeni ili je dovoljno utvrditi da to pravo na istupanje postoji, budući da članovi u društvu mogu slobodno urediti svoje odnose (ukoliko nisu protivni zakonu i moralu), pa tako i da se može istupiti iz društva bez navođenja posebnih razloga, za razliku kada član društva istupanje zahtjeva tužbom (članak 420. stavak 2. ZTD-a). Budući da zakonodavac (članak 420. stavak 1. ZTD-a) upućuje da se društvenim ugovorom moraju odrediti i uvjeti istupanja, mišljenja sam da bi se to u društvenom ugovoru trebalo odrediti što preciznije pod kojim uvjetima i kada član može istupiti. Što preciznije određivanje uvjeta istupanja smanjit će probleme u praktičnoj primjeni ovog instituta i posljedica istupanja ovisno da li je pravo na istupanje dodijeljeno svim članovima društva ili samo pojedinim. Tako bi u društvenom ugovoru valjalo odrediti kao uvjet istupanja ako poslovni udjel istupajućeg člana prelazi na društvo i ako je temeljni ulog uplaćen u cijelosti (članak 418. ZTD-a), Svakako bi kao uvjete za istupanje u društvom ugovoru trebalo navesti i razloge koje zakonodavac navodi u članku 420. stavak 2. ZTD-a kao naročito opravdane razloge kod ustajanja s tužbom za istupanje, a) da ostali članovi društva ili njegovi organi prouzroče štetu članu društva, b) ako je član spriječen u ostvarivanju svojih prava, c) ili mu neki organi društva nameću nesrazmjerne obveze. Pored toga kao uvjeti mogli bi se navesti i npr.: smanjenje vrijednosti poslovnog udjela člana društva u postotku u odnosu na ukupnu vrijednost temeljnog kapitala nakon povećanja temeljnog kapitala, pripajanje ili spajanje društva, preseljenje u inozemstvo, teža bolest i sl.

b) Postupak istupanja člana iz društva

Kao i uvjete društvenim ugovorom mora se urediti i sam postupak istupanja tj. koje radnje i na koji način ih treba poduzeti član društva i samo društvo da bi se istupilo iz društva. Sam institut istupanja je „privilegija“ člana društva pa je stoga on taj koji treba poduzeti „prvi korak“ i očitovati svoju volju za istupanje. On tu svoju volju mora priopćiti društvu i to upravi budući je ona ex lege (članak 426. stavak 1. ZTD-a), zastupa društvo. Svoju izjavu o istupanju član može uputiti usmeno ili pismeno, ali bi bilo dobro da se u društvenom ugovoru odredi da to bude u pisanom obliku,

---

⁶⁶ čl. 420. st. 1. ZTD-a

preporučeno, kako ne bi kasnije bilo sporno kada je i da li je ta izjava upućena te bi se isto trebalo dokazivati. U izjavi bi član trebao izjaviti da istupa iz društva i postaviti zahtjev i visinu naknade za poslovni udio ukoliko ona već nije određena društvenim ugovorom. Stoga bi valjalo društvenim ugovorom propisati način davanja i sadržaj izjave o istupanju. Također bi društvenim ugovorom valjalo odrediti koje to radnje društvo treba poduzeti po primitku izjave o istupanju da se očituje o izjavi da ju prihvaća ili ne, te tko i u kojem roku se treba izjasniti o izjavi. Ukoliko društvenim ugovorom nije propisano na koji način se društvo treba očitovati i koje radnje poduzeti da bi izjava člana o istupanju bila prihvaćena i nastupile posljedice istupanja bilo bi dovoljno da društvo isplati naknadu za poslovni udio koji je član društva stavio u zahtjevu čime bi istupanje bilo prihvaćeno i članstvo bi sukladno članku 421. stavak 3. ZTD-a sa isplatom naknade prestalo (ovakvo shvaćanje može se isčitati iz odluke VS RH Revt- 161/033).

c) Posljedice istupanja člana iz društva

Kao posljedica istupanja je svakako prestanak članstva u društvu koje nastupa isplatom naknade za poslovni udio što i ne bi trebalo posebno uređivati društvenim ugovorom jer je to zakonom uređeno. Međutim, budući da u zakonu o tome ništa nije rečeno, u društvenom bi se ugovoru morala odrediti sudbina poslovnog udjela istupajućeg člana tj. da li taj, po istupanju člana, „slobodni“ poslovni udjel pripada društvu (za što bi bilo potrebno da je temeljni ulog uplaćen u cijelosti i da se isplata naknade vrši iz sredstava koja prelaze vrijednost temeljnog kapitala sukladno članku 418. ZTD-a) razmjerno svakom pojedinom članu ili nekom određenom članu, ili se isti možda povlači (amortizira). U društvenom bi se ugovoru pored navedenog moralo urediti i visina naknade za poslovni udjel istupajućeg člana kao i vrijeme i način isplate, budući da članstvo prestaje isplatom naknade (članak 421. stavak 3. ZTD-a).

Koja bi to bila naknada? Člankom 421. stavak 2. ZTD-a propisano je da, kada se istupanje traži tužbom, da se u tužbi mora navesti iznos naknade za poslovni udjel i primjereni rok za plaćanje te da sud mora, usvoji li tužbeni zahtjev, odrediti tržišnu vrijednost poslovnog udjela tužitelja (istupajućeg člana). Iz tog proizlazi argumentum a contrario da bi se društvenim ugovorom naknada za poslovni udjel mogla odrediti u drugom iznosu od one tržišne koja je propisana kada se istupanje zahtjeva tužbom. Po mom mišljenju društvenim ugovorom bi se naknada mogla odrediti i u visini knjigovodstvene vrijednosti poslovnog udjela ili neka druga pa čak i to da član koji jednostrano istupa iz društva nema pravo na naknadu a posebno ukoliko temeljni ulog nije uplaćen u cijelosti. Ukoliko bi se tako odredilo društvenim ugovorom istupajući član ne bi bio oštećen jer mu ostaje mogućnost istupanja sukladno zakonu, podizanjem tužbe (članak 421. stavak 2. ZTD-a) neovisno o odredbama društvenog ugovora čime bi istupio iz društva, naravno ako za to postoje opravdani razlozi i dobio bi za svoj poslovni udjel naknadu u tržišnoj vrijednosti. Isto tako, društvenim ugovorom pored utvrđivanja visine naknade za poslovni udjel moglo bi se kao uvjet istupanja propisati i to da član društva može istupiti i bez razloga ali da mu ne pripada nikakva naknada za poslovni udio.

Istupanje člana društva na temelju zakona (tužbom)

Ukoliko istupanje člana društva nije predviđeno i uređeno društvenim ugovorom ili se član društva time ne koristi on može neovisno o odredbama

društvenog ugovora tužbom zahtijevati istupanje iz društva sukladno članku 421. stavak 2. ZTD-a. Za razliku od istupanja na temelju društvenog ugovora kada član može istupiti pod uvjetima i na način određen društvenim ugovorom, podizanjem tužbe on to može učiniti neovisno o odredbama društvenog ugovora samo kad za to postoje opravdani razlozi (ovakvo stajalište zauzima i VTS u odluci PŽ-4019/984). Koji su to opravdani razlozi?. Zakonodavac navodi da oni postoje naročito ako članu društva, ostali članovi ili organi društva prouzroče štetu, ako je spriječen u ostvarivanju svojih prava u društvu ili mu neki organ društva nameće nesrazmjerne obveze. Da li postoje razlozi koje navodi zakonodavac ili neki drugi opravdan razlog, sud će ocijeniti u svakom konkretnom slučaju. Tako će sud ocijeniti da li je i kolika šteta načinjena članu društva od drugog člana društva ili nekog organa društva i spremnost društva da se nadoknadi šteta te da li je s obzirom na to opravdan razlog za istupanje iz društva. U tužbi tužitelj (član društva koji želi istupiti iz društva) kako je navedeno u članku 420. stavak 2. ZTD-a, mora navesti opravdan razlog za istupanje, visinu naknade za poslovni udjel i primjereni rok za isplatu iste, te tako i postaviti tužbeni zahtjev. Ovo bi bio i sam sadržaj tužbe i tužbenog zahtjeva pa ukoliko tužitelj ne bi ustao s tužbom i tužbenim zahtjevom sa sadržajem propisanim u članku 420. stavak 2. ZTD-a (pored ostalih elemenata koji svaka tužba treba sadržavati u smislu članka 186. u svezi članka 106. ZPP-a), sud bi trebao sukladno članku 109. ZPP-a pozvati tužitelja da ispravi tužbu pod prijetnjom odbacivanja. Tužbeni zahtjev trebao bi glasiti: „Određuje se istupanje tužitelja „nn“ iz članstva društva „EKO“ d.o.o. s danom isplate tržišne naknade za poslovni udjel koju je tuženik dužan platiti tužitelju u iznosu od 100.000,00 kn, u roku od 30 dana“. Prihvatanjem ovakvog ili slično koncipiranog tužbenog zahtjeva i izreka presude imala bi sadržaj koji treba imati u pogledu određivanja naknade tržišne vrijednosti poslovnog udjela kako je propisano u članku 420. stavak 2. ZTD-a. Stoga bi bilo dobro da tužitelj u tužbi navede tržišnu vrijednosti udjela koju sud mora odrediti prilikom usvajanja tužbenog zahtjeva, u protivnom ukoliko tužbeni zahtjev ne bi sadržavao i zahtjev za naknadu tržišne vrijednosti poslovnog udjela, sud bi usvajanjem takvog tužbenog zahtjeva za istupanje i određivanjem naknade tržišne vrijednosti prekoračio tužbeni zahtjev. Postavlja se pitanje, ukoliko tužitelj nije naveo tržišnu vrijednost i ako navedena vrijednost čak i nije sporna među strankama, da li sud može prekoračiti takav tužbeni zahtjev u pogledu visine naknade i odrediti, kako je to propisano zakonom, tržišnu vrijednost naknade, odnosno da li sud radi utvrđivanja tržišne vrijednosti naknade može ex offio provesti potrebna vještačenja kako bi utvrdio tu vrijednost ukoliko to ne predlože stranke, što bi bilo u suprotnosti sa odredbom članka 7. stavak 1. i članka 219. stavak 1. ZPP-a po kojima su stranke dužne pružiti dokaze na kojima temelje svoj zahtjev. U svakom slučaju naknada za poslovni udjel treba se nadoknaditi u tržišnoj vrijednosti u vrijeme istupanja kako je to propisano člankom 421. stavak 2. ZTD-a kada se istupanje zahtjeva tužbom (ovakvo stajalište zauzima i VTS u odluci PŽ-672/035). Međutim, vrijeme istupanja u samoj presudi se ne može odrediti jer se ne zna kada će društvo isplatiti naknadu kada članstvo u društvu prestaje sukladno članku 421. stavak 3. ZTD-a, koje će zasigurno biti nakon donošenja presude. Stoga je nemoguće naknadu odrediti u vrijeme istupanja koje će biti kasnije, pa bi naknadu trebalo odrediti u vrijeme donošenja presude. Kod samog utvrđivanja tržišne vrijednosti poslovnog udjela trebalo bi procijeniti vrijednost samog društva, njegovu imovinu, obveze, stanje na tržištu, sklopljenih i izglednih ugovora, očekivanu dobit i sl., a za što bi trebalo provesti interdisciplinarna vještačenja, koja nerijetko mogu biti skuplja nego vrijednost poslovnog udjela i time bi bilo povrijeđeno načelo ekonomičnosti o čemu sud svakako treba voditi računa tijekom postupka u svakom

konkretnom slučaju. O ovom zakonodavac ništa ne govori nego samo propisuje da se kod određivanja roka isplate, ali ne i utvrđivanje vrijednosti, mora uzeti u obzir stanje društva i njegove poslovne potrebe. Kod određivanja visine naknade treba uzeti u obzir i pravo člana društva na vraćanje uloga u stvarima i pravima (članak 421. stavak 2. ZTD-a) a što bi trebalo razumjeti tako da član ima pravo na povrat uloženog i na razliku vrijednosti uloženog i tržišne vrijednosti poslovnog udjela pri čemu se vrijednost uloženog uzima u trenutku ulaganja (jer ne može tražiti naknadu za oštećenje ili smanjenje vrijednosti uloženog sukladno članku 421. stavak 2. ZTD-a) a koji stav je i iznesen u Komentaru Zakona o trgovačkim društvima – Gorenc, Filipović, Slakoper, Brkanić. Istupanjem člana društva bilo temeljem društvenog ugovora ili tužbom na temelju zakona s isplatom naknade poslovni udio tog člana ostaje „slobodan“. Da li taj poslovni udio pripada društvu, svim ostalim članovima ili se isti povlači (amortizira)? Ovo bi svakako bilo korisno urediti društvenim ugovorom. Ukoliko to ne bi bilo uređeno društvenim ugovorom logično je da poslovni udio pripada društvu jer je ono za njega i platilo naknadu pod uvjetom da je za poslovni udio u cjelini uplaćen temeljni kapital kako bi društvo moglo stjecati vlastite poslovne udjele (članak 418. stavak 1. i 5. ZTD-a). Ukoliko se istupanja vrše tužbom prof. Barbić u svojoj knjizi „Pravo društava – društvo kapitala“ zauzima stajalište da bi sud naložio društvu da uz istodobni prijenos poslovnog udjela na društvo isplati članu društva za to naknadu. Upitno je da li bi sud, ukoliko bi se prihvatilo ovakvo stajalište, mogao o tome odlučiti a da nije postavljen takav tužbeni zahtjev, te bi time prekoračio tužbeni zahtjev, jer sud sukladno članku 325. stavak 1. ZPP-a presudom odlučuje o zahtjevu koji se tiče glavne stvari i sporednih potraživanja, a u ovom slučaju takvog zahtjeva za prijenos poslovnog udjela na društvu nema. Kako se to ne bi dogodilo trebalo bi da se u tužbi postavi zahtjev da se poslovni udjel istupajućeg člana s danom istupanja prenosi na društvo ili da društvo postavi takav protutužbeni zahtjev o kojem bi sud mogao odlučiti.

Isplata naknade

Da bi članu koji istupa iz društva članstvo doista i prestalo potrebno je da mu društvo i isplati naknadu (članak 421. stavak 3. ZTD-a) neovisno o tome da li je do istupanja došlo izjavom temeljem društvenog ugovora ili tužbom. Ukoliko je član izjavio da istupa iz članstva društva i tu izjavu prihvati društvo i iznos naknade, članstvo u društvu će mu prestati tek kada ta naknada bude isplaćena (ovakvo stajalište može se isčitati iz odluke VS RH, u odluci Revt- 161/036). Ako pak društvo ne isplati tu naknadu istupajući član istu bi mogao ostvariti sudskim putem podnošenjem tužbe za isplatu ili smatrati da istupanje po odredbama društvenog ugovora nije uspjelo i ustati tužbom za istupanje sukladno članku 420. stavak 1. ZTD-a. Ukoliko član društva ostvaruje istupanje po tužbi i odredi mu se naknada tržišne vrijednosti poslovnog udjela pa tu naknadu društvo ne isplati, istupajući član bi isplatu naknade mogao ostvarivati u ovršnom postupku na temelju pravomoćne presude. Istupajući član imao bi pravo i na zatezne kamate od dana kada je društvo trebalo platiti naknadu pa bi mu članstvo u društvu prestalo sa isplatom naknade zajedno sa kamatama. Međutim, isplata naknade a samim time i prestanak članstva u društvu može biti upitno ukoliko društvo od člana traži naknadu prouzročene štete ili član treba da ispuni neku drugu obavezu prema društvu kako je propisano člankom 421. stavak 2. ZTD-a. Naime, iz zakonske odredbe nije vidljivo za koju štetu društvo može uskratiti isplatu naknade, da li za svaku štetu za koju društvo tvrdi da ju je prouzročio član (što društvo može zloupotrebjavati i u nedogled postavljati zahtjeve za štetu

kako bi onemogućio isplatu naknade) ili samo onu štetu ili obavezu utvrđenu pravomoćnom sudskom odlukom, sudskom nagodbom, vansudskom nagodbom ili javnobilježničkim aktom ili kojim drugim pravnim poslom između istupajućeg člana i društva kojim bi ta šteta ili obaveza bila nesporna. Mišljenja sam da bi društvo moglo uskratiti isplatu naknade samo ukoliko je šteta ili obaveza člana društva utvrđena pravomoćnom sudskom odlukom, sudskom nagodbom, vansudskom nagodbom, javnobilježničkim aktom ili nekim drugim pravnim poslom, odnosno sporazumom između društva i istupajućeg člana. Svaka druga šteta ili obaveza koje bi društvo samo određivalo i zahtijevalo od istupajućeg člana moglo bi dovesti do nemogućnosti istupanja člana iz društva jer možda društvo ponekad i nema interesa da član istupi te bi istupanje mogli odgoditi ili potpuno onemogućiti postavljanjem istupajućem članu novih zahtjeva za štetu ili mu nametati nove obaveze. Ukoliko je utvrđena šteta koju istupajući član treba podmiriti društvu društvo bi moglo izvršiti prijeboj s isplatom naknade te mu isplatiti samo razliku, a ukoliko je šteta veća od naknade, s prijebojom bi se naknada smatrala isplaćenom te bi time istupajućem članu prestalo članstvo u društvu a društvo bi razliku štete moglo potraživati od sad već bivšeg člana društva.

Prestanak članstva u društvu s ograničenom odgovornošću-prestankom društva

S prestankom postojanja društva s ograničenom odgovornošću prestaje i članstvu osobama koje su do tada bili članovi društva jer ne može se biti član nečega čega ne postoji.

ZTD u odredbama o prestanku izravno ne govori kada društvo prestaje nego u čl. 466. navodi razloge za prestanak društva s ograničenom odgovornošću. Tako navodi da su razlozi za prestanak:

1. istek vremena određenog u društvenom ugovoru,
2. odluka članova,
3. pripajanje društva drugome društvu, spajanje s drugim društvom i podjela društva razdvajanjem,
4. pravomoćna odluka stečajnog vijeća o otvaranju i zaključenju stečajnog postupka na temelju članka 63. Stečajnog zakona,
5. pravomoćna odluka registarskog suda kojom se određuje brisanje društva po službenoj dužnosti,
6. otvaranje stečajnog postupka,
7. odluka registarskog suda donesena uz od odgovarajuću primjenu odredbi članka 367. stavka 2. i 3. i primjenu članka 398. stavka 8. ovoga Zakona,
8. ništetnost društva,
9. ukidanje društva,
10. pravomoćna presuda suda.

Mogu se u društvenom ugovoru predvidjeti i drugi razlozi za prestanak društva.

Dakle, sami razlozi za prestanak društva mogu biti zakonski⁶⁷ i ugovorni.⁶⁸ Iako ZTD to izričito ne navodi kao razlog za prestanak društva, to bi moglo biti i kada društvo stekne sve poslovne udjele i time ostane bez članova.

---

⁶⁷ čl. 466. st. 1. ZTD-a

Pored toga ZTD u čl. 466. st. 1. ne navodi podjelu s razdvajanjem kao razlog za prestanak društva koje se dijeli, nego to čini u čl. 550.a. Stoga i podjelu s razdvajanjem valja uzeti kao zakonski razlog za prestanak društva. Razdvajanje se provodi istodobnim prijenosom svih dijelova imovine društva koje se dijeli, uz njegov pristanak bez provođenja likvidacije, na dva ili više novih društava koja se osnivaju radi provođenja razdvajanja (razdvajanje s osnivanjem) ili na dva ili više društava koja već postoje (razdvajanje s preuzimanjem). Razlog za prestanak društva nastaje donošenjem odluke skupštine o odobravanju plana podjele (čl. 550.h ZTD-a). Društvo koje se dijeli prestaje trenutkom upisa u sudski registar (čl. 550.n st. 1.1. 2. ZTD-a).

Osim toga, posebnim propisima propisani su i dodatni razlozi za prestanak društava s ograničenom odgovornošću kao za leasing društva prestankom važenja odobrenja za obavljanje poslova leasinga i oduzimanje odobrenja za obavljanje poslova leasinga.

U osnovi bi kao razloge za prestanak društva mogli podijeliti u one koji nastaju:

1. voljom članova

- protek vremena (svako društvo može biti osnovano za određeno vrijeme)
- nastup ugovorene okolnosti
- odluka članova
- statusne promjene
- prijenos imovine na osobe javnog prava

2. neovisno o volji članova

- pravomoćna odluka suda
- stečaj
- smrt, odnosno prestanak člana društva
- ukidanje društva
- otkaz člana, odnosno njegova vjerovnika
- ostali razlozi koji se mogu predvidjeti u statutu

---

⁶⁸ čl. 466. st. 1. ZTD-a

Međutim, treba razlikovati razloge za prestanak, postupak koji se provodi nakon nastupanja kojeg od tih razloga i trenutak u kojem društvo prestaje postojati kao pravni subjekt. Činjenica da je nastupio koji od razloga za prestanak društva ne znači automatski da je društvo prestalo postojati. Trgovačko društvo ima svoj put od nastajanja trajanja i u propisanoj proceduri prestanak kada za to nastupe uvjeti.

Nastupanjem kojeg od razloga za prestanak društva mijenja se njegov cilj. To više nije vođenje poduzeća radi stjecanja dobiti ili ostvarenja drugih interesa članova, nego provođenje radnji koje su usmjerene na razrješenje postojećih pravnih odnosa, naplata nenaplaćenih tražbina, podmirenje tražbina, prodaja imovine i podjela preostale imovine članovima društva. Ovisno o razlozima koji dovode do prestanka, ovo se provodi u postupku likvidacije ili stečaja. Prestanak društva pripajanjem drugom društvu i spajanjem s drugim društvom može se provesti bez postupka likvidacije (čl. 535. st. 1. i 2., te 549. st. 1. ZTD-a). Likvidacija se ne provodi niti prestankom društva koje se dijeli podjelom s razdvajanjem (čl. 550.a ZTD-a).

Po okončanju postupka likvidacije ili stečaja postignut je ovaj izmijenjeni cilj društva kod kojega je nastupio razlog za prestanak i nestaje osnova za njegovo postojanje. Stoga se društvo tek nakon toga briše iz sudskog registra i prestaje postojati kao pravni subjekt.

Trgovačko društvo, dakle i društvo s ograničenom odgovornošću, svojstvo pravne osobe stječe upisom u sudski registar a to svojstvo pravne osobe gubi brisanjem toga društva iz sudskog registra⁶⁹, pa prema tome društvo prestaje brisanjem iz sudskog registra a sa brisanjem i prestankom društva prestaje i članstvo u društvu.

Međutim to ne znači da sada već bivši članovi društva nemaju nikakva prava povezana s bivšim članstvom u društvu jer oni sukladno zakonu i nakon prestanka članstva u društvu zbog prestanka društva ostvaruju neka prava kao što su pravo na preostali višak nakon što se u stečaju namire svi vjerovnici (čl. 285. Stečajnog zakona).

---

⁶⁹ čl. 4. ZTD-a

VJEŽBE

VJEŽBA 1

Predlagatelj: F. I. d.o.o iz V.,
sudionik postupka: I.

činjenično stanje:

U knjizi poslovnih udjela predlagatelja F. I. d.o.o. upisan je dana 17.09.1999. sudionik u postupku I. kao jedini član predlagatelja F. I.;

- Na temelju odluke predsjednice uprave F. I. I. je dana 27.10.1999. brisan iz knjige poslovnih udjela F. I.;

Podnesen je Zahtjev za upis promjene sjedišta, jedinog člana društva – osnivača, članova uprave i promjene odredbi Izjave o osnivanju u društvu za upravljanje investicijskim fondovima F. – I. d.o.o., V.

- Odluke koje su predmet spornog upisa donio je I. dana 16.11.1999.

Prvostupanjski je sud odbio zahtjev za upis u sudski registar, jer je u smislu odredaba članka 43. Zakona o sudskom registru (NN br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99 i 45/99 – u daljnjem tekstu: ZSR) ocijenio da nisu ispunjene zakonom utvrđene pretpostavke za takav upis.

Svoj zaključak o neostvarenju pretpostavki za traženi upis sud prvog stupnja temelji na odredbi članka 411. stavak 1. Zakona o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99 i 52/99 – u daljnjem tekstu: ZTD) koja je u vrijeme mjerodavno za odluku u ovoj pravnoj stvari glasila: " (1) U odnosu na društvo član društva je samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela." Taj sud, naime, smatra da je odluke, upis kojih u sudski registar se zahtijeva u ovoj pravnoj stvari, I. smatrajući se članom F. I. donio u vrijeme kad je već bio brisan iz knjige poslovnih udjela F. I., pa da stoga nije ovlašten zahtijevati takav upis.

Pitanje ?

Je li sud pravilno odbio zahtjev za upis?

VJEŽBA 2- ČL. 411. i OBAVIJEST REGISTRA

pravnoj stvari

tužitelja 1. V. K. iz Z., 2. I. B. iz Z., 3. Z. P. iz S. K., 4. R. O. iz Z., 5. F. M. iz Z., 6. A. K. iz Z., 7. C. B. iz Z., 8. R. V. iz S., 9. B. F. iz Z., 10. I. K. iz Z. i 11. S. D. iz Z.,
tuženika 1. B. ... d.d. iz Z.,

Radi: isplate

Činjenično stanje:

Presudom suda prvog stupnja u toč. I. izreke odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

"Nalaže se tuženima B. ... d.d. Z. i R. k. B. ... da isplate solidarno tužiteljima kako slijedi

1. V. K. 31.800,00 kuna
2. I. B. 7.920,00 kuna
3. Z. P. 14.000,00 kuna itd.

U toč. II. izreke naloženo je tužiteljima naknaditi prvotuženiku parnični trošak solidarno u iznosu od 25.101,50 kuna, u roku od 15 dana.

Rješenjem suda prvog stupnja obustavljen je postupak u odnosu na drugotuženika R. k. B. ...

Presudom suda drugog stupnja odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana, pa je gore navedena presuda suda prvog stupnja potvrđena.

U ovom predmetu tužitelji od prvotuženika zahtijevaju isplatu tražbine i to zato jer a je prvotuženik većinski vlasnik njihovog poslodavca Z. b. d.o.o., s time da zahtjev temelje na čl. 10. st. 3. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" broj 111/93, 54/99 i 52/00 – dalje ZTD).

Utvrđeno je da je rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu broj Tt-98/5187-4 od 11. srpnja 2002. (list 49 spisa) odbačena prijava za upis u sudski registar prvotuženika kao suosnivača Društva Z. b. d.o.o. s većinskim udjelom.

U ovoj pravnoj stvari pobijanom presudom, a isto kao i sud prvog stupnja, nižestupanjski sudovi zauzeli su stav da nije član Društva s ograničenom odgovornošću osoba koja je upisana u Knjizi poslovnih udjela, ako nije uredno obaviješten Registar trgovačkog suda.

Pitanje?

Što je odlučno za članstvo a time i eventualnu odgovornost člana.

VJEŽBA 3- kaduciranje

tužitelja NEVENA ŠAKIĆA
tuženika ITALIKACINK d.o.o.

radi poništaja odluke uprave

činjenično stanje:

Iz sadržaja spisa proizlazi da je predmet tužbenog zahtjeva poništenje odluke/izjave o gubitku poslovnog udjela Nevena Šakića (ovdje tužitelja) u trgovačkom društvu Italikacink d.o.o. (ovdje tuženika).

Prvostupanjski je sud na temelju provedenog dokaznog postupka utvrdio da je 26. srpnja 2010. održana skupština tuženika na kojoj je donesena odluka o povećanju temeljnog kapitala društva i na kojoj je tužitelj kao jedan od članova društva preuzeo 3600 novih poslovnih udjela u pojedinačnom nominalnom iznosu od 400,00 kn, uz obvezu unosa uloga u novcu najkasnije do 31. listopada 2010. Isto tako, sud je utvrdio da tužitelj u navedenom roku nije ispunio svoju obvezu, kao niti u daljnjem roku od mjesec dana na koji ga je tužitelj pozvao pozivom od 15. prosinca 2010.

Između stranaka nije sporno da je navedenu odluku/izjavu donijela uprava tuženika 25. siječnja 2011. (list 3. spisa), budući da tužitelj kao član društva tuženika nije niti u naknadnom roku od mjesec dana ispunio svoju obvezu uplate uloga za nove poslovne udjele koje je preuzeo sukladno odluci o povećanju temeljnog kapitala društva tuženika, a koja odluka je donesena na skupštini društva održanoj 26. srpnja 2010.

Pitanje?

Da li je trebalo ili ne udovoljiti tužbenom zahtjevu (ako je zašto ako je zašto), odnosno je li tužitelj isključen iz društva?

VJEŽBA 4 –forma ugovora o prijenosu

pravnoj stvari

tužitelj: DRAŽEN LELJAK

tuženik: 1. VJEKOSLAV ČAVUŽIĆ, Krapina, Živka Vukasovića 9, i 2. IVAN OREHOVAC

Predmet spora je tužbeni zahtjev za isplatu iznosa od 70.400,00 kn s pripadajućim zakonskim zateznim kamatama i to po osnovi dijela kupoprodajne cijene za poslovni udjel tužitelja po Sporazumu kojeg su stranke sklopile 15. ožujka 2007. (list 4. i 5. spisa). Tim Sporazumom tuženici su prihvatili tužiteljevu ponudu za otkup poslovnog udjela u društvu Carpona Trgovina d.o.o. za iznos od 153.987,82 kn, a ugovoreno je da Sporazum stupa na snagu danom isplate cjelokupno traženog

iznosa tužitelju te da po izvršenoj uplati tužitelj pismeno prenosi svoj poslovni udjel na tuženike.

Sud je ocijenio da Sporazum po svom sadržaju ne predstavlja ugovor o prijenosu poslovnog udjela iz čl. 412. Zakona o trgovačkim društvima jer mu nedostaje odgovarajući oblik (javnobilježnički akt). Međutim ocijenio je da Sporazum stvara prava i obveze za njegove potpisnike te da se treba tumačiti kao ponuda i prihvata ponude za sklapanje ugovora o prodaji i prijenosu dionica (pravilno - poslovnog udjela) čije se sklapanje može tražiti nakon što tuženici uplate tužitelju dogovoreni iznos. Stoga je i prihvatio tužbeni zahtjev.

Pitanje?

Je li prvostupanjski sud pravilno ocijenio sporazum i je li pravilno odlučio?

VJEŽBA 5. ISTUPANJE –PRESTANAK ČLANSTVA

tužitelja T. D. iz L.,
protiv I-tuženika V. V. iz V., II-tuženika N. K. iz Č., i III-tuženika C. d.o.o. O.,
Radi: isplate

Predmet spora je zahtjev tužitelja da mu I. i II-tuženici kao suosnivači i suvlasnici tvrtke C. d.o.o. te III-tuženik C. d.o.o. O. isplate tržišnu vrijednost njegovog poslovnog udjela u društvu iz kojeg je istupio kao jedan od trojice osnivača i suvlasnika, kao i da mu društvo isplati 1/3 dobiti koja mu pripada za 1998. godinu u iznosu od 10.441,61 kn.

Sudovi (prvostupanjski i drugostupanjski) su odbili tužbeni zahtjev s obrazloženjem, da je utvrđeno da tužitelj nije istupio iz društva, jer je u trgovačkom registru još uvijek upisan kao suvlasnik u 1/3 dijela, te zauzimajući pravno shvaćanje da pravne posljedice istupanja iz društva nastupaju tek kad svojstvo člana društva bude brisano u trgovačkom registru i da stoga tužitelj nema pravo na naknadu tržišne vrijednosti svog poslovnog udjela u smislu odredbe čl. 421. st. 2. ZTD, kao ni na isplatu dobiti za 1998. godinu jer ne postoji odluka Skupštine društva o načinu raspolaganja dobiti.

Pitanje?

Što je odlučno kao vrijeme istupanja i jesu li sudovi zauzeli pravilno shvaćanje o vremenu istupanja.

1.PITANJE

Svaki član javnog trgovačkog društva odgovara za svaku obavezu društva u cijelosti. Je li vjerovniku ostaje slobodan izbor u odlučivanju koliko će podmirenja zahtijevati od pojedinog člana i društva te hoće li najprije postaviti zahtjev prema društvu, ako ima ovršnu ispravu prema društvu?

2. PITANJE

Je li za ocjenu postoji li odgovornost člana javnog trgovačkog društva mjerodavno vrijeme nastanka obaveze ili vrijeme kada je dospjela obaveza?

3.PITANJE

Kako se stječe članstvo u javnom trgovačkom društvu pri nastajanju tog društva?

4.PITANJE

Je li za prijenos članstva na novog člana javnog trgovačkog društva potrebna suglasnost svih članova društva ili je dovoljna suglasnost ugovorene većine glasova?

5.PITANJE

Na koji način neka osoba može dokazati da je dioničar u društvu koje je izdalo dionice na ime a za koje je izdana isprava o dionicama?

6. PITANJE

Kada se radi o dionicama koje glase na ime a za koje nije izdana isprava o dionici, koje su okolnosti odlučne za prosudbu o tome jesu li za određen slučaj mjerodavne odredbe Zakona o trgovačkim društvima ili odredbe Zakona o tržištu kapitala?

SUDSKE ODLUKE

Broj: Rev 162/08-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca mr. sc. Jasne Brežanski, predsjednice vijeća, Davorke Lukanović-Ivanišević, Đure Sesse, Mirjane Magud i Aleksandra Peruzovića, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja V. M. iz D., zastupanog po punomoćniku D. D., odvjetniku iz D., protiv I-tuženika „K. S.“ d.d. P., zastupan po punomoćnici B. P. iz S., te punomoćniku B. V., dipl. iur. i II-tuženika Hrvatskog fonda za privatizaciju, Z., zastupan po punomoćniku D. L., dipl. iur., radi utvrđenja i poništenja upisa u knjigu dionica, odlučujući o reviziji II-tuženika protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Bjelovaru broj GŽ-1582/07-2 od 8. studenoga 2007., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Daruvaru broj P-32/07-74 od 18. travnja 2007., u sjednici održanoj 21. rujna 2010.,

p r e s u d i o j e:

Revizija II-tuženika – Hrvatskog fonda za privatizaciju se kao neosnovana odbija.

Tužitelju se ne dosuđuje trošak odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja, koja je potvrđena presudom suda drugog stupnja je suđeno:

„I. Utvrđuje se da je ispis dionica serija „A“ broj ... do ... s imena i vlasništva tužitelja M. V. iz D., ... i upis istih na II-tuženika – Hrvatski fond za privatizaciju ništav, pa je slijedom toga I-tuženik „K. S.“ d.d. P., ..., dužan u svojoj knjizi dionica poništiti taj upis i te dionice vratiti u vlasništvo i evidenciju tužitelja, sve to u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.

II. Tuženici su dužni solidarno tužitelju nadoknaditi parnični trošak ovog postupka u ukupnom iznosu od 124.210,00 kn u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.“

Protiv navedene pravomoćne drugostupanjske presude tuženik pod II. – Hrvatski fond za privatizaciju je izjavio reviziju, pa istu pobija iz svih zakonskih razloga propisanih u odredbi čl. 385. st. 1. toč. 1., 2. i 3. te st. 2. ZPP, tj. zbog bitne povrede odredaba Zakona o parničnom postupku i zbog pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da ovaj sud usvoji reviziju na način da preinači obje nižestupanjske presude i odbije tužbeni zahtjev u cijelosti kao neosnovan u odnosu na II-tuženika, te obveže tužitelja na naknadu II-tuženiku troškova sastava revizije, podredno da ukine obje nižestupanjske presude i uz

utvrđenje da je za suđenje u ovoj pravnoj stvari nadležan Trgovački sud u Bjelovaru i ustupi spis ovog predmeta istomu sudu kao stvarno i mjesno nadležnom za suđenje u ovoj pravnoj stvari.

Tužitelj je dostavio odgovor na reviziju tuženika pod II – Hrvatskog fonda za privatizaciju i predlaže da se revizija II-tuženika odbije kao neosnovana i u cijelosti potvrdi osporena presuda, a II-tuženika obveže da tužitelju naknadi trošak ovog odgovora.

Revizija nije osnovana.

Odredbom čl. 392. a. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03 – u daljnjem tekstu: ZPP) je propisano, da revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Iz odredbe čl. 385. st. 1. toč. 1. ZPP proizlazi da se revizija može izjaviti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. navedenog Zakona, osim ako se povreda odnosi na stvarnu i mjesnu nadležnost (čl. 354. st. 2. toč. 3.), a to znači da nije ostvarena bitna povreda odredaba ZPP na koju se poziva revident u ovom stadiju postupka.

Nije ostvarena bitna povreda odredaba ZPP iz čl. 354. st. 1. u svezi s odredbom čl. 187. st. 2. ZPP jer postojanje pravnog interesa sud može provjeravati samo prije donošenja odluke po tužbenom zahtjevu, što znači da se takav prigovor ne može iznositi u revizijskom stadiju postupka (čl. 288. st. 2. ZPP).

Revizijom se ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, a iz tih razloga se po odredbi čl. 385. ZPP revizija ne može izjaviti, pa su u tom dijelu navodi revizije neutemeljeni.

Prijeporna je i u ovom stadiju postupka osnovanost zahtjeva tužitelja na utvrđenje da je ništav ispis [dionica](#) na ime serija „A“ broj ...-... s njegova imena i vlasništva i njihov istovremeni [upis](#) na ime II-tuženika, kao i to da se I-tuženiku naloži da u svojoj knjizi [dionica](#) poništi taj [upis dionica](#) na II-tuženika i te dionice vrati u vlasništvo i evidenciju tužitelja.

Sudovi nižeg stupnja utvrđuju:

- da je tužitelj sporne dionice stekao temeljem pravno valjanog ugovora o prijenosu [dionica](#) zaključenog s „K. S.“ d.d. dana 5. prosinca 1995., na temelju kojeg se je i [upisao](#) u [knjigu dionica](#) kao njihov imatelj – vlasnik;
- da je tužitelj bio savjestan stjecatelj jer je dionice stekao od osobe „K. S.“ d.d. koja je bila [upisana](#) u knjizi [dionica](#) kao njihov imatelj – vlasnik, jednako kao i svi raniji stjecatelji (Ž. K., I. V.), a u ugovorima (čl. 2.) je bilo navedeno da se radi o otplaćenim [dionicama](#), i da se nisu stekli razlozi, zbog kojih bi ugovor o prijenosu [dionica](#) zaključenim s K. S. d.d. dana 5. prosinca 1995. bio ništav,
- da je II-tuženik [upisan](#) u knjizi [dionica](#) I-tuženika na temelju pravomoćne

presude Općinskog suda u Bjelovaru broj P-321/99 od 18. svibnja 1999. i traženja II-tuženika od 9. rujna 1999. da se I-tuženik kao voditelj knjige [dionica](#) izvrši [upis](#) II-tuženika kao dioničara I-tuženika (list 13 spisa),

- da je gore citiranom pravomoćnom presudom Općinskog suda u Bjelovaru utvrđena ništavost Ugovora o kreditu za kupnju [dionica](#) sklopljenog 19. siječnja 1993. između P. b. Z. i I. V.,

- da je tužitelj uložio prigovor I-tuženiku i voditelju knjige [dionica](#) na [upis](#) II-tuženika u [knjigu dionica](#) u smislu čl. 226. st. 3. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine“ broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03 i 117/07 – dalje: ZTD - list 14 spisa).

Na temelju iznijetih utvrđenja nižestupanjski sudovi pravilno izvode zaključak da je tužitelj na valjan način stekao vlasništvo prijepornih [dionica](#) i da nisu postojali uvjeti za njihov ispis s njegova imena i [upis](#) na ime II-tuženika. Jasno je da je stjecanje prava vlasništva navedenih [dionica](#) po tužitelju imalo za posljedicu i valjan [upis](#) istih na njegovo ime u [knjigu dionica](#), pa ne može pravilno izvršeni [upis](#) istih na ime tužitelja imati za posljedicu ispis istih s njegova imena i [upis](#) na II-tuženika.

Time što je I-tuženik izvršio ispis prijepornih [dionica](#) u knjizi [dionica](#) s imena tužitelja kao vlasnika i [upis](#) na tuženika pod II. postupljeno je suprotno odredbi čl. 226. st. 3. Zakona o trgovačkim društvima kojom je propisano:

„Ako je netko po mišljenju društva neopravdano [upisan](#) u knjizi [dionica](#) kao dioničar, društvo može brisati [upis](#) samo onda ako je prije toga o tome obavijestio dioničara i dalo mu primjereni rok za prigovor. Ako dioničar prigovori nakanjenom brisanju u roku koji mu je dan ne može ga se brisati iz knjige [dionica](#)“, kao i odredbi čl. 227. st. 1. ZTD kojom je propisano: „Dionice koje glase na ime prenose se indosamentom. Glede oblika indosamenta, pravne legitimacije imatelja i njegove obveze za predaju dionice na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o mjenici.“

Pravilan je zaključak nižestupanjskih sudova da je i II-tuženik pasivno legitimiran u ovoj parnici i to upravo iz razloga što je revident u knjizi [dionica](#) I-tuženika [upisan](#) kao imatelj – vlasnik predmetnih [dionica](#), stoga što je njegov [upis](#) a ispis tužitelja izvršen upravo po njegovom zahtjevu, a postavljenim zahtjevom se traži brisanje upravo revidentovog [upisa](#) kao nezakonitog i ponovni [upis](#) tužitelja na iste. Navedeno i pored činjenice, što se tužbeni zahtjev za brisanje II-tuženika i [upis](#) tuženika u knjizi [dionica](#) odnosi i usmjeren je prema I-tuženiku jer on i vodi knjige [dionica](#), a ne prema II-tuženiku i time se ne isključuje pasivna legitimacija II-tuženika jer se postavljenim zahtjevom traži brisanje upravo njegovog prava, tj. ispis njegovog vlasništva na predmetnim [dionicama](#) i [upis](#) prava vlasništva tužitelja na isti.

I po ocjeni ovog suda pravilan je zaključak nižestupanjskih sudova da ništavost ugovora o kreditu sklopljenog između P. b. Z. i I. V. od 6. veljače 1993. utvrđen presudom Općinskog suda u Bjelovaru broj P-302/99 od 18. svibnja 1999., te posljedična ništavost navedenog ugovora o prodaji predmetnih [dionica](#)

primjenom odredbe čl. 6. Zakona o ništavosti određenih vrsta ugovora o osiguranju i ugovora o kreditu („Narodne novine“ broj 9/94 – dalje: Zakon o ništavosti), ne čine ništavim kasnije zaključene ugovore o prijenosu [dionica](#), što znači ni ugovora od 5. prosinca 1995. temeljem kojeg je predmetne dionice stekao u vlasništvo tužitelj.

Naime, polazeći od naprijed iznijetih utvrđenja i zaključaka nižestupanjskih sudova kao i da je osoba „K. S.“ d.d. od koje je tužitelj stekao dionice po ugovoru od 5. prosinca 1995. bio [upisan](#) u knjizi [dionica](#) kao njihov vlasnik i imatelj, te da su kao vlasnici i imatelji bili [upisani](#) i svi raniji stjecatelji (V. I., K. Ž.), te da je ugovor od 5. prosinca 1995. sklopljen potpuno u skladu s odredbama Statuta trgovačkog društva „K. S.“ d.d. o čijim [dionicama](#) se naime i radilo, te da je u ugovorima navedeno da se radi o otplaćenim [dionicama](#), to je i pravilan zaključak da ništavost ranije sklopljenog ugovora tj. onog od 6. veljače 1993. je bez utjecaja na valjanost tužiteljevog stjecanja vlasništva istih.

Ovo i stoga što odredba čl. 6. Zakona o ništavosti svoj domašaj po ocjeni ovog suda iscrpljuje tako da:

1. Ništavost Ugovora o kreditu između banke i fizičke osobe u smislu čl. 5. Zakona o ništavosti povlači za sobom i ništavost ugovora zaključenog između korisnika kredita i II-tuženog (u konkretnom slučaju između I. V. kao korisnika kredita i kupca [dionica](#) i Hrvatskog fonda za privatizaciju),

2. Hrvatski fond za privatizaciju postaje na temelju zakona vlasnik [dionica](#) koje su kupljene iz sredstva kredita iz čl. 4. Zakona o ništavosti.

Dakle, zbog ništavosti Ugovora o kupnji [dionica](#) vlasnik [dionica](#) koje je kupio I. V. postaje II-tuženik, no ta posljedica može nastati tek kada i ako su dionice u vlasništvu osobe koja je stranka ugovora koji su temeljem čl. 4. i 6. Zakona o ništavosti.

Takav stav ovaj sud iznio je i u odluci Rev-98/1998. od 4. srpnja 2001. u kojoj stoji:

„Za ovaj spor čiji je predmet zahtjev tužitelja za [upis](#) u [knjigu dionica](#) temeljem valjanog ugovora o prijenosu [dionica](#) od 4. travnja 1996. potpuno je irelevantna pravna sudbina ugovora od 31. svibnja 1995. i aneksa tog ugovora od 12. svibnja 1995. sklopljenog između trećih osoba.“

ZTD nema posebnih odredbi o pravu vlasništva savjesnog stjecatelja od nevlasnika.

Naime, od trenutka ništavosti ugovora o kupnji [dionica](#) od Hrvatskog fonda za privatizaciju prvi stjecatelj [dionica](#) I. V. nije vlasnik [dionica](#) već je to II-tuženik.

Ta promjena nije evidentirana u knjizi [dionica](#), te su stoga svi stjecatelji u nizu Ž. K., I-tuženik i konačno tužitelj u dobroj vjeri.

Kupac u dobroj vjeri (savjestan stjecatelj) postaje vlasnik i kada stječe stvar ili

pravo od nevlasnika (Rev-1778/90 od 6. prosinca 1990.).

Upravo stoga, tužitelj kao savjestan stjecatelj ne može trpjeti posljedice ništavosti Ugovora o kupnji [dionica](#) između trećih osoba (I. V. - Hrvatski fond za privatizaciju).

Dakle, pravilan je zaključak nižestupanjskih sudova da je tužitelj, kao savjestan stjecatelj valjano stekao pravo vlasništva predmetnih [dionica](#), te da je njegovo brisanje u knjizi [dionica](#) i [upis](#) II-tuženika nezakonit, tj. da je protivan odredbi čl. 226. st. 3. ZTD, radi čega su pravilno zaključili da je tužbeni zahtjev tužitelja i u odnosu na tuženika pod II. osnovan.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda s pripadajućim Protokolima („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori - broj 6/99 – dalje: Konvencija) primjenjuje se u Republici Hrvatskoj izravno te ima jaču zakonsku snagu od domaćih zakona.

Protokol I. uz Konvenciju („Narodne novine“ - Međunarodni ugovori – broj 6/99 - pročišćeni tekst) propisuje:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.,,

Vlasništvo [dionica](#) svakako ulazi u krug onog što konvencija smatra vlasništvom jer se prema praksi Europskog suda za ljudska prava pod vlasništvom smatra postojeće vlasništvo, vrijedna imovina kao i potraživanja (predmet Weidlich protiv Njemačke – broj 19048/91).

Također zabranjeno je državama donositi zakone kojima se miješa u vlasnička prava pojedinaca (predmet Panikian protiv Bugarske broj 29583/96).

Nadalje, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, čije odluke postaju sastavni dio Konvencije, kada dolazi do ograničenja prava vlasništva, a to čl. 6. Zakona o ništavosti, kako ga tumači revident, svakako jest, da bi takvo ograničenje vlasništva bilo dopušteno mora se uspostaviti pravičan odnos ravnoteže između potreba javnog interesa i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca odnosno valja odgovoriti na pitanje je li pojedincu (ovdje) tužitelju nametnut nerazmjern i prekomjern teret (npr. predmet Jahn i drugi protiv Njemačke broj 46720/99).

Ako bi osoba bila prisiljena nositi nerazmjern teret radilo bi se o povredi Konvencije (npr. Sveti Manastiri protiv Grčke, Serija A broj 301-A).

Kada je tužitelj u dobroj vjeri kao savjestan kupac stekao [dionica](#) I-tuženika, po

ocjeni ovog suda posljedice koje bi izazvalo oduzimanje tih [dionica](#) zbog ništavosti ugovora kojeg je sklopio prvi stjecatelj u nizu bila bi prekomjeran teret kojeg tužitelj kao savjestan stjecatelj ne može snositi i takvo ograničenje njegova prava vlasništva bilo bi suprotno citiranim odredbama Konvencije i Protokola I. uz Konvenciju.

Slijedom iznijetog su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kad su zbog svega naprijed iznijetog usvojili tužbeni zahtjev tužitelja, jer je isti sukladan i navedenim zakonskim odredbama.

Iz iznijetih razloga, temeljem odredbe čl. 393. ZPP-a je odlučeno kao u izreci.

Tužitelju nije dosuđen trošak odgovora na reviziju, jer isti nije bio potreban, pa je temeljem odredbe čl. 166. st. 1. ZPP-a odlučeno kao u izreci ove odluke.

U Zagrebu, 21. rujna 2009.

Predsjednica vijeća:
mr. sc. Jasna Brežanski, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: II Rev-98/1998-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Veseljka Šeparovića, kao predsjednika vijeća, te Jakoba Miletića, Vjere Delić, Katarine Buljan i Marijana Ramušćaka, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja C. d.o.o. Z., zastupanog po punomoćniku N. S., odvjetniku u V., protiv tuženika A. d.d. R., zastupanog po punomoćniku D. Z. G., odvjetniku u Z., radi [upisa dionica](#) u [knjigu dionica](#), rješavajući reviziju tuženika protiv pravomoćne presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj PŽ-3726/97 od 03. veljače 1998. godine kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Rijeci broj P-2723/96 od 10. rujna 1997, u sjednici održanoj dana 04. srpnja 2001. godine,

p r e s u d i o j e:

Revizija se odbija kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom Trgovačkog suda u Rijeci broj P-2723/96 od 10. rujna 1997. godine tuženiku je naloženo izvršiti [upis](#) promjene u knjizi [dionica](#) tuženika sa imena

dioničara poblje naznačenih u izreci te presude na ime tužitelja (ukupno 2058 [dionica](#), svaka nominalne vrijednosti 200,00 DEM) i o tome izdati tužitelju potvrdu kao i naknaditi mu parnični trošak od 6.850,00 kn.

Presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u Zagrebu broj PŽ-3726/97 od 03. veljače 1998. godine potvrđena je prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske pravomoćne presude tuženik je izjavio reviziju pobijajući je iz razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka te pogrešne primjene materijalnog prava, predloživši ukidanje obih nižestupanjskih presuda i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju niti se o istoj izjasnio državni odvjetnik Republike Hrvatske.

Revizija nije osnovana.

Suprotno revizijskim navodima pobijana presuda sadrži razloge o odlučnim činjenicama, koji razlozi su jasni i međusobno neproturječe, zbog čega ne stoji revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 13. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" br. 53/91, 91/92 i 112/99 – dalje: ZPP) na koju tuženik upire.

Kako ispitujući pobijanu presudu ovaj sud nije našao da bi bila počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10 ZPP-a na koju temeljem odredbe čl. 386. ZPP-a pazi po službenoj dužnosti, zaključit je da pobijana presuda nije opterećena bitnom povredom odredaba parničnog postupka.

Predmet spora je zahtjev tužitelja kojim traži da tuženik u knjizi [dionica](#) na ime tužitelja izvrši [upis](#) 2058 [dionica](#), a temeljem ugovora o prijenosu [dionica](#) od 04. travnja 1996. godine.

U ovom revizijskom stadiju postupka među strankama nije sporno:

- da je dana 04. travnja 1996. godine sklopljen ugovor o prijenosu [dionica](#) između [upisanih](#) vlasnika [dionica](#) tuženika (zastupani po Trgovačkom društvu F. d.o.o. Č.) i tužitelja, a kojim ugovorom
- da je tužitelj uz naknadu stekao 2058 [dionica](#),
- da je temeljem tog ugovora tužitelj podnio zahtjev tuženiku za [upis](#) u [knjigu](#) dioničara, kojem zahtjevu tuženik nije udovoljio.

Temeljem prednjih utvrđenja pravilno su nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su prihvatili tužbeni zahtjev tužitelja. Naime, svoj zahtjev za [upis](#) u [knjigu dionica](#) tužitelj temelji na ugovoru o prijenosu [dionica](#) od 04. travnja 1996. godine. Valjanost tog ugovora tijekom postupka nije dovedena u pitanje, što znači da isti proizvodi pravni učinak uključujući i onaj glede prava koja za tužitelja iz njega proizlaze, pa i prava na [upis](#) u tuženikovu [knjigu](#)

[dionica](#).

Kako, dakle, ugovor od 04. travnja 1996. godine predstavlja valjani pravni osnov za [upis](#) tužitelja kao dioničara, sve u smislu odredbi Statuta tuženika i Pravilnika o vođenju dioničke knjige, to nije bilo osnova odbijanju tužiteljevog zahtjeva za [upis](#) u [knjigu dionica](#), a time i izdavanja mu potvrde o tome.

Za ovaj spor čiji predmet je zahtjev tužitelja za [upis](#) u [knjigu dionica](#) temeljem valjanog ugovora o prijenosu [dionica](#) od 04. travnja 1996. godine potpuno je irelevantna pravna sudbina ugovora od 31. svibnja 1995. godine i anexa tog ugovora od 12. srpnja 1995. godine sklopljenih između trećih osoba.

Zbog navedenog, a temeljem odredbe čl. 393. ZPP-a, odlučeno je kao u izreci.

U Zagrebu, 04. srpnja 2001. godine

Predsjednik vijeća:

Veseljko Šeparović, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 55/03-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, mr. sc. Andrije Erakovića i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. M. iz G., kojeg zastupaju punomoćnici S. A., I. M. i N. R., odvjetnici iz Z., protiv tuženika E. o. d.d. M., kojeg zastupa punomoćnik P. P., odvjetnik iz Z., radi [upisa](#) u [knjigu dionica](#), odlučujući o reviziji tuženika izjavljenoj protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 15. listopada 2002. godine broj: PŽ-3240/01-2, kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Splitu od 06. prosinca 2000. godine broj P-2645/00, u sjednici održanoj dana 20. srpnja 2005. godine,

p r e s u d i o j e

1. Revizija tuženika se prihvaća, preinačuje se presuda Visokog

trgovačkog suda Republike Hrvatske od 15. listopada 2002. godine broj: PŽ-3240/01-2 i sudi:

Odbija se žalba tužitelja i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Splitu od 06. prosinca 2000. godine broj P-2645/00.

2. Tužitelj je dužan tuženiku naknaditi trošak revizijskog postupka u iznosu od 35.860,00 kuna u roku od 15 dana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom suđeno je:

“I. Odbija se zahtjev tužitelja kojim je traženo da je tuženik dužan u roku od 8 dana i pod prijetnjom ovrhe u [knjigu dionica](#) dioničkog društva E.-O. d.d. M. [upisati](#) tužitelja kao imatelja 381 redovne dionice paketa br. ... kont. broja od ... do ..., nominalne vrijednosti 2000,00 kn svaka, kao naknaditi tužitelju troškove ovog postupka.

II. Tužitelj je dužan u roku od 8 dana naknaditi tuženiku parnični trošak u iznosu od 61.044,80.”

Drugostupanjskom presudom preinačena je presuda suda prvog stupnja tako da je tužbeni zahtjev prihvaćen.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tuženik zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju s prijedlogom da se odbije kao neosnovana.

Držani odvjetnik Republike Hrvatske nije se izjasnio o reviziji.

Revizija je osnovana.

Nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 53/91, 91/92. i 112/99. - dalje: ZPP) na koju ovaj sud temeljem čl. 386. ZPP pazi po službenoj dužnosti, a na postojanje eventualno drugih bitnih povreda u reviziji se konkretno ne ukazuje.

Osnovan je međutim revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Nije sporno da je tužitelj dao izjavu na kojoj je njegov potpis dana 24. studenog 1996. godine ovjerio javni bilježnik, u kojoj se konstatira da je on dioničar (imatelj 508 [dionica](#)) u tuženom dioničkom društvu (E.-O. d.d. M.), te da on (tužitelj) sukladno Pravilniku o uvjetima davanja garancija i kredita dioničarima društva daje jamstvo i izjavu kojom izjavljuje da 381 dionicu bezuvjetno prenosi

sa svog imena na ime E. o. d.d. M. (na tuženika), te tim prijenosom jamči povrat sredstava kredita i pripadajućih kamata koje mu je po ugovorima o kreditu broj: ... od 21. 11. 1996. odobrio E. o. d.d. L.

Utvrđeno je da je tuženik u knjizi [dionica](#) koju vodi temeljem te izjave izvršio [upis](#) brisanja tužitelja kao imatelja 381 dionice i ujedno [upisao](#) sebe kao imatelja tih [dionica](#) (stjecatelja vlastitih [dionica](#)).

Tužitelj je nakon toga ustao tužbom i traži da ga se ponovno upiše u [knjigu dionica](#) kao imatelja spornih [dionica](#) navodeći da je njegova izjava o prijenosu tih [dionica](#) tuženiku ništava, a to prihvaća i drugostupanjski sud. Drugostupanjski sud smatra da je u pitanju fiducijarni prijenos prava iz [dionica](#), a to nije učinjeno u obliku i na način propisan odredbama čl. 274. do 279. Ovršnog zakona ("Narodne novine" br. 57/96. dalje: OZ).

Izjava tužitelja od 21. 11. 1996. godine zaista nema svojstvo sudskog osiguranja prijenosom prava u smislu čl. 273. do 278. OZ, a ni javnobilježničkog osiguranja u smislu čl. 279. OZ. Nije dana u obliku sudskog zapisnika niti u obliku javnobilježničkog akta, pa nema učinak sudske nagodbe u smislu čl. 274. st. 3. OZ, a niti predstavlja ovršnu ispravu.

Drugostupanjski sud je stoga pogrešno primijenio materijalno pravo, tj. odredbe Ovršnog zakona koje se u ovom slučaju uopće ne mogu primijeniti niti se valjanost izjave može prosuđivati primjenom odredaba Ovršnog zakona. Na temelju same činjenice da određeni pravni posao nije sklopljen u obliku (sudski zapisnik, javnobilježnički akt), po sadržaju i u postupku propisanom Ovršnim zakonom ne može se izvoditi zaključak da je on ništav.

Ovaj sud prihvaća pravno shvaćanje prvostupanjskog suda da je tužitelj izjavom i jamstvom pravovaljano izvršio prijenos [dionica](#) tuženiku i da je tuženik osnovano izvršio [upis](#) u [knjigu dionica](#). U smislu odredbe čl. 277. st.1. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" br. 111/03.) dionice koje glase na ime prenose se indosamentom. Treba reći da se to odnosi na dionice o kojima je izdana isprava o dionici, jer je indosament izjava koja se daje na samom papiru pa bez isprave (papira) nije ni moguć. Dionice o kojima nije izdana isprava o dionici prenose se cesijom (pri čemu treba reći da se inače svaki vrijednosni papir koji se prenosi indosamentom može prenijeti i građanskopravnom cesijom). Prema Zakonu o trgovačkim društvima za prijenos [dionica](#) ne traži se forma sudskog zapisnika ili javnobilježničkog akta. Tužitelj je dakle izjavom od 21. 11. 1996. godine prenio (cedirao, ustupio) tuženiku u toj izjavi navedenih 381 dionicu.

Takav ustup je valjan u smislu čl. 436. st.1. Zakona o obveznim odnosima (čl. 73/91, 53/91, 3/94, 7/96. i 112/99. – dalje: ZOO) jer prijenos [dionica](#) na drugoga nije zabranjen zakonom, a potraživanje iz [dionica](#) nije vezano za osobnost imatelja [dionica](#) niti se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugoga. Upravo je jedna od karakteristika [dionica](#) njihovo često prenošenje od jedne osobe na drugu ("kolanje" u prometu). Sudionici u prometu slobodno uređuju obvezne odnose, a ne mogu ih uređivati suprotno Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva (čl. 10. ZOO). Stoga ustupanje [dionica](#) (izjava

tužitelja od 21. 11. 1996. i prihvata te izjave od strane tuženika) nije ništavo u smislu čl. 103. ZOO. Tužitelj uostalom nije ni naveo razloge zbog kojih smatra da je ta izjava ništava, osim da nije sastavljena sukladno odredbama Ovršnog zakona, a to je (kako je rečeno) ne čini ništavom.

Zbog činjenice što je u izjavi rečeno "Ovim prijenosom jamčim povrat sredstava kredita i pripadajućih kamata" ne može se izvoditi zaključak da je u pitanju fiducijarni prijenos prava u smislu odredaba Ovršnog zakona i da je zbog toga pravni posao ništav uslijed nedostatka forme. Time je samo navedena svrha zbog koje tužitelj cedira dionice tuženiku. Neovisno od odredbi Ovršnog zakona ugovorne strane mogu ugovoriti da će stjecatelj [dionica](#) nazad prenijeti (cedirati) dionice cedentu pod određenim uvjetom, primjerice kada ovaj podmiri obveze iz kredita. Stranke u ovom sporu su dakle mogle ugovoriti da je tuženik dužan nazad cedirati tužitelju 381 dionicu u trenutku kada tužitelj podmiri obveze iz ugovora o kreditu broj 62/96 i 63/96. Fiducijarni prijenos prava vlasništava je inače moguć po općim odredbama – čl. 34. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine" broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01), koji se u ovom slučaju istina ne primjenjuje, ali ukazuje na to da je prijenos prava vlasništva, odnosno prijenos prava radi osiguranja moguć neovisno od odredbi Ovršnog zakona samo što u tom slučaju sporazum o prijenosu nema svojstvo sudske nagodbe, odnosno ovršne isprave.

Tuženik je dakle na temelju valjane izjave o prijenosu [dionica](#) izvršio [upis](#) u knjizi [dionica](#) (brisao tužitelja i [upisao](#) sebe kao imatelja [dionica](#)) pa zahtjev tužitelja da ga se upiše u [knjigu dionica](#) nije osnovan, tim više što i ne tvrdi da je nastupio uvjet iz izjave o prijenosu, tj. da je podmirio obveze iz ugovora o kreditu i da je slijedom toga stekao pravo tražiti da mu tuženik nazad cedira dionice.

Stoga je temeljem čl.395. st. 1. ZPP odlučeno kao u izreci.

Odluka o trošku povodom revizije temelji se na odredbi čl. 166. st. 2. ZPP, a tuženiku je priznat trošak sudske pristojbe na reviziju od 20.000,00 kuna i nagrade za sastav revizije u iznosu od 15.860,00 kuna.

U Zagrebu, 20. srpnja 2005.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 480/04-2

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca mr. sc. Jasne Brežanski, kao predsjednice vijeća, te Davorke Lukanović-Ivanišević, Ivke Zlokić, Nenada Perina i mr. sc. Lucije Čimić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja V. M. iz D., zastupanog po punomoćniku D. D., odvjetniku iz D., protiv I-tuženika K. S. d.d. P., zastupan po punomoćniku B. P. iz S., te punomoćniku B. V., dipl. iur., i II-tuženika Hrvatski fond za privatizaciju, Z., radi utvrđenja i poništenja upisa u knjigu dionica, rješavajući reviziju tužitelja protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Bjelovaru od 22. siječnja 2004. godine, broj: Gž-1216/03, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Daruvaru od 18. veljače 2003. godine, broj: P-300/02, u sjednici održanoj dana 04. srpnja 2006. godine,

r i j e š i o j e:

Prihvata se revizija tužitelja, te se ukidaju presuda Županijskog suda u Bjelovaru od 22. siječnja 2004. godine, broj: Gž-1216/03 i presuda Općinskog suda u Daruvaru od 18. veljače 2003. godine, broj: P-300/02 i predmet vraća sudu prvog stupnja na ponovni postupak i odlučivanje.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja, koja je potvrđena presudom suda drugog stupnja je suđeno:

"I. Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

"Utvrđuje se da je ispis dionica serije ... do ... s imena i vlasništva tužitelja M. V. iz D., i upis istih na II-tuženika Hrvatski fond za privatizaciju ništav, pa je slijedom toga I-tuženik K. S. d.d. P., dužan u svojoj knjizi dionica poništiti taj upis i te dionice vratiti u vlasništvo i evidenciju tužitelja, sve to u roku od 15 dana pod prijjetnjom ovrhe.

Tuženici su dužni solidarno platiti tužitelju parnični trošak u roku od 15 dana pod prijjetnjom ovrhe."

II. Svaka stranka snosi svoje troškove."

Protiv navedene presude reviziju je izjavio tužitelj, pa istu pobija zbog bitne povrede odredaba Zakona o parničnom postupku i zbog pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da pobijana presuda bude preinačena na način da njegovom traženju bude udovoljeno, a podredno da ista bude ukinuta i predmet vraćen sudu prvog stupnja na ponovni postupak i odlučivanje.

Na reviziju nije odgovoreno.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske se o reviziji nije izjasnilo.

Revizija je osnovana.

Nižestupanjski sudovi odbijaju tužbeni zahtjev tužitelja, jer smatraju da kad je utvrđen ništavim ugovor o kreditu na iznos od 53.280,63 DEM za kupnju [dionica](#) K. S. d.d. koji su dana 19. siječnja 1993. godine sklopili P. b. Z. d.d. i I. V., u sudskom postupku koji se vodio pred Općinskim sudom u Bjelovaru pod brojem: P-302/99, da i svi kasniji ugovori ne proizvode pravne učinke, jer ništavost nastaje ex tunc, tj. od samog trenutka sklapanja ugovora, a što znači da su slijedom toga postali ništavim i svi ostali pravni poslovi odnosno ugovori o prijenosu odnosno kupnji [dionica](#) zaključenih između I. V. i Ž. K., te Ž. K. i tuženika K. S. d.d. kao i nakon toga između K. S. d.d., te tužitelja V. M.. Dakle, da tužitelj nije mogao steći pravo vlasništva na spornim [dionicama](#) K. S. d.d. budući je vlasništvo na navedenim [dionicama](#) stekao od nevlasnika, a to iz razloga što je ugovor o prodaji [dionica](#) bez popusta od 06. veljače 1993. godine sklopljen između I. V. i Hrvatskog fonda za razvoj utvrđen ništavim, što znači da i sve promjene vlasnika na spornim [dionicama](#) koje su bile [upisane](#) u navedenom periodu u [knjigu dionica](#) dioničkog društva K. S. d.d., a temeljem naprijed navedenih ugovora o prodaji [dionica](#) ne proizvode nikakav pravni učinak. Smatraju da kad tužitelj nije stekao vlasništvo prijepornih [dionica](#) temeljem valjanog pravnog posla da su se i pored protivljenja tužitelja ispunile pretpostavke iz odredbe čl. 6. Zakona o ništavosti određenih vrsta ugovora o osiguranju i ugovora o kreditu ("Narodne novine", broj: 9/1994) kojom je propisano da u situaciji kad ugovor zaključen između korisnika kredita u ovom prijeporu I. V. i Hrvatskog fonda za privatizaciju postane ništavim, da u toj situaciji Hrvatski fond za privatizaciju ostaje vlasnikom [dionica](#), a što znači da je ispis [dionica](#) sa imena tužitelja i [upis](#) istih na Hrvatski fond za privatizaciju izvršen temeljem navedene zakonske odredbe, a radi čega za spor i nije odlučno protivljenje tužitelja za ispis istih s njegovog imena na ime Hrvatski fond za privatizaciju.

Navedeno pravno stajalište nižestupanjskih sudova se ne može prihvatiti.

Naime, zbog naprijed iznijetog, a pogrešnog pravnog zaključka da ništavost prvog zaključenog ugovora o kupnji spornih [dionica](#) čini ništavim i sve kasnije zaključene ugovore ništavim nižestupanjski sudovi su propustili utvrditi odlučne činjenice za donošenje odluke u ovom prijeporu, a radi čega nije moguće ocijeniti ni da li je pravilno primijenjeno materijalno pravo.

Naime, za ovaj prijepor, čiji je predmet zahtjev tužitelja da je ništav ispis prijepornih [dionica](#), a s imena i vlasništva tužitelja i [upis](#) istih na Hrvatski fond za privatizaciju radi čega je K. S. d.d. dužan u svojoj knjizi [dionica](#) poništiti taj [upis](#) i te dionice vratiti u vlasništvo i evidenciju tužitelja irelevantno je to što je u postupku pred Općinskim sudom Bjelovar u postupku pod brojem: P-302/99 utvrđen ništavim ugovor od 19. siječnja 1993. godine kojeg su sklopili P. b. Z. i I. V., jer se po odredbi čl. 104. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine",

broj: 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO) ništavost ugovora odnosi na ugovorne stranke, a u ovom slučaju na stranke koje su sudjelovale u sudskom postupku u kojem je utvrđena ništavost ugovora od 19. siječnja 1993. godine. To znači da samom činjenicom što postoji presuda kojom je utvrđena ništavost ugovora zaključenog između P. b. Z. i I. V. nema za posljedicu ništavost iz svih kasnijih ugovora o prijenosu istih [dionica](#), pa tako ni onog zaključenog između tužitelja i K. S. d.d. Tužitelj je [upisan](#) u [knjigu dionica](#) tuženika pod 1. – K. S. d.d. temeljem ugovora od 05. prosinca 1995. godine, pa je za ovaj prijemor odlučna pravna valjanost tog ugovora, tj. da li je tužitelj po tom ugovoru stekao vlasništvo prijepornih [dionica](#).

Tužitelj je prijeporne dionice kupio od K. S. d.d. 05. prosinca 1995. godine, što znači da pravnu valjanost tog ugovora treba ocijeniti primjenom odredbi čl. 227. Zakona o trgovačkim društvima (objavljen u "Narodne novine", broj: 111/93, a stupio na snagu 01. siječnja 2005. godine), kojom je propisano u st. 1., da se dionice koje glase na ime prenose indosamentom. Glede oblika indosamenta pravne legitimacije imatelja i njegove obveze za predaju [dionica](#) a na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o mjenici; st. 2. propisuje da Statutom društva se može odrediti da je za prijenos dionice potrebna suglasnost društva. Suglasnost daje uprava, a Statutom se može odrediti da o davanju suglasnosti odlučuju Nadzorni odbor ili Glavna Skupština društva. U Statutu se mogu odrediti razlozi zbog kojih se može odbiti davanje suglasnosti za prijenos dionice; st. 3. predviđa da, ako se [dionica](#) koja glasi na ime prenese na drugu osobu da se prijenos treba prijaviti društvu. Kod toga se treba predočiti ispravu u dionici i dokazati da je prenesena. Statutom društva se može odrediti kako se dokazuje prijenos dionice prije nego što društvo izda ispravu o [dionicama](#). Prijenos [dionica](#) društva da se [upisuje](#) u [knjigu dionica](#).

Nadalje, uslijed pogrešnog pravnog stava o valjanosti stjecanja spornih [dionica](#), nisu utvrđene niti činjenice odlučne za primjenu čl. 226. ZTD, a po kojem je valjalo ocijeniti osnovanost zahtjeva za brisanje [upisa](#) tužitelja u knjizi [dionica](#) tuženika.

Kako je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno to zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, to je temeljem odredbe čl. 395. st. 2. ZPP-a odlučeno kao u izreci ovog rješenja.

U Zagrebu, 04. srpnja 2006. godine

Predsjednik vijeća:
mr. sc. Jasna Brežanski, v.r.

Broj: Revt 47/09-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, predsjednice vijeća, dr. sc. Ivana Kaladića, Đure Sesse, Nenada Perina i Željka Glušića, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja T. A. iz V., Liechstenstein, koga zastupa punomoćnik M. M., odvjetnik u Z., protiv tuženika O. b. H. d.d. Z., koga zastupa punomoćnik M. D., odvjetnik u Z., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužitelja protiv pravomoćne presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske posl. br. PŽ-2700/04-7 od 20. studenog 2007. kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Dubrovniku posl. br. P-221/02 od 2. veljače 2004., u sjednici održanoj 23. lipnja 2009.,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev za isplatu naknade štete u iznosu 45.500.000,00 kn sa zateznim kamatama od 1. siječnja 1998. do isplate kao i zahtjev tužitelja za naknadu parničnih troškova sa zateznim kamatama, te je tužitelj dužan tuženiku naknaditi parnične troškove u iznosu 1.253.000,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je tužiteljeva žalba i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude pravovremenu, dopuštenu i potpunu reviziju izjavio je tužitelj zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Tuženik na reviziju nije odgovorio.

Revizija nije osnovana.

U tužbi podnesenoj 29. studenog 2002. tuženik je D. b. d.d. D., a prema sadržaju obrazloženja rješenja prvostupanjskog suda posl. br. P-221/02-70 od 11. studenog 2008. D. b. d.d. D. 13. srpnja 2004. pripojena je društvu N. b. d.d. iz Z., ... koja je rješenjem Trgovačkog suda u Zadru posl. br. Tt-5/523-2 od 31. kolovoza 2005. promijenila naziv u O. b. H. d.d. Z..

Predmet spora je tužbeni zahtjev za naknadu štete u iznosu 45.500.000,00 kn sa zateznim kamatama koji tužitelj temelji na tvrdnji da je u dnevnom listu „S. D.“ 16. listopada 1997. objavljen javni poziv na [upis](#) i uplatu [dionica](#) tuženika, da

je tužitelj 30. prosinca 1997. uplatio u korist tuženika iznos 14.000.000,00 kn radi isplate dužnog iznosa za 2000 redovnih [dionica](#) na ime serije „C“ broj 01395-03394 kao i iznos 31.500.000,00 kn radi isplate dužnog iznosa za 4500 redovnih [dionica](#) na ime serije „C“ broj 003395-07644 i broj 1951-20000, da je odlukom Vlade Republike Hrvatske o sanaciji i restrukturiranju D. b. d.d. D. koja je objavljena u „Narodnim novinama“ broj 56/98 20. travnja 1998. određeno da se pokreće postupak sanacije i restrukturiranja te banke, da su prema tada važećem Zakonu o sanaciji i restrukturiranju banaka danom objavljivanja odluke o sanaciji i restrukturiranja tuženika povučene sve dotadašnje dionice banke, pa tako i dionice koje je kupio tužitelj, da su dakle 20. travnja 1998. bez ikakve naknade oduzete tužitelju sve [upisane](#) i uplaćene dionice na ime serije „C“ koje je javnom ponudom izdao tuženik, da je na temelju prospekta koji je izdao tuženik tužitelj [upisao](#) 2000 [dionica](#), a 4500 [dionica](#) stekao je na temelju ugovora od 15. prosinca 1997. od društva I. G. iz Njemačke, P.. Tužitelj smatra da zbog oduzimanja predmetnih [dionica](#) trpi materijalnu štetu u iznosu izvršnih uplata za predmetne dionice, za koju štetu je odgovoran tuženik koji je javnim pozivom pozvao na kupnju [dionica](#), - da se iz javnog poziva – prospekta moglo zaključiti da su stanje i perspektive tuženika više nego dobre, pa je tužitelj pouzdajući se u navode prospekta uplatio i [upisao](#) dionice nominalne vrijednosti 45.500.000,00 kn, - da je nakon [upisa](#) navedenih [dionica](#) u vrlo kratkom roku donesena odluka o sanaciji kojom su sve dionice tuženika povučene, - da je tuženik lažnim prikazivanjem podataka u prospektu doveo u zabludu tužitelja u stvarnom stanju tuženikova poslovanja čime ga je naveo na uplatu [dionica](#), pa je tako tužitelju počinio štetu u navedenom iznosu, a ista se sastoji od uplaćenog iznosa i izmakle koristi sa pripadajućim kamatama.

Prvobitno označeni tuženik – D. b. d.d. iz D. se protivio tužbenom zahtjevu poričući da bi njegova tijela (Uprava i Nadzorni odbor) doveli u zabludu tužitelja u vezi financijskog stanja i perspektiva tuženika, te je istaknuo i prigovor litispendencije navodeći da je tužitelj isti zahtjev istaknuo u postupku pred Stalnim izbranim sudištem pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, te prigovor zastare i promašene pasivne legitimacije.

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

- da je D. b. d.d. D. donijela odluku o povećanju temeljnog kapitala ulozima – izdavanjem novih [dionica](#) serije „C“, kako je predviđeno čl. 304. tada važećeg Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93, 34/99, 121/99 i 52/00 – dalje u tekstu: ZTD),

- da je 16. listopada 1997. ista banka objavila javnu ponudu – prospekt za [upis](#) i uplatu redovnih [dionica](#) na ime serije „C“ D. b. d.d. D. kako je predviđeno čl. 196. ZTD,

- da je tužitelj potpisao [upisnicu](#) kojom se obvezao na žiro-račun tuženika uplatiti iznos 14.000.000,00 kn, uz uvjet da povećanje temeljnog kapitala bude provedeno u sudskom registru do 31. siječnja 1998.,

- da je tužitelj ispunio svoju obvezu uplate [dionica](#),

- da je tužitelj u [knjigu dionica](#) tuženika [upisan](#) pod rednim brojem 16 za 2000 [dionica](#) po cijeni od 14.000.000,00 kn,
- da je I. - P. iz Njemačke [upisan](#) u [knjigu dionica](#) pod rednim brojem 28 za 4500 [dionica](#) po cijeni od 31.500.000,00 kn,
- da je tužitelj kao kupac s I. G. - P. 15. prosinca 1997. sklopio ugovor o kupoprodaji 4500 [dionica](#) serije „C“ tuženika za iznos 9.000.000,00 DEM,
- da je u konkretnom slučaju povećanje temeljnog kapitala za iznos 45.000.000,00 kn [upisano](#) u sudskom registru 28. siječnja 1998. čime je ostvaren uvjet iz [upisnice](#) i predmnijeva iz čl. 310. ZTD koji propisuje da je temeljni kapital društva povećan s danom [upisa](#) povećanja toga kapitala u trgovačkom registru,
- da je odlukom Vlade Republike Hrvatske od 16. travnja 1998. objavljenom u „Narodnim novinama“ broj 56/98 pokrenut postupak sanacije i restrukturiranja D. b. d.d. D. na temelju Zakona o sanaciji i restrukturiranju banaka i Zakona o državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka ("Narodne novine", broj 44/94),
- da se u smislu odredbe čl. 15. st. 1. Zakona o sanaciji i restrukturiranju banaka danom objavljivanja odluke o sanaciji i restrukturiranju određene banke povlače sve dosadašnje dionice te banke, a u smislu čl. 15. st. 2. toga Zakona banka izdaje zamjenske dionice u skladu sa čl. 16. toga Zakona koje se u smislu čl. 16. st. 2. istoga Zakona predaju agenciji u visini izvršene dokapitalizacije banke od strane agencije.

Na tako utvrđeno činjenično stanje nižestupanjski sudovi su pravilnom primjenom materijalnog prava odbili tužbeni zahtjev.

Tužitelj tvrdi da ga je D. b. d.d. D. dovela u zabludu i prijevarno postupala lažnim prikazivanjem podataka u prospektu o stvarnom stanju svoga poslovanja, te ga time navela na uplatu [dionica](#), koje su kasnije povučene odlukom Vlade Republike Hrvatske, a kasnije mu nisu date zamjenske dionice.

Prema odredbi čl. 16. st. 1. tada važećeg Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima ("Narodne novine", broj 107/95) prospekt je javni poziv na [upis](#) i/ili kupnju vrijednosnih papira koji mora sadržavati sve informacije neophodne da ulagatelj može stvoriti realnu sliku o imovini i obvezama, gubitku i dobitku, financijskom položaju i perspektivama izdavatelja te o pravima sadržanim u vrijednosnim papirima na koje se odnosi prospekt, - a prema odredbi st. 2. toga zakonskog članka – izdavatelj vrijednosnog papira Komisiji za vrijednosne papire Republike Hrvatske podnosi zahtjev za odobrenje prospekta vrijednosnih papira, uz koji prilaže prospekt i tekst odluke nadležnog tijela izdavatelja o izdavanju vrijednosnih papira.

D. b. d.d. D. je u konkretnom slučaju u dnevnom tisku objavila prospekt za [upis](#) uplate [dionica](#) kojega je odobrila Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske.

Na temelju upisa i uplate i izvršenog upisa u knjigu dionica tužitelj je postao vlasnik predmetnih dionica.

Navedena banka je izdala poziv za upis njezinih dionica radi povećanja svoga temeljnog kapitala, a tužitelj je upisom u knjigu dionica postao članom te banke.

Istaknutim tužbenim zahtjevom tužitelj nastoji povratiti uplaćene iznose za upis dionica D. b. d.d. D..

Odredbom čl. 217. st. 1. ZTD propisana je zabrana vraćanja uplaćenih iznosa dioničarima.

Drugostupanjski sud smatra da tužitelj nije dokazao da bi lažnim podacima u prospektu što ga je izdala navedena banka o svom poslovanju bio doveden u zabludu, odnosno bio prevaren, u pogledu upisa i uplate predmetnih dionica, no i u slučaju da je navedena banka u prospektu navela lažne podatke o svom poslovanju, a kojega je odobrila Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske, tužiteljev odštetni zahtjev ne bi bio osnovan.

Naime prema odredbi čl. 12. st. 2. Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnih papira Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske može pokrenuti građanskopravni spor radi naknade štete od izdavatelja, društva za poslovanje s vrijednosnim papirima, investicijskog fonda, pokrovitelja izdanja te drugih pravnih subjekata ili fizičkih osoba za koje smatra da su svojim postupcima protupravno oštetile vlasnike vrijednosnih papira, te u takvom sporu ima status stranke – oštećenika, iako nije vlasnik vrijednosnog papira i nije oštećena, - a ako uspije u sporu, naknada štete bit će isplaćena svim oštećenim vlasnicima vrijednosnog papira istoga roda, zbog kojega je pokrenut spor. S obzirom na sadržaj navedene zakonske odredbe tužitelj nije aktivno legitimiran za isticanje predmetnog tužbenog zahtjeva.

U smislu odredbe čl. 20. st. 3. navedenog Zakona za istinitost i potpunost informacija koje sadrži prospekt odgovaraju isključivo izdavatelj, osobe navedene u prospektu i druge osobe koje su se s prospektom koristile za prikriivanje ili lažno prikazivanje materijalnih činjenica, neovisno o tome jesu li navedene u prospektu i je li prospekt ili nije odobrila Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske. No međutim naknadu štete u vezi takve odgovornosti u korist oštećenika ostvaruje Komisija za vrijednosne papire Republike Hrvatske u smislu odredbe čl. 12. st. 2. istoga Zakona.

Iz navedenih razloga proizlazi da tužitelj nije aktivno legitimiran za isticanje svoga odštetnog zahtjeva.

Neosnovano se tužitelj radi opravdanja tužbenog zahtjeva u reviziji poziva na mnogobrojne odredbe ZTD i Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99 – dalje u tekstu: ZOO), jer je aktivna legitimacija za pokretanje spora za naknadu štete prema izdavatelju vrijednosnog papira i ostalim pravnim subjektima zbog protupravnog oštećenja vlasnika vrijednosnog papira uređena odredbom čl. 12. st. 2. Zakona o

izdavanju i prometu vrijednosnim papirima.

U vezi primjedbe revidenta da je zbog pripojenja D. b. d.d. D. N. b. d.d. Z., ... koja je kasnije promijenila tvrtku u O. b. H. d.d. Z., ... drugostupanjski sud bio dužan remisorno vratiti spis prvostupanjskom sudu radi donošenja rješenja kojim se određuje prekid postupka, valja reći da je prvostupanjski sud u smislu upute ovoga suda posl. br. Revt-101/08-2 od 24. rujna 2008. u ovom predmetu donio rješenje posl. br. P-221/02-70 od 11. studenog 2008. kojim je utvrdio prekid postupka u ovom predmetu, a rješenjem istoga suda posl. br. P-221/02-71 od 18. veljače 2009. odredio je nastavljanje postupka u ovom predmetu te pozvao tuženika da preuzme postupak u ovom predmetu.

Okolnost što je u uvodnom dijelu drugostupanjske presude tuženik označen kao D. b. d.d. iz D. ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka koja bi bila na štetu tužitelja.

Istina je da je drugostupanjski sud pogrešno u izreci svoje presude naveo da se žalbe odbijaju kao neosnovane, iako je žalbu protiv prvostupanjske presude izjavio samo tužitelj, no taj nedostatak nije utjecao na pravilnost drugostupanjske presude.

Suprotno tvrdnji revidenta drugostupanjski je sud ocijenio navode u žalbi revidenta protiv prvostupanjske presude koji su odlučnog značenja te nije ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 117/03 – dalje u tekstu: ZPP) u vezi čl. 375. st. 1. ZPP.

Nije ostvaren revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 6. ZPP time što je prvostupanjski sud primijenio neku materijalnopravnu odredbu protivno očekivanju tužitelja.

Kako nisu ostvareni istaknuti revizijski razlozi valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl. 393. ZPP).

U Zagrebu, 23. lipnja 2009.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

XXIX Pž-8726/03-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Viktorije Lovrić, kao predsjednice vijeća, te Branke Ćiraković i Dubravke Zubović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice [I.B.] iz [Z], protiv tuženika [H.] d.d. [Z], zastupan po punomoćnici D. D., odvjetnici u Z., radi isplate

dividende, odlučujući o žalbi tuženika protiv presude Trgovačkog suda u Zagrebu broj P-3022/2001 od 11. prosinca 2001. godine, nakon vijećanja u nejavnoj sjednici vijeća održanoj dana 1. lipnja 2004. godine

p r e s u d i o j e

Odbija se žalba tuženika kao neosnovana i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Zagrebu broj P-3022/2001 od 11. prosinca 2001. godine.

Obrazloženje

Pobijanom presudom označenom u izreci, Trgovački sud u Zagrebu je naložio tuženiku da u roku od 8 dana isplati tužitelju iznos od 1.880,00 kn sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od 1. siječnja 2000. godine do isplate, te da naknadi parnični trošak u iznosu od 200,00 kn.

Protiv ove presude pravovremenu žalbu podnio je tuženik iz svih zakonom predviđenih razloga. U žalbi u bitnom navodi, da je prvostupanjski sud utvrdio da je tužiteljica dioničarka tuženika uvidom u potvrdu (list 16 spisa), a da potvrda na kojoj sud temelji presudu nije valjana, budući nema valjanu pravnu snagu, jer je istu potpisala osoba koja nije član uprave društva, a u vrijeme izdavanja potvrde, [knjigu dionica](#) vodila je uprava društva, budući vođenje knjige [dionica](#) tada uprava nije povjerila banci ili kojoj drugoj specijaliziranoj instituciji. Kako je sud svoju odluku zasnovao na dokazu koji nije valjan, počinio je povredu materijalnog prava iz članka 226. stavak 1. Zakona o trgovačkim društvima, a također je sud počinio povredu materijalnog prava kada tvrdi da je odlučna činjenica da li je tužitelj u trenutku donošenja odluke o isplati dividende bio dioničar društva. Navodi da je dividenda pravo vezano uz dionice, te se isplaćuje na temelju članskoga prava u društvu i pripada samo onome tko je njezin imatelj ili osobi kojoj imatelj ustupi tražbinu na isplatu dividende u vrijeme njezina potraživanja odnosno isplate, a iz potvrde tuženika ne proizlazi da je tužitelj u vrijeme zaključenja glavne rasprave bio dioničar tuženika, odnosno u vrijeme podnošenja tužbe, a što je odlučna činjenica glede prava tužitelja za isplatom dividende, pa tako i članka 220. stavak 4. Zakona o trgovačkim društvima. Ističe da Središnja depozitarna agencija sada vodi [knjigu dionica](#) za tuženika, te je sud postojanje aktivne legitimacije mogao utvrditi samo potvrdom o stanju za tužitelja izdanu od strane Središnje depozitarne agencije, a istu potvrdu o stanju računa tuženik nije u mogućnosti pribaviti, već je takvu potvrdu mogao dostaviti jedino tužitelj ili sud službenim putem, obzirom da je [dionica](#) vrijednosni papir. Tvrdi da iz presude ne proizlazi da je tužitelj dioničar tuženika, pa je povrijeđen materijalni zakon na štetu tuženika, obzirom da pravo na isplatu dividende ima samo ona osoba koja u vrijeme potraživanja dividende je imatelj [dionica](#) tuženika. Ističe i da je tužbeni zahtjev nepodoban za raspravljanje, budući tužitelj nije naveo rod i broj [dionica](#) temeljem kojih potražuje dividendu, a osim toga, da je na Glavnoj skupštini društva održanoj dana 22. prosinca 2001. godine donesena odluka da se stavljaju izvan snage odluke o isplati dobiti za 1997. i 1998. godinu, te da se dobit kroz poslovne knjige tuženika provodi kao zadržana dobit, a kako niti jedan dioničar nije pokrenuo postupak radi utvrđenja navedene odluke ništavom ili pobojom, a niti je pred nadležnim sudom donesena odluka kojom bi se odluka tuženika od 22. prosinca 2001. godine

smatrala ništavom, ona egzistira. Predlaže da drugostupanjski sud pobijanu presudu ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno odlučivanje.

Odgovor na žalbu podnijela je tužiteljica u kojoj iznosi mišljenje da je prvostupanjska presuda pravilna, a žalba tuženika neosnovana.

Žalba nije osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu temeljem odredbe članka 365. stavak 1. i 2. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine broj 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, u daljnjem tekstu: ZPP), u granicama razloga navedenih u žalbi, te pazeći po službenoj dužnosti na apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka i na pravilnu primjenu materijalnog prava, ovaj sud nalazi da sud prvog stupnja nije počinio niti jednu bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. ZPP-a na koje sud pazi po službenoj dužnosti, a da je pravilno primijenio i materijalno pravo.

Prvostupanjski sud je ispitao sve okolnosti bitne za donošenje pravilne i zakonite odluke u tom predmetu, te je na temelju izvedenih dokaza i njihove ocjene u skladu sa člankom 8. ZPP-a valjano utvrdio činjenično stanje.

Tako je u prvostupanjskom postupku utvrđeno da se tražbina tužiteljice od 1.880,00 kn odnosi na isplatu dividende za 1998. godinu na koju tužiteljica ima pravo kao dioničar, a za 188 [dionica](#) tuženika, a sve temeljem Odluke Glavne skupštine tuženika od 29. srpnja 1999. godine kojom je prihvaćeno financijsko izvješće za 1998. godinu te donesena odluka o isplati dividende za 1998. godinu u tri obroka, time da je treći obrok trebalo isplatiti do 31. prosinca 1998. godine, a tužiteljica je zahtjev za isplatu dividende predmetnom tužbom podnijela 8. svibnja 2001. godine.

Prema odredbi članka 220. stavak 4. Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, u daljnjem tekstu: ZTD) dioničari imaju pravo da im se podijeli dobit, osim ako je odlukom Glavne skupštine u skladu sa zakonom i sa Statutom određeno da se dobit ne dijeli dioničarima.

Prema odredbi članka 275. stavak 1. točka 2. ZTD-a, Glavna skupština odlučuje o pitanjima koja su izričito određena zakonom i Statutom društva, a osobito o godišnjim financijskim izvješćima i upotrebi dobiti, i to nakon što joj Nadzorni odbor podnese izvješće o obavljenom nadzoru (članak 275. stavak 3. u vezi sa člankom 263. stavak 3. ZTD-a). Dakle, da bi Glavna skupština mogla odlučivati o upotrebi dobiti, time i o isplati dividende, prethodno se moraju utvrditi i usvojiti godišnja financijska izvješća, a godišnja financijska izvješća utvrđuju uprava i Nadzorni odbor društva u skladu s odredbom članka 220. stavak 2. ZTD-a. Nakon što uprava i Nadzorni odbor utvrde račun dobiti i gubitka društva, te nakon što iz dobiti koja proizlazi iz toga računa rasporede dio dobiti uz rezerve društva, podnose Glavnoj skupštini godišnje financijsko izvješće na usvajanje. Tek nakon što Glavna skupština donese odluku o usvajanju godišnjeg financijskog izvješća, može donijeti odluku o upotrebi dobiti, jer se iz usvojenog financijskog izvješća može utvrditi da li je društvo poslovalo s dobiti i koliko ona iznosi.

Dakle, pravna osnova temeljem koje dioničar može od dioničkog društva zahtijevati isplatu dividende je odluka Glavne skupštine kojom je ona odlučila da se dobit isplati dioničarima. U konkretnom predmetu, prvostupanjski sud je utvrdio da je Glavna skupština donijela odluku o upotrebi dobiti isplatom dividende za 1998. godinu, i to u tri obroka, a što proizlazi iz potvrde tuženika od 23. kolovoza 2001. godine (list 16 spisa) kojom tuženik potvrđuje da je tužiteljica u trenutku donošenja odluke o isplati dividende za 1998. godinu imala pravo na isplatu dividende za 188 [dionica](#) u iznosu od 1.880,00 kn.

Navod žalitelja da potvrda tuženika od 23. kolovoza 2001. godine nije valjana jer da nije potpisana od strane uprave društva koja je ovlaštena voditi [knjigu dionica](#), ovaj sud smatra neosnovanim. Naime, premda to odredbom članka 226. Zakona o trgovačkim društvima nije izričito navedeno, uprava društva odgovorna je za vođenje knjige [dionica](#), jer je vođenje knjige [dionica](#) radnja vođenja poslova društva. Dakle, uprava društva odgovorna je za vođenje knjige [dionica](#) (prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, registra [dionica](#)), a da li će ona taj posao sama voditi ili ga povjeriti stručnim osobama, u ili izvan društva, o tome odlučuje svojom odlukom. Prema ovjerenoj potvrdi tuženika od 23. kolovoza 2001. godine proizlazi da je u ime tuženika potvrdu izdala osoba u društvu koju je uprava tuženika ovlastila da u njeno ime vodi [knjigu dionica](#), a tuženik nije u smislu odredbe članka 219. Zakona o parničnom postupku predložio sudu bilo kakav dokaz kojim bi dokazao da toj osobi uprava nije povjerila vođenje knjige [dionica](#).

Stoga, nije osnovan navod žalitelja da navedenom potvrdom tužitelj ne dokazuje svoju aktivnu legitimaciju za vođenje ove parnice. Upravo suprotno, iz navedene potvrde proizlazi da je tužitelj u trenutku donošenja odluke o upotrebi dobiti bila dioničar tuženika, i premda je tužiteljica mogla od trenutka donošenja odluke Glavne skupštine do trenutka podnošenja tužbe otuđiti dionice temeljem kojih potražuje isplatu dividende, tuženik nije u smislu odredbe članka 219. i članka 299. Zakona o parničnom postupku predložio bilo kakav dokaz kojim bi se utvrdilo da je do toga doista i došlo, a čime bi osporio aktivnu legitimaciju tužiteljice.

Članstvo u društvu dokazuje se na dan pokretanja parničnog postupka i to na nekoliko načina, ovisno o [dionicama](#) kojima tužitelj raspolaže odnosno koje je dioničko društvo izdalo. Ako se radi o [dionicama](#) za koje je društvo izdalo isprave o dionici, svoje članstvo u društvu dioničar će dokazati davanjem na uvid tih isprava. U slučaju da društvo nije izdalo isprave o dionici, ili ako ih je izdalo, a dioničar ima dionice koje glase na ime, članstvo se dokazuje pozivanjem na [upis](#) u knjizi [dionica](#), sukladno odredbi članka 226. stavak 2. ZTD-a, koja određuje da u odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar koji ima dionicu što glasi na ime samo onaj tko je [upisan](#) u knjizi [dionica](#). Ako nije izdana isprava o dionici, a ona nije [upisana](#) u kompjutorski sustav Središnje depozitarne agencije, niti je dioničar [upisan](#) u [knjigu dionica](#), svoje članstvo u društvu dokazuje se ugovorom o cesiji kojim prijašnji dioničar koji je [upisan](#) u [knjigu dionica](#) prenosi dionice, a time i prava iz dionice, uključujući u ovom slučaju i pravo na isplatu dividende na novog dioničara (članak 436. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima) ili konstitutivnom pravomoćnom sudskom

odlukom kojom se utvrđuje da je dioničar član društva.

Neosnovano žalitelj ističe da nije u mogućnosti pribaviti potvrdu o stanju računa za tužitelja izdanu od strane Središnje depozitarne agencije. Naime, odredbom članka 87. stavak 1. Zakona o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima (Narodne novine broj 107/95, 142/98, 87/00), a koji je vrijedio do mjeseca srpnja 2002. godine, određeno je da je Središnja depozitarna agencija obvezna izdavatelju nematerijaliziranih vrijednosnih papira, dakle, u konkretnom slučaju tuženiku, dostavljati podatke o vlasnicima nematerijaliziranih vrijednosnih papira, dakle, o dioničarima društva, odmah nakon svake promjene stanja, a u skladu s pravilima agencije. Prema tome, pod uvjetom da je istinit navod žalitelja da je u međuvremenu Središnja depozitarna agencija u ime uprave tuženika preuzela vođenje knjige [dionica](#), tuženik se temeljem odredbe članka 87. stavak 1. navedenog Zakona odmah izvješćuje o svakoj promjeni stanja, te temeljem navedenog može u svako doba znati tko je dioničar društva.

U odnosu na navod žalitelja da je Glavna skupština nakon zaključenja glavne rasprave u ovom postupku donijela odluku o tome da se stavljaju izvan snage odluke o isplati dobiti za 1997. i 1998. godinu, ovaj sud ukazuje da ta odluka nema nikakvog utjecaja na ovaj parnični postupak. Naime, neovisno o činjenici da ta odluka pred nadležnim sudom nije utvrđena ništavom, ona je ništava jer se njenim sadržajem čini povreda propisa kojima se isključivo ili pretežno štite interesi vjerovnika društva (članak 355. stavak 1. točka 3. ZTD-a). Vjerovnici društva su u ovom slučaju dioničari društva jer svoje pravo na isplatu temelje na ranijoj odluci Glavne skupštine, a propis čija se povreda odlukom Glavne skupštine od 22. prosinca 2001. godine čini, je odredba članka 49. stavak 4. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine broj 41/01, 55/01) koja propisuje da prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu biti umanjena zakonom, niti drugim pravnim aktom. Stoga je odluka Glavne skupštine od 22. prosinca 2001. godine ništava, te se smatra kao da nije ni donesena, jer ništavost po samom zakonu djeluje ex tunc, te ova odluka ne proizvodi nikakav pravni učinak. Naime, sukladno odredbi članka 109. Zakona o obveznim odnosima sud na ništavost pazi po službenoj dužnosti, a ništavnost se može isticati na bilo koji način, a ne samo tužbom, što proizlazi iz članka 357. stavak 1. Zakona o trgovačkim društvima. Prema tome, niti eventualno podizanje tužbe za utvrđenje ništavosti odluke Glavne skupštine od 22. prosinca 2001. godine nije od odlučnog značaja za ovaj parnični postupak.

Iz navedenih razloga žalba tuženika nije osnovana, pa ju je valjalo odbiti i potvrditi prvostupanjsku presudu temeljem odredbe članka 368. ZPP-a.

U Zagrebu, 1. lipnja 2004. godine

PREDSJEDNICA VIJEĆA
VIKTORIJA LOVRIĆ v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKI SUD U VARAŽDINU

Broj: Gž.632/07-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Županijski sud u Varaždinu, u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Dubravke Vinceković, kao predsjednice vijeća, te Zlatka Lodete i Dijane Hofer, kao članova vijeća, u pravnoj stvari I tužitelja M. Š.1 i II tužiteljice M. Š.2 oboje iz V., III tužitelja Z. M. i IV tužiteljice Š. M., oboje iz V., V tužitelja Z. V.1 i VI tužiteljice Z. V.2, oboje iz V., VII tužitelja B. C. i VIII tužiteljice B. F.-C., oboje iz V., IX tužitelja I. M. i X tužiteljice B. M., oboje iz V., XI tužiteljice Š. B. iz V., XII tužiteljice V. L. iz V., XIII tužiteljice V. K. iz V., XIV tužitelja A. Lj. iz T. B., XV tužiteljice B. B.1 iz V., XVI tužiteljice V. J. iz V., XVII tužiteljice K. Č. iz V., XVIII tužiteljice Š. Č. iz V., XIX tužitelja B. R.1 iz V., XX tužitelja A. P.1 i XXI tužiteljice B. P., oboje iz V., XXII tužiteljice K. T. iz V., XXIII tužiteljice Š. G. iz V., XXIV tužiteljice K. P. iz V., XXV tužitelja S. M.1 iz V., XXVI tužiteljice K. M. i XXVII tužitelja V. M.1, oboje iz V., XXVIII tužitelja B. G. iz V., XXIX tužiteljice A. B.1 iz V., XXX tužitelja J. T., XXXI tužiteljice M. T.1, XXXII tužiteljice I. N. i XXXIII tužiteljice Lj. H., svi iz P., XXXIV tužitelja S. Š. iz P., XXXV tužiteljice Š. Š.1 iz P., XXXVI tužiteljice Š. N. iz P., XXXVII tužiteljice M. T.2 iz P., XXXVIII tužitelja B. Ž. iz P., XXXIX tužiteljice N. L. iz P., XL tužiteljice N. N. iz P., XLI tužitelja S. M.2 i XLII tužiteljice V. M.2, oboje iz K., XLIII tužiteljice D. R. iz L., XLIV tužiteljice Š. Š.2 iz I., XLV tužitelja J. K. i XLVI tužiteljice G. K., oboje iz I., XLVII tužitelja J. R. iz N., XLVIII tužiteljice S. Č. iz K. G., XLIX tužiteljice B. R.2 iz Š., L tužiteljice N. Š. iz G., LI tužitelja S. S. iz I., LII tužiteljice M. G.1 iz I., LIII tužiteljice D. G. iz N., LIV tužitelja F. D. iz S. P., LV tužitelja T. V. iz S. P., LVI tužitelja J. Č. iz V., LVII tužitelja V. G. iz Č., LVIII tužiteljice J. M. iz Č., LVIX tužitelja F. N. iz Č., LX tužiteljice M. S.1 iz Č., LXI tužiteljice M. S.2 iz Č., LXII tužiteljice N. P. iz Č., LXIII tužitelja D. P. i LXIV tužiteljice V. P., oboje iz Č., LXV tužiteljice T. H. iz I., LXVI tužiteljice M. G.2 iz I., LXVII tužiteljice C. T. iz S., LXVIII tužiteljice N. V. iz Č., LXIX tužitelja M. V. iz Č., LXX tužiteljice A. Š. iz Č., LXXI tužitelja S. B. iz Č., LXXII tužiteljice I. B. iz S. M., LXXIII tužitelja M. G.3 iz K., LXXIV tužitelja Z. Š. iz K., LXXV tužiteljice A. B.2 iz K., LXXVI tužiteljice I. C. iz K., LXXVII tužitelja M. G.4 iz K., LXXVIII tužiteljice T. U. iz K., LXXIX tužiteljice A. F. iz K., LXXX tužiteljice R. F. iz K., LXXXI tužiteljice A. J. iz K., LXXXII tužitelja V. B. iz D. D., LXXXIII tužitelja B. P.1 i LXXXIV tužiteljice B. P.2, oboje iz K., LXXXV tužiteljice Š. T. iz K. G., LXXXVI tužiteljice M. Ž. iz B., LXXXVII tužiteljice B. S. iz V. T., LXXXVIII tužitelja Ž. P. iz S. M., LXXXIX tužiteljice N. A. iz Č., XC tužiteljice A. P.2 iz V., XCI tužiteljice Lj. M. iz Č., XCII tužiteljice T. G. iz Č., XCIII tužiteljice K. L. iz P., XCIV tužiteljice B. B.2 iz S., XCV tužiteljice S. H. iz N., XCVI tužiteljice N. M. iz S., XCVII tužiteljice E. S. iz Č., XCVIII tužiteljice V. A. iz V., XCIX tužiteljice M. M. iz N., C tužitelja A. G. i CII tužiteljice K. G., oboje iz Č., CIII tužiteljice T. Đ. i CIII tužitelja N. Đ., oboje iz N. S. na D., i CIV tužitelja J. G. iz D., svi zastupani po punomoćniku D. Z., odvjetniku iz V., protiv tuženice A. I. iz V., zastupane po punomoćniku mr. I. K., odvjetniku iz V., a radi poništenja ugovora o prijenosu [dionica](#), odnosno raskida ugovora o prijenosu [dionica](#), odnosno ispunjenja ugovora o prijenosu [dionica](#), a

povodom žalbe tuženice, izjavljene protiv presude Općinskog suda u Varaždinu od 25.travnja 2006.g. br. P.560/05-96, ispravljene rješenjem istoga suda br.P.560/05-103 od 15.svibnja 2007.g., u sjednici vijeća održanoj dana 12.rujna 2007.g.

presudio je:

Odbija se žalba tuženice kao neosnovana, te se u cijelosti potvrđuje presuda Općinskog suda u Varaždinu br.P.560/05-96 od 25.travnja 2006.g. ispravljena pravomoćnim rješenjem istoga suda o ispravku presude br.P.560/05-103 od 15.svibnja 2007.g.

Tužiteljima se ne dosuđuje trošak odgovora na žalbu.

Temeljem odredbe čl.382.st.2. Zakona o parničnom postupku (NN.117/03) protiv ove odluke dopušta se revizija.

Obrazloženje

Pobijanom presudom naloženo je tuženici isplatiti I-CIV tužiteljima ukupan iznos od 387.717,66 EUR-a u kunskoj protuvrijednosti, prema prodajnom tečaju EUR-a kod „V. b.“ d.d. V., važećem na dan isplate, uz zateznu kamatu od donošenja prvostupanjske presude, odnosno od 7.srpnja 2003.g. (do isplate), time da je svakom poimence navedenom tužitelju obvezana isplatiti iznose precizirane izrekom prvostupanjske presude, a koji su navedeni u rasponu od 3.599,49 EUR-a do 3.896,00 EUR-a.

Nakon uočenih omaški u sadržaju izreke prvostupanjske presude od strane ovog suda, na što je prvostupanjski sud upozoren dopisom ovog suda od 8.svibnja 2007.g. br.GŽ.1729/06-2, prvostupanjski sud je ispravio prvostupanjsku presudu na način da je prvi odlomak izreke presude br.P.560/05-96 od 25.travnja 2006.g. zamijenio novim tekstom, u kojem je ispustio određenje da se tuženici nalaže tužiteljima isplatiti ukupan iznos od 387.717,66 EUR-a u odgovarajućoj kunskoj protuvrijednosti (prema prodajnom tečaju EUR-a), tako da je ostao nalog tuženici isplatiti svakom od tužitelja dosuđene pojedinačne iznose (prema pobijanoj presudi), time da je prodajni tečaj preračunavanja EUR-a u kune, određen prema tom tečaju kod „Z. b.“ d.d. Z. (umjesto kod „V. b.“ d.d. V. koja je prestala postojati zbog spajanja sa „Z. b.“ d.d. Z.), a dan donošenja prvostupanjske presude (od kojeg teče zatezna kamata) ispravljen je na dan stvarnog donošenja pobijane presude, a to je 25.travnja 2006.g.

Budući da je rješenje o ispravku prvostupanjske presude postalo pravomoćno, sadašnji, integralni tekst pobijane presude je onaj u koji je uključen ispravak pobijane presude.

Pravovremeno podnesenom žalbom tuženica pobija prvostupanjsku presudu u cijelosti, kao i rješenje o troškovima postupka (obvezana je tužiteljima naknaditi parnični trošak u ukupnom iznosu od 814.184,94 kn), iz svih zakonskih žalbenih

razloga, uz prijedlog da drugostupanjski sud prihvati žalbu tuženice, ukine pobijanu presudu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na žalbu tužitelji pobijaju žalbene navode, uz prijedlog da drugostupanjski sud odbije žalbu tuženice kao neosnovanu, potvrdi pobijanu presudu, te tuženicu obveže na naknadu troškova odgovora na žalbu tužiteljima.

Žalba tuženice je neosnovana.

Pobijana prvostupanjska presuda je druga prvostupanjska odluka, kojom je odlučeno o preostalom od prvotno eventualno kumuliranih tužbenih zahtjeva, za isplatu, s naslova ispunjenja Ugovora o prijenosu [dionica](#) „T. d. Z.“ d.d. na tuženicu.

Naime, eventualno kumuliranim tužbenim zahtjevima u tužbi tužitelji su tražili:

Poništaj Ugovora o prijenosu [dionica](#) „T. d. Z.“ d.d. od 15.veljače 1995.g., sklopljenih između tužitelja i tuženice

ukoliko sud ne prihvati zahtjev pod 1), tužitelji su tražili:

Raskid Ugovora o prijenosu [dionica](#) „T. d. Z.“ d.d. od 15.veljače 1995.g., sklopljenog između tužitelja i tuženice

ukoliko sud ne prihvati niti zahtjev pod 2) (dakle, ukoliko ne prihvati zahtjeve niti pod 1) niti pod 2)) tužitelji su tražili:

Da sud obveže tuženicu na isplatu novčanih iznosa, koji su precizirani za svakog tužitelja u iznosima DEM, prema kunskoj protuvrijednosti, prema prodajnom tečaju „V. b.“ d.d. V., važećeg na dan isplate, uz zateznu kamatu počevši od 16.veljače 1995.g. do isplate.

Prvostupanjskom presudom br.P.1151/98-59 od 7.srpnja 2003.g. odbijeni su tužbeni zahtjevi tužitelja:

- pod 1) (za poništaj Ugovora o prijenosu [dionica](#) „T. d. Z.“ d.d., od 15.veljače 1995.g., sklopljenih između tužitelja i tuženice),

kao i tužbeni zahtjev

- pod 2) (za raskid Ugovora o prijenosu [dionica](#) „T. d. Z.“ d.d. od 15.veljače 1995.g. s tužitelja na tuženicu).

Navedenom presudom prihvaćen je tužbeni zahtjev tužitelja za isplatu s naslova ispunjenja Ugovora od navedenog datuma (o prijenosu [dionica](#)), te je prvostupanjski sud obvezao tuženicu na isplatu tužiteljima ukupnog deviznog iznosa (izraženog u EUR-ima) od 387.717,66 EUR-a, u kunskoj protuvrijednosti prema prodajnom tečaju EUR-a kod „V. b.“ d.d. V. važeći na dan isplate, uz zateznu kamatu od presuđenja, tj. od 7.srpnja 2003.g. do isplate, po stopi koju

„V. b.“ d.d. V. plaća na devizne štedne uloge po viđenju u EUR-ima, i to svakom tužitelju pojedinačne, u presudi precizirane, iznose u EUR-ima.

Temeljem žalbe tuženice protiv navedene presude (tužitelji nisu pobijali odbijajući dio presude) ovaj sud je, rješenjem br.GŽ.1968/04-2 od 03.ožujka 2005.g., ukinuo prvostupanjsku presudu br.P.1151/98-58 od 07.srpnja 2003.g. u dosuđujućem dijelu, kojim je prihvaćen tužbeni zahtjev tužitelja da se naloži tuženici ispunjenje Ugovora o prijenosu [dionica](#) i to u odnosu na dosuđujući dio (i u odnosu na tužbeni zahtjev radi isplate, prvostupanjski sud je odbio pojedine dijelove tužbenih zahtjeva tužitelja, te niti protiv tih dijelova prvostupanjske presude nije bilo žalbe tužitelja).

Prema tome, predmetom ponovnog postupanja i suđenja bilo je provesti postupak i presuditi o tužbenom zahtjevu (preostalom) tužitelja za isplatu temeljem ispunjenja Ugovora o prijenosu [dionica](#) od 15.veljače 1995.g., sklopljenih između tužitelja i tuženice.

Pobijanom presudom, ispravljenom pravomoćnim rješenjem o ispravku te presude, prvostupanjski sud je prihvatio tužbene zahtjeve tužitelja, te im dosudio novčane iznose u EUR-ima, precizirana u izreci pobijane presude, time da je, sukladno rješenju o ispravku presude, preračunavanje u kunsku protuvrijednost dosuđenih deviznih iznosa u EUR-ima, određeno prema prodajnom tečaju EUR-a kod „Z. b.“ d.d. Z., važećeg na dan isplate, a zatezna kamata dosuđena je po stopi koju „Z. b.“ d.d. Z. plaća na devizne štedne uloge po viđenju u EUR-ima, tekuća od 25.travnja 2006.g. do isplate.

Obrazlažući pobijanu presudu prvostupanjski sud obrazlaže sadržaj prvotnog utuženja tuženice od strane tužitelja, te ističe sadržaj postavljenih, eventualno kumuliranih, tužbenih zahtjeva i konstatira stanje postupka nakon ukidnog rješenja ovog suda br.GŽ.1968/04-2 od 03.ožujka 2005.g. i konstatira da je nakon djelomične pravomoćnosti prve prvostupanjske presude i sadržaja ukidnog rješenja, postupak usmjerio na ocjenu ispunjenja Ugovora o prijenosu [dionica](#) dioničkog društva „T. d. Z.“ d.d., Z., ..., s tužitelja na tuženicu.

Dosuđujuću presudu o tom zahtjevu, prvostupanjski sud je utemeljio na procesnim i materijalnopравnim činjenicama, prema kojima su pravomoćno odbijeni zahtjevi tužitelja za poništaj i za raskid Ugovora, koji je u njihovo ime sklopio njihov punomoćnik S. I., muž tuženice, koji je, temeljem punomoći koju su mu tužitelji potpisali (stranke tog ugovora tj. tužitelji i S. I. stupili su u poslovni odnos temeljem cirkularne ponude, odnosno poziva (javnog) I. S. adresatima, koji predstavljaju građane, prvenstveno državne službenike i namještenike, koji imaju određene povlastice temeljem Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća (u smislu čl.5.st.2. – NN.19/91, NN.45/92; NN.83/92; NN.2/94; NN.9/95 itd.) da sklope s njim ugovor o ustupanju prava na [upis dionica](#)....

Prvostupanjski sud konstatira da su, između ostalih osoba koje su stupile u ugovorni odnos s S. I., i tužitelji realizirali isti, time da su S. I. potpisali punomoć kojom su ga ovlastili na [upis dionica](#) u njihovo ime (u ime tužitelja) do nominalne vrijednosti od 20.000 DEM (po pojedinom poduzeću) i na potpis ugovora o kupnji [dionica](#) s Hrvatskim fondom za razvoj, ali i na zastupanje u poslovima koji

se tiču obveza nakon kupnje [dionica](#) (otplate), te realizacija prava temeljem vlasništva [dionica](#), a ugovoreno je i pravo prijenosa [dionica](#) po S. I. u ime tužitelja (na treću osobu).

Prvostupanjski sud konstatira da je temeljem predmetnih punomoći (pojedinačnih, za svakog tužitelja) I. S. kupio predmetne dionice, „T. d. Z.“ d.d., te poduzeo mjere za stjecanje vlasništva istih (na ime tužitelja), da bi Ugovorima o prijenosu tih [dionica](#), koje je sklopio (nakon provođenja zakonom propisane procedure) s tuženicom, iste prenio na tuženicu.

Prvostupanjski sud je, uvidom u presudu Trgovačkog suda u Zagrebu br.P.711/97 od 16.rujna 1997.g., potvrđenu presudom Visokog Trgovačkog suda u Zagrebu br.Pž.1026/98-2 od 2.lipnja 1998.g., utvrdio da je u tom predmetu „T. d. Z.“ d.d. izgubila spor protiv tuženice, do kojeg je došlo zbog njenog protivljenja [upisu](#) tuženice, temeljem ugovora sklopljenog s tužiteljima (po njihovom punomoćniku) o prijenosu [dionica](#), u [Knjigu dionica](#) društva, kao imatelja redovnih [dionica](#) Serije A, i to za sve dionice tužitelja, time da je u tom postupku meritorno utvrđeno da je S. I., kao punomoćnik tužitelja, bio ovlašten izvršiti prodaju i prijenos tih [dionica](#) na ovdje tuženicu.

Na osnovu činjenice da je tuženica stekla dionice „T. d. Z.“ d.d., koje su bile u (formalnom) vlasništvu tužitelja, temeljem dispozicije njihovog ovlaštenog punomoćnika, temeljem Ugovora o prijenosu tih [dionica](#) (kupoprodajnog ugovora), prvostupanjski sud je zaključio da opstoji obveza tuženice na isplatu vrijednosti tih [dionica](#) prema ugovorima sklopljenima između stranaka, time da se njezina obveza temelji na dva osnova, tj. da je odgovorna za isplatu cijene tih [dionica](#) prema ugovorima, koje bi trebala izvršiti tužiteljima neposredno ili putem njihovog punomoćnika, a i da je punomoćnik tužitelja (muž tuženice) primio potpunu ili djelomičnu isplatu od tuženice, jer tada odgovora trećim osobama za ispunjenje dugova njenog supružnika, kao solidarni dužnik, pri čemu prvostupanjski sud takvu njenu obvezu temelji na odredbama čl.270. i 271. Zakona o braku i porodičnim odnosima (važećim u vrijeme nastanka predmetnog odnosa; dalje ZBPO), te čl. 275. i 289. tog Zakona, pri čemu čl.270. i čl. 271. ZBPO-a definiraju pojam zajedničke imovine, čl. 275. propisuje ovlasti bračnih drugova (supružnika) glede zajedničke imovine, dok čl. 289. ZBPO-a propisuje zajedničku odgovornost bračnih drugova (supružnika) u odnosu na dugovanja prema trećima (prvostupanjski sud se poziva i na čl. 285. ZBPO-a, ističući da on propisuje način uračunavanja potraživanja trećih u imovini pojedinog bračnog druga kod diobe zajedničke imovine).

Prvostupanjski sud je, temeljem ocjene iskaza stranaka iz Ugovora o zastupanju, S. I. te tužitelja, saslušanih u svrhu dokazivanja, utvrdio da tužitelji nisu izvršili prodaju [dionica](#) do njihovog formalnog prijenosa na tuženicu.

Prvostupanjski sud je, temeljem ocjene dokaza koje je tuženica nudila u dokaz tvrdnje da je izvršila isplatu ugovorene cijene [dionica](#) S. I., zaključio da ti dokazi ne potvrđuju konkretne isplate, jer se tuženica pozivala na određene uplate koje je vršilo trgovačko društvo „A.“ d.o.o. za korist S. I. u visinama od 1,500.000,00 kn (uplata od 4.rujna 1998.g.), u visini od 2,660.000,00 kn (uplata od 7.rujna 1998.g.), te u visini od 2,000.000,00 kn (uplata od 8.rujna 1998.g.).

Obzirom na vrijeme zaključenja Ugovora o prijenosu [dionica](#) (15.veljače 1995.g.), stranke tog ugovora (to nije „A.“ d.o.o.) znatno kasnije sporne uplate, za koje nije bilo nikakvih izravnih dokaza da se odnose na kupnju konkretnih [dionica](#), prvostupanjski sud je podatke o navedenim uplatama ocijenio kao nevjerodostojnim dokazima za namirenje spornog dugovanja.

Uz to prvostupanjski sud je zaključio da tuženica tužiteljima odgovara za podmirenje dugovanja s naslova isplate [dionica](#) i za podmirenje utuženih iznosa i za slučaj da je novac prenijela na S. I., tada svog muža, a da on nije izvršio svoju obvezu prema tužiteljima temeljem ugovora o zastupanju (kupnje [dionica](#)) u smislu naprijed navedenih materijalnopравnih odredbi ZBPO-a.

Prvostupanjski sud je temeljem utvrđenja, da su tužitelji u vrijeme potpisivanja Ugovora o zastupanju s S. I. (kada je on smatrao da kupuje njihovo pravo na kupnju [dionica](#) pod zakonom povlaštenim uvjetima) primili određene devizne iznose, te na osnovu utvrđene cijene (primjenom valutne klauzule) o prodaji (prijenosu) predmetnih [dionica](#) s imena tužitelja na tuženicu, utvrdio razliku, smatrajući da je u tom dijelu tužiteljima nepodmirena cijena tih [dionica](#) i da ostvaruju pravo na isplatu takve razlike (pri čemu se prvostupanjski sud nije upuštao u utvrđenje odnosa između punomoćnika tužitelja i tužitelja, glede otplate [dionica](#) za vrijeme važenja ugovora o zastupanju, odnosno prije nego što je taj ugovor realiziran konačnom prodajom [dionica](#) tuženici).

U žalbi tuženica ističe žalbeni razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka, ne konkretizirajući koju bitnu povredu odredaba parničnog postupka je, po njenoj ocjeni, počinio prvostupanjski sud, ne navodeći niti u čemu se ona sastoji, a ovaj sud pregledom prvostupanjskog spisa i pobijane presude ne nalazi da bi prvostupanjski sud počinio bilo koju bitnu povredu odredaba parničnog postupka, na koje ovaj sud, temeljem čl.354.st.2. toč.2,4,8, 9 i 11. u vezi čl. 365.st.2. ZPP-a, pazi po službenoj dužnosti, radi čega je taj žalbeni razlog neosnovan.

Obrazlažući žalbene navode, tuženica prvo iznosi svoju interpretaciju nekih, po njenoj ocjeni, za presuđenje bitnih činjeničnih utvrđenja prvostupanjskog suda, da bi nakon toga slijedila tuženičina ocjena da su takva utvrđenja pogrešna i nepotpuna i da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo, kada je na tim činjeničnim utvrđenjima, i iz razloga navedenih u obrazloženju prvostupanjske presude, primijenio materijalnopравne odredbe Zakona o braku i porodičnim odnosima.

Tuženica se uz to poziva i na sadržaj svoje žalbe od 14.listopada 2004.g. (toč.1-9).

Tuženica pobija materijalnopравno stajalište prvostupanjskog suda, prema kojem bi za eventualnu obvezu punomoćnika tužitelja, S. I. (s naslova ugovora o nalogu), odgovarala tuženica, kao njegov bračni drug, u smislu materijalnopравnih propisa na koje se prvostupanjski sud poziva, navodeći da takvo materijalnopравno stajalište nije prihvatio niti drugostupanjski sud, sadržajem ukidnog rješenja donijetog temeljem odlučivanja o žalbi na prvu

presudu, br.GŽ.1968/04-2 od 03.ožujka 2005.g.

Po ocjeni tuženice, I. S. za preuzete obveze iz ugovora o nalogu, u smislu odredbe čl. 751. Zakona o obveznim odnosima (dalje ZOO), odgovara osobno, a u smislu odredbe čl.754. ZOO-a, on je o izvršenom poslu dužan položiti račun svom nalogodavcu, te mu predati bez odugovlačenja sve ono što je primio temeljem obavljanja poslova.

Tuženica tvrdi da iz priložene dokumentacije nedvojbeno proizlazi da je ona na račun S. I., vezano za ugovor o kupnji [dionica](#) od 15.veljače 1995.g., položila iznose, i to 4.rujna 1998.g. 1,500.000,00 kn, 7.rujna 1998.g. 2,660.000,00 kn i 8.rujna 1998.g. 2,000.000,00 kn, odnosno ukupno 6,160.000,00 kn, a manji iznos, kao ostatak, isplaćen je punomoćniku tužitelja na ruke.

Prije svega, treba navesti da je ovaj sud, postupajući po žalbi tuženice, uzeo u obzir samo onaj dio sadržaja žalbe koji je u podnesku izravno naveden, ocjenjujući da sastavnim dijelom žalbe ne mogu biti sadržaji drugih podnesaka (odnosno žalbe podnijete protiv ranije, dijelom ukinute prvostupanjske presude), jer sastavnim dijelom nekog podneska može biti samo ono što je u istome sadržano (čl.350. u vezi čl. 106.st.2. ZPP-a).

Po ocjeni ovog suda, osnova spora proizlazi iz očito spornog sadržaja zaključenog odnosa između S. I. i tužitelja, temeljem njegovog poziva zainteresiranim fizičkim osobama, koje su imale pravo na kupnju [dionica](#) društvenih poduzeća pod privilegiranim uvjetima iz čl. 5.st.1.toč.2. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća (NN.19/91), na osnovu činjenice da su zaposleni u pravnim osobama, time da rade sredstvima u društvenom vlasništvu, kome po Zakonu o pretvorbi ne podliježu pretvorbi i u pravnim osobama u državnom vlasništvu ili kao zaposleni u organima državne vlasti i u njima odgovarajućim organima, slijedom čega stječu pravo na kupnju [dionica](#) kao i zaposleni u poduzeću; time da mu osobe iz navedene kategorije ustupe pravo na [upis dionica](#).

Treba navesti da je na osnovu animacije zainteresiranih osoba, među kojima su i tužitelji, došlo do sklapanja ugovora o zastupanju (nalogu), temeljem kojeg je Igreg Stjepan kupio predmetne dionice u ime tužitelja, i kojima je kasnije raspolagao u ime tužitelja, a ti pravni poslovi bili su osnovom stjecanja prava vlasništva tuženice na predmetnim [dionicama](#), te je ona, temeljem pravomoćne presude nadležnog Trgovačkog suda u Zagrebu, i [upisana](#) vlasnicom tih [dionica](#) u knjizi [dionica](#), te je stekla mogućnost njihovim raspolaganjem.

Tužitelji su u ovom postupku pokušali poništiti, odnosno raskinuti ugovore koji su predstavljali pravnu osnovu za prijenos predmetnih [dionica](#) u vlasništvo tuženice, ali su sa tim zahtjevima pravomoćno odbijeni. Dakle, u meritornom odlučivanju o valjanosti navedenih pravnih poslova, pravomoćno je odlučeno na način temeljem kojeg je tuženica stekla vlasništvo tih [dionica](#).

U ponovnom postupku pred prvostupanjskim sudom bilo je potrebno utvrditi da li je tuženica izvršila svoju obvezu iz ugovora o prijenosu [dionica](#), isplatom dužnih iznosa utvrđenih svakim od ugovora prema svakom od tužitelja, na način da je

izvršila isplatu njihovom punomoćniku ili tužiteljima osobno.

Očito je, iz iskaza svjedoka S. I., muža tuženice, da se on uopće nije smatrao punomoćnikom (zastupnikom, odnosno nalogoprimcem) tužitelja u predmetnoj kupnji i prodaji [dionica](#), jer je, po njegovoj ocjeni, on tužitelje isplatio isplatom iznosa od 200 do 500 DEM, isplaćujući time njihovo pravo na kupnju [dionica](#) pod povlaštenim zakonskim uvjetima.

Takvo shvaćanje međusobnih odnosa stranaka utemeljenog na pisanim ispravama, punomoćima koje su tužitelji potpisali po I. S., bilo bi protivno sadržaju materijalnopravnog ovlaštenja tužitelja na kupnju [dionica](#) pod povlaštenim uvjetima, jer se radi o zakonskom pravu određene kategorije osoba, utemeljenom na specifičnosti njihovog radnog odnosa (ovisnoj o poslodavcu kod kojega rade), te je, po ocjeni ovog suda, takvo osobno pravo neprometno, tj. ne može se kupiti uplatom za cijenu od 200 do 500 DEM.

Nema nikakve sumnje da je I. S., sukladno svojem shvaćanju odnosa prema tužiteljima, u vezi čega je opširno iskazivao na prvostupanjskoj raspravi 21. listopada 2005.g., bio uvjeren da su tužitelji isključeni iz bilo kakvih vlasničkih prava u odnosu na te dionice (svjedok izričito navodi: „Tužitelje uopće nisu interesirale dionice, pogotovo ne kupnja [dionica](#), oni su samo htjeli dobiti novac, a ponavljam, besplatne dionice oni nisu mogli dobiti. Međutim, oni su čuli da tamo neki I. u V., za kojeg nikada prije nisu čuli, daje novce u visini jedne do dvije mjesečne plaće u to vrijeme, a da bi se ti novci dobili bilo je potrebno potpisati punomoć za obavljanje poslova oko [upisa](#) kupnje i prodaje [dionica](#), priložiti domovnicu, potvrdu o duljini radnoga staža, te presliku osobne iskaznice. Tužitelji su taj novac dobili i otišli, da nikada nisu niti pitali niti vidjeli što će I. uraditi sa papirima i punomoćima, niti ih je u to vrijeme to zanimalo.... Oni su za ugovorenu cijenu prodali cjelokupni taj posao“.

Međutim, po ocjeni ovog suda, nema nikakve dvojbe da materijalnopravna osnova „cijelog posla“, odnosno ugovora tužitelja s I. S., odnosno ugovora koji je za tužitelje o kupnji i prijenosu [dionica](#) sklapao S. I., nije bila takvom kakvom ju shvaća i u svom iskazu obrazlaže S. I..

Jasno je da materijalnopravna odredba Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća nije davala mogućnost takve kupnje prava na [upis dionica](#) S. I., koji zbog toga, očito, nije niti mogao niti je izvršio [upis](#) predmetnih [dionica](#) na svoje ime, niti ih je on samostalno mogao prodati tada svojoj ženi, tuženici A. I..

Upravo zbog činjenice da je S. I. kupnju i prijenos [dionica](#) vršio u ime tužitelja, takav je posao mogao biti legaliziran, pri čemu je sadržaj punomoći, koje su tužitelji dali S. I., temeljni dokument za prihvaćanje tužbenog zahtjeva tuženice, u sporu koji je u ulozi tužiteljice vodila pred Trgovačkim sudom u Zagrebu, za [upis dionica](#), na koje je obvezana tuženica u tom predmetu, „T. d. Z.“.

Izvjescno je da se tužitelji nisu javljali S. I. određeno vrijeme, niti su izravno osobno raspolagali svojim pravom vlasništva na predmetne dionice, zbog navedenog spornog i nejasnog statusa njihovih prava; međutim, slijed sudskih odluka u vezi spornog odnosa utemeljio je pravo tužitelja na realizaciju obveznih

prava koja ih slijede iz činjenice da su u određenom periodu bili vlasnicima predmetnih [dionica](#), koje su, upravo oni, prodali tuženici i za koje im nije isplaćena kupovna. Takvo njihovo pravo utemeljeno je na naprijed spomenutoj pravomoćnoj presudi Trgovačkog suda u Zagrebu br.P. 711/97 od 16.rujna 1997.g., a nadalje se to pravo temelji na činjenici da tužitelji nisu uspjeli poništiti niti raskinuti ugovore (u ovom postupku) kojima je došlo do prijenosa prava vlasništva.

Jasno je da je upravo S. I., koji je animirao tužitelje za kupnju predmetnih [dionica](#), te poduzimao sve radnje u njihovo ime, te sastavljao sadržaj pisanih isprava u vezi sadržaja obveznopravnih odnosa između njega i tužitelja, odgovoran za nastale nejasnoće, slijedom čega iste treba tumačiti primjenom čl. 100. tada važećeg ZOO-a, dakle, u korist tužitelja.

Nema nikakve dvojbe da S. I., uz svoje shvaćanje sadržaja cjelokupnog odnosa u vezi vlasništva predmetnih [dionica](#), odnosno osnove i načina njihove kupnje i prodaje, tužiteljima nije platio ništa osim prvotno isplaćenih iznosa za „kupnju prava na [upis dionica](#)“. On u svom iskazu spominje da je naknadno, njemu, A. I. izvršila plaćanje za dionice uplatom iz svojeg obrta putem O. š. k. z. u V. u visini od 6,160.000,00 kn, a da mu je ostatak isplaćen na ruke.

Međutim, u konkretnim okolnostima prvostupanjski sud, što žalba svojim sadržajem nije dovela u sumnju, osnovano je zaključio da niti taj iskaz, a niti sadržaj uplatnica, o uplati određenih iznosa od strane tvrtke „A.“ d.o.o. u navedenim visinama od 1,500.000,00 kn, 2,660.000,00 kn i 2,000.000,00 kn sve u razdoblju od 4. do 8.rujna 1998.g., ne dokazuju da bi tuženica te isplate izvršila S. I. kao punomoćniku tužitelja, za njihove dionice prenijete tuženici ugovorima o prijenosu [dionica](#), zaključenim 15.veljače 1995.g.

U naprijed navedenom smislu treba tumačiti i tuženičino shvaćanje predmetnog odnosa (sadržaj ugovora o prijenosu [dionica](#)), jer ona u svom odgovoru na tužbu (list 242 i 243 prvostupanjskog spisa, od 12.listopada 1998.g.) zaključno navodi da tuženica nije u nikakvom odnosu s tužiteljima, jer je ugovore zaključivala s punomoćnikom tužitelja... Prema tome, tuženica je, kao žena punomoćnika tužitelja, očito na identičan način, kao i S. I., shvaćala suštinu predmetnog odnosa (predmetnih odnosa), slijedom čega očito nije vodila računa o obvezi namirenja prodajne cijene za dionice tužiteljima.

Naprijed navedeno, očito proizlazi iz sadržaja utvrđenih odnosa između stranaka, osnove i načina vođenja ovog postupka, a i drugih postupaka u vezi stjecanja prava na dionice od strane tužitelja i prijenosa tih [dionica](#) na tuženicu. Posebno treba istaći da žalbenim navodima tuženica nije dovela u sumnju pravilnost prvostupanjske ocjene, da tuženica nije izvršila svoje plaćanje po predmetnim ugovorima više od tri godine nakon njihovog zaključenja (u kojem smislu bi se i postavljalo pitanje mjerodavne cijene tih [dionica](#), obzirom na općepoznatu činjenicu o oscilaciji vrijednosti [dionica](#), u konkretnom slučaju općepoznatog povećanja njihove vrijednosti), obzirom da te njene tvrdnje ne potvrđuje dokumentacija na koju se poziva, obzirom da iz dokumentacije ne proizlazi za čije dionice i u kojoj visini se uplata vrši, niti na koji se ugovorni odnos takva uplata odnosi, niti se pri tome spominju prava i visine tih prava

pojedinih tužitelja, a niti je uplatitelj tuženica osobno. U tom smislu niti iskaz svjedoka S. I. ne potvrđuje da bi tuženica izvršila svoju ugovornu obvezu temeljem ugovora sklopljenih s tužiteljima, jer je u tom dijelu njegov iskaz općenit, dakle nedovoljno određen, te očito pristran (odnosno, očito prvenstveno zbog vlastite pozicije u predmetnom odnosu), te je prvostupanjski sud, po ocjeni ovog suda, osnovano zaključio da tuženica tijekom postupka nije dokazala da je isplatila kupovninu za dionice tužiteljima, što je bila dužna u smislu odredbe čl.454.st.1. ZOO-a, prema kojem se ugovorom o prodaji, između ostaloga, kupac obvezuje prodavatelju platiti cijenu (a prodavatelj se obvezuje stvar koju prodaje predati kupcu).

Tijekom prvostupanjskog postupka pravilno je utvrđeno da je tuženica, temeljem ugovora o prijenosu [dionica](#) (utemeljenog na ugovoru o prodaji), stekla predmetne dionice u vlasništvo, a nije dokazala da bi platila prodajnu cijenu, odnosno da bi izvršila svoju ugovornu obvezu, zbog čega je ovaj sud, temeljem odredbe čl. 368. ZPP-a odbio žalbu tuženice kao neosnovanu i potvrdio pobijanu presudu.

Prvostupanjski sud je svoju odluku o odgovornosti tuženice za isplatu kupovnine tužiteljima temeljio i na činjenici da je ona u vrijeme navodne isplate novca S. I. s naslova prodaje [dionica](#), bila njegova žena, te da odgovara solidarno za dugove svog bračnog druga temeljem odredbi Zakona o braku i porodičnim odnosima, koji je prvostupanjski sud u obrazloženju presude interpretirao i na sadržaj kojih odredbi se poziva.

Točno je da se stjecanje imovine takve vrijednosti, kao što su predmetne dionice, nužno, temeljem zakona koji regulira imovinske odnose bračnih drugova (supružnika) odražava i na imovinsko stanje drugog bračnog druga (supružnika) prema zakonskim kriterijima propisanim za stjecanje te imovine. Prilikom utemeljenja odgovornosti za novčane dugove trećima, nastale u stjecanju (zajedničke) imovine može se uspostaviti zajednička (solidarna) odgovornost bračnih drugova (supružnika). Pri tome, po ocjeni ovog suda, temeljni kriterij za utemeljenje takve odgovornosti predstavlja pitanje da li je drugi bračni drug bio upoznat s utemeljenjem takve obveze i da li je takav pravni posao odobrio. Ukoliko se radi o raspolaganjima jednog bračnog druga (supružnika) usmjerenima na stjecanje imovine veće vrijednosti koja ulazi u zajedničku imovinu bračnih drugova, koje je izvršeno u suglasnosti drugog bračnog druga, odnosno uz njegovo odobrenje, radi se o solidarnoj obvezi bračnih drugova, jer to proizlazi već iz same činjenice da se radi o stjecanju zajedničke imovine.

Treba navesti da je cilj postupanja, kako punomoćnika tužitelja iz sklopljenog ugovora o zastupanju u poslovanju kod stjecanja i prijenosa [dionica](#), I. S., te tuženice, njegove žene, A. I., po ocjeni ovog suda, bio zajednički: predmetne dionice mogle su postati njihovom bračnom imovinom samo temeljem izvršenja prijenosa s imena tužitelja na ime tuženice A. I.. Naime, već je naprijed navedeno da S. I., niti je mogao kupiti, niti je kupio od tužitelja pravo na otkup [dionica](#); međutim, dionice je kupio za tužitelje, smatrajući da su one već njegove, ali su one mogle postati (dijelom) njegove, odnosno njegove i tuženičine, tek prijenosom tih [dionica](#) s imena tužitelja, za koju radnju je S. I.

imao formalnopravno ovlaštenje u sklopljenim ugovorima o zastupanju (punomoći) s tužiteljima.

Ako se naprijed navedeno ima u vidu, a što sve proizlazi iz sadržaja utvrđenih odnosa između stranaka međusobno, te njihovih odnosa sa I. S., kao i iz odnosa I. S. sa tuženicom, a što je sve utemeljeno na činjeničnim utvrđenjima prvostupanjskog suda, proizlazi da su S. I. i A. I. zajednički poslovno djelovali u ostvarenju prijenosa dionica s imena tužitelja na ime tuženice, pri čemu su, oboje, zanemarivali svoju obvezu izvršenja isplate prema tužiteljima, očito smatrajući da takva obveza niti ne postoji.

Dakle, tuženica bi i po osnovi odgovornosti za tuženikove neizvršene obveze iz konkretnih obveznopravnih odnosa prema tužiteljima, bila u obvezi namiriti utuženo potraživanje, pa ovaj sud prihvaća utemeljenja oba obveznopravna osnova na kojima prvostupanjski sud temelji svoj zaključak o osnovanosti tužbenog zahtjeva u dosuđenom dijelu. Pri tome je ovaj sud ocijenio da nema osnova, temeljem sadržaja spornog odnosa, odnosno osnove utuženja i iznijetih prigovora, osobito žalbenih, sadržajem obrazloženja ove odluke, ulaziti u sadržaj odnosa između I. S. i tužitelja, temeljem sklopljenog ugovora o zastupanju (nalogu).

Po ocjeni ovog suda, za pravilno presuđenje bilo je potrebno pravilno kategorizirati sadržaj ovlasti osoba iz čl.5. st.1.toč.2. Zakona o pretvorbi kao osobno neprenosivog ili eventualno prenosivog (prometnog) prava, a na koje okolnosti sudionici tog odnosa temelje svoja prava koja su predmetom ovog postupka. To pitanje svakako je važno za jedinstvenu primjenu prava u takvim odnosima na području RH.

Nadalje, kao sporno pitanje javlja se pitanje odgovornosti jednog bračnog druga (supružnika) za obveze drugog bračnog druga (solidarne), ukoliko takva obveza nije izričito zakonom propisana, ali je pravni posao iz kojeg proistječe dugovanje, usmjeren na stjecanje imovine koja ulazi u bračnu stečevinu, pri čemu je bračni drug, kojeg se tereti na solidarnu odgovornost s bračnim drugom koji je izravni dužnik, upoznat s osnovom zaduženja, te ju je odobrio, odnosno od toga prihvaća ostvarenu korist (sve u smislu primjene odredbe čl. 287. ZBPO-a).

Radi navedenoga, ovaj sud je temeljem odredbe čl.382.st.2. ZPP-a dopustio reviziju u ovom predmetu (jer su glede navedenih materijalnopravnih pitanja moguća i drugačija tumačenja).

Tuženica odluku o troškovima postupka u žalbi pobija očito samo za slučaj uspjeha žalbe u glavnoj stvari, jer ne pobija način obračuna i visinu pojedinih troškova, kao niti kriterije dosuđenja naknade troškova postupka.

Radi navedenoga, ovaj sud je temeljem odredbe čl.380.toč.2. ZPP-a odbio žalbu tuženice na odluku o troškovima postupka i u tom dijelu potvrdio prvostupanjsko rješenje.

Naknadu troška odgovora na žalbu ovaj sud tužiteljima nije dosudio, jer taj

trošak nije bio potreban (čl.155.ZPP-a).

U Varaždinu, dne 12.rujna 2007.g.

PREDSJEDNIK VIJEĆA:
Dubravka Vinceković.v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 67/02-2

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Borisa Guttmanna, kao predsjednika vijeća, te Vlatke Potočnjak-Radej, Marijana Ramušćaka, Petra Milasa i Gordane Gasparini, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja C. i. d.d. V., zastupan po punomoćniku R. Ž., odvjetniku iz Z., protiv tuženika GP Z. d.d. V., zastupan po punomoćniku mr. Z. K., odvjetniku iz Z., radi upisa u knjigu dionica, rješavajući reviziju tužitelja izjavljenu protiv pravomoćne presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 25. kolovoza 1998. godine, br. Pž 2512/98, kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Varaždinu od 15. svibnja 1998. godine, br. P 462/97, u sjednici održanoj 27. lipnja 2002. godine,

r i j e š i o j e:

Revizija se prihvaća kao osnovana, ukida se presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 25. kolovoza 1998. godine, br. Pž 2512/98 i presuda Trgovačkog suda u Varaždinu od 15. svibnja 1998. godine, br. P 462/97, te predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev, koji glasi:

"Nalaže se tuženiku GP Z. d.d. V., da izvrši upis tužitelja C.i. d.d. V., u svoju knjigu dionica kao dioničara 7.608 osnivačkih redovnih dionica na ime serije "A", te da tužitelju plati troškove parničnog postupka, a sve u roku od 8 dana pod prijetnjom ovrhe".

Istom presudom obvezan je tužitelj tuženiku naknaditi parnični trošak u iznosu od 198.000,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je kao neosnovana žalba tužitelja i u cijelosti potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude tužitelj je pravovremeno izjavio dopuštenu reviziju pozivom na revizijski razlog pogrešnu primjenu materijalnog

prava. Predložio je da preinakom nižestupanjskih presuda tužbeni zahtjev bude u cijelosti prihvaćen kao osnovan.

Tuženik je odgovorio na reviziju i predložio da revizija bude odbijena.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske nije se izjasnio o reviziji.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se obveže tuženika da na ime tužitelja kao dioničara, u svojoj knjizi [dionica](#) izvrši [upis](#) 7.608 osnivačkih [dionica](#), koje je na tužitelja prenio C.-holding d.d. V.

Nižestupanjski sudovi odbili su tužbeni zahtjev iz razloga, što C. holding d.d. V. (sada: I.p. d.d. V.) prema odredbama Pravila tuženika nije, bez suglasnosti Upravnog odbora tuženika mogao na tužitelja kao treću osobu prenijeti dionice, na kojima je kao dioničar [upisan](#) kod tuženika.

Tijekom postupka tužitelj je ukazivao da u času (prosinac 1992. godine) kada je Upravni odbor C. holding donio odluku o prijenosu [dionica](#) na tužitelja, nisu bili na snazi odredbe Pravila na koja se sudovi pozivaju, već odredbe Statuta tuženika, koje su drugačije regulirale pitanje prijenosa [dionica](#) na drugu osobu.

Prvostupanjski je sud propustio pribaviti Statut tuženika koji je bio na snazi u odnosno vrijeme, te kroz odredbe tog pravnog akta ocijeniti pravilnost prijenosa [dionica](#) u knjizi [dionica](#) tuženika, sa imena I.p. d.d. na ime tužitelja.

Odgovarajući na žalbeni navod tužitelja, da je prvostupanjski sud propustio izvršiti uvid u Statut tuženika, koji je bio na snazi u odnosno vrijeme, u razlozima drugostupanjske presude se navodi da su "odredbe Statuta od 29. prosinca 1992. godine sa izmjenama i dopunama izvršenim dana 12. siječnja 1993. godine, te 13. svibnja 1994. godine priklopljene spisu pod nazivom Pravila građevinskog poduzeća Z. dioničko društvo...".

S razlogom revident u reviziji ističe da razlozi drugostupanjske presude, u navedenom dijelu nisu jasni, čime se revizija sadržajno poziva na bitnu povredu parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 13. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92 i 112/99 – dalje: ZPP) počinjenu kod drugostupanjskog suda.

Spisu, naime, prileže Pravila GP Z. d.d. V. donesena 29. prosinca 1992. godine, koja sadrže izmjene i dopune donesene Odlukama Skupštine tuženika od 12. siječnja 1993. i 13. svibnja 1994. godine, tako da nije jasno kako je pitanje prijenosa [dionica](#) bilo regulirano odredbama koje su bile na snazi krajem prosinca 1992. godine.

Iz izloženih razloga revizija se pokazuje osnovanom, pa je zato valjalo riješiti kao u izreci (čl. 394. st. 1. i 395. st. 1. ZPP).

U nastavku će prvostupanjski sud pribaviti Statut odnosno Pravila tuženika koja su bila na snazi krajem 1992. godine, te kroz tada važeće odredbe Statuta odnosno Pravila ocijeniti pravilnost prijenosa [dionica](#) u knjizi tuženika sa imena

C. holding d.d. V. na ime tužitelja i u skladu s tim ponovno odlučiti o tužbenom zahtjevu.

U Zagrebu, 27. lipnja 2002. godine

Predsjednik vijeća:
Boris Guttmann, v. r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 138/02-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan kao predsjednice vijeća, te Jakoba Miletića, Vjere Delić, dr. Ivana Kaladića i Gordane Matasić-Špoljarić kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja C. I. A. B., Austrija, koga zastupa punomoćnik R. Ž., odvjetnik u Z., protiv tuženika N. d.d. N., radi isplate, odlučujući o reviziji tuženika protiv pravomoćne presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 23. ožujka 1999. godine broj PŽ-854/99, kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Osijeku od 1. prosinca 1998. godine broj P-705/98-25, u sjednici vijeća održanoj dana 18. veljače 2004. godine,

p r e s u d i o j e:

I. Odbija se revizija kao neosnovana.

II. Tužitelju se ne dosuđuje trošak odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Drugostupanjskom presudom potvrđena je presuda suda prvog stupnja kojom je obvezan tuženik omogućiti tužitelju uvid u cijelu [knjigu dionica](#) i naknaditi mu trošak postupka u iznosu od 152.693,00 kn.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tuženik zbog pogrešne primjene materijalnog prava i bitne povrede odredaba parničnog postupka s prijedlogom da revizijski sud ukine obje nižestupanjske presude i predmet vrati na ponovno suđenje prvostupanjskom sudu.

Tužitelj u odgovoru predlaže da sud odbije reviziju kao neosnovanu i traži trošak odgovora na reviziju.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske nije se izjasnilo o podnesenoj reviziji.

Revizija je neosnovana.

Ne postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99 i 117/03 – dalje ZPP) na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti temeljem odredbe čl. 386. ZPP.

U nižestupanjskim presudama navedeni su jasni i razumljivi razlozi o odlučnim činjenicama, drugostupanjski sud ocijenio je žalbene navode koji su važni za donošenje odluke u ovom predmetu pa ne postoji ni bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 13. ZPP te odredbe čl. 354. st. 1. ZPP u svezi čl. 375. st. 1. ZPP na koju ukazuje revident.

Nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su prihvatili tužbeni zahtjev jer iz rezultata provedenog postupka proizlazi da tuženik tužitelju kao dioničaru nije omogućio uvid u [knjigu dionica](#) što je bio dužan odredbom čl. 226. st. 5. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93, 34/99 – dalje ZTD) pa kako mu to pravo uvida u [knjigu dionica](#) tuženik nije omogućio ni prije, a ni tijekom ovog sudskog postupka, to tužitelj ima pravo na sudsku zaštitu svog zakonom propisanog prava.

Revizijski navod da je tužitelj podneskom od 20. studenog 1997. godine u ovom postupku prvi put zatražio omogućavanje uvida u [knjigu dionica](#) proturječi navodu revidenta da tužitelj nikada tuženiku nije podnio društvu zahtjev za uvid u [knjigu dionica](#), ali istovremeno ukazuje i na pogrešno utvrđeno činjenično stanje zbog kojeg razloga se međutim revizija ne može izjaviti (čl. 385. st. 3. ZPP) te se ovaj sud ne osvrće na te revizijske navode.

Revizijski navod da je tuženik udovoljio dijelu tužbenog zahtjeva na [upis](#) tužitelja u [knjigu dionica](#) prije podnošenja tužbe nije od značaja za donošenje zakonite i pravilne odluke u ovom predmetu, jer iz podataka u spisu proizlazi da je o toj činjenici tuženik obavijestio tužitelja tek nakon podnošenja tužbe sudu, a dokaze da je u tom dijelu ispunio tužbeni zahtjev doprinio je tijekom trajanja postupka nakon čega je u tom dijelu tužitelj povukao tužbu, pa su neosnovani revizijski navodi da bi tužitelj trebao tuženiku naknaditi trošak postupka, jer za to nisu ispunjeni uvjeti predviđeni odredbom čl. 158. ZPP.

Tužbeni zahtjev nije "preuranjen" kako to pogrešno tvrdi revident, jer tuženik usprkos zahtjeva tužitelja nije mu omogućio uvid u [knjigu dionica](#), te sukladno odredbi čl. 154. st. 1. ZPP tužitelj ima pravo na trošak postupka, koji je dosuđen tužitelju primjenom odredbe čl. 155. ZPP pa je neosnovana revizija i glede odluke o trošku postupka.

Iz iznesenih razloga se nije ostvario revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava te je primjenom odredbe čl. 393. ZPP revizija odbijena kao neosnovana.

Tužitelju nije dosuđen trošak odgovora na reviziju, jer ta parnična radnja nije bila potrebna radi vođenja parnice (čl. 155. st. 1. ZPP).

U Zagrebu, 18. veljače 2004. godine.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 160/03-4

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A I R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, te Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, Gordane Matasić-Špoljarić i mr. sc. Andrije Erakovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Hrvatski fond za privatizaciju, kojeg zastupa temeljem punomoći Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, protiv tuženih 1. V. S. iz Z., kojeg zastupa punomoćnik A. P., odvjetnik iz Z., 2. A. M. iz V. G., kojeg zastupa punomoćnica J. N., odvjetnica iz Z., 3. S. R. iz Z., kojeg zastupa punomoćnik B. M., odvjetnik iz Z. i 4. H. A.-A.-B. d.d. Z., radi utvrđenja ništavosti ugovora i radi upisa dionica, odlučujući o reviziji tužitelja protiv pravomoćne presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Pž-3815/03-2 od 22. srpnja 2003. godine, kojom je potvrđena presuda i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu broj: P-8850/02 od 08. travnja 2003. godine, u sjednici održanoj dana 04. veljače 2004. godine

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja se odbija u dijelu u kojem se pobija presudu Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Pž-3815/03-2 od 22. srpnja 2003. godine u dijelu kojim je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu broj: P-8850/02 od 08. travnja 2003. godine u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev koji glasi: "Nalaže se C. B. d.d. Z. i S. d. a. d.d. Z., da 86.979 dionica koje su u Knjizi dionica i depozitoriju upisane na četvrtotuženika H. A. A. B. d.d. Z., upiše kao dionice tužitelja Hrvatskog fonda za privatizaciju".

r i j e š i o j e:

I. Revizija tužitelja djelomično se prihvaća i ukida presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Pž-3815/03-2 od 22. srpnja 2003. godine i presuda Trgovačkog suda u Zagrebu broj: P-8850/02 od 08. travnja 2003. godine u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev:

-da se utvrdi ništavim Ugovor o prijenosu dionica sklopljen 14. prosinca 1995. godine između drugo tuženika A. M. i prvo tuženika V. S. o prijenosu 25.275 dionica trgovačkog društva C. B. d.d. Z.,

- da se utvrdi ništavim Ugovor o prijenosu [dionica](#) sklopljen 14. prosinca 1995. godine između treće tuženika S. R. i prvo tuženika V. S. o prijenosu 70.479 [dionica](#) trgovačkog društva C. B. d.d. Z.,

- da su tuženici V. S., A. M. i S. R. dužni priznati da je tužitelj Hrvatski fond za privatizaciju vlasnik 41.612 [dionica](#) C. B. d.d. Z. i trpjeti [upis dionica](#) u depozitorij na ime tužitelja Hrvatskog fonda za privatizaciju,

- da je tužitelj dužan tuženicima V. S., A. M. i S. R. naknaditi parnični trošak i u tom dijelu predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

II. Revizija tužitelja djelomično se odbacuje kao nedopuštena u dijelu u kojem se pobija presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-3815/03-2 od 22. srpnja 2003. godine u dijelu u kojem je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu broj: P-8850/02 od 08. travnja 2003. godine kojom je odbijen tužbeni zahtjev:

- da se utvrdi ništavim Ugovor o kreditu i Sporazum o osiguranju novčane tražbine prijenosom vlasništva nekretnine i prijenosom [dionica](#) broj 34/2002 od 11. siječnja 2002. godine sklopljen između četvrto tuženika, M. S., K. S. i prvo tuženika L. S. u dijelu koji se odnosi na prijenos fiducijarnog vlasništva 86.979 [dionica](#) C. B. d.d. Z. na četvrto tuženika,

- da je tužena H. A. A. B. d.d. Z. dužna priznati da je tužitelj vlasnik 41.612 [dionica](#) C. B. d.d. Z. i trpjeti [upis dionica](#) u depozitorij na ime tužitelja, te

- u dijelu u kojem je tužitelju naloženo da tuženoj H. A. A. B. d.d. Z. naknadi parnični trošak u iznosu od 2.500,00 kn.

III. Revizija tužitelja izjavljena protiv drugostupanjske presude u dijelu kojim je potvrđeno rješenje suda prvog stupnja o odbijanju prijedloga za određivanje privremene mjere odbacuje se kao nedopuštena.

IV. Odluka o trošku drugostupanjskog suda kojom je tuženik S. R. odbijen sa zahtjevom za naknadu troškova žalbenog postupka ostaje neizmijenjena.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev da se utvrdi ništavim ugovor o prijenosu 25.275 [dionica](#) trgovačkog društva C. B. d.d. Z. sklopljen između tuženih V. S. i A. M. dana 14. prosinca 1995. godine i ugovor sklopljen istog dana između tuženika V. S. i S. R. o prijenosu 70.479 [dionica](#) istog trgovačkog društva. Odbijen je i tužbeni zahtjev da se utvrdi ništavim Sporazum o osiguranju novčane tražbine prijenosom vlasništva nekretnine i prijenosom [dionica](#) broj 34/2002 od 11. siječnja 2002. godine sklopljen između tuženika V. S. i tužene H. A. A. B. d.d. Z. (a pored njih ugovorne strane su i M. S. iz Z. i L. S. iz Z.) u dijelu koji se odnosi "na prijenos fiducijarnog vlasništva 86.979 [dionica](#) C. B. d.d. Z. na četvrto tuženika". Istom presudom odbijen je i tužbeni zahtjev da su tuženici dužni priznati da je tužitelj vlasnik 41.612 [dionica](#) C. B. d.d. Z. i da su dužni trpjeti [upis dionica](#) u depozitorij na ime tužitelja, kao i

tužbeni zahtjev da se naloži C. B. d.d. Z. i S. d. a. d.d. Z. da 86.979 [dionica](#) koje su u knjizi [dionica](#) i depozitoriju [upisane](#) na tuženika H. A. A. B. d.d. Z. upišu kao dionice tužitelja.

Tužitelju je naloženo da naknadi parnični trošak tuženiku V. S. u iznosu od 148.696,00 kn, tuženiku A. M. iznos od 123.830,00 kn, tuženiku S. R. 247.660,00 kn i tuženjoj H. A. A. B. d.d. Z. 2.500,00 kn.

Rješenjem sadržanim u presudi odbijen prigovor tuženih da sud nije stvarno nadležan i prijedlog tužitelja za određivanjem privremene mjere.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužitelja i potvrđene su presuda i rješenje suda prvog stupnja, te je ujedno tuženik S. R. odbijen sa zahtjevom za naknadu troškova žalbenog postupka.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude i rješenja reviziju je izjavio tužitelj zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se presude i rješenje nižih sudova ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen, a ni nadležni državni odvjetnik, kojem je revizija dostavljena temeljem čl. 390. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99 i 117/03 - dalje ZPP), nije se izjasnio o sadržaju revizije.

Revizija tužitelja djelomično nije osnovana.

Nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP, na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti (čl. 386. ZPP).

Pravilno su postupili niži sudovi kada su odbili tužbeni zahtjev da se naloži C. B. d.d. Z. i S. d. a. d.d. Z. da 86.979 [dionica](#) (koje su u knjizi [dionica](#) i depozitoriju [upisane](#) na ime tužene H. A. A. B. d.d. Z.) upišu kao dionice tužitelja. Neosnovanost ovog tužbenog zahtjeva proizlazi iz sadržaja same tužbe, jer tužitelj i ne predlaže da sud donese presudu kojom će tuženicama naložiti izvršenje ove činidbe. Tužitelj predlaže da sud donese presudu kojom će na činidbu ([upis](#) u [knjigu dionica](#) i u depozitorij) obvezati dvije pravne osobe (dva dionička društva, C. B. d.d. Z. i S. d. a. d.d. Z.) koje nisu stranke u ovom parničnom postupku. Takav tužbeni zahtjev stoga nije osnovan prema tuženicama V. S., A. M. i S. R.

Revizija tužitelja djelomično je osnovana.

Pogrešno su sudovi nižeg stupnja primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev protiv tuženih V. S., A. M. i S. R. za utvrđenje da su ništavi ugovori o prijenosu [dionica](#) sklopljeni dana 14. prosinca 1995. godine, jedan između tuženika V. S. i tuženika A. M., a drugi između V. S. i S. R., a zbog čega su relevantne činjenice ostale nepotpuno utvrđene.

U postupku je utvrđeno da su tuženik V. S. i tuženik A. M. sklopili ugovor o

prijenosu [dionica](#), kojim A. M. prenosi V. S. 25.275 [dionica](#) trgovačkog društva C. B. d.d. Z., koje dionice je tuženik A. M. stekao na temelju predugovora zaključenih s malim dioničarima prema popisu malih dioničara od rednog broja 1.do 196., a koji popis predstavlja sastavni dio ugovora. Na ugovoru je navedeno da je zaključen dana 14.prosinca 1995.godine, ali je javni bilježnik potvrdio da je A. M. pred njim potpisao taj ugovor dana 24.studenog 1999.godine. Utvrđeno je također da su tuženik V. S. i tuženik S. R. zaključili ugovor o prijenosu 70.479 [dionica](#) istog društva, koji sadrži iste klauzule i na kojem je također označen datum 14.prosinca 1995.godine, ali je javni bilježnik potvrdio da je S. R. pred njim potpisao ugovor dana 26.studenog 1999.godine. Sudovi nižeg stupnja stoga zaključuju da su ti ugovori zaključeni dana 24.studenog 1999.godine, odnosno 26.studenog 1999.godine kada su ovjereni od strane javnog bilježnika. Tuženik V. S. je temeljem tih ugovora stekao 95.754 dionice, a sudovi nižeg stupnja utvrđuju da je od toga "otplaćeno 43.941 [dionica](#), a 51.813 [dionica](#) nisu otplaćene i tužitelj je već došao u vlasništvo navedenih [dionica](#)", te da su dionice "otplaćivane u 1995.godini pa sve do 2000.godine". Također je utvrđeno da je trgovačko društvo (izdatnik [dionica](#)) C. B. d.d. Z. [upisano](#) kao dioničko društvo (nakon pretvorbe) u sudski registar dana 08. lipnja 1998. godine.

U obrazloženju presuda sudova nižeg stupnja navodi se da ugovori o prijenosu [dionica](#) nisu ništavi jer se prema čl. 21d. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", br. 19/91, 83/92, 94/93, 2/94 i 9/95, dalje: Zakon o pretvorbi) neotplaćene dionice prenose ugovorom koji se u obliku javno ovjerene isprave sklapa između prenositelja i stjecatelja, s tim da se ne mogu prenositi prije [upisa](#) dioničkog društva u sudski registar. Ugovori su sklopljeni dana 24.11.1999., odnosno 26.11.1999. godine kada su i ovjereni, a ne dana 14.12.1995. godine kako je navedeno na samim ugovorima. Sklopljeni su dakle nakon [upisa](#) dioničkog društva u sudski registar (08.06.1998. godine) i ovjereni su, pa prema pravnom shvaćanju nižih sudova nisu ništavi.

Neotplaćene dionice kupljene na obročnu otplatu može, u smislu čl. 21c. Zakona o pretvorbi, prenijeti njihov imatelj na druge osobe sukladno uvjetima propisanim tim Zakonom i statutom dioničkog društva, ali ne prije [upisa](#) dioničkog društva u sudski registar. Takve dionice se prenose ugovorom koji se sklapa između prenositelja i stjecatelja u obliku javno ovjerene isprave. U ugovoru se uz ostalo moraju navesti: tvrtka i sjedište dioničkog društva čije se neotplaćene dionice prenose, broj pod kojim je društvo [upisano](#) u sudski registar; nominalna vrijednost neotplaćenih [dionica](#); ukupan broj neotplaćenih [dionica](#) koje se prenose s naznakom ukupne nominalne vrijednosti tih [dionica](#); serijski i kontrolni brojevi [dionica](#) koje se prenose; broj ugovora sklopljenog s Hrvatskim fondom za privatizaciju, na temelju kojeg je u postupku pretvorbe društvenog poduzeća prvi imatelj [dionica](#) izvorno stekao neotplaćene dionice koje su predmet prijenosa (čl. 21.d. Zakona o pretvorbi).

Odredbom čl. 21.f. Zakona o pretvorbi izričito je propisano: "Ništav je ugovor o prijenosu neotplaćenih [dionica](#) sklopljen suprotno odredbama ovoga Zakona".

Sudovi nižeg stupnja su se u suštini bavili samo pitanjem jesu li ugovori o

prijenosu [dionica](#) ovjereni i jesu li sklopljeni nakon [upisa](#) dioničkog društva u sudski registar, pa je očito prema njihovom pravnom shvaćanju za valjanost ugovora to dovoljno. Iz citiranih zakonskih odredbi (čl. 21c. i 21d.) proizlazi međutim da mora biti ispunjeno više pretpostavki i to: 1.prenositelj takvih [dionica](#) mora biti "njihov imatelj", 2. dionice se mogu prenositi nakon [upisa](#) društva u sudski registar, 3. ugovor mora biti sklopljen u obliku javno ovjerene isprave. Pored toga propisano je da u ugovoru mora biti navedeno: 1.tvrtka i sjedište dioničkog društva čije se neotplaćene dionice prenose, 2.broj registarskog uložka toga društva, 3.nominalna vrijednost neotplaćenih [dionica](#), 4.ukupan broj neotplaćenih [dionica](#) koje se prenose s naznakom ukupne nominalne vrijednosti tih [dionica](#), 5.serijski i kontrolni brojevi [dionica](#) koje se prenose, 6.broj ugovora sklopljenog s Hrvatskim fondom za privatizaciju s prvim imateljem koji je izvorno stekao neotplaćene dionice.

Sudovi nižeg stupnja nisu cijenili sadržaj sklopljenih ugovora u smislu tih zakonskih odredbi, tj. nisu dali svoju ocjenu o tome sadrže li sporni ugovori sve te elemente koji se traže za njihovu valjanost.

Materijalno pravo je pogrešno primijenjeno i zbog toga što nižestupanjski sudovi nisu cijenili pravilnost ovjere spornih ugovora primjenom odredbi Zakona o javnom bilježništvu ("Narodne novine", br. 78/93 i 29/94, dalje: ZJB). Javno bilježnička služba sastoji se, između ostalog, i u službenom ovjeravanju privatnih isprava (čl. 2. st. 1. ZJB), a prema čl. 77. st. 3. ZJB ovjera, s pozivom na poslovni broj zapisnika ili [upisnika](#) o ovjerama i potvrdama, stavit će se na izvornom pismenu uz naznaku na koji je način utvrđena istovjetnost te dodatak da je potpis ili rukoznak istinit, i uz datum, potpis i službeni pečat javnog bilježnika. Zbog pogrešnog pravnog pristupa sve relevantne činjenice za primjenu te zakonske odredbe nisu utvrđene, posebno da li je ovjera stavljena na izvornom pismenu (u ovom slučaju na ugovorima o prijenosu [dionica](#) sklopljenim dana 14. prosinca 1995. godine između V. S. i A. M. te između V. S. i S. R.).

Revizija tužitelja djelomično nije dopuštena.

U tužbi je istaknut i tužbeni zahtjev (koji je presudama sudova nižeg stupnja odbijen) da se utvrdi ništavost dijela ugovora o kreditu od 11.01.2002.godine i to onaj dio kojim je radi osiguranja tražbine banke po osnovi vraćanja kredita ugovoreno, između ostalog, prijenos 86.979 [dionica](#) društva C. B. d.o.o. Z. Ugovor je potpisao i tuženik V. S. po punomoćniku i to kao "fiducijarni dužnik", pa je dakle između tuženika V. S. i tužene H. A. A. B. d.d. Z. sklopljen ugovor o prijenosu [dionica](#) radi osiguranja.

U parnici o tom tužbenom zahtjevu primjenjuju se pravila o postupku u trgovačkim sporovima u smislu čl. 489. toč. 1. ZPP jer su i tužitelj i tužena banka prema kojoj je taj tužbeni zahtjev usmjeren pravne osobe. Pravila o postupku trgovačkim sporovima primjenjuju se i kada uz te osobe kao suparničari iz čl. 489. st. 1. toč. 1. ZPP sudjeluju i druge fizičke i pravne osobe (čl. 491. ZPP), a tužena banka i tuženik V. S. jesu što se tiče toga tužbenog zahtjeva takvi suparničari, što više oni su i jedinstveni suparničari u smislu čl. 201. ZPP, jer se spor može prema njima riješiti samo na jednak način (ugovor je ništav ili nije

ništav u odnosu na obje ugovorne strane).

Kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio (čl. 40. st. 2. ZPP). U konkretnom slučaju u tužbi je kao vrijednost predmeta spora navedena svota od 2.000.000,00 kn, a u ovom slučaju vrijednost se određuje, u smislu čl. 37. ZPP, prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva, jer je u tužbi istaknuto više tužbenih zahtjeva koji se ne temelje na istoj činjeničnoj osnovi (tri zahtjeva za utvrđenje ništavosti tri ugovora o prijenosu [dionica](#) i najmanje još jedan zahtjev na činidbu), a osim toga određivanje vrijednosti predmeta spora zbrajanjem zahtjeva ne dolazi u obzir kod subjektivne kumulacije, pa vrijednost predmeta ne prelazi 500.000,00 kn, koja svota se dobije dijeljenjem označene svote od 2.000.000,00 kn s brojem četiri, koliko ima tuženih i tužbenih zahtjeva.

Prema čl. 497. ZPP revizija u trgovačkim sporovima nije dopuštena ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 500.000,00 kn, što znači da revizija nije dopuštena u odnosu na dio nižestupanjskih presuda kojim je odlučeno o tužbenom zahtjevu protiv tuženika H. A. A. B. d.d. Z. i tuženika V. S. ukoliko se tiče utvrđenja ništavim dijela Ugovora o kreditu i Sporazuma o osiguranju novčane tražbine broj 34/2002 od 11. siječnja 2002. godine.

Revizija nije dopuštena ni u dijelu u kojem se pobija presuda suda drugog stupnja u dijelu u kojem je potvrđeno prvostupanjsko rješenje o odbijanju prijedloga za osiguranje određivanjem privremene mjere, jer prema čl. 12. Ovršnog zakona ("Narodne novine", br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03 i 194/03) u ovršnom postupku i postupku osiguranja revizija nije dopuštena.

Valjalo je zbog tih razloga temeljem čl. 393. ZPP reviziju djelomično odbiti kao neosnovanu, temeljem čl. 395. st. 2. ZPP reviziju djelomično prihvatiti kao osnovanu, te djelomično ukinuti nižestupanjske presude i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, a temeljem čl. 392. ZPP reviziju djelomično odbaciti kao nedopuštenu.

U ponovljenom postupku prvostupanjski sud će raspraviti sporna pitanja na koja je ukazano te će radi utvrđivanja činjenice kada su sporni ugovori o prijenosu [dionica](#) potpisani i jesu li ovjereni na propisani način izvršiti uvid u izvornik tih ugovora, posebno radi utvrđenja nalazi se ovjera na samom izvorniku u smislu čl. 77. st. 3. ZJB, a nakon toga će odlučiti o potrebi saslušanja na te okolnosti osoba koje su ugovore potpisale i eventualno javnih bilježnika koji su ih ovjerali. Potrebno je također utvrditi jesu li tuženici A. M. i V. S. bili imatelji [dionica](#) u vrijeme sklapanja spornih ugovora, pri čemu treba imati u vidu da nisu mogli steći dionice na temelju predugovora s malim dioničarima, ako su ti predugovori bili ništavi u smislu odredbe čl. 21f. Zakona o pretvorbi. S obzirom na utvrđenje prvostupanjskog suda da je dio [dionica](#) koje su predmet spornih ugovora otplaćen i da su otplaćivane u 1995. godini pa sve do 2000. godine, potrebno je točno utvrditi koje su dionice bile otplaćene na dan zaključenja spornih ugovora, a koje nisu bile otplaćene.

U Zagrebu, 4. veljače 2004. godine

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 124/05-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Ivica Crnića, kao predsjednika vijeća, te Damira Mratovića, Ljubice Munić, mr.sc. Olge Jelčić i mr.sc. Lucije Čimić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari I-tužitelja L. B. iz Z., II-tužitelja J. I. iz Z. i III-tužitelja B. K. iz Z., svi zastupani po punomoćniku M. B., odvjetniku iz Z., protiv tuženika P.-t. d.d. Z., zastupanog po punomoćniku K. Č., odvjetnici iz Z., radi utvrđenja ništavosti, podredno pobijanja i radi privremene mjere, odlučujući o reviziji I-tužitelja L. B. izjavljenoj protiv presude i rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 22. siječnja 2002. godine, br. PŽ 6191/01, kojom je potvrđena presuda i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu od 6. srpnja 2001. godine, br. P 577/01, u sjednici održanoj dana 16. veljače 2006. godine,

p r e s u d i o j e:

Revizija I-tužitelja L. B. izjavljena protiv presude odbija se kao neosnovana.

r i j e š i o j e:

Revizija I-tužitelja izjavljena protiv rješenja odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja odbijen je tužbeni zahtjev I do III-tužitelja, da se utvrđuju ništavim sve odluke redovne glavne skupštine tuženika održane 22.12.2000. godine, pojedinačno navedene u izreci presude ili da se iste odluke donesene na toj skupštini ponište. Ujedno je nalaženo tužiteljima da solidarno naknade tuženiku troškove parničnog postupka u iznosu od 15.754,00 kn.

Rješenjem prvostupanjskog suda odbijen je prijedlog I-tužitelja L. B. za određivanje privremene mjere.

Presudom suda drugog stupnja odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana i potvrđena je prvostupanjska presuda i prvostupanjsko rješenje.

Protiv drugostupanjske presude i rješenja I-tužitelj L. B. izjavio je reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, te predlaže da se presuda i rješenje ukinu.

Revizija izjavljena protiv presude nije osnovana, a protiv rješenja je nedopuštena.

U postupku pred nižim sudovima nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92 i 112/99 – dalje ZPP) na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti temeljem odredbe čl. 386. ZPP, a ni materijalno pravo nije pogrešno primijenjeno.

Tužitelj, iako navodi u reviziji da istu podnosi iz razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka, iz obrazloženih razloga revizije proizlazi da zapravo pobija drugostupanjsku presudu samo zbog pogrešne primjene materijalnog prava i to odredbe čl. 226. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93 – dalje ZTD). Ta odredba (st. 1., st. 2. i st. 3.) glasi: „1. Dionice koje glase na ime upisuju se u knjigu dionica društva s oznakom imena, prebivališta, odnosno tvrtke i sjedišta imatelja dionica. 2. U odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar koji ima dionicu što glasi na ime samo onaj tko je upisan u knjizi dionica. 3. Ako je netko po mišljenju društva neopravdano upisan u knjizi dionica kao dioničar, društvo može brisati upis samo onda ako je prije toga o tome obavijestio dioničara i dalo mu primjereni rok za prigovor. Ako dioničar prigovori nakanjenome brisanju u roku koji mu je dan, ne može ga se brisati iz knjige dionica.“

Tužitelj smatra da je tuženik zbog netočnog stanja u knjizi dionica i pogreškama u knjiženju portfeljnih dionica kreirao dodatno pravo glasa u korist nekih dioničara i tako na spornog glavnoj skupštini osigurao većinu, iako stvarno stanje vlasništva dionica nije u skladu s upisom u knjizi dionica.

Niži sudovi su zauzeli pravno stajalište da ne postoji razlog ništavosti kao ni poboynosti donesenih odluka na glavnoj skupštini, jer u smislu odredbe čl. 226. ZTD u odnosu na društvo vrijedi kao dioničar dionice koja glasi na ime onaj tko je upisan u knjigu dionica, a u postupku je utvrđeno da su na glavnoj skupštini donesene odluke glasovanjem dioničara onih dionica koje su upisane u knjizi dionica.

Ako je netko neopravdano upisan kao dioničar, može ga brisati samo društvo, nakon što provede propisani postupak.

Dakle, prema odredbi čl. 226. ZTD za ostvarenje prava glasa u društvu mjerodavno je stanje upisa u knjizi dionica a ne stvarno stanje. Zbog toga se ne mogu uspješno pobijati odluke glavne skupštine na kojoj bi sudjelovale osobe upisane u knjizi dionica, iako je stvarno stanje drugačije, sve dok društvo u propisanom postupku ne bi brisalo upis, pa i na zahtjev dioničara koji ima za to pravni interes.

Kako se pobijane presude nižih sudova temelje na pravilnoj primjeni

materijalnog prava, valjalo je reviziju I-tužitelja L. B. odbiti kao neosnovanu temeljem odredbe čl. 393. ZPP.

Revizija izjavljena protiv drugostupanjskog rješenja o privremenoj mjeri nije dopuštena, jer se ta mjera određuje prema pravilima ovršnog postupka koji ne dopušta reviziju kao pravni lijek.

Valjalo je stoga odbaciti reviziju I-tužitelja izjavljenu protiv rješenja kao nedopuštenu temeljem odredbe čl. 400. ZPP odgovarajućom primjenom odredbe čl. 392. ZPP.

U Zagrebu, 16. veljače 2006. godine

Predsjednik vijeća:
Ivica Crnić, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 236/04-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, te Vjere Delić, dr. sc. Ivana Kaladića, Gordane Matasić-Špoljarić i mr. sc. Andrije Erakovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. M. iz K., kojeg zastupa punomoćnik D. R., odvjetnik iz Z., protiv tuženika T. d.d. Z., radi isplate, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Zagrebu broj: Gž-10014/98-2 od 27. srpnja 1999. godine, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zagrebu broj: P-5674/95 od 07. svibnja 1998. godine, u sjednici održanoj dana 17. ožujka 2004. godine,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužitelja i potvrđena presuda suda prvog stupnja kojom je odbijen tužbeni zahtjev da je tuženik dužan platiti tužitelju iznos od 20.000 DEM u kunskoj protuvrijednosti po tečaju na dan zaključenja glavne rasprave sa zateznom kamatom.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tužitelj zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se presude nižih sudova ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen, a ni nadležni državni odvjetnik, kojem je revizija dostavljena temeljem čl. 390. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99 i 117/03 - dalje ZPP), nije se izjasnio o sadržaju revizije.

Revizija nije osnovana.

Nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP, na koje ovaj sud temeljem čl. 386. ZPP pazi po službenoj dužnosti.

Tužbeni zahtjev tužitelj temelji na ugovoru o kupoprodaji i prijenosu od 15.02.1994. godine, kojim je utvrđeno da je tužitelj imatelj [dionica](#) dioničkog društva S. k. d.d. Z. u nominalnom iznosu od 20.000 DEM. Tim ugovorom tužitelj se obvezao prodati i prenijeti dionice tuženiku za ugovorenu cijenu od 30.806.904 HRD (sada 30.806,90 kn). Ugovorom je određeno da je u pitanju posao preuzimanja društva S. k. d.d. Z. od strane tuženika s namjerom da stekne najmanje 51% ukupne nominalne vrijednosti [dionica](#), a ukoliko ne ostvari namjeru preuzimanja najkasnije do 15. veljače 1994. godine, ugovor se raskida. Tužitelj je preuzeo obvezu ovjeriti ugovor, predati ugovor o prodaji [dionica](#) i sve isprave koje se odnose na dionice i već otplaćene rate, omogućiti tuženiku nesmetano raspolaganje [dionica](#)ma i svim pravima koja proizlaze iz [dionica](#) te [upis](#) u [knjigu dionica](#).

Prema iskazu samog tužitelja njegova obveza je bila ugovor, koji mu je dostavio tuženik, potpisati, ovjeriti na općini i predati tuženiku. Prema utvrđenju prvostupanjskog suda to je tužitelj trebao učiniti istog dana 15.02.1994. godine, a što nije učinio. Ugovor je ovjeren dana 16.02.1994. godine pa već iz te činjenice proizlazi da tužitelj potpisani i ovjereni ugovor nije predao tuženiku prethodnog dana (15.02. 1994.). Osim toga, uvidom u popis ovjerenih ugovora dioničara dioničkog društva S. k. d.d. Z. predanih tuženiku (T. d.d. Z.) prvostupanjski sud utvrđuje da se na tom popisu ne nalazi sporni ugovor sklopljen između tužitelja i tuženika što upućuje na to da tužitelj nije predao ugovor.

S obzirom na tako utvrđene činjenice neosnovano se u reviziji navodi da su sudovi nižeg stupnja pogrešno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev, pri čemu treba reći da revident i ne obrazlaže revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava, već iznosi tvrdnje koje se tiču utvrđenih činjenica, a revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (čl. 385. st. 3. ZPP).

Točno je da je u spornom ugovoru određeno, kako se navodi u reviziji, da se isti sklapa pod raskidnim uvjetom, tj. pod uvjetom da tuženik do 15.02.1994. godine ne ostvari svoju namjeru preuzimanja najmanje 51% ukupne nominalne vrijednosti [dionica](#) i da uvjet nije nastupio, jer je tuženik do toga dana preuzeo više od 51% nominalnog iznosa svih [dionica](#). Ta činjenica međutim potkrjepljuje utvrđenje prvostupanjskog suda da su se dioničari kojima je tuženik ponudio otkup [dionica](#), a među kojima je bio i tužitelj, bili dužni izjasniti najkasnije do toga dana. Toga dana je moralo biti izvjesno je li tuženik preuzeo najmanje 51% nominalnog iznosa [dionica](#), jer je od toga ovisilo da li se već sklopljeni ugovori raskidaju ili ne, pa je logično da je tuženik uvjetovao da se ugovori potpišu,

ovjere i predaju najkasnije toga dana (15.02.1994.).

Prema odredbi čl. 32. st. 1. Zakon o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53791, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99, dalje: ZOO) ponuda je prijedlog za sklapanje ugovora učinjen određenoj osobi, koji sadrži sve bitne sastojke ugovora tako da bi se njegovim prihvaćanjem mogao sklopiti ugovor. Utvrđeno je da je tuženik sastavio i potpisao ugovor o kupoprodaji i prijenosu [dionica](#) i dostavio ga na potpis tuženiku (kao što je ugovore takvog sadržaja dostavio i drugim dioničarima društva S. k. d.d. Z.). Tužitelju je time učinjena ponuda u smislu te zakonske odredbe. Ponuda je prihvaćena kad ponuditelj primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu (čl. 39. st. 1. ZOO), a u ovom slučaju to je podrazumijevalo da tužitelj ugovor koji mu je dostavljen potpiše, ovjeri i preda tuženiku do određenog roka. Ponuda u kojoj je određen rok za njezino prihvaćanje obvezuje ponuditelja do isteka toga roka (čl. 37. st. 1. ZOO), a u ovom konkretnom slučaju utvrđeno je da je rok za prihvaćanje ponude određen s danom 15.02.1994. godine i da tužitelj do isteka toga roka nije izjavio na opisani način da prihvaća ponudu (dostavom tuženiku potpisanog i ovjerenog ugovora). Bitno je bilo u smislu čl. 72. st. 3. ZOO potpisati primjerak isprave namijenjen drugoj strani, a što podrazumijeva i da se dostavi drugoj strani kojoj je namijenjen. Tužitelj to nije učinio, pa ne postoji pravna osnova po kojoj bi imao pravo tražiti isplatu.

Valjalo je zbog tih razloga temeljem čl. 393. ZPP odbiti reviziju kao neosnovanu.

U Zagrebu, 17. ožujka 2004. godine

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 117/04-2
Gzz 337/03-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca dr. Ive Grbina, kao predsjednika vijeća, te Miroslave Vekić, Damira Mratovića, Ljubice Munić i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A.-R. d.o.o., u stečaju, Z., zastupan po stečajnom upravitelju Ž. K., a on po punomoćniku D. M., odvjetniku iz Z., protiv prvotuženika: A. – A. S. A. – T. P. L., zastupan po punomoćniku Z. T., odvjetniku iz Z., protiv drugotuženika: A. M. d.d. (A.) Z., zastupan po prokuristu M. G., radi pobijanja pravnih radnji stečajnog

dužnika i utvrđenja ništavosti, rješavajući zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske od 24. srpnja 2003. godine, br. G-DO-993/03. i reviziju tužitelja protiv pravomoćne presude i rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 29. travnja 2002. godine, br. I PŽ-6346/02., kojim su potvrđena presuda i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu od 11. lipnja 2002. godine, br. P-6971/00., u sjednici održanoj dana 20. siječnja 2005. godine,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se revizija tužitelja i zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske kao neosnovani protiv presude kojom je odbijen tužbeni zahtjev.

r i j e š i o j e:

Prihvataju se revizija tužitelja i zahtjev za zaštitu zakonitosti, te ukida rješenje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 29. travnja 2002. godine, br. I PŽ-6346/02. i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu od 11. lipnja 2002. godine, br. P-6971/00., kojim je odbačen zahtjev tužitelja pod III. i IV. izreke prvostupanjske odluke i u tom ukidnom dijelu predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja na utvrđenje da su ništavi sporazum od 23. prosinca 1998. godine o osiguranju tražbine zasnivanje založenog prava (hipoteke) sklopljen na zapisnik Općinskog suda u Zagrebu između stranaka kojim je tužitelj kao zalagodavatelj dopustio uknjižbu založnog prava na svojim nekretninama u k.o. J., kao i ugovor od 28. studenoga 1996. godine sklopljen između I-tuženika i II-tuženika kojim se II-tuženik obvezao od I-tuženika otkupiti paket od 12.940 [dionica](#) A. d.d. Z. za cijenu od 4,242.637 USA dolara.

Istom presudom prihvaćen je tužbeni zahtjev na utvrđenje da je bez učinka prema stečajnoj masi tužitelja sporazum od 23. prosinca 1998. godine o osiguranju tražbine zasnivanjem založenog prava (hipoteke) sklopljen na zapisniku Općinskog suda u Zagrebu kojim se dopušta uknjižba založnog prava, te ugovor od 23. studenoga 1998. godine o zasnivanju založnog prava sklopljen između I-tuženika i tužitelja kojim tužitelj dopušta uknjižbu založnog prava na svojim nekretninama.

Rješenjem je pak odbačen pod toč. III. tužbeni zahtjev da se nalaže zemljišno-knjižnom odjelu Općinskog suda u Zagrebu uspostava ranijeg zemljišnoknjižnog stanja kakvo je bilo prije uknjižbe prava zaloga u korist tuženika pod 1. na spornim nekretninama za iznos od 4,243.000 USA dolara u predmetu tog suda br. Z-9771/00, Ovr-2054/98., tako da se u zemljišnoknjižnim ulošcima briše pravo zaloga tuženika pod 1., te podredni tužbeni zahtjev pod IV. izreke da je I-tuženik dužan tužitelju izdati zemljišnoknjižno očitovanje podobno za [upis](#) u zemljišnu [knjigu](#) kojim bezuvjetno dopušta brisanje založnog prava i u roku od

15 dana koji će u protivnom zamijeniti presuda.

Također je konstatirano rješenjem da je tužitelj povukao prijedlog za izdavanje privremene mjere te odlučeno da su tuženici dužni tužitelju nadoknaditi parnični trošak u iznosu od 744.550,00 kn.

Odlučujući o žalbi tužitelja i tuženika pod 1. drugostupanjski sud je odbio žalbu tužitelja kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu u toč. I. izreke u kojoj je odbijen tužbeni zahtjev na utvrđenje ništavim sporazuma o osiguranju 23. prosinca 1998. godine i ugovora sklopljenog između tuženika od 28. studenoga 1996. godine, kao i rješenje pod toč. III. i IV. prvostupanjskog suda kojim su odbačeni zahtjevi tužitelja.

Prihvatio je pak žalbu tuženika i ukinuo prvostupanjsku presudu u dijelu pod II. izreke u kojem je prihvaćen tužbeni zahtjev kao i odluci o parničnom trošku i u tom dijelu predmet vratio sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Protiv pravomoćne presude i rješenja suda drugog stupnja tužitelj je izjavio reviziju, a državni odvjetnik Republike Hrvatske podigao je zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

U zahtjevu ističe da je netočna konstatacija suda da se u toč. I. i II. tužbe pobijaju isti ugovori jer se pobijaju različiti ugovori, te da se ne bi moglo raditi o kumulaciji zahtjeva koji su usmjereni na različite ugovore. Tužitelj da je bio ovlašten tražiti utvrđenje ništavim spornih ugovora po općim pravilima obveznog prava, bez obzira što je od stečajnog suca dobio odobrenje za pobijanje pravnih radnji (čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona). Tužitelj da je dokazao da je ugovor ništav, jer je sklopljen suprotno odredbama čl. 223. i 234. Zakona o trgovačkim društvima.

Također se ističe da je pogrešno odbačena tužba u toč. III. i IV. izreke rješenja, jer ne stoji tvrdnja nižestupanjskih sudova da nije moguća objektivna kumulacija tih zahtjeva, tj. da za sve zahtjeve nije stvarno nadležan isti sud.

Predlaže ukidanje pobijane odluke u dijelu u kojem je odbijen tužbeni zahtjev pod toč. I. izreke prvostupanjske odluke, te odbačen tužbeni zahtjev pod III. i IV. prvostupanjske odluke, kao i prvostupanjske odluke, te vraćanje predmeta sudu prvog stupnja na ponovni postupak ili podredno preinaku.

Tužitelj revizijom pobija presudu i rješenje suda prvog stupnja u dijelu u kojem je potvrđena prvostupanjska presuda i rješenje u toč. I., III. i IV. zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka. Predlaže preinaku na način da se prihvati tužbeni zahtjev pod toč. I. izreke prvostupanjske presude, te jedan od alternativno postavljenih zahtjeva pod toč. III. i IV. izreke prvostupanjske odluke, podredno ukidanje pobijane odluke.

Tuženik pod 1. je podnio odgovore na reviziju i zahtjev za zaštitu zakonitosti predlažući da se revizija i zahtjev za zaštitu zakonitosti kao neosnovani odbiju.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti i revizija su djelomično osnovani.

Sporno je je li tužitelj bio ovlašten postaviti zahtjev na utvrđivanje ništavim sporazuma o osiguranju tražbine od 23. prosinca 1998. godine kojim je dopuštena uknjižba založnog prava, te ugovora od 28. studenoga 1996. godine sklopljenog između tuženika kojim se II-tuženik obvezao od I-tuženika otkupiti paket vlastitih [dionica](#) za cijenu od 4,442.637 USA dolara (toč. I. izreke prvostupanjske presude) pored zahtjeva iz toč. II. prvostupanjske presude na utvrđenje da su sporazum od 23. prosinca 1998. godine, kao i ugovor o zasnivanju založenog prava od 23. studenoga 1998. godine bez učinka prema stečajnoj masi. Slijedom toga i je li osnovan zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora.

Također je sporno je li tužitelj bio ovlašten pored zahtjeva iz toč. I. i II. izreke prvostupanjske presude postaviti i zahtjeve iz toč. III. i IV. izreke prvostupanjske presude na brisanje prava zaloge odnosno podredno izdavanje isprave podobne za brisanje založenog prava o kojima treba odlučiti parnični sud.

Prema odredbi čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 44/96, 29/99, 129/00 i 123/03) stečajni upravitelj može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika samo na temelju odobrenja stečajnog suca.

Ovdje nije sporno da je stečajni sudac dao stečajnom upravitelju odobrenje da može pobijati pravne radnje stečajnog dužnika i slijedom toga da je bilo mjesta postavljanju tužbenog zahtjeva na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika (zahtjev pod II. izreke prvostupanjske presude).

Prvostupanjski sud odbija tužbeni zahtjev na utvrđivanje ništavim ugovora od 28. studenoga 1996. godine, kojim se tuženik pod 2. obvezao kupiti paket vlastitih [dionica](#) ([dionica](#) svoje tvrtke) od tuženika pod 1. jer smatra da taj ugovor nije ništav. Zahtjev za utvrđivanje ništavim sporazuma o zasnivanju založenog prava odbija, jer da je taj zahtjev kontradiktoran sa zahtjevom na utvrđenje da zasnivanje založenog prava nema učinka prema stečajnoj masi, pa se nije mogao postaviti i zahtjev za ništavost i pobijanje. Tužba da je očito bila usmjerena na pobijanje pravnih radnji tužitelja iz čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona za koje postoji odobrenje stečajnog suca.

Drugostupanjski sud smatra pak da su tužbeni zahtjevi pod I. i II. alternativni zahtjevi tako da se može prihvatiti jedan ili drugi, pa kako je prvostupanjski sud prihvatio tužbeni zahtjev pod II. na utvrđenje da je pobjorna radnja bez učinka prema stečajnoj masi da nije bio ovlašten upustiti se u raspravljanje je li navedeni sporazum ništav u smislu odredaba čl. 233. i 234. Zakona o trgovačkim društvima. Tužitelj da je inače bio ovlašten samo tražiti da je pravna radnja bez učinka prema stečajnoj masi, a nije ovlašten tražiti da je pravna radnja ništava.

Prema odredbi čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 44/96,

29/99, 129/00 i dr.) stečajni upravitelj može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika samo temeljem odobrenja stečajnog suca.

Dakle, bez takvog odobrenja stečajni upravitelj ne može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika.

Međutim, Stečajni zakon nema odredbi po kojim bi stečajni upravitelj trebao odobrenje stečajnog suca za poduzimanje radnji u svezi sa zastupanjem stečajnog dužnika. Prema odredbi čl. 15. Stečajnog zakona tijela stečajnog postupka su stečajni sudac, stečajni upravitelj, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika.

Odredbom čl. 24. Stečajnog zakona propisane su ovlasti stečajnog upravitelja, pa tako stečajni upravitelj ima pravo i obveze tijela dužnika pravne osobe, ako tim Zakonom nije drukčije određeno, zastupa dužnika i vodi poslove koji se odnose na stečajnu masu, a stečajnog dužnika zastupa s ovlastima zakonskog zastupnika.

Iz naprijed navedenih odredbi proizlazi da je stečajni upravitelj kao zastupnik tužitelja – stečajnog dužnika koji ima ovlasti zakonskog zastupnika bio ovlašten ustati tužbom kojom stečajni dužnik traži utvrđenje ništavim sporazuma o zasnivanju založnog prava, te sporazuma sklopljenog između tuženika kojim se tuženik obvezao kupiti paket vlastitih [dionica](#).

Naime, na ništavost se može pozivati svaka zainteresirana osoba (čl. 109. st. 1. Zakona o obveznim odnosima - "Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99, 88/01 – dalje ZOO) dakle tražiti da se utvrdi da je neki ugovor ništav.

Neosnovano se pak u reviziji i zahtjevu za zaštitu zakonitosti ističe da bi bio ništav ugovor od 28. studenoga 1996. godine sklopljen između tuženika, kojim se tuženik pod 2. obvezao od I-tuženika otkupiti paket vlastitih [dionica](#) i baš 12.940 [dionica](#) za cijenu od 4,242.637 USA dolara, a slijedom toga i o zasnivanju založenog prava na nekretninama tužitelja kojima se osigurava tražbina iz spomenutog ugovora.

Odredbom čl. 233. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93, 34/99, 52/99, 118/03 – dalje ZTD) propisano je pod kojim uvjetima društvo može stjecati vlastite dionice, a odredbom čl. 236. ZTD-a propisano je koje su posljedice toga ako društvo protivno odredbama čl. 233. ZTD-a stekne vlastite dionice.

Odredbom pak čl. 630. toč. 28. ZTD-a propisana je prekršajna odgovornost za postupanje protivno odredbama čl. 233. ZTD-a.

Dakle, zabranjeno je stjecanje vlastitih [dionica](#) onoj stranci čije su to dionice osim pod uvjetima iz čl. 233. ZTD-a.

Kada je pak sklapanje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani ugovor ostaje na snazi osim ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zabranu snosit će odgovarajuće

posljedice (čl. 103. st. 2. ZOO-a).

Prema tome, sve da tuženik pod 2. nije smio sklopiti ugovor o kupnji vlastitih [dionica](#), tj. da je postupio suprotno odredbi čl. 233. ZOO-a ugovor ne bi bio ništav, jer bi u tom slučaju ugovor ostao na snazi budući da zakonom nije nešto drugo predviđeno. Naprotiv ovdje ZTD izričito predviđa koje će biti posljedice sklapanja ugovora suprotno odredbi čl. 233. ZTD-a i baš da onaj koji je stekao vlastite dionice protivno odredbama čl. 233. st. 1. i 2. ZTD-a mora te dionice otuđiti ili ako ih ne otuđi mora ih povući (čl. 236. ZTD-a), a odredbom čl. 630. toč. 28. ZTD-a predviđena je i prekršajna odgovornost, dakle, posljedice postupanja suprotno odredbi čl. 233. ZTD-a nisu ništavost ugovora o kupnji vlastitih [dionica](#).

Neosnovano je i pozivanje na odredbu čl. 234. ZTD-a kao razlog ništavosti, jer taj čl. govori o ništavosti pravnog posla kojim društvo nekome daje predujam ili zajam radi sticanja [dionica](#) tog društva. Ovdje se pak ne radi o ugovoru kojim se daje zajam ili predujam nekoj osobi radi sticanja [dionica](#) tog društva, odnosno kojim se druga osoba ovlašćuje ili obvezuje da stekne dionice dioničarskog društva na račun tog društva. Ovo jer se ovdje radi o ugovoru kojim se tuženik pod 2. obvezuje otkupiti od tuženika pod 1. paket vlastitih [dionica](#), tj. o slučaju o kojem govori čl. 233. ZTD-a.

Dakle, ne radi se o nedopuštenoj pravnoj osnovi zbog koje bi ugovor bio ništav (čl. 52., a u svezi s čl. 51. ZOO-a) kako to tvrdi revident.

Budući nije ništav ugovor o kupnji vlastitih [dionica](#) samim tim nije ni ništav sporazum o osiguranju kojim se osigurava tražbina iz spomenutog ugovora osnivanjem založnog prava.

Osnovano se u reviziji i zahtjevu za zaštitu zakonitosti ističe da nije bilo mjesta odbacivanju tužbe s dijelom tužbenog zahtjeva pod III. i IV. izreke prvostupanske presude.

Zahtjev koji je upravljen na brisanje založnog prava, odnosno podredni zahtjev na izdavanje tabularne isprave temeljem kojega će se brisati založno pravo su zahtjevi o kojima se odlučuje u parnici.

Naime, brisovnom tužbom se traži brisanje uknjižbe u korist neke osobe i uspostava ranijeg zemljišnoknjižnog stanja (čl. 129. Zakona o zemljišnim knjigama - "Narodne novine", broj 91/96, 137/99, 114/01), što tužitelj traži. Inače, upravo bi prihvaćanjem tužbenog zahtjeva bilo na utvrđenje ništavih sporazuma o zasnivanju založnog prava, bilo zahtjeva da taj sporazum nema pravnog učinka prema stečajnoj masi upućivalo da u takvom slučaju ima mjesta istaknutom nekom od zahtjeva pod III. ili IV. za brisanje uknjižbe založnog prava koja se temelji na tom sporazumu i uspostave ranijeg zemljišnoknjižnog stanja. Ovo jer ukoliko bi bio ništav sporazum o osnivanju založnog prava posljedica toga bi bila i osnovanost zahtjeva za brisanje tog založnog prava i uspostavu ranijeg zemljišno-knjižnog stanja. Također i prihvaćanje tužbenog zahtjeva na utvrđenja da sporazum o zasnivanju založnog prava nema učinka prema stečajnoj masi upućuje na osnovanost zahtjeva da se u tom slučaju briše

založno pravo i uspostavi ranije zemljišno-knjižno stanje kako bi se nekretnine koje ulaze u stečajnu masu, a koje su opterećene hipotekom mogle unovčiti – prodati bez tog tereta.

Stoga se neosnovano u pobijanoj presudi navodi da se radi o zahtjevima koji se ne mogu kumulirati sa zahtjevima iz toč. I. i II. izreke prvostupanjske presude, budući da nisu ispunjene pretpostavke iz čl. 188. st. 1. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 53/91, 91/92, 112/99 – dalje ZPP), tj. da isti sud nije nadležan za svaki od tih zahtjeva, odnosno da za sve te zahtjeve nije predviđena ista vrsta postupka i baš da je za zahtjev od III. i IV. predviđen izvanparnični postupak.

Pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP-a ovaj revizijski sud nije našao da je ta povreda učinjena (čl. 386. ZPP-a) koji se ovdje primjenjuje temeljem čl. 284. st. 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 117/03. – dalje ZIDZPP/03).

Radi naprijed navedenog temeljem čl. 393. i 394. st. 1. ZPP-a, a u svezi s čl. 400. i 408. ZPP-a koji se primjenjuju temeljem čl. 284. st. 5. ZIDZPP/03 odlučeno je kao u izreci.

U Zagrebu, 20. siječnja 2005.

Predsjednik vijeća:
dr. Ivo Grbin, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 117/04-2
Gzz 337/03-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca dr. Ive Grbina, kao predsjednika vijeća, te Miroslave Vekić, Damira Mratovića, Ljubice Munić i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A.-R. d.o.o., u stečaju, Z., zastupan po stečajnom upravitelju Ž. K., a on po punomoćniku D. M., odvjetniku iz Z., protiv prvotuženika: A. – A. S. A. – T. P. L., zastupan po punomoćniku Z. T., odvjetniku iz Z., protiv drugotuženika: A. M. d.d. (A.) Z., zastupan po prokuristu M. G., radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika i utvrđenja ništavosti, rješavajući zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske od 24. srpnja 2003. godine, br. G-

DO-993/03. i reviziju tužitelja protiv pravomoćne presude i rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 29. travnja 2002. godine, br. I PŽ-6346/02., kojim su potvrđena presuda i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu od 11. lipnja 2002. godine, br. P-6971/00., u sjednici održanoj dana 20. siječnja 2005. godine,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se revizija tužitelja i zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetništva Republike Hrvatske kao neosnovani protiv presude kojom je odbijen tužbeni zahtjev.

r i j e š i o j e:

Prihvataju se revizija tužitelja i zahtjev za zaštitu zakonitosti, te ukida rješenje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 29. travnja 2002. godine, br. I PŽ-6346/02. i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu od 11. lipnja 2002. godine, br. P-6971/00., kojim je odbačen zahtjev tužitelja pod III. i IV. izreke prvostupanjske odluke i u tom ukidnom dijelu predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja na utvrđenje da su ništavi sporazum od 23. prosinca 1998. godine o osiguranju tražbine zasnivanje založenog prava (hipoteke) sklopljen na zapisnik Općinskog suda u Zagrebu između stranaka kojim je tužitelj kao zalagodavatelj dopustio uknjižbu založenog prava na svojim nekretninama u k.o. J., kao i ugovor od 28. studenoga 1996. godine sklopljen između I-tuženika i II-tuženika kojim se II-tuženik obvezao od I-tuženika otkupiti paket od 12.940 dionica A. d.d. Z. za cijenu od 4,242.637 USA dolara.

Istom presudom prihvaćen je tužbeni zahtjev na utvrđenje da je bez učinka prema stečajnoj masi tužitelja sporazum od 23. prosinca 1998. godine o osiguranju tražbine zasnivanjem založenog prava (hipoteke) sklopljen na zapisniku Općinskog suda u Zagrebu kojim se dopušta uknjižba založenog prava, te ugovor od 23. studenoga 1998. godine o zasnivanju založenog prava sklopljen između I-tuženika i tužitelja kojim tužitelj dopušta uknjižbu založenog prava na svojim nekretninama.

Rješenjem je pak odbačen pod toč. III. tužbeni zahtjev da se nalaže zemljišno-knjižnom odjelu Općinskog suda u Zagrebu uspostava ranijeg zemljišnoknjižnog stanja kakvo je bilo prije uknjižbe prava zaloga u korist tuženika pod 1. na spornim nekretninama za iznos od 4,243.000 USA dolara u predmetu tog suda br. Z-9771/00, Ovr-2054/98., tako da se u zemljišnoknjižnim ulošcima briše pravo zaloga tuženika pod 1., te podredni tužbeni zahtjev pod IV. izreke da je I-tuženik dužan tužitelju izdati zemljišnoknjižno očitovanje podobno za upis u zemljišnu knjigu kojim bezuvjetno dopušta brisanje založenog prava i u roku od 15 dana koji će u protivnom zamijeniti presuda.

Također je konstatirano rješenjem da je tužitelj povukao prijedlog za izdavanje privremene mjere te odlučeno da su tuženici dužni tužitelju nadoknaditi parnični trošak u iznosu od 744.550,00 kn.

Odlučujući o žalbi tužitelja i tuženika pod 1. drugostupanjski sud je odbio žalbu tužitelja kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu u toč. I. izreke u kojoj je odbijen tužbeni zahtjev na utvrđenje ništavim sporazuma o osiguranju 23. prosinca 1998. godine i ugovora sklopljenog između tuženika od 28. studenoga 1996. godine, kao i rješenje pod toč. III. i IV. prvostupanjskog suda kojim su odbačeni zahtjevi tužitelja.

Prihvatio je pak žalbu tuženika i ukinuo prvostupanjsku presudu u dijelu pod II. izreke u kojoj je prihvaćen tužbeni zahtjev kao i odluci o parničnom trošku i u tom dijelu predmet vratio sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Protiv pravomoćne presude i rješenja suda drugog stupnja tužitelj je izjavio reviziju, a državni odvjetnik Republike Hrvatske podigao je zahtjev za zaštitu zakonitosti.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

U zahtjevu ističe da je netočna konstatacija suda da se u toč. I. i II. tužbe pobijaju isti ugovori jer se pobijaju različiti ugovori, te da se ne bi moglo raditi o kumulaciji zahtjeva koji su usmjereni na različite ugovore. Tužitelj da je bio ovlašten tražiti utvrđenje ništavim spornih ugovora po općim pravilima obveznog prava, bez obzira što je od stečajnog suca dobio odobrenje za pobijanje pravnih radnji (čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona). Tužitelj da je dokazao da je ugovor ništav, jer je sklopljen suprotno odredbama čl. 223. i 234. Zakona o trgovačkim društvima.

Također se ističe da je pogrešno odbačena tužba u toč. III. i IV. izreke rješenja, jer ne stoji tvrdnja nižestupanjskih sudova da nije moguća objektivna kumulacija tih zahtjeva, tj. da za sve zahtjeve nije stvarno nadležan isti sud.

Predlaže ukidanje pobijane odluke u dijelu u kojem je odbijen tužbeni zahtjev pod toč. I. izreke prvostupanjske odluke, te odbačen tužbeni zahtjev pod III. i IV. prvostupanjske odluke, kao i prvostupanjske odluke, te vraćanje predmeta sudu prvog stupnja na ponovni postupak ili podredno preinaku.

Tužitelj revizijom pobija presudu i rješenje suda prvog stupnja u dijelu u kojem je potvrđena prvostupanjska presuda i rješenje u toč. I., III. i IV. zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka. Predlaže preinaku na način da se prihvati tužbeni zahtjev pod toč. I. izreke prvostupanjske presude, te jedan od alternativno postavljenih zahtjeva pod toč. III. i IV. izreke prvostupanjske odluke, podredno ukidanje pobijane odluke.

Tuženik pod 1. je podnio odgovore na reviziju i zahtjev za zaštitu zakonitosti

predlažući da se revizija i zahtjev za zaštitu zakonitosti kao neosnovani odbiju.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti i revizija su djelomično osnovani.

Sporno je je li tužitelj bio ovlašten postaviti zahtjev na utvrđivanje ništavim sporazuma o osiguranju tražbine od 23. prosinca 1998. godine kojim je dopuštena uknjižba založnog prava, te ugovora od 28. studenoga 1996. godine sklopljenog između tuženika kojim se II-tuženik obvezao od I-tuženika otkupiti paket vlastitih [dionica](#) za cijenu od 4,442.637 USA dolara (toč. I. izreke prvostupanjske presude) pored zahtjeva iz toč. II. prvostupanjske presude na utvrđenje da su sporazum od 23. prosinca 1998. godine, kao i ugovor o zasnivanju založenog prava od 23. studenoga 1998. godine bez učinka prema stečajnoj masi. Slijedom toga i je li osnovan zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora.

Također je sporno je li tužitelj bio ovlašten pored zahtjeva iz toč. I. i II. izreke prvostupanjske presude postaviti i zahtjeve iz toč. III. i IV. izreke prvostupanjske presude na brisanje prava zaloge odnosno podredno izdavanje isprave podobne za brisanje založenog prava o kojima treba odlučiti parnični sud.

Prema odredbi čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 44/96, 29/99, 129/00 i 123/03) stečajni upravitelj može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika samo na temelju odobrenja stečajnog suca.

Ovdje nije sporno da je stečajni sudac dao stečajnom upravitelju odobrenje da može pobijati pravne radnje stečajnog dužnika i slijedom toga da je bilo mjesta postavljanju tužbenog zahtjeva na pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika (zahtjev pod II. izreke prvostupanjske presude).

Prvostupanjski sud odbija tužbeni zahtjev na utvrđivanje ništavim ugovora od 28. studenoga 1996. godine, kojim se tuženik pod 2. obvezao kupiti paket vlastitih [dionica](#) ([dionica](#) svoje tvrtke) od tuženika pod 1. jer smatra da taj ugovor nije ništav. Zahtjev za utvrđivanje ništavim sporazuma o zasnivanju založenog prava odbija, jer da je taj zahtjev kontradiktoran sa zahtjevom na utvrđenje da zasnivanje založenog prava nema učinka prema stečajnoj masi, pa se nije mogao postaviti i zahtjev za ništavost i pobijanje. Tužba da je očito bila usmjerena na pobijanje pravnih radnji tužitelja iz čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona za koje postoji odobrenje stečajnog suca.

Drugostupanjski sud smatra pak da su tužbeni zahtjevi pod I. i II. alternativni zahtjevi tako da se može prihvatiti jedan ili drugi, pa kako je prvostupanjski sud prihvatio tužbeni zahtjev pod II. na utvrđenje da je pobjorna radnja bez učinka prema stečajnoj masi da nije bio ovlašten upustiti se u raspravljanje je li navedeni sporazum ništav u smislu odredaba čl. 233. i 234. Zakona o trgovačkim društvima. Tužitelj da je inače bio ovlašten samo tražiti da je pravna radnja bez učinka prema stečajnoj masi, a nije ovlašten tražiti da je pravna radnja ništava.

Prema odredbi čl. 141. st. 4. Stečajnog zakona ("Narodne novine", broj 44/96, 29/99, 129/00 i dr.) stečajni upravitelj može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih

radnji stečajnog dužnika samo temeljem odobrenja stečajnog suca.

Dakle, bez takvog odobrenja stečajni upravitelj ne može podnijeti tužbu za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika.

Međutim, Stečajni zakon nema odredbi po kojim bi stečajni upravitelj trebao odobrenje stečajnog suca za poduzimanje radnji u svezi sa zastupanjem stečajnog dužnika. Prema odredbi čl. 15. Stečajnog zakona tijela stečajnog postupka su stečajni sudac, stečajni upravitelj, skupština vjerovnika i odbor vjerovnika.

Odredbom čl. 24. Stečajnog zakona propisane su ovlasti stečajnog upravitelja, pa tako stečajni upravitelj ima pravo i obveze tijela dužnika pravne osobe, ako tim Zakonom nije drukčije određeno, zastupa dužnika i vodi poslove koji se odnose na stečajnu masu, a stečajnog dužnika zastupa s ovlastima zakonskog zastupnika.

Iz naprijed navedenih odredbi proizlazi da je stečajni upravitelj kao zastupnik tužitelja – stečajnog dužnika koji ima ovlasti zakonskog zastupnika bio ovlašten ustati tužbom kojom stečajni dužnik traži utvrđenje ništavim sporazuma o zasnivanju založnog prava, te sporazuma sklopljenog između tuženika kojim se tuženik obvezao kupiti paket vlastitih [dionica](#).

Naime, na ništavost se može pozivati svaka zainteresirana osoba (čl. 109. st. 1. Zakona o obveznim odnosima - "Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99, 88/01 – dalje ZOO) dakle tražiti da se utvrdi da je neki ugovor ništav.

Neosnovano se pak u reviziji i zahtjevu za zaštitu zakonitosti ističe da bi bio ništav ugovor od 28. studenoga 1996. godine sklopljen između tuženika, kojim se tuženik pod 2. obvezao od I-tuženika otkupiti paket vlastitih [dionica](#) i baš 12.940 [dionica](#) za cijenu od 4,242.637 USA dolara, a slijedom toga i o zasnivanju založenog prava na nekretninama tužitelja kojima se osigurava tražbina iz spomenutog ugovora.

Odredbom čl. 233. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine", broj 111/93, 34/99, 52/99, 118/03 – dalje ZTD) propisano je pod kojim uvjetima društvo može stjecati vlastite dionice, a odredbom čl. 236. ZTD-a propisano je koje su posljedice toga ako društvo protivno odredbama čl. 233. ZTD-a stekne vlastite dionice.

Odredbom pak čl. 630. toč. 28. ZTD-a propisana je prekršajna odgovornost za postupanje protivno odredbama čl. 233. ZTD-a.

Dakle, zabranjeno je stjecanje vlastitih [dionica](#) onoj stranci čije su to dionice osim pod uvjetima iz čl. 233. ZTD-a.

Kada je pak sklapanje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani ugovor ostaje na snazi osim ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zabranu snosit će odgovarajuće posljedice (čl. 103. st. 2. ZOO-a).

Prema tome, sve da tuženik pod 2. nije smio sklopiti ugovor o kupnji vlastitih [dionica](#), tj. da je postupio suprotno odredbi čl. 233. ZOO-a ugovor ne bi bio ništav, jer bi u tom slučaju ugovor ostao na snazi budući da zakonom nije nešto drugo predviđeno. Naprotiv ovdje ZTD izričito predviđa koje će biti posljedice sklapanja ugovora suprotno odredbi čl. 233. ZTD-a i baš da onaj koji je stekao vlastite dionice protivno odredbama čl. 233. st. 1. i 2. ZTD-a mora te dionice otuđiti ili ako ih ne otuđi mora ih povući (čl. 236. ZTD-a), a odredbom čl. 630. toč. 28. ZTD-a predviđena je i prekršajna odgovornost, dakle, posljedice postupanja suprotno odredbi čl. 233. ZTD-a nisu ništavost ugovora o kupnji vlastitih [dionica](#).

Neosnovano je i pozivanje na odredbu čl. 234. ZTD-a kao razlog ništavosti, jer taj čl. govori o ništavosti pravnog posla kojim društvo nekome daje predujam ili zajam radi sticanja [dionica](#) tog društva. Ovdje se pak ne radi o ugovoru kojim se daje zajam ili predujam nekoj osobi radi sticanja [dionica](#) tog društva, odnosno kojim se druga osoba ovlašćuje ili obvezuje da stekne dionice dioničarskog društva na račun tog društva. Ovo jer se ovdje radi o ugovoru kojim se tuženik pod 2. obvezuje otkupiti od tuženika pod 1. paket vlastitih [dionica](#), tj. o slučaju o kojem govori čl. 233. ZTD-a.

Dakle, ne radi se o nedopuštenoj pravnoj osnovi zbog koje bi ugovor bio ništav (čl. 52., a u svezi s čl. 51. ZOO-a) kako to tvrdi revident.

Budući nije ništav ugovor o kupnji vlastitih [dionica](#) samim tim nije ni ništav sporazum o osiguranju kojim se osigurava tražbina iz spomenutog ugovora osnivanjem založnog prava.

Osnovano se u reviziji i zahtjevu za zaštitu zakonitosti ističe da nije bilo mjesta odbacivanju tužbe s dijelom tužbenog zahtjeva pod III. i IV. izreke prvostupanske presude.

Zahtjev koji je upravljen na brisanje založnog prava, odnosno podredni zahtjev na izdavanje tabularne isprave temeljem kojega će se brisati založno pravo su zahtjevi o kojima se odlučuje u parnici.

Naime, brisovnom tužbom se traži brisanje uknjižbe u korist neke osobe i uspostava ranijeg zemljišnoknjižnog stanja (čl. 129. Zakona o zemljišnim knjigama - "Narodne novine", broj 91/96, 137/99, 114/01), što tužitelj traži. Inače, upravo bi prihvaćanjem tužbenog zahtjeva bilo na utvrđenje ništavih sporazuma o zasnivanju založnog prava, bilo zahtjeva da taj sporazum nema pravnog učinka prema stečajnoj masi upućivalo da u takvom slučaju ima mjesta istaknutom nekom od zahtjeva pod III. ili IV. za brisanje uknjižbe založnog prava koja se temelji na tom sporazumu i uspostave ranijeg zemljišnoknjižnog stanja. Ovo jer ukoliko bi bio ništav sporazum o osnivanju založnog prava posljedica toga bi bila i osnovanost zahtjeva za brisanje tog založnog prava i uspostavu ranijeg zemljišno-knjižnog stanja. Također i prihvaćanje tužbenog zahtjeva na utvrđenja da sporazum o zasnivanju založnog prava nema učinka prema stečajnoj masi upućuje na osnovanost zahtjeva da se u tom slučaju briše založno pravo i uspostavi ranije zemljišno-knjižno stanje kako bi se nekretnine

koje ulaze u stečajnu masu, a koje su opterećene hipotekom mogle unovčiti – prodati bez tog tereta.

Stoga se neosnovano u pobijanoj presudi navodi da se radi o zahtjevima koji se ne mogu kumulirati sa zahtjevima iz toč. I. i II. izreke prvostupanjske presude, budući da nisu ispunjene pretpostavke iz čl. 188. st. 1. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 53/91, 91/92, 112/99 – dalje ZPP), tj. da isti sud nije nadležan za svaki od tih zahtjeva, odnosno da za sve te zahtjeve nije predviđena ista vrsta postupka i baš da je za zahtjev od III. i IV. predviđen izvanparnični postupak.

Pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP-a ovaj revizijski sud nije našao da je ta povreda učinjena (čl. 386. ZPP-a) koji se ovdje primjenjuje temeljem čl. 284. st. 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 117/03. – dalje ZIDZPP/03).

Radi naprijed navedenog temeljem čl. 393. i 394. st. 1. ZPP-a, a u svezi s čl. 400. i 408. ZPP-a koji se primjenjuju temeljem čl. 284. st. 5. ZIDZPP/03 odlučeno je kao u izreci.

U Zagrebu, 20. siječnja 2005.

Predsjednik vijeća:
dr. Ivo Grbin, v.r.

Sentenc

Za stjecanje dionica na ime, upis u knjigu dionica nema konstitutivni značaj.

Sentenca

U odnosu između dioničara i društva, kao dioničar dionice koja glasi na ime, je samo onaj koji je upisan u knjigu dionica.

Kratki tekst odluke

"Prema utvrđenju nižih sudova koje ne dovodi u pitanje ni navodi iz zahtjeva za zaštitu zakonitosti, predlagatelj je postao imatelj predmetnih dionica u smislu čl. 277. st. 4. i 5. u svezi čl. 278. st. 1. OZ po samom zakonu, neovisno što nije uslijed odgovarajućeg upisa u knjigu dionica kod protustranke brisana zabilješka, da je predlagatelj imalac dionica u svrhu osiguranja. To stoga što za stjecanje dionica na ime po shvaćanju ovog Vrhovnog suda nije neophodan upis u knjigu dionica, odnosno takav upis nema konstitutivno značenje. Što više ovaj Vrhovni sud nalazi da je časom punopravnog stjecanja dionica po predlagatelju, dakle pretvaranjem predlagatelja od fiducijarnog u punopravnog imao dionica, što je uslijedilo prema sadržaju spisa predmeta prije pokretanja ovog postupka raniji imalac dionica po zakonu izgubio ona prava koja su mu pripadala do punopravnog stjecanja dionica po predlagatelju kao što je pravo glasa odnosno pravo sudjelovanja u dobiti kako je to propisano u čl. 278. st. 3. OZ, pri čemu drugačije i nije predviđeno sporazumom iz čl. 274. st. 1. OZ. Međutim, ove okolnosti bitne su za pravni odnos između predlagatelja i onog dioničara od kojeg je predlagatelj stekao predmetne dionice, dakle protivnika osiguranja u ovršnom predmetu u kojem je predlagatelj stekao dionice na temelju sporazuma o osiguranju novčane tražbine prijenosom vlasništva dionica zaključenog

18. IV. 1997. g. Za odnos predlagatelja prema protustranci kao društvu mjerodavna je odredba čl. 226. st. 2. ZTD prema kojoj u odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar dionice koja glasi na ime samo onaj koji je upisan u knjigu dionica. U odnosu prema društvu takva odredba po shvaćanju ovog Vrhovnog suda predstavlja neoborivu presumpciju. Kako sam predlagatelj ne tvrdi da je do završetka prvostupanjskog postupka upisan u knjigu dionica protustranke odnosno ističe da je upisan samo kao fiducijarni imalac dionica uz sva zakonska ograničenja to slijedi, da bez obzira na pravni odnos predlagatelja prema dioničaru od kojeg je stekao predmetne dionice kao punopravni imalac prije pokretanja ovog postupka pri čemu je prethodni dioničar izgubio sva prava koja su mu pripadala temeljem dionica pa tako i pravo glasa - za pravni položaj predlagatelja prema društvu bitan je njegov upis u knjigu dionica od kojih zavisi i legitimacija predlagatelja da kao punopravni imatelj dionica kod protustranke traži putem suda sazivanje glavne skupštine."

"Za odnos predlagatelja prema protustranci kao društvu mjerodavna je odredba čl. 226. st. 2. ZTD prema kojoj u odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar dionice koja glasi na ime samo onaj koji je upisan u knjigu dionica. U odnosu prema društvu takva odredba po shvaćanju ovog Vrhovnog suda predstavlja neoborivu presumpciju. Kako sam predlagatelj ne tvrdi da je do završetka prvostupanjskog postupka upisan u knjigu dionica protustranke odnosno ističe da je upisan samo kao fiducijarni imalac dionica uz sva zakonska ograničenja to slijedi, da bez obzira na pravni odnos predlagatelja prema dioničaru od kojeg je stekao predmetne dionice kao punopravni imalac prije pokretanja ovog postupka pri čemu je prethodni dioničar izgubio sva prava koja su mu pripadala temeljem dionica pa tako i pravo glasa - za pravni položaj predlagatelja prema društvu bitan je njegov upis u knjigu dionica od kojih zavisi i legitimacija predlagatelja da kao punopravni imatelj dionica kod protustranke traži putem suda sazivanje glavne skupštine."

"Državni odvjetnik Republike Hrvatske ističe, da je u postupku pred prvostupanjskom sudom ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 7. Zakona o parničnom postupku (dalje ZPP) jer je održavanjem ročišta dva dana nakon što je protustranka primila poziv i prijedlog predlagatelja i čiji je zakonski zastupnik u vrijeme održavanja ročišta morao službeno otputovati u inozemstvo spomenutoj stranci onemogućeno raspravljanje pred sudom. U zahtjevu se ističe, da je i materijalno pravo pogrešno primijenjeno u ovom slučaju odredba čl. 226. st. 2. Zakona o trgovačkim društvima (dalje ZTD) jer je udovoljeno prijedlogu predlagatelja kao dioničara i shodno tome ovlašten na sazivanje glavne skupštine protustranke, iako predlagatelj nije upisan u knjigu dionica protustranke kao punopravni imatelj već kao imatelj dionica sa zabilježbom radi osiguranja kredita a koja upravljačka prava pripadaju protustranci odnosno predniku tužitelja u smislu čl. 278. st. 3. Ovršnog zakona (dalje OZ), sve dok predlagatelj ne postane punopravni imatelj dionica i dok takvo stjecanje ne upiše u knjigu dionica. Na zahtjev za zaštitu zakonitosti odgovorio je predlagatelj koji osporava navode iznesene u zahtjevu. Pri tome predlagatelj ističe, da je generalni punomoćnik protustranke u vrijeme održavanja ročišta pred prvostupanjskim sudom bio vrlo dobro informiran o cijelom predmetu i bio u mogućnosti očitovati se o prijedlogu predlagatelja te protustranka u tijeku postupka, dakle u žalbi nije iznijela nikakvi činjenični navod koji bi bio suprotan utvrđenju prvostupanjskog suda, a koji bi doveo u sumnju činjenične navode iz prijedloga i priložene dokumentacije. Predlagatelj smatra, da je pozivanje u zahtjevu na odredbu čl. 226. st. 2. ZTD neutemeljena jer je predlagatelj bio upisan u knjigu

dionica uz zabilješku, da je taj upis učinjen "u svrhu osiguranja", ali da provedbom ovršnog postupka fiducijarni imatelj dionica dakle predlagatelj u ovom slučaju postaje punopravni imatelj prava koja su na njega prenesena u smislu odredbe čl. 277. st. 5. OZ. Iz navedenih razloga predlagatelj je predložio da se zahtjev odbije kao neosnovan. Po nalaženju ovog Vrhovnog suda ne postoje one bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje se ukazuje u zahtjevu. Naime, u ovom predmetu u pitanju je izvanparnični postupak koji se može pokrenuti u smislu odredbe čl. 278. st. 3. Zakona o trgovačkim društvima (dalje ZTD) prema kojoj odredbi ukoliko se ne udovolji zahtjevu dioničara koji zajedno imaju udjele u visini od dvadesetog dijela temeljnog kapitala društva, sud može ovlastiti dioničare koji su postavili zahtjev da sami sazovu glavnu skupštinu, odnosno da objave predmet odlučivanja na toj skupštini, a sud može istovremeno imenovati predsjednika glavne skupštine. Takav izvanparnični postupak provodi prema odredbi čl. 40. st. 2. ZTD trgovački sud na čijem se području nalazi sjedište društva upisano u trgovačkom registru, te je prema st. 3. iste zakonske odredbe postupak u takvoj stvari hitan. Imajući u vidu spomenutu odredbu kao i odredbu čl. 495. st. 3. ZPP prema kojoj u hitnim slučajevima u postupku pred trgovačkim sudom predsjednik vijeća može odmah nakon prethodnog ispitivanja tužba zakazati pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu, a prema stavku 4. iste zakonske odredbe predsjednik vijeća ovlašten je u hitnim slučajevima zakazati ročište telefonom ili brzojavom - to upućuje da se u navedenim slučajevima ne primjenjuje odredba čl. 286. st. 1. ZPP prema kojoj pripremno ročište treba odrediti tako da strankama ostane dovoljno vremena za pripremu, a najmanje osam dana od primitka poziva. Imajući u vidu sve iznesene zakonske propise prema kojima je u ovakvom predmetu u pitanju postupak koji je hitan te uzimajući i u obzir ovlasti predsjednika vijeća trgovačkog suda, da u hitnim stvarima može odmah putem telefona ili brzojava zakazati ročište - ovaj Vrhovni sud nalazi, da je prvostupanjski sud bio ovlašten zakazati i održati ročište u ovom predmetu na način kako je to učinjeno pred prvostupanjskim sudom pri čemu se ne može smatrati, da bi protustranci time bilo onemogućeno raspravljanje u smislu čl. 286. st. 1. ZPP na što upućuje i okolnost, da protustranka niti u žalbi izjavljenoj protiv prvostupanjskog rješenja nije istaknula takve nove okolnosti koje bi upućivale na potrebu održavanja novog ročišta. To ukazuje, da u postupku pred nižim sudovima nije počinjena ona bitna povreda iz čl. 354. st. 2. toč. 7. ZPP."

Broj: Revt 68/07-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca dr. sc. Ivana Kaladića, kao predsjednika vijeća, te Jakoba Miletića, Gordane Matasić-Špoljarić, mr. sc. Andrije Erakovića i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Hrvatski fond, Z., kojeg zastupa punomoćnik N. R., odvjetnik iz Z., protiv tuženika: 1. H. K. d.d. K., D. i 2. S. A. d.o.o. U. S., R., kojeg zastupa punomoćnik J. K., odvjetnik iz Z., radi utvrđenja, odlučujući o reviziji tuženika S. A. d.o.o. izjavljenoj protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: PŽ-3756/03-4 od 10. listopada 2006., kojom je djelomično potvrđena presuda Trgovačkog suda u Dubrovniku broj P-11/03 od 24. ožujka 2003., u sjednici održanoj 24. listopada 2007.,

presudio je:

Revizija tuženika S. A. d.o.o. U. S., R. odbija se kao neosnovana.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troška odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Drugostupanjskom presudom djelomično je odbijena žalba tuženika S. A. d.o.o. i potvrđena presuda suda prvog stupnja u točki I. izreke koja glasi:

«Utvrđuje se ništavim i bez pravnog učinka ugovor o zakupu hotela sklopljen u Dubrovniku između prvotuženika kao zakupodavca i drugotuženika kao zakupnika».

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude tuženik S. A. d.o.o. je izjavio reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se preinači ili da se presude sudova nižeg stupnja ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju s prijedlogom da se odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 10. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01. - dalje: ZPP), na koju ovaj sud temeljem odredbe čl. 386. ZPP pazi po službenoj dužnosti.

Presude sudova nižeg stupnja nemaju nedostataka uslijed kojih se ne bi mogle ispitati pa nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 13. ZPP kako se navodi u reviziji, pri čemu treba reći da se tuženik pozvao na točku 11. toga stavka, očito imajući na umu odredbe članka 197. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku («Narodne novine» broj 117/03), koje se u ovom slučaju ne primjenjuju (arg. iz čl. 284. st. 5. i čl. 287. toga Zakona). U reviziji nije određeno navedeno kako i kojim radnjama su sudovi nižeg stupnja učinili ovu bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

U reviziji se navodi da je sud već u stadiju pripremanja glavne rasprave u skladu s ovlaštenjima iz čl. 281. ZPP bio dužan odbaciti tužbu kao preuranjenu, a budući tako nije postupio učinjena je bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. ZPP. Preuranjenost tužbe tuženik objašnjava time da tužitelj «kao većinski dioničar prvotuženika» i sam prvotuženik H. K. d.d. K. nisu sazvali glavnu skupštinu koja bi trebala odlučiti o tome daje li suglasnost na ugovor o zakupu hotela sklopljenog među tuženicima 31. listopada 2002.

Ne postoji ni jedan razlog naveden u čl. 281. ZPP zbog kojeg bi tužbu trebalo odbaciti. Pritom treba reći da je pitanje pravnog interesa odvojeno od pitanja preuranjenosti tužbe. Prema odredbi čl. 326. st. 1. ZPP sud može naložiti tuženiku da

izvrši određenu činidbu samo ako je ona dospjela do zaključenja glavne rasprave. Dospjelost je materijalnoppravna pretpostavka osnovanosti zahtjeva, a ne procesna pretpostavka za dopuštenost tužbe. Ako činidba koja se traži nije dospjela, tužbeni zahtjev se odbija. U konkretnom slučaju u pitanju je tužba za utvrđenje pa se ne može govoriti o njezinoj preuranjenosti. Takvom tužbom tužitelj može tražiti da sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje kakva prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost kakve isprave (čl. 187. st. 1. ZPP). Zadatak je suda u konkretnom slučaju bio odgovoriti na pitanje je li ugovor o zakupu od 31. listopada 2002. ništav ili nije, a prema činjeničnom stanju na dan zaključenja glavne rasprave (24. ožujka 2003.). Sud se nije mogao baviti činjenicama koje će eventualno nastati nakon zaključenja glavne rasprave i donošenja presude (hoće li glavna skupština dati suglasnost na ugovor ili neće).

Tužitelj je imao pravni interes podići tužbu za utvrđenje u smislu čl. 187. st. 2. ZPP. Prema odredbi čl. 109. st. 1. Zakona o obveznim odnosima («Narodne novine» broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99. i 88/01. dalje: ZOO), koji se u ovom slučaju primjenjuje temeljem odredbe čl. 1163. st. 1. Zakona o obveznim odnosima («Narodne novine 35/05»), na ništavost se može pozivati svaka zainteresirana osoba. Tužitelj je član društva H. K. d.d. K. (većinski dioničar kako navodi sam tuženik u reviziji) pa ima pravni interes tražiti utvrđenje ništavosti ugovora temeljem kojega to društvo prenosi na drugoga cijeli svoj pogon (hotel).

Nije sporno da su tuženik H. K. d.d. K., kao zakupodavac i tuženik S. A. d.o.o., R., kao zakupnik, sklopili 31. listopada 2002. ugovor o zakupu hotela. Predmet zakupa je Hotelsko naselje V. K., koje se sastoji od centralne zgrade i osam modernih zgrada tipa villa s pripadajućim prostorima, zatim V. R. K. te V. L. K.. Nesporna je i činjenica da glavna skupština tuženika Hoteli Koločep d.d. Koločep nije donijela odluku kojom se daje suglasnost za taj ugovor.

Pravilno su postupili sudovi nižeg stupnja kada su prihvatili tužbeni zahtjev za utvrđenje da je navedeni ugovor o zakupu ništav. Prema odredbi čl. 480. st. 1. t. 3. Zakona o trgovačkim društvima («Narodne novine» broj 111/93, 34/99. i 52/00. - dalje: ZTD) poduzetnički je ugovor i ugovor kojim se društva kapitala obvezuju da će svoj pogon dati u zakup drugome ili mu ga na drugi način prepustiti (ugovor o zakupu pogona, ugovor o prepuštanju pogona). Hotel kao organizacijska cjelina jeste pogon u smislu te zakonske odredbe, a što revident i ne dovodi u pitanje.

Tuženici su, dakle, sklopili poduzetnički ugovor. Poduzetnički ugovor je valjan kada se s njime suglasi skupština društva. Odluka o tome donosi se glasovima koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnoga kapitala zastupljenog na skupštini društva pri donošenju odluke. Statutom se može odrediti da je za to potrebna veća većina a može se zahtijevati i ispunjenje dodatnih pretpostavki (čl. 481. st. 1. ZTD). Pravno shvaćanje drugostupanjskog suda da se tom odredbom traži suglasnost skupštine društva koje se obvezuje na karakterističnu činidbu prihvaća i ovaj sud. Davanje pogona u zakup je činidba koja obilježava (karakterizira) ugovor o zakupu pogona, pa je za njegovu valjanost potrebna suglasnost glavne skupštine zakupodavca, u ovom slučaju tuženika H. K. d.d. K.. Bez takve suglasnosti ugovor nije valjan, pri čemu nije odlučno na koji način se dolazi do suglasnosti glavne skupštine (tako da zastupnici po zakonu ugovornih strana pripreme konačan nacrt (prijedlog) ugovora i podnesu ga glavnoj skupštini ili tako da ga potpišu pa ga nakon

toga podnesu glavnoj skupštini). Poduzetničke ugovore potpisuju zastupnici po zakonu ugovornih strana (direktori), ali je zbog njihovog značaja određeno da ih zapravo sklapa skupština (članovi društva putem skupštine), jer ugovor potpisan od strane zastupnika po zakonu, a bez suglasnosti skupštine, ne proizvodi pravne učinke.

Ugovor, koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo (čl. 103. st. 1. ZOO). Odredba čl. 481. st. 1. ZTD, prema kojoj je poduzetnički ugovor valjan kada se s njime suglasi skupština društva, prisilni je propis. Jasno je određena i sankcija, tj. ugovor nije valjan. Iz odredaba čl. 103. do 117. ZOO proizlazi da nevaljani pravni poslovi mogu biti ništavi ili pobojni. Pobojni pravni poslovi proizvode pravne učinke kao i valjani, ali se mogu, iz određenih razloga (predviđenih propisom) i u određenom roku poništiti. Budući da je odredbom čl. 481. st. 1. ZTD propisano da je poduzetnički ugovor valjan kada se s njime suglasi skupština društva, jasno je da nije riječ o pobojnog ugovoru (jer bi u tom slučaju proizvodio pravne učinke kao i valjani ugovor, dakle, i u razdoblju od njegovog sklapanja pa do odluke skupštine). Poduzetnički ugovor nije valjan (ne proizvodi pravne učinke) u razdoblju od njegovog sastavljanja i potpisivanja pa dok skupština ne donese odluku kojom daje suglasnost na takav ugovor, a obzirom na to da nije riječ o pobojnosti nameće se zaključak da je u pitanju drugi pojavni oblik nevaljanosti, tj. ništavost.

Zbog tih razloga je temeljem čl. 393. ZPP odlučeno kao u izreci.

Odluka o trošku u povodu revizije temelji se na odredbi čl. 166. st. 1. u vezi s čl. 155. st. 1. ZPP.

U Zagrebu, 24. listopada 2007.

Predsjednik vijeća:
dr. sc. Ivan Kaladić, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: II Rev 3/1994-2

P R E S U D A
U IME REPUBLIKE HRVATSKE!

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Stanka Jesenkovića kao predsjednika vijeća, te Đorđa Bjegovića, Radomire Felicijan-Maoduš, Borisa Guttmanna i Stanislava Plazonića kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.P. iz V., , protiv tuženika B.M. iz Z., , M.M. iz Z., oboje zastupani po punomoćniku mr. I.K., odvjetniku iz V., Poduzeća "C." d.o.o. V. i I.T. iz Z., koje zastupaju punomoćnici mr. M.R. i M.P., odvjetnici iz V., radi utvrđenja ništavosti i

poništenja ugovora zbog povrede prava prvokupa, rješavajući reviziju tuženika Poduzeća "C." d.o.o. V. i I.T. protiv presude Privrednog suda Hrvatske od 30. kolovoza 1993. br. PŽ-1878/93 kojom je u pobijanom dijelu potvrđena presuda Okružnog privrednog suda u Varaždinu od 15. lipnja 1993. br. P-54/93, u sjednici održanoj dana 24. veljače 1994.,

p r e s u d i o j e :

Prihvaćaju se revizije i preinačuju presude Privrednog suda Hrvatske br. PŽ-1878/93 od 30. kolovoza 1993. i Okružnog privrednog suda u Varaždinu br. P-54/93 od 15. lipnja 1993. u pobijanom dosuđujućem dijelu tako da se tužitelj odbija sa tužbenim zahtjevom koji glasi:

"Utvrđuje se da su ništavi ugovori od 23. srpnja 1992. godine i to koji su sklopljeni između prvotuženika B.M. i M.M. i drugotuženika "C." d.o.o. V. o prodaji 49,994% udjela u Poduzeću "K.V." d.o.o. V., te prvotuženika B.M. i M.M. i trećetuženika I.T. o prodaji 16,664% udjela u Poduzeću "K.V." d.o.o. V. "

Nalaže se tužitelju da tuženicima "C." d.o.o. V. i I.T. naknadi parnične troškove u iznosu od 28.064.000 HRD, a tuženicima B.M. i M.M. u iznosu od 2.357.940 HRD u roku od 15 dana.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom suda prvog stupnja utvrđeno je da su ništavi ugovori od 23.VII. 1992. godine koji su sklopljeni između tuženika B.M. i M.M. s jedne strane i tuženika "C." d.o.o. V. s druge strane o prodaji 49,994% udjela u Poduzeću "K.V." d.o.o. V., te tuženika B.M. i M.M. s jedne strane i tuženika I.T. s druge o prodaji 16,664% udjela u istom poduzeću. Tuženici su obvezani naknaditi tužitelju M.P. solidarno parnični trošak u iznosu od 60.000 HRD. Istom presudom odbijen je tužitelj sa tužbenim zahtjevom da su tuženici B. i Mi.M. dužni radi ostvarivanja tužiteljeva prava preče kupnje prodati ovome 66,658% udjela u Poduzeću "K.V." d.o.o. V. pod uvjetima pod kojima su zaključeni ugovori s ostalim tuženicima te mu izdati odgovarajuće isprave.

Sud drugog stupnja odbio je kao neosnovane žalbe tuženika Poduzeća "C. d.o.o. V. i I.T. i u pobijanom dosuđujućem dijelu potvrdio presudu suda prvog stupnja. Konstatirano je da u nepobijanom odbijajućem dijelu (toč. 2. izreke) presuda suda prvog stupnja ostaje neizmijenjena.

Protiv pravomoćne presude suda drugog stupnja izjavili su reviziju tuženici Poduzeće "C." d.o.o. V. i I.T. zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 375. st. 1. Zakona o parničnom postupku i pogrešne primjene materijalnog prava. Opravdavajući navedene revizijske razloge tuženici prigovaraju da sud drugog stupnja nije ocijenio žalbene navode koji su od odlučnog značenja za pravilno materijalno-pravno razrješenje spora. Pogrešnu primjenu materijalnog prava nalaze u pogrešnom tumačenju odredbe čl. 107. st. 1. Zakona o poduzećima. Predloženo je da se revizija prihvati i u pobijanom dijelu preinačenjem pobijanih presuda tužbeni zahtjev odbije a tužitelja obveže na naknadu parničnih troškova.

Tužitelj u odgovoru na reviziju cijeni da revizija nije dopuštena i predlaže da se odbaci. Navodi također da je na temelju ugovora o prodaji zaključenim s B. i .M.M. upisan kao većinski suvlasnik "K.V. " d.o.o. rješenjem Okružnog privrednog suda Varaždin br. FI-2238/93 od 10.IX. 1993.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske nije se o reviziji izjasnio.

Revizija je dopuštena.

Vrijednost predmeta spora označena je po tužitelju sa 215.000.000 HRD (list 19 spisa). Tužbom su kumulirana dva tužbena zahtjeva onaj na ništavost ugovora zbog povrede prava preče kupnje uz obvezu prvo i drugotuženika da udjel prodaju tužitelju pod istim uvjetima, te na apsolutnu ništavost ugovora zbog toga što je ugovor o prodaji udjela zaključen bez suglasnosti ostalih ulagača, a zahtjev je istaknut protiv prodavatelja i kupaca. S osnovom tužitelj upućuje na odredbu čl. 37. st. 2. Zakona o parničnom postupku - ZPP ("NN", br. 53/91, 91/92), međutim, i uz primjenu navedene procesne odredbe, jer vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude prelazi i 8.000.000 HRD (tužba je podnesena poslije 8.I. 1993. godine) proizlazi da je revizija dopuštena.

Revizija je osnovana.

Sud drugog stupnja postupajući po žalbi nije učinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 375. ZPP, jer u razlozima presude obrazlaže pravno shvaćanje žalitelja, ali ga je ocijenio neosnovanim iz razloga po sudovima prihvaćenog drukčijeg pravnog pristupa. Kako nije ostvarena niti apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti proizlazi da prigovor bitne povrede odredaba parničnog postupka nije osnovan.

Sudovi su, međutim, o predmetu spora odlučili, po nalaženju ovog suda, uz pogrešnu primjenu materijalnog prava.

Predmet je spora u ovom instancionom postupku zahtjev tužitelja - jednog od ulagača u trgovačko društvo "K.V. " d.o.o. na utvrđenje ništavosti ugovora od 23.VII. 1992. kojim su tuženici - također ulagači i većinski vlasnici (99,988% udjela) B. i M.M. prodali tuženicima Poduzeću "C. " d.o.o. Varaždin dio svojeg udjela od 49,994% u Poduzeću "K.V. " d.o.o., a tuženiku I.T. dio svog udjela od 16,664% u istom poduzeću.

Odlučujući o tom tužbenom zahtjevu sudovi su utvrdili slijedeće činjenično stanje:

- da su prvo i drugotuženici nositelji prava vlasništva 99,988% udjela u trgovačkom društvu "Kožara Varaždin" - društvo s ograničenom odgovornošću;
- da je tužitelj nositelj prava vlasništva od 0,004% udjela u društvu;
- da su prvo i drugotuženici, ulagači, ugovorom od 23.VII. 1992. dio svog udjela (ukupno 66,658%) prodali treće i četvrtotuženicima (revidentima);

- da prodavatelji nemaju suglasnost ostalih ulagača za otuđenje (dijela) udjela.

Iz procesnih rezultata proizlazi da se prvo i drugotuženici - prodavatelji iz ugovora od 23.VII. 1992. nisu protivili tužbenom zahtjevu i dosljedno tome nisu izjavljivali pravne lijekove, što međutim s obzirom na karakter tužbenog zahtjeva i prirodu pravnog odnosa za meritorno razrješenje spora u odnosu na sve tuženike nije odlučno (čl. 201. ZPP).

Sporno je pravno pitanje je li navedeni ugovor o prodaji dijela udjela u trgovačkom društvu s ograničenom odgovornošću bez suglasnosti ostalih ulagača kao suprotan prinudnom propisu apsolutno ništav ili ne. Ovo primjenom odredbe čl. 103. Zakona o obveznim odnosima ("NN", br. 53/91, 73/91) u vezi sa odredbom čl. 107. st. 1. Zakona o poduzećima ("NN", br. 53/91) koji jer je bio na snazi i u vrijeme sklapanja ugovora predstavlja mjerodavno materijalno pravo.

Odredba čl. 107. st. 1. Zakona o poduzećima glasi:

"Ulagači mogu svoje udjele ustupiti trećim osobama samo uz pristanak ostalih ulagača".

U tumačenju domašaja navedene zakonske odredbe (isti sadržaj prenijet je i u ugovor o osnivanju društva) ovaj sud polazi prije svega od njezine svrhe i cilja te temeljnih osobina apsolutno ništavih pravnih poslova. Ima pritom u vidu da je Zakon o poduzećima tek prvi pokušaj uvođenja više tipova poduzeća i stvaranja uvjeta za kretanje kapitala; da je nedvojbeno riječ o Zakonu sa šturim rješenjima; da je donesen Zakon o trgovačkim društvima, primjena mu je doduše odložena, ali nesumnjivo predstavlja putokaz rješavanja i rješenja statusnog gospodarskog prava u nas.

U tumačenju navedene pozitivne norme ovaj sud je, dakako, imao u vidu i karakter društva s ograničenom odgovornošću kao društva kapitala ali i s tendencijom prema obilježju društva osoba što se manifestira u tome da upravo o članovima društva (u sistemu Zakona o trgovačkim društvima eventualno o društvu) ovisi tko će postati član društva i biti nositelj uloga u društvu, a što dolazi do izražaja kroz njihov zakonom predviđen "pristanak".

Kraj navedenog i dikcije Zakona o poduzećima po nalaženju ovoga suda ne proizlazi da bi "pristanak" imao značenje prethodne suglasnosti, dakle, dozvole da se zaključi ugovor o prodaji (koji predstavlja samo osnov za prijenos prava). Tek bi u tom slučaju "suglasnost" predstavljala zakonom utvrđenu pretpostavku za sklapanje ugovora što bi u pomanjkanju iste ugovor kao suprotan prinudnom propisu, a temeljem odredbe čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, činilo apsolutno ništavim.

Cijeniti da suglasnost ima značenje dozvole značilo bi da svaki ulagač prije nego pristupi sklapanju ugovora o prodaji udjela mora ishoditi suglasnost ostalih ulagača pri čemu bi budući kupac imao tek status potencijalnog kupca i u pravilu ničim vezanog uz ulagača i uvjete prodaje uz koje ulagač želi udjel prodati. Značajno je da niti Zakon o poduzećima ne sankcionira ništavošću ugovor koji je sklopljen bez suglasnosti ostalih ulagača. Za zaključak o "suglasnosti" kao dozvoli nema temelja niti u pravilima Zakona o trgovačkim društvima.

Zahtijevani "pristanak ostalih ulagača" po nalaženju ovoga suda pretpostavka je za prijenos prava, dakle za izvršenje ugovora o prodaji i time ostvarenje kauze ugovora. Međutim, u tom smislu shvaćena "suglasnost" pomanjkanje iste ne opravdava i zaključak o apsolutnoj ništavosti ugovora, pravnog posla, u odnosu na ostale ulagače, zaključenog između trećih osoba.

Apsolutno ništavi su oni ugovori koji imaju takve mane u bitnim potrepštinama da se uzima da posao niti ne postoji. To znači da ništavi pravni poslovi od samog zaključenja nemaju nikakve učinke.

Za pravni posao kod kojega je samo pitanje izvršenja vezano uz "pristanak" treće osobe ne može se reći da ne postoji od samog početka, a što je, kako je već rečeno, temeljna značajka ništavog pravnog posla.

Ostali ulagači u odnosu na ugovorne strane iz obveznopravnog odnosa temeljem ugovora o prodaji su treće osobe. Njihova suglasnost, dakle, nema značenje supstitucije volje koje od ugovornih strana (ugovorne strane kao poslovno sposobne osobe izrazile su svoju volju zaključenjem ugovora o prodaji), pa se stoga niti po tom osnovu ne može ustvrditi da se u situaciji uskraćene suglasnosti ima uzeti da ugovor nije niti zaključen.

Iz svega naprijed iznijetog proizlazi da nema pravnog temelja za donošenje deklaratorne presude zbog čega je valjalo temeljem odredbe čl. 395. st. 1. ZPP preinačiti pobijane presude i odbiti tužbeni zahtjev na utvrđenje ništavim spornih ugovora.

Pravno shvaćanje ovog suda da pobijani ugovori nisu apsolutno ništavi, dakako, ne prejudicira i odgovor na pitanje mogućnosti njegova izvršenja, a to znači pitanje prijenosa i stjecanje udjela i članstva revidenata u Poduzeću "K.V." d.o.o. za što je odlučno pitanje "pristanka". Tim pitanjem neodlučnim za ovaj spor s obzirom na zahtijevanu zaštitu i pravni pristup, ovaj se sud nije bavio.

Valja još dodati da razlozi nižestupanjskih sudova koji potkrijepu zauzetog pravnog shvaćanja o ništavosti ugovora nalaze u pravilima Zakona o trgovačkim društvima i "nerazumnosti dopuštenja sklapanja ugovora o prodaji, a tek naknadno da se provodi niz radnji iz kojih bi trebalo zaključivati da li je taj ugovor uopće provediv" po nalaženju ovoga suda nisu opravdani. Ovo iz razloga naprijed navedenih ali i vidom na ponuđena rješenja iz Zakona o trgovačkim društvima prema kojem i kraj u društvenom ugovoru utvrđene potrebe za suglasnošću društva pravorijek ima sud uz krajnju mogućnost da se poslovni udjel uz iste uvjete prenese nekom drugom, iz čega ne bi proizlazio i zaključak o uvedenoj sankciji apsolutne ništavosti ugovora o otuđenju kao osnove za prijenos poslovnog udjela.

Revidentima su priznati troškovi postupka za radnje obavljene u prvostupanjskom postupku prema troškovniku i mjerodavnoj Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika ("NN", br. 51/93). Za žalbu i reviziju priznati su samo zatraženi troškovi sudskih taksa. Nagrada za sastav žalbe i revizije nije opredijeljeno zatražena pa ti parnični troškovi nisu priznati (čl. 154. st. 1. u svezi s čl. 164. st. 1. i 166. st. 2. ZPP). Prvo i drugotuženima priznati su zatraženi troškovi prvostupanjskog postupka.

U Zagrebu, 24. veljače 1994.

Predsjednik vijeća:
Stanko Jesenković v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 196/02-2

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Borisa Guttmanna, kao predsjednika vijeća, te Vlatke Potočnjak-Radej, Ivana Mikšića, Marijana Ramušćaka i Petra Milasa, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Poduzeće za ceste B., zastupanog po V. K.-V., odvjetnici u B., protiv I-tuženika D. d.o.o. B., koga zastupa N. S., odvjetnik u V., II-tuženika I. O. iz S., III-tuženika M. R. iz N. P. i IV-tuženika P. Š. iz V., koje zastupa Č. J., odvjetnik u B., radi utvrđenja ništavosti ugovora o kupnji i prijenosu dionica, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 02. veljače 1999. godine, broj: PŽ-49/99, kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Bjelovaru od 09. studenoga 1998. godine, broj: P-186/98, u sjednici održanoj dana 28. siječnja 2004. godine,

r i j e š i o j e:

Ukidaju se presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u Zagrebu od 02. veljače 1999. godine, broj: PŽ-49/99 i Trgovačkog suda u Bjelovaru od 09. studenoga 1998. godine, broj: P-186/98 i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom suđeno je:

"I. Utvrđuju se ništavima Ugovori o kupnji – prijenosu dionica Dioničkog društva Poduzeća za ceste d.d. B. sklopljen dana 13. siječnja 1995. godine između II-tuženika I. O. iz N., III-tuženika M. R. iz N. P., te IV-tuženika P. Š. iz V., kao prodavatelja – prenositelja dionica s jedne strane i I-tuženika poduzeća D. d.o.o. kao kupca – stjecatelja dionica s druge strane.

II. Tuženi su dužni tužitelju Poduzeću za ceste d.d. B. naknaditi parnični trošak u iznosu od 16.975,00 kn u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe."

Drugostupanjskom presudom preinačena je prvostupanjska presuda na način da je tužitelj u cijelosti odbijen s tužbenim zahtjevom.

Protiv te drugostupanjske presude reviziju je izjavio tužitelj zbog pogrešne primjene materijalnog prava uz prijedlog da se pobijana presuda preinači i potvrdi prvostupanjska presuda.

Na reviziju nije odgovoreno, niti se o reviziji izjasnio Državni odvjetnik Republike Hrvatske.

Revizija je osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu ovaj sud je ocijenio da nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP-a, na koju ovaj revizijski sud pazi primjenom čl. 386. ZPP-a po službenoj dužnosti.

Prema utvrđenjima nižestupanjskih sudova proizlazi da su II do IV-tuženici sklopili ugovore o prodaji dionica s popustom do 20.000,00 DEM s Hrvatskim fondom za razvoj (sada Hrvatski fond za privatizaciju) 20. studenoga 1992. godine uz obročnu otplatu, a izdatnik tih dionica je tužitelj.

Nadalje je utvrđeno da su dana 13. siječnja 1995. godine II do IV-tuženici zaključili pojedinačne ugovore sa I-tuženikom D. d.o.o. B. o kupnji i prijenosu tih dionica na tog tuženika.

Iz priloženih prijepisa ugovora o prijenosu dionica proizlazi da prenositelji sve upisane dionice koje su im pripale ranije citiranim ugovorom prenose na novog stjecatelja koji ujedno preuzima i sve obveze prenositelja iz zaključenih ugovora sa Hrvatskim fondom za razvoj, koji ugovori ujedno čine i sastavni dio novih ugovora (čl. 1., 2. i 3.).

Valjanost tih ugovora o kupnji i prijenosu dionica na I-tuženika kao novog stjecatelja su predmet ove parnice.

Prvostupanjski sud utvrđuje da dionice nisu bile u cijelosti otplaćene, a što proizlazi iz sadržaja tužbi protiv II i IV-tuženika, koji postupci su spojeni radi zajedničkog raspravljanja.

Prvostupanjski sud utvrdio je ništavim predmetne ugovore pozivom na čl. 21. f) Zakona o dopuni Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", broj: 94/93), jer da navedeni ugovori ne sadrže sve podatke navedene u čl. 21. d) koji su ujedno i zakonske pretpostavke za valjanost prijenosa dionica (neotplaćenih).

Drugostupanjski sud je na temelju istog činjeničnog stanja preinačio prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev pozivom na odredbu čl. 21. c) citiranog Zakona prema kojem je dozvoljen prijenos dionica kupljenih na obročnu otplatu sukladno uvjetima propisanim istim zakonom, kao i Statutom dioničkog društva, pa iako citirani ugovori ne sadrže sve podatke navedene u čl. 21. d) (budući da ih i nije sadržavao ni ugovor koji su II do IV-tuženici zaključili sa Fondom) ti podaci su određivi (serijski brojevi dionica, broj reg. uloška pod kojima je društvo upisano u sudski registar, ukupan broj otplaćenih, odnosno neotplaćenih dionica), pa stoga po stajalištu drugostupanjskog suda takav propust ne dovodi do ništavosti samih ugovora.

Izraženo pravno stajalište u pobijanoj presudi je pogrešno.

Kako se članstvo u društvu prenosi pravnim poslom, novi dioničar se uz odnos prema društvu koje proizlazi iz njegovog članstva nalazi i u odvojenom pravnom odnosu s prethodnim dioničarom na temelju kojeg se prenosi članstvo u društvu. Taj se pravni odnos prosuđuje po pravilima obveznog prava, a na temelju njega obavlja se i pravni posao prijenosa dionica.

Prema tome riječ je o dva pravna posla pod a) pravnom poslu kojim se dioničar obvezuje prenijeti dionicu, i pod b) pravnom poslu kojim se prenosi dionica, bez obzira što se oba posla najčešće obavljaju istodobno i obično su sadržana i u istoj ispravi.

Upravo u konkretnom slučaju predmetni ugovori, čija valjanost se u ovom postupku ispituje, predstavljaju takvu ispravu kojom je istodobno vršen pravni posao kupoprodaje i prijenosa dionica.

Kako sudovi nisu imali takav pravni pristup materijalno pravo je pogrešno primijenjeno, jer nisu utvrđene sve pravno relevantne činjenice.

Prema čl. 21. c) Zakona o dopuni Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", broj: 94/93) koji se primjenjuje u ovom slučaju, neotplaćene dionice kupljene na obročnu otplatu mogu se prenositi na druge osobe (stjecatelje), no sukladno uvjetima propisanim tim Zakonom.

Prema čl. 21. d) neotplaćene dionice prenose se ugovorom koji se u obliku javno ovjerene isprave sklapa između prenositelja i stjecatelja, a sudovi nisu ni utvrđivali u kojoj formi su zaključeni sporni ugovori.

U st. 2. tog članka navodi se što ugovor mora sadržavati, a to su tvrtka i sjedište dioničkog društva čije se neotplaćene dionice prenose, te broj pod kojim je društvo upisano u sudski registar (broj reg. uložka), nominalna vrijednost neotplaćenih dionica, ukupan broj neotplaćenih dionica koje se prenose s naznakom ukupne nominalne vrijednosti tih dionica, serijske i kontrolne brojeve dionica koje se prenose, broj ugovora sklopljenog s Hrvatskim fondom za privatizaciju, na temelju kojih je u postupku pretvorbe društvenog poduzeća prvi imatelj dionica izvorno stekao neotplaćene dionice koje su predmet prijenosa.

Prema tome ne samo da je propisana posebna forma za prijenos neotplaćenih dionica već su taksativno nabrojani i podaci koje takav ugovor treba sadržavati.

A da nepridržavanje gore navedenih odredbi ima za posljedicu ništavost ugovora o prijenosu neotplaćenih dionica proizlazi iz čl. 21. f) citiranog Zakona.

Sudovi nisu ni utvrđivali koliko je dionica otplaćeno, a sankcija ništavosti odnosi se samo na ugovore o prijenosu neotplaćenih dionica, stoga kako nisu utvrđene sve relevantne okolnosti i činjenice u smislu gore citiranih propisa u ponovljenom postupku valja utvrditi koliko je dionica otplaćeno, razlučiti da se radi o dva pravna odnosa i to između novog stjecatelja, tj. I-tuženika kao kupca i II do IV-tuženika kao

prodavatelja (koji odnosi se prosuđuju prema pravilima građanskog prava), te odnos novog stjecatelja prema društvu, tj. tužitelju kao izdatniku dionica budući da se članstvo u društvu stječe u smislu čl. 226. st. 2. ZDT-a.

Tek kad sud utvrdi gore navedene okolnosti, bit će u mogućnosti donijeti pravilnu i zakonitu odluku.

Valja napomenuti da ovaj revizijski sud nije ocjenjivao okolnost istaknutu tek u reviziji, da je Hrvatski fond za privatizaciju dana 28. prosinca 1998. godine raskinuo sve ugovore o prodaji dionica s popustom temeljem čl. 20. st. 1. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća koji su 1992. godine sklopili II i IV-tuženik budući da revizijski sud ocjenjuje zakonitost odluke na temelju činjeničnog supstrata utvrđenog u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, pa istaknuta okolnost predstavlja novu činjenicu o kojoj revizijski sud temeljem izričite odredbe čl. 385. st. 3. ZPP-a ne može odlučivati.

U Zagrebu, 28. siječnja 2004. godine

Predsjednik vijeća:
Boris Guttmann, v.r.

Broj: Revt 93/10-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, predsjednice vijeća, Gordane Matasić-Špoljarić, mr. sc. Lucije Čimić, Viktorije Lovrić i Mirjane Magud, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. F. iz Z., koga zastupa punomoćnik D. K., odvjetnik u Z. odvjetničkom uredu Ž. F. i D. K. u O., protiv tuženika V. d.d. Z., koga zastupa punomoćnica Z. S., odvjetnica u S., radi poništaja odluke glavne skupštine tuženika, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Visokog trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj PŽ-4371/09-3 od 22. prosinca 2009. kojom je potvrđena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-3300/08 od 9. travnja 2009., u sjednici dana 20. listopada 2010.

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja D. F. iz Z. protiv presude Visokog trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj PŽ-4371/09-3 od 22. prosinca 2009. odbija se kao neosnovana.

O b r a z l o ž e n j e

Trgovački sud u Zagrebu presudom poslovni broj P-3300/08 od 9. travnja 2009. odbio je po tužbenom zahtjevu tužitelja D. F. iz Z. poništiti Odluku glavne skupštine trgovačkog društva V. d.d. Z. od 9. lipnja 2008. donesenu pod točkom 7. dnevnog

reda, kojom je povećan temeljni kapital Društva te odrediti da ista ne proizvodi pravne učinke.

Tužitelju je naloženo naknaditi tuženiku parnični trošak od 277.610,00 kuna.

Visoki trgovački sud u Zagrebu presudom poslovni broj PŽ-4371/09-3 od 22. prosinca 2009. odbio je tužiteljevu žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu. Odbijeni su zahtjevi tužitelja i tuženika za naknadu troškova žalbenog postupka.

Protiv drugostupanjske presude tužitelj je podnio reviziju zbog bitne povrede odredaba postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predložio je ukinuti drugostupanjsku i prvostupanjsku presudu i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Tuženik nije odgovorio na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Presuda je ispitana po čl. 392a Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08 - dalje: ZPP) koji se u ovom slučaju primjenjuje temeljem odredbe čl. 52. Zakona o izmjenama i dopunama ZPP („Narodne Novine broj 84/08) u dijelu u kojemu se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na pogrešnu primjenu odredaba materijalnog prava i na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. točka 8. ZPP.

Iz podataka u spisu slijedi da u postupku pred sudovima nižeg stupnja nije počinjena bitna povreda postupka iz čl. 354. st. 2. točka 8. ZPP na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti.

Nije ostvaren ni revizijski razlog bitne povrede odredaba postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP na koju opisno ukazuje tužitelj, jer presuda sadrži neproturječne razloge o činjenicama odlučnim za ovaj spor. Okolnost što je ovaj parnični postupak, u kojemu tužitelj tvrdi da je dioničar tuženika, dovršen prije dovršetka parnice o valjanosti ugovora o prodaji dionica ne ukazuje da je time počinjena neka apsolutno bitna povreda odredaba parničnog postupka. U obrazloženju su navedeni propisi koji uređuju status dioničara, utvrđenja o činjenicama odlučnim za ocjenu tog statusa kao i razlozi odbijanja tužbenog zahtjeva, pa je suprotno tvrdnji revidenta presudu moguće ispitati.

Presuda je ispitana i u granicama revizijskog razloga pogrešne primjene odredaba materijalnog prava na koju se pozvao tužitelj.

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kada sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebao primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio (čl. 356. ZPP-a).

Predmet spora je tužbeni zahtjev na poništenje Odluke glavne skupštine trgovačkog društva V. d.d. Z. od 9. lipnja 2008. donesene pod točkom 7. dnevnog reda, kojom je povećan temeljni kapital Društva. U revizijskom stadiju postupka sporna je primjena odredaba čl. 360. i dalje Zakona o trgovačkim društvima („Narodne Novine“ broj

111/93, 34/99, 121/99, 118/03, 107/07 - dalje ZTD) u odnosu na aktivnu legitimaciju za pobijanje odluke glavne skupštine dioničkog društva.

Iz utvrđenja nižestupanjskih sudova proizlazi:

da je dana 9. lipnja 2008. održana glavna skupština trgovačkog društva V. d.d. Z. na kojoj je pod točkom 7. dnevnog reda donesena Odluka o povećanju temeljnog kapitala društva (dalje: Odluka),

da je Odlukom određeno povećanje temeljnog kapitala izdavanjem novih dionica nominalne vrijednosti 300,00 kuna s pravom stjecanja novih dionica uplatom 450,00 kuna po dionici, i prvenstvom upisa novih dionica u korist dioničara,

-da je povećanje temeljnog kapitala izvršeno izdavanjem novih dionica s pravom prvenstva upisa u korist dioničara društva,

da su dionice društva (tuženika) izdane u obliku nematerijaliziranih vrijednosnih papira koji su se u vrijeme održavanja glavne skupštine vodili kod S. d. a. (dalje: SDA),

-da tužitelj u trenutku sazivanja i održavanja glavne skupštine nije bio upisan kao dioničar tuženika na računu nematerijaliziranih vrijednosnih papira kod SDA.

Na temelju takvih činjeničnih utvrđenja odbijen je tužbeni zahtjev koji glasi na poništenje odluke glavne skupštine dioničkog društva uz obrazloženje da odluku glavne skupštine mogu pobijati samo osobe navedene u čl. 362. ZTD, da je nesporno kako tužitelj nije bio dioničar u trenutku sazivanja i održavanja glavne skupštine, a ne spada niti u krug osoba iz čl. 362. ZTD, pa da nije aktivno legitimiran tužbom pobijati tužnikovu odluku o povećanju temeljnog kapitala.

Tužbeni zahtjev je odbijen pravilnom primjenom odredaba materijalnog prava koje propisuju aktivnu legitimaciju za pobijanje odluka glavne skupštine dioničkog društva.

Pri ocjeni o tome je li tužitelj aktivno legitimiran pobijati odluku glavne skupštine valja poći od sadržaja tužbenog zahtjeva koji glasi na poništenje odluke glavne skupštine, a ne na utvrđenje njene ništavosti. Aktivnu legitimaciju za pobijanje odluka glavne skupštine po čl. 362. ZTD imaju:

1. dioničar koji je sudjelovao u radu glavne skupštine i svoje protivljenje odluci izjavio u zapisnik,
2. dioničar koji nije sudjelovao u radu glavne skupštine jer mu pogrešno nije bilo dopušteno da u tome sudjeluje, ako glavna skupština nije bila uredno sazvana ili predmet odlučivanja na glavnoj skupštini nije bio valjano objavljen,
3. svaki dioničar u slučaju iz članka 360. stavka 2. ZTD,
4. uprava društva,
5. svaki član uprave i nadzornog odbora ako bi provođenjem odluke učinio radnju koja je kažnjiva, nezakonita ili za koju bi morao odgovarati za štetu.

U ovom slučaju je nesporno da tužitelj nije član uprave niti nadzornog odbora dioničkog društva. Sporana je njegov status dioničara.

Prema odredbi čl. 222. st. 2. ZTD u odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar samo onaj tko je upisan u registru dionica. Ako je društvo izdalo dionice u nematerijaliziranom obliku, mjerodavno je stanje na računu dioničara kojega za dioničare društva vodi zakonom za to ovlaštena pravna osoba. Kod nesporne činjenice da se dionice tuženika vode u nematerijaliziranom obliku kod za to

ovlaštene pravne osobe, te da tužitelj nije upisan kao vlasnik dionica, pravilna je ocjena nižestupajskih sudova da tužitelj nema aktivnu legitimaciju pobijati odluke skupštine društva.

Okolnost da je tužitelj sklopio pravni posao kojim kupuje određeni broj dionica još ne znači da je time postao dioničar. Naime ugovor o prodaji je tek valjana pravna osnova za stjecanje dionica. Razlozi zbog kojih tužitelj nije ostvario svoje pravo na upis u registar dionica nisu odlučni za rješenje ovoga spora.

Zbog iznijetih razloga tužbeni zahtjev je odbijen pravilnom primjenom odredaba materijalnog prava.

Zato je valjalo odbiti reviziju kao neosnovanu po čl. 393. ZPP.

U Zagrebu 20. listopada 2010.

Predsjednik vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 196/02-2

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Borisa Guttmanna, kao predsjednika vijeća, te Vlatke Potočnjak-Radej, Ivana Mikšića, Marijana Ramušćaka i Petra Milasa, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Poduzeće za ceste B., zastupanog po V. K.-V., odvjetnici u B., protiv I-tuženika D. d.o.o. B., koga zastupa N. S., odvjetnik u V., II-tuženika I. O. iz S., III-tuženika M. R. iz N. P. i IV-tuženika P. Š. iz V., koje zastupa Č. J., odvjetnik u B., radi utvrđenja ništavosti ugovora o kupnji i prijenosu dionica, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 02. veljače 1999. godine, broj: PŽ-49/99, kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Bjelovaru od 09. studenoga 1998. godine, broj: P-186/98, u sjednici održanoj dana 28. siječnja 2004. godine,

r i j e š i o j e:

Ukidaju se presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u Zagrebu od 02. veljače 1999. godine, broj: PŽ-49/99 i Trgovačkog suda u Bjelovaru od 09. studenoga 1998. godine, broj: P-186/98 i predmet vraća prvostupajskom sudu na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Prvostupajskom presudom suđeno je:

"I. Utvrđuju se ništavima Ugovori o kupnji – prijenosu dionica Dioničkog društva Poduzeća za ceste d.d. B. sklopljen dana 13. siječnja 1995. godine između II-tuženika I. O. iz N., III-tuženika M. R. iz N. P., te IV-tuženika P. Š. iz V., kao prodavatelja – prenositelja dionica s jedne strane i I-tuženika poduzeća D. d.o.o. kao kupca – stjecatelja dionica s druge strane.

II. Tuženi su dužni tužitelju Poduzeću za ceste d.d. B. naknaditi parnični trošak u iznosu od 16.975,00 kn u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe."

Drugostupanjskom presudom preinačena je prvostupanjska presuda na način da je tužitelj u cijelosti odbijen s tužbenim zahtjevom.

Protiv te drugostupanjske presude reviziju je izjavio tužitelj zbog pogrešne primjene materijalnog prava uz prijedlog da se pobijana presuda preinači i potvrdi prvostupanjska presuda.

Na reviziju nije odgovoreno, niti se o reviziji izjasnio Državni odvjetnik Republike Hrvatske.

Revizija je osnovana.

Ispitujući pobijanu presudu ovaj sud je ocijenio da nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP-a, na koju ovaj revizijski sud pazi primjenom čl. 386. ZPP-a po službenoj dužnosti.

Prema utvrđenjima nižestupanjskih sudova proizlazi da su II do IV-tuženici sklopili ugovore o prodaji dionica s popustom do 20.000,00 DEM s Hrvatskim fondom za razvoj (sada Hrvatski fond za privatizaciju) 20. studenoga 1992. godine uz obročnu otplatu, a izdatnik tih dionica je tužitelj.

Nadalje je utvrđeno da su dana 13. siječnja 1995. godine II do IV-tuženici zaključili pojedinačne ugovore sa I-tuženikom D. d.o.o. B. o kupnji i prijenosu tih dionica na tog tuženika.

Iz priloženih prijepisa ugovora o prijenosu dionica proizlazi da prenositelji sve upisane dionice koje su im pripale ranije citiranim ugovorom prenose na novog stjecatelja koji ujedno preuzima i sve obveze prenositelja iz zaključenih ugovora sa Hrvatskim fondom za razvoj, koji ugovori ujedno čine i sastavni dio novih ugovora (čl. 1., 2. i 3.).

Valjanost tih ugovora o kupnji i prijenosu dionica na I-tuženika kao novog stjecatelja su predmet ove parnice.

Prvostupanjski sud utvrđuje da dionice nisu bile u cijelosti otplaćene, a što proizlazi iz sadržaja tužbi protiv II i IV-tuženika, koji postupci su spojeni radi zajedničkog raspravljanja.

Prvostupanjski sud utvrdio je ništavim predmetne ugovore pozivom na čl. 21. f) Zakona o dopuni Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", broj:

94/93), jer da navedeni ugovori ne sadrže sve podatke navedene u čl. 21. d) koji su ujedno i zakonske pretpostavke za valjanost prijenosa dionica (neotplaćenih).

Drugostupanjski sud je na temelju istog činjeničnog stanja preinačio prvostupanjsku presudu i odbio tužbeni zahtjev pozivom na odredbu čl. 21. c) citiranog Zakona prema kojem je dozvoljen prijenos dionica kupljenih na obročnu otplatu sukladno uvjetima propisanim istim zakonom, kao i Statutom dioničkog društva, pa iako citirani ugovori ne sadrže sve podatke navedene u čl. 21. d) (budući da ih i nije sadržavao ni ugovor koji su II do IV-tuženici zaključili sa Fondom) ti podaci su određivi (serijski brojevi dionica, broj reg. uložka pod kojima je društvo upisano u sudski registar, ukupan broj otplaćenih, odnosno neotplaćenih dionica), pa stoga po stajalištu drugostupanjskog suda takav propust ne dovodi do ništavosti samih ugovora.

Izraženo pravno stajalište u pobijanoj presudi je pogrešno.

Kako se članstvo u društvu prenosi pravnim poslom, novi dioničar se uz odnos prema društvu koje proizlazi iz njegovog članstva nalazi i u odvojenom pravnom odnosu s prethodnim dioničarom na temelju kojeg se prenosi članstvo u društvu. Taj se pravni odnos prosuđuje po pravilima obveznog prava, a na temelju njega obavlja se i pravni posao prijenosa dionica.

Prema tome riječ je o dva pravna posla pod a) pravnom poslu kojim se dioničar obvezuje prenijeti dionicu, i pod b) pravnom poslu kojim se prenosi dionica, bez obzira što se oba posla najčešće obavljaju istodobno i obično su sadržana i u istoj ispravi.

Upravo u konkretnom slučaju predmetni ugovori, čija valjanost se u ovom postupku ispituje, predstavljaju takvu ispravu kojom je istodobno vršen pravni posao kupoprodaje i prijenosa dionica.

Kako sudovi nisu imali takav pravni pristup materijalno pravo je pogrešno primijenjeno, jer nisu utvrđene sve pravno relevantne činjenice.

Prema čl. 21. c) Zakona o dopuni Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća ("Narodne novine", broj: 94/93) koji se primjenjuje u ovom slučaju, neotplaćene dionice kupljene na obročnu otplatu mogu se prenositi na druge osobe (stjecatelje), no sukladno uvjetima propisanim tim Zakonom.

Prema čl. 21. d) neotplaćene dionice prenose se ugovorom koji se u obliku javno ovjerene isprave sklapa između prenositelja i stjecatelja, a sudovi nisu ni utvrđivali u kojoj formi su zaključeni sporni ugovori.

U st. 2. tog članka navodi se što ugovor mora sadržavati, a to su tvrtka i sjedište dioničkog društva čije se neotplaćene dionice prenose, te broj pod kojim je društvo upisano u sudski registar (broj reg. uložka), nominalna vrijednost neotplaćenih dionica, ukupan broj neotplaćenih dionica koje se prenose s naznakom ukupne nominalne vrijednosti tih dionica, serijske i kontrolne brojeve dionica koje se prenose, broj ugovora sklopljenog s Hrvatskim fondom za privatizaciju, na temelju kojih je u postupku pretvorbe društvenog poduzeća prvi imatelj dionica izvorno stekao neotplaćene dionice koje su predmet prijenosa.

Prema tome ne samo da je propisana posebna forma za prijenos neotplaćenih dionica već su taksativno nabrojani i podaci koje takav ugovor treba sadržavati.

A da nepridržavanje gore navedenih odredbi ima za posljedicu ništavost ugovora o prijenosu neotplaćenih dionica proizlazi iz čl. 21. f) citiranog Zakona.

Sudovi nisu ni utvrđivali koliko je dionica otplaćeno, a sankcija ništavosti odnosi se samo na ugovore o prijenosu neotplaćenih dionica, stoga kako nisu utvrđene sve relevantne okolnosti i činjenice u smislu gore citiranih propisa u ponovljenom postupku valja utvrditi koliko je dionica otplaćeno, razlučiti da se radi o dva pravna odnosa i to između novog stjecatelja, tj. I-tuženika kao kupca i II do IV-tuženika kao prodavatelja (koji odnosi se prosuđuju prema pravilima građanskog prava), te odnos novog stjecatelja prema društvu, tj. tužitelju kao izdatniku dionica budući da se članstvo u društvu stječe u smislu čl. 226. st. 2. ZDT-a.

Tek kad sud utvrdi gore navedene okolnosti, bit će u mogućnosti donijeti pravilnu i zakonitu odluku.

Valja napomenuti da ovaj revizijski sud nije ocjenjivao okolnost istaknutu tek u reviziji, da je Hrvatski fond za privatizaciju dana 28. prosinca 1998. godine raskinuo sve ugovore o prodaji dionica s popustom temeljem čl. 20. st. 1. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća koji su 1992. godine sklopili II i IV-tuženik budući da revizijski sud ocjenjuje zakonitost odluke na temelju činjeničnog supstrata utvrđenog u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, pa istaknuta okolnost predstavlja novu činjenicu o kojoj revizijski sud temeljem izričite odredbe čl. 385. st. 3. ZPP-a ne može odlučivati.

U Zagrebu, 28. siječnja 2004. godine

Predsjednik vijeća:
Boris Guttmann, v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Revt 55/03-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, mr. sc. Andrije Erakovića i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. M. iz G., kojeg zastupaju punomoćnici S. A., I. M. i N. R., odvjetnici iz Z., protiv tuženika E. o. d.d. M., kojeg zastupa punomoćnik P. P., odvjetnik iz Z., radi upisa u knjigu dionica, odlučujući o reviziji tuženika izjavljenoj protiv presude Visokog

trgovačkog suda Republike Hrvatske od 15. listopada 2002. godine broj: PŽ-3240/01-2, kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Splitu od 06. prosinca 2000. godine broj P-2645/00, u sjednici održanoj dana 20. srpnja 2005. godine,

presudio je

1. Revizija tuženika se prihvaća, preinačuje se presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od 15. listopada 2002. godine broj: PŽ-3240/01-2 i sudi:

Odbija se žalba tužitelja i potvrđuje presuda Trgovačkog suda u Splitu od 06. prosinca 2000. godine broj P-2645/00.

2. Tužitelj je dužan tuženiku naknaditi trošak revizijskog postupka u iznosu od 35.860,00 kuna u roku od 15 dana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom suđeno je:

“I. Odbija se zahtjev tužitelja kojim je traženo da je tuženik dužan u roku od 8 dana i pod prijetnjom ovrhe u knjigu dionica dioničkog društva E.-O. d.d. M. upisati tužitelja kao imatelja 381 redovne dionice paketa br. ... kont. broja od ... do ..., nominalne vrijednosti 2000,00 kn svaka, kao naknaditi tužitelju troškove ovog postupka.

II. Tužitelj je dužan u roku od 8 dana naknaditi tuženiku parnični trošak u iznosu od 61.044,80.”

Drugostupanjskom presudom preinačena je presuda suda prvog stupnja tako da je tužbeni zahtjev prihvaćen.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tuženik zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj je podnio odgovor na reviziju s prijedlogom da se odbije kao neosnovana.

Držani odvjetnik Republike Hrvatske nije se izjasnio o reviziji.

Revizija je osnovana.

Nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 10. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, broj 53/91, 91/92. i 112/99. - dalje: ZPP) na koju ovaj sud temeljem čl. 386. ZPP pazi po službenoj dužnosti, a na postojanje eventualno drugih bitnih povreda u reviziji se konkretno ne ukazuje.

Osnovan je međutim revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Nije sporno da je tužitelj dao izjavu na kojoj je njegov potpis dana 24. studenog 1996. godine ovjerio javni bilježnik, u kojoj se konstatira da je on dioničar (imatelj 508 dionica) u tuženom dioničkom društvu (E.-O. d.d. M.), te da on (tužitelj) sukladno Pravilniku o uvjetima davanja garancija i kredita dioničarima društva daje jamstvo i izjavu kojom izjavljuje da 381 dionicu bezuvjetno prenosi sa svog imena na ime E. o. d.d. M. (na tuženika), te tim prijenosom jamči povrat sredstava kredita i pripadajućih kamata koje mu je po ugovorima o kreditu broj: ... od 21. 11. 1996. odobrio E. o. d.d. L.

Utvrđeno je da je tuženik u knjizi dionica koju vodi temeljem te izjave izvršio upis brisanja tužitelja kao imatelja 381 dionice i ujedno upisao sebe kao imatelja tih dionica (stjecatelja vlastitih dionica).

Tužitelj je nakon toga ustao tužbom i traži da ga se ponovno upiše u knjigu dionica kao imatelja spornih dionica navodeći da je njegova izjava o prijenosu tih dionica tuženiku ništava, a to prihvaća i drugostupanjski sud. Drugostupanjski sud smatra da je u pitanju fiducijarni prijenos prava iz dionica, a to nije učinjeno u obliku i na način propisan odredbama čl. 274. do 279. Ovršnog zakona ("Narodne novine" br. 57/96. dalje: OZ).

Izjava tužitelja od 21. 11. 1996. godine zaista nema svojstvo sudskog osiguranja prijenosom prava u smislu čl. 273. do 278. OZ, a ni javnobilježničkog osiguranja u smislu čl. 279. OZ. Nije dana u obliku sudskog zapisnika niti u obliku javnobilježničkog akta, pa nema učinak sudske nagodbe u smislu čl. 274. st. 3. OZ, a niti predstavlja ovršnu ispravu.

Drugostupanjski sud je stoga pogrešno primijenio materijalno pravo, tj. odredbe Ovršnog zakona koje se u ovom slučaju uopće ne mogu primijeniti niti se valjanost izjave može prosuđivati primjenom odredaba Ovršnog zakona. Na temelju same činjenice da određeni pravni posao nije sklopljen u obliku (sudski zapisnik, javnobilježnički akt), po sadržaju i u postupku propisanom Ovršnim zakonom ne može se izvoditi zaključak da je on ništav.

Ovaj sud prihvaća pravno shvaćanje prvostupanjskog suda da je tužitelj izjavom i jamstvom pravovaljano izvršio prijenos dionica tuženiku i da je tuženik osnovano izvršio upis u knjigu dionica. U smislu odredbe čl. 277. st.1. Zakona o trgovačkim društvima ("Narodne novine" br. 111/03.) dionice koje glase na ime prenose se indosamentom. Treba reći da se to odnosi na dionice o kojima je izdana isprava o dionici, jer je indosament izjava koja se daje na samom papiru pa bez isprave (papira) nije ni moguć. Dionice o kojima nije izdana isprava o dionici prenose se cesijom (pri čemu treba reći da se inače svaki vrijednosni papir koji se prenosi indosamentom može prenijeti i građanskopravnom cesijom). Prema Zakonu o trgovačkim društvima za prijenos dionica ne traži se forma sudskog zapisnika ili javnobilježničkog akta. Tužitelj je dakle izjavom od 21. 11. 1996. godine prenio (cedirao, ustupio) tuženiku u toj izjavi navedenih 381 dionicu.

Takav ustup je valjan u smislu čl. 436. st.1. Zakona o obveznim odnosima (čl. 73/91, 53/91, 3/94, 7/96. i 112/99. – dalje: ZOO) jer prijenos dionica na drugoga nije zabranjen zakonom, a potraživanje iz dionica nije vezano za osobnost imatelja dionica niti se po svojoj prirodi protivi prenošenju na drugoga. Upravo je jedna od

karakteristika dionica njihovo često prenošenje od jedne osobe na drugu ("kolanje" u prometu). Sudionici u prometu slobodno uređuju obvezne odnose, a ne mogu ih uređivati suprotno Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva (čl. 10. ZOO). Stoga ustupanje dionica (izjava tužitelja od 21. 11. 1996. i prihvatanje izjave od strane tuženika) nije ništavo u smislu čl. 103. ZOO. Tužitelj uostalom nije ni naveo razloge zbog kojih smatra da je ta izjava ništava, osim da nije sastavljena sukladno odredbama Ovršnog zakona, a to je (kako je rečeno) ne čini ništavom.

Zbog činjenice što je u izjavi rečeno "Ovim prijenosom jamčim povrat sredstava kredita i pripadajućih kamata" ne može se izvoditi zaključak da je u pitanju fiducijarni prijenos prava u smislu odredaba Ovršnog zakona i da je zbog toga pravni posao ništav uslijed nedostatka forme. Time je samo navedena svrha zbog koje tužitelj cedira dionice tuženiku. Neovisno od odredbi Ovršnog zakona ugovorne strane mogu ugovoriti da će stjecatelj dionica nazad prenijeti (cedirati) dionice cedentu pod određenim uvjetom, primjerice kada ovaj podmiri obveze iz kredita. Stranke u ovom sporu su dakle mogle ugovoriti da je tuženik dužan nazad cedirati tužitelju 381 dionicu u trenutku kada tužitelj podmiri obveze iz ugovora o kreditu broj 62/96 i 63/96. Fiducijarni prijenos prava vlasništava je inače moguć po općim odredbama – čl. 34. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine" broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01), koji se u ovom slučaju istina ne primjenjuje, ali ukazuje na to da je prijenos prava vlasništva, odnosno prijenos prava radi osiguranja moguć neovisno od odredbi Ovršnog zakona samo što u tom slučaju sporazum o prijenosu nema svojstvo sudske nagodbe, odnosno ovršne isprave.

Tuženik je dakle na temelju valjane izjave o prijenosu dionica izvršio upis u knjizi dionica (brisao tužitelja i upisao sebe kao imatelja dionica) pa zahtjev tužitelja da ga se upiše u knjigu dionica nije osnovan, tim više što i ne tvrdi da je nastupio uvjet iz izjave o prijenosu, tj. da je podmirio obveze iz ugovora o kreditu i da je slijedom toga stekao pravo tražiti da mu tuženik nazad cedira dionice.

Stoga je temeljem čl.395. st. 1. ZPP odlučeno kao u izreci.

Odluka o trošku povodom revizije temelji se na odredbi čl. 166. st. 2. ZPP, a tuženiku je priznat trošak sudske pristojbe na reviziju od 20.000,00 kuna i nagrade za sastav revizije u iznosu od 15.860,00 kuna.

U Zagrebu, 20. srpnja 2005.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.

LITERATURA

1. Zakon o trgovačkim društvima
2. Zakon o obveznim odnosima
3. Zakon leasingu
4. Zakon o sudskom registru
5. Stečajni zakon
6. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja NN 79/09 i 80/13
7. Zakon o tržištu kapitala
8. Pravo društva knjiga prva i druga knjiga, društva kapitala, - akademik Jakša Barbić
9. Komentaru Zakona o trgovačkim društvima - Andrija Eraković
10. Komentar Zakona o trgovačkim društvima - Gorenc, Filipović, Slakoper, Brkanić
11. Komentar Zakona o trgovačkim društvima - Vilim Gorenc, Vesna Buljan, Zlatko Česić, Vlado Brkanić
12. Trgovačka društva prema Zakonu o trgovačkim društvima-Zvonimir Slakoper, Vesna Buljan
13. Zakona o tržištu kapitala
14. Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća